

VIII საერთაშორისო კონფერენცია
VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა
ბანვითარების პერსპექტივები

DEVELOPMENT OF
GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONSHIP

კონფერენცია ეძღვნება ოს მუჰაჯირ პოეტს
თემირბოლათ მამსუროვს

THE CONFERENCE IS DEDICATED TO TEMIRBOLAT MAMSUROV
OSSETIAN POET MUKHAJIR

თეზისები

THESES

13-14 ოქტომბერი/October
თბილისი/Tbilisi
2022

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Research Center for Georgian-Ossetian Relationship
Shota Rustaveli National Foundation of Georgia
Ministry of Education and Science
Department of Official Languages
Giorgi Akhvlediani Society

VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**DEVELOPMENT OF
GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONSHIP**

THE CONFERENCE IS DEDICATED TO TEMIRBOLAT MAMSUROV
OSSETIAN POET MUKHAJIR

T H E S E S

13-14 October
Tbilisi
2022

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო
შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი
სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი
გიორგი ახვლედიანის სახელობის ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება

VIII საერთაშორისო კონფერენცია

ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა განვითარების პერსპექტივები

კონფერენცია ეძღვნება ოს მუჰაჯირ პოეტს
თემირბოლათ მამსუროვს

თეზისები

13-14 ოქტომბერი
თბილისი
2022

მთავარი რედაქტორი: ნაირა ბეპიევი

**სარედაქციო ჯგუფი: ნინო პოპიაშვილი
რაზიათ ქუმარიტოვი
თამარ გელაშვილი**

Chief Editor: Naira Bepievi

**Editorial Group: Nino Popiashvili
Raziat Kumaritovi
Tamar Gelashvili**

რეგლამენტი:

მისალმებები – 10 წუთი

მოსხენება პლენარულ სხდომაზე – 15 წუთი

მოსხენება სექციის სხდომაზე – 15 წუთი

დისკუსია – 5 წუთი

სამუშაო ენები: ქართული, ოსური, რუსული, ინგლისური, გერმანული

Time-Limit:

Greetings – 10 minutes

Report on the Plenary Session – 15 minutes

Report on the Section – 15 minutes

Discussion – 5 minutes

Working Languages: Georgian, Ossetian, Russian, English, German

პროექტი განხორციელდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით [გრანტის ნომერი OTG-II-22-074].

The project was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG) [grant number OTG-II-22-074].

ინტერკულტურული თავისებურებების გათვალისწინება ორგანიზაციული კონფლიქტების მართვაში

კონფლიქტური სიტუაციები ორგანიზაციაში გარდაუვალია. კონფლიქტი არის პროცესი, რომელშიც ერთი მხარე აცხადებს, რომ მეორე მხარე მის ინტერესებს უპირისპირდება. როგორც წესი, ადამიანები მხოლოდ კონფლიქტის აშკარა მხარეს ხედავენ - აგრესიული ლექსიკა, საპირისპირო ქმედებები და ა.შ. მაგრამ ეს კონფლიქტის მხოლოდ ერთი მცირე ნაწილია. ხშირად, კონფლიქტს მოიაზრებენ ნეგატიურ სიტუაციად, რომელიც ყველანაირი ძალისხმევით უნდა იქნას თავიდან აცილებული. ამის საპირისპიროდ, იგი საუცხოო შესაძლებლობად მიიჩნევა პიროვნული ზრდისათვის და, შესაბამისად, მას თავის სასარგებლოდ იყენებენ, ვინაიდან კონფლიქტი ბუნებრივი ფენომენია, იგი საჭიროც კი არის და მათი უმეტესობა ემყარება რეალურ განსხვავებებს. მისი მეშვეობით ხდება სიტუაციის ანალიზი და მიიღება შესაბამისი ზომები.

დღევანდელ გლობალიზაციის ეპოქაში ურთიერთობები სხვადასხვა ქვეყნებს შორის სულ უფრო აქტიურდება. შესაბამისად, ინტერკულტურული კომუნიკაცია გარდაუვალია, რაც მოიცავს კულტურული განსხვავებების გაცვლა-გამოცვლას ენობრივი საშუალებებით და არავერბალური ფესტებით. ეს კი ურთიერთობების ჩამოყალიბებაში გვეხმარება.

როგორც ჯეიკობი (2011) აცხადებს, კულტურა განსაზღვრავს ადამიანების მიერ შეტყობილებების დაშიფვრას, მათ გადასაცემად სხვადასხვა საშუალებების არჩევას და შეტყობინებების გაგებას. შესაბამისად, ინტერკულტურული კომუნიკაციის უნარების ნაკლებობა, ახალ გარემოში ადაპტაციის უნარი და ინტერკულტურული კონფლიქტის მოგვარების შესახებ ცოდნის ნაკლებობა უამრავ სირთულეს წარმოშობს და შედეგად წარმოქმნება კონფლიქტი.

ამდენად, როდესაც სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენლები კონფლიქტში მონაწილეობენ, მათ ხშირად სხვადასხვა მოლოდინები გააჩნიათ მის მოგვარებასთან დაკავშირებით. ერთი კონკრეტული კულტურის ღირებულებები და ნორმები ხშირად კონფლიქტის მოლოდინებს აყალიბებენ. სხვადასხვა კულტურაში თუ სიტუაციაში ინტერკულტურული კონფლიქტი სხვადასხვა მოლოდინების არსებობის გამო წარმოიქმნება. შესაბამისად, საჭიროა ეფექტური და პოზიტიური სტრატეგიების ძიება მის გადასჭრელად და აღმოსაფხვრელად და ინტერკულტურული თავისებურებების ზედმიწევნით შესწავლა მდგომარეობის დადებითი მიმართულებით შესაცვლელად.

ინტერკულტურულ თავისებურებებს მიეკუთვნება ვერბალური და არავერბალური მარკერები, შესაბამის სიტუაციაზე მორგებული სტრატეგიები, ტოლერანტობა და ყველა სიტუაციიდან დადებითი და ორივე მხარისათვის მომგებიანი გამოსავლის ძიება. ამ კომპონენტების გათვალისწინება კონფლიქტის ეფექტურ მართვაში და მის კონსტრუქციულად მოგვარებაში დაგვეხმარება.

Lela Abdushelishvili
International Black Sea University, Associate Professor

ENVISAGING INTERCULTURAL PECULIARITIES IN MANAGING ORGANIZATIONAL CONFLICTS

Conflicting situations in organizations are inevitable. Conflict is the process in which one side state that another one opposes its interests. As a rule, people only see the obvious side of the conflict – aggressive language, contradictory actions, etc. But, this is just one minor part of the conflict. Frequently, conflict is understood as a negative situation which should be avoided at any rate. However, it is regarded as an

excellent opportunity for personal growth and, respectively, it is used to their benefit since conflict is a natural phenomenon and even necessary. Majority of conflicts are based on real differences. It is used to analyze the situation and take respectively measures.

In the modern age of globalization relations between various countries are becoming more and more active. Therefore, intercultural communication is inevitable, which involves exchange of cultural differences by means of language means and non-verbal gestures. This, in turn, helps in building relations.

As Jacob (2011) states, culture determines encoding of the message by individuals, selecting various means for transferring them and understanding the message. Therefore, lack of intercultural communication skills, the ability to adapt in the new environment and knowledge deficit regarding settling intercultural conflict lead to numerous difficulties thus leading to conflict.

Therefore, when representatives of various cultures take part in the conflict, they frequently have various expectations regarding its settlement. Values and norms of one specific culture often shape conflict expectations. Intercultural conflict in various situations or cultures emerges due to various expectations. Therefore, it is essential to look for efficient and positive strategies to solve and wipe them out as well as learn intercultural peculiarities to change the situation positively.

Verbal and non-verbal markers, strategies fit to a specific situation, tolerance and looking for win-win solutions in any situation belong to intercultural peculiarities. Envisaging these components will assist in managing conflict effectively and resolving it constructively.

Абдурахманова Патимат

*Дагестанский Федеральный Исследовательский Центр РАН.
Институт языка, литературы и искусств им. Г. Цадасы.П.М.
г. Махачкала, Россия*

ЗООНИМЫ В ФУНКЦИИ ОБРАЩЕНИЯ (на материале аварского языка)

Обращения в коммуникативном акте выполняют различные функции. Основные функции обращения – это фактическая (функция установления контакта) и функция привлечения внимания. В бытовом дискурсе одна из востребованных функций обращения – это выражение чувств, которые адресант испытывает к адресату. В обращениях проявляется также особенности этнической культуры народа-носителя языка. В аварском бытовом дискурсе ласковые вокативы употребляются преимущественно при обращении к детям. В качестве вокативов, репрезентирующих чувства адресанта применяются зоонимы, фитонимы, соматизмы, артефакты. В большинстве случаев это зоонимы с положительной коннотацией – названия детенышей животных:

хохоч «ягненок», *кьеглер* «ягненок», *бурутI* «козленок», *хIинчI* «птенец» и т.д.

Зооним *хIинчI* «птенчик» употребляется только с характеризующими определениями (*алжаналь-лъул хIинчI* «райская птица», *ихдалил хIинчI* «весенняя птичка») или с показателями принадлежности:

бабал «мамин», *дадал* «папин», *дир* «мой».

Зоонимы *бацIил тIинчI* «волчонок», *цидул тIинчI* «медвежонок», *гIанкIил тIинчI* «зайчонок» имеют исключительно гендерное употребление, допустимы только по отношению к мальчикам. Зоонимы *мокъокъ* «куропатка», *мильишо* «ласточка», *гIанса* «тетерев», «горная индейка» употребляются по отношению к девочкам.

Такие обращения не только более выразительны, но и содержат в себе характеристику тех или иных качеств, присущих адресату. Так, зооним *хIама* «осёл» употребляется по отношению к глупому, тупому, упрямому человеку. Зоонимы с отрицательной коннотацией используются в функции обращения для выражения возмущения, негодования, неприязни. В качестве зоонимов-обращений используются названия тех животных, которые обитают в данной местности и известны носителям языка определенными качествами.

Zoonyms IN THE FUNCTION OF THE VOCATIVES (by the material of the avar language)

Vocatives in a communicative act perform various functions. The main functions of the appeal are the actual (the function of establishing contact) and the function of attracting attention. In everyday discourse, one of the popular functions of address is the expression of feelings that the addresser has for the addressee. The appeals also reveal the peculiarities of the ethnic culture of the native speaker people. In Avar everyday discourse, affectionate vocatives are used mainly when referring to children. Zoonyms, phytonyms, somatisms, artifacts are used as vocatives representing the feelings of the addresser. In most cases, these are zoonyms with a positive connotation - the names of animal cubs: *khokhoch* "lamb", *kiegler* "lamb", *buruti* "goat", *khlinchl* "chick» etc.

The zoonym *khlinchl* "chick" is used only with characterizing definitions (*alzhanalul khlinchl* "bird of paradise", *ihdalil khlinchl* "spring bird") or with indicators of belonging: *babal* "mother's", *dadal* "papa's", *dir* "my".

Zoonyms *baclil tlinchl* "wolf cub", *cidul tlinchl* "bear cub", *glanklil tlinchl* "hare cub" have exclusively gender usage, they are allowed only in relation to boys. Zoonyms *mok'ok* "partridge", *milirsho* "swallow", *gansa* "black grouse", "mountain turkey" are used in relation to girls.

Such vocatives are not only more expressive, but also contain a description of certain qualities inherent in the addressee. Thus, the zoonym *khlama* "donkey" is used in relation to a stupid, , stubborn person. Zoonyms with a negative connotation are used in the function of address to express indignation, indignation, hostility. As zoonyms-addresses, the names of those animals that live in a given area and are known to native speakers by certain qualities are used.

Адамчевский Пшемислав

*Институт политических исследований
Польской академии наук,
Профессор
Польша, Варшава*

ОСЕТИНЫ В ВОСПОМИНАНИЯХ МАТЕУША ГРАЛЕВСКОГО, ПОЛЬСКОГО ССЫЛЬНОГО НА КAVKAZ

Работа Матеуша Гралевского, *Кавказ. Воспоминания о двенадцатилетней неволе* — один из интереснейших кавказоведческих трудов поляков, оказавшихся на Кавказе в XIX веке. За свою патриотическую деятельность Гралевский в качестве наказания был приговорен к службе в Апшеронском полку, которую проходил, скорее всего, в полковой канцелярии, в 1845-1857 годах. После отставки и возвращения в Польшу он описал свои воспоминания, опубликованные во Львове в 1877 году.

Хотя работа Гралевского в основном касается Дагестана, то некоторые ее отрывки также и осетин, которых он встретил во время путешествия из Тифлиса во Владикавказ. Гралевский не последователен в указании расположения осетинской земли. Во введении он поместил её на северной стороне гор между реками Терек и Черек и территориями, населенными кабардинцами. Однако в основную часть своих воспоминаний он включил главу VIII, которую назвал «Грузия с Осетией», что семантически означает, что для Гралевского они составляли некое единство. В эту главу включен раздел «Осетины в горах». Впервые Гралевский упомянул осетин в описании своего путешествия по Военно-Грузинской дороге, когда

встретил их в Кайшаур(и). Наиболее активные контакты с ними были при переходе через самые высокие места, что было обусловлено спецификой пути - за немногими исключениями, там не передвигались на лошадях, а нанимали у осетин волов для перевозки вещей. Проводником Гралевского и его спутников были как раз осетины, рассказавшие путникам, среди прочего, легенду о Гуд-горе и о влюбленных из деревни Млета. Гралевский также приводит сведения о двух осетинских семьях, которые за счет правительства были поселены на Крестовом перевале, и их задачей было звонить во время метелей, чтобы направлять заблудших путников.

Adamczewski Przemyslaw

prof. ISP PAN
Instytut Studiów Politycznych PAN

OSSETIANS IN THE MEMOIRS OF MATEUSZ GRALEWSKI, A POLISH EXILE TO THE CAUCASUS

The work of Mateusz Gralewski, *Caucasus. Memories of twelve years of captivity* is one of the most interesting works on the Caucasus by Poles who found themselves in this region in the 19th century. For his patriotic activity, Gralewski was sentenced to penal service in the Apsheron regiment, which he most likely worked in the regimental chancellery, in 1845-1857.

After he was relieved from duties and returned to his homeland, he described his memoirs, which were published in Lviv in 1877. Although Gralewski's work mainly concerns Dagestan, it also includes fragments of the Ossetians he met while traveling from Tiflis to Vladikavkaz. Gralewski is not consistent in the location of the Ossetian land. In the introduction, he located it on the northern side of the mountains between the Terek and Cherek rivers and the territories inhabited by the Kabardians. However, in the main part of his memoirs, he included chapter VIII, which he called "Georgia with Ossetia", which semantically means that for Gralewski they constituted a kind of unity. This chapter includes the "Ossetian people in the mountains" section. For the first time, Gralewski mentioned the Ossetians in describing his journey along the Georgian Military Road, when he met them in Kaishaur(i). He had contact with them during the crossing through the highest places, which resulted from the specificity of the journey - with few exceptions, horses were not traveled through them, but oxen were hired from the Ossetians to transport belongings. The Ossetians were the guide of Gralewski and his companions, who told the travelers the legend of Mountain of Gud and the lovers from the village of Mleta. Gralewski also provides information about two Ossetian families who, at the expense of the government, were settled on the Jvari Pass, and their task was to call during snowstorms to guide lost travelers.

Адиев Асланбек

Дагестанский федеральный исследовательский центр
Российской академии наук (ДФИЦ РАН)
Махачкала, Россия

МИГРАЦИОННАЯ СИТУАЦИЯ И ВОСПРИЯТИЕ МИГРАНТОВ В ДАГЕСТАНЕ

В последние годы миграционный процесс между Дагестаном и соседними странами привел к устойчивому и незначительному приросту населения. Наибольший миграционный прирост населения Дагестана обеспечивают потоки из Азербайджана и Узбекистана. Мигранты из этих стран приезжают в Дагестан для работы в таких отраслях экономики, как: строительство, торговля, сельское хозяйство, общественное питание. Одной из особенностей Дагестана является высокая терпимость местного населе-

ния к приезжим, что объясняется уникальной полиэтничностью республики. Толерантность дагестанцев к мигрантам из Узбекистана и Азербайджана объясняется также их социокультурной близостью, а также малочисленностью самих мигрантов. Жители республики доброжелательно относятся к мигрантам, так как сами участвуют в трудовой миграции внутри России.

В целом в Дагестане сложилась благоприятная миграционная ситуация, характеризующаяся отсутствием мигрантских анклавов и высоким уровнем толерантности к иностранцам со стороны местных жителей. Общая лояльность к этнической и конфессиональной идентичности мигрантов проявляется как естественная и развитая социальная установка, присущая жителям Дагестана как самого многонационального региона России. Основной тенденцией внешней миграции в регионе является транзитное перемещение иностранцев через республику, что связано с приграничным положением Дагестана. Жители республики осознают незначительность притока в республику внешних нетранзитных мигрантов. И поэтому фактор мигрантов существенно не влияет на общественно-политические процессы, состояние межэтнических и межконфессиональных отношений в регионе. В силу малочисленности, а также из-за социокультурной близости выходцев из Азербайджана и Узбекистана к народам Дагестана задачи адаптации и интеграции мигрантов из этих стран в республике не стоят остро, хотя по-прежнему существует необходимость социальной адаптации мигрантов, в первую очередь для повышения уровня владения русским языком.

Adiev Aslanbek

*Dagestan research center
Makhachkala*

MIGRATION SITUATION AND PERCEPTION OF MIGRANTS IN DAGESTAN

In recent years, the migration process between Dagestan and neighboring countries has resulted in a steady and insignificant population growth. The largest migration increase in the population of Dagestan is provided by flows from Azerbaijan and Uzbekistan. Migrants from these countries come to Dagestan to work in such sectors of the economy as construction, trade, agriculture, public catering. One of the features of Dagestan is the high tolerance of the local population towards visitors, which is explained by the unique multi-ethnicity of the republic. Their sociocultural closeness, as well as the small number of migrants themselves also explain the tolerance of Dagestanis towards migrants from Uzbekistan and Azerbaijan. The inhabitants of the republic are friendly to migrants, since they themselves participate in labor migration within Russia.

In general, a favorable migration situation has developed in Dagestan, characterized by the absence of migrant enclaves and a high level of tolerance towards foreigners on the part of local residents. The general loyalty to the ethnic and confessional identity of migrants manifests itself as a natural and developed social attitude inherent in the inhabitants of Dagestan as the most multi-ethnic region of Russia. The main trend of external migration in the region is the transit movement of foreigners through the republic, which is associated with the border position of Dagestan. The inhabitants of the republic are aware of the insignificance of the influx of external non-transit migrants into the republic. Therefore, the migrant factor does not significantly affect the socio-political processes, the state of inter-ethnic and inter-confessional relations in the region. Due to the small number, and because of the socio-cultural proximity of immigrants from Azerbaijan and Uzbekistan to the peoples of Dagestan, the tasks of adaptation and integration of migrants from these countries in the republic are not acute, although there is still a need for social adaptation of migrants, primarily to improve the level of Russian proficiency language.

ПЕРЛОКУТИВНЫЙ ЭФФЕКТ РЕЧЕВОГО АКТА ПРОКЛЯТИЯ В ЛАКСКОМ ЯЗЫКЕ

Проклятие или злопожелание – это речевой акт проявления вербальной агрессии и представляет собой желание зла адресату. Перлокутивный эффект интенционального проклятия заключается в целенаправленном пожелании другому лицу зла (в виде болезни, увечий, потерь близких людей, смерти). В лакской этнической лингвокультуре принято желать вреда определенным частям тела, как правило, жизненно важным, поэтому в лакском языке много проклятий с соматическим компонентом: *Лякья плякь учивуй (вил)!* «Живот да лопнет (твой)!»; *Ка кьякьи вил!* «Да отсохнет твоя рука!». Проклятия с компонентом соматизмом *маз* «язык»: *Маз лухли лаги вил!* «Чтоб твой язык почернел!». *Вил маз бякьивуй!* «Чтоб твой язык заморозился (окаменел)!» содержат иносказательное пожелание смерти. В лакском языке много проклятий-пожеланий смерти также с конкретизацией причины смерти: *Ина чакхуткалул ивчливуй!* «Чтоб от чахотки умер!»; *Ина бугьмалул ивчливуй!* «Чтоб ты от удушья умер!»; *Ина акьил ивчливуй!* «Чтоб ты от холода умер!». Такие акты вербальной агрессии, как правило, содержат целенаправленную, причиняющую адресату вред интенцию.

Однако в речевой культуре лакцев проклятия не всегда являются целенаправленным пожеланием вреда, несчастья или смерти адресату. В зависимости от конкретной ситуации, формула проклятия, произнесенная адресантом, может быть просто выражением эмоционального состояния говорящего или проявлением его возмущения поступком другого человека. Так, проклятие *Ка кьякьи вил!* «Да отсохнет твоя рука!» в устах матери, недовольной поступком ребенка является неинтенциональным проклятием. В случаях употребления неинтенционального проклятия перлокутивный эффект его отличается от традиционно ожидаемого. Это просто употребление определенных языковых клише в силу устоявшихся привычек. Таким образом, проклятия утрачивают свой сакральный смысл и в той или иной степени семантически опустошаются.

Adukhova Zh. M.
Dagestan State University,
Makhachkala

PERLOCUTIVE EFFECT OF THE SPEECH ACT OF CURSING IN LAK LANGUAGE

Curse or malevolence is a speech act of manifestation of verbal aggression and represents a desire for evil to the addressee. The perlocutionary effect of an intentional curse is a purposeful wish to another person of evil (illness, injury, loss of loved ones, death). In the Lak ethnic linguistic culture, it is customary to wish harm to certain parts of the body, as a rule, vital ones, therefore there are many curses in the Lak language with a somatic component: *Lyakya plyak uchiwuy(vil)!* "May (your) Belly burst!"; *Ka kyaky vil!* "May your hand wither!" *Curses with a component of somatism maz "language": Maz luhli lagi vil!* "May your tongue turn black!" *Vil maz byakivuy!* "Let your tongue freeze!" contain allegorical wishes for death. In the Lak language, there are many curses - wishes of death specifying the cause of death: *Ina chakhutkalul ivchlivuy!* "May you die of consumption!"; *Ina bugmalul ivchlivuy!* "May you die of suffocation!"; *Ina akil ivchlivuy!* "May you die from the cold!" Such acts of verbal aggression, as a rule, contain a purposeful intention that harms the addressee.

However, in the speech culture of the Laks, curses are not always a purposeful wish for harm, misfortune or death to the addressee. Depending on the specific situation, the curse formula uttered by the addresser may simply be an expression of the speaker's emotional state or his indignation at another person's act. So, the curse of *Ka kyaky vil!* "May your hand wither!" from the mouth of a mother dissatisfied with the act of the child is a non-intentional curse. In cases where a non-intentional curse is used, its perlocutionary effect is different from what is traditionally expected. This is simply the use of certain

language clichés due to established habits. Thus, curses lose their sacred meaning and become semantically empty to some extent.

Акаев Вахит Х.

*доктор философских наук, профессор ГГНТУ,
академик Академии наук Чеченской Республики,
з.н.с. Отдела гуманитарных исследований КНИИ РАН,
г. Грозный.*

СИНКРЕТИЧЕСКИЙ ХАРАКТЕР ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ ЧЕЧЕНЦЕВ: ВЗАИМОСВЯЗЬ ХРИСТИАНСКИХ И ИСЛАМСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В КОНТЕКСТЕ ИСТОРИИ ГРУЗИИ

Духовная культура чеченского этноса - это сложное, неоднородное явление, вбирающая в себя гетерогенные элементы, исторически сформировавшиеся. Она образует сложную систему, состоящую из разнородных духовных элементов, в том числе и разнородных религиозных верований. И к их числу, например, относятся языческие и христианские элементы, в также ценности ислама, которые осваивались народом в ходе длительного историко-культурного, цивилизационного развития.

Влияние христианства на чеченцев происходило через Грузию, с которой они имели тесные экономические, политические и культурные контакты. Находясь под духовно-культурным и политическим влиянием Грузии, часть горных чеченцев подверглись христианизации, но с его ослаблением возвращались к архаическим верованиям, а позже они подверглись исламизации, который был многовековым и сопровождался вытеснением языческих и христианских компонентов, присутствовавших в их духовной культуре.

В целом эволюция духовной культуры чеченцев такова, что она включала в себя неоднородные языческие, христианские и исламские компоненты, образуя синкретическую систему. На современном этапе ее развития духовной культуры чеченцев наблюдается тенденция усиления ценностей ислама, вытесняя иные духовно-культурные элементы. Выявление особенностей взаимосвязи христианства и ислама в сложной синкретической духовной культуре чеченцев – цель осуществляемого исследования.

Akaev Vakhit H.

*Doctor of Philosophy, Professor of GGNTU,
Academician of the Academy of Sciences of the Chechen Republic,
G.N.S. of the Department of Humanitarian Studies of the KNII RAS,
Grozny.*

SYNCRETIC CHARACTER OF THE SPIRITUAL CULTURE OF CHECHENS: INTERRELATION OF CHRISTIAN AND ISLAMIC VALUES IN THE CONTEXT OF THE HISTORY OF GEORGIA

The spiritual culture of the Chechen ethnic group is a complex, heterogeneous phenomenon, absorbing heterogeneous elements that have been historically formed. It forms a complex system consisting of heterogeneous spiritual elements, including heterogeneous religious beliefs. And among them, for example, are pagan and Christian elements, as well as the values of Islam, which were mastered by the people during a long historical, cultural, and civilizational development.

The influence of Christianity on the Chechens occurred through Georgia, with which they had close economic, political and cultural contacts. Being under the spiritual, cultural and political influence of Georgia, some mountain Chechens underwent Christianization, but with its weakening they returned to archaic beliefs, and later they underwent Islamization, which was centuries-old and was accompanied by the displacement of pagan and Christian components present in their spiritual culture.

In general, the evolution of the spiritual culture of the Chechens is such that it included heterogeneous pagan, Christian and Islamic components, forming a syncretic system. At the present stage of its development of the spiritual culture of Chechens, there is a tendency to strengthen the values of Islam, displacing other spiritual and cultural elements. The purpose of the study is to identify the features of the relationship between Christianity and Islam in the complex syncretic spiritual culture of Chechens.

Алигаджиева Альфия

*Дагестанский государственный технический университет, доцент
Махачкала, Россия*

ФОРМУЛЫ РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА БЕЖТИНСКОГО ЯЗЫКА

1. Бесписьменный бежтинский язык – один из миноритарных дагестанских языков, находящийся под угрозой исчезновения. Документацию миноритарных языков К. Леман [1996: 181] определили как первоочередную задачу современной лингвистики. Особый интерес не только для лингвистики, но и для этнографии представляют этнически маркированные этикетные формулы.

2. Формулы речевого этикета сопровождают человека всю жизнь, начиная с самого рождения. Новорожденному желали, чтобы был похожим на родителей: *Ийо-аболь энльейа ахъала!* «Пусть будет похожим на родителей!». В этом благопожелании содержится скрытый комплимент родителям ребенка. Желают физическое здоровье, в суровых условиях гор – это необходимость для выживания: *Ална лага рекъараб ахъала!* «Пусть родится (физически) полноценным!», букв. «Пусть родится семь частей тела соединенными!». Физическое здоровье неполноценно без морально-этических устоев, поэтому желают: *Иман-анкъло гаьгийо зогъала, ургъел-пикролалсо зогъакъала!* «Пусть будет рожденным с верой, пусть не будет для горя и недобрых раздумий!». Уважение к родителям и сохранение фамильных традиций занимает важное место в горском этикете, что также отразилось в благопожеланиях: *Ийо-абол ургъеллилсо зогъакъала!* «Пусть не родится приносящим для родителей горе и печаль!»; *Ийо-абос гьурмаьт цлуми богъцас ахъала!* «Чтоб стал берегущим уважение родителей!»; *Ийо-абос гьино йохийо йахъала!* «Чтоб в жизни держались родительской тропы!».

3. Самое важное пожелание покинувшему этот мир – это вечный рай, а родственникам – терпения: *Бувагъовӕл аьржаьм ниллала, члаговабӕл сабру ниллала!* «Пусть умершим достанется рай, а живым – терпение!».

4. Изучение формул речевого этикета не только раскрывает структуру языка, но и расширяет знания о культуре и обычаях этноса-носителя языка.

Леман К. Документация языков, находящихся под угрозой вымирания// Вопросы языкознания. – 1996. -№ 2, - С. 80-81.

Aligadzhiyeva A.R.

*Dagestan State Technical University.
Makhachkala*

FORMULAS OF SPEECH ETIQUETTE OF THE BEZHITA LANGUAGE

1. The unwritten language of Bezhta is one of the minority Dagestan languages, which is under the threat of extinction. Documentation of minority languages K. Lehman [1996: 181] defined as a primary task of modern linguistics. Ethnically marked etiquette formulas are of particular interest not only for linguistics, but also for ethnography.

2. Formulas of speech etiquette accompany a person all his life, starting from birth. First of all, they wanted the newborn to be like their parents: *Iyo-abol enleya akhala!* "Let him be like his parents!". This well-wish contains a hidden compliment to the parents of the child. Then an important factor - physical health, in the harsh conditions of the mountains - is a necessity for survival: *Alina laga rekarab akhala!* "Let him be born (physically) complete!". "Let the seven parts of the body be born united!". Physical health is inferior without moral and ethical foundations, therefore they also wish: *Iman-ank'lo gagyiyo zog'ala, urgyel-picrolalso zogāk'ala!* "Let him be born with faith, let him not be for grief and unkind thoughts!". Respect for parents and the preservation of family traditions occupy an important place in mountain etiquette, which is also reflected in good wishes: *Iyo-abol urgyelliso zogāk'ala!* "Let not be born bringing grief and sorrow to parents!"; *Iyo-abos gyurmat tslumi bogtsas akhala!* "To become guarding the respect of parents!"; *Iyo-abos gyino yohiyo yakhala!* "So that in life they keep the parental path!".

3. The most important wish to those who left this world is eternal paradise, and to relatives - patience: *Buvagovāl arzhām nillala, chlagovablāl sabr nillala!* "Let the dead get paradise, and the living - patience!".

4. The study of the formulas of speech etiquette not only reveals the structure of the language, but also expands knowledge about the culture and customs of the ethnic group-native speaker.

Leman K. Documentation of languages under threat of extinction// Questions of linguistics. - 1996. - No. 2, - S. 80-81.

ნუგზახ ანთედავა

ჩეჩქეზუდი (აღილუხი) კვდგუხის ცენგხი
თბილისი, საქახთვედო

ისტორიისა და მითის ურთიერთმიმართების პრობლემა ფ. რ. ანკერსმიტის კონცეფციაში

ტრადიციული დიქტომია „ისტორიული - მითოლოგიური“ თანამედროვე ლიტერატურაში სულ უფრო ხშირად ხდება კრიტიკული გადააზრების საგანი. ისტორიისა და მითის, როგორც მსოფლალქმის ალტერნატიული და შეუთავსებელი წესების, დაპირისპირება საშუალებას არ იძლევა, აღწეროთ და კონცეპტუალურად გავიაზროთ ისტორიული და მითოლოგიური ურთიერთკავშირი, რაც ნებისმიერ კულტურაში ფიქსირდება, აგრეთვე, ავხსნათ, ისტორიული აზროვნების გავრცელების კვალდაკვალ, რატომ ხდება ისტორიის მითოლოგიზირება.

ფრანკლინ რუდოლფ ანკერსმიტმა, ერთ-ერთმა პირველმა დასვა აღნიშნული დიქტომიის რადიკალურად გადააზრების აუცილებლობის საკითხი, გვიჩვენა რა საზოგადოებრივი ცნობიერების ამ ფორმებისა და დისკურსის ტიპების განუყოფლობა და ურთიერთგანპირობებულობა. ამ ამოცანამ იგი როგორც ისტორიულის, ისე მითოლოგიურის სპეციფიკურობის შესახებ ტრადიციული წარმოდგენების ტრანსფორმაციის აუცილებლობამდე მიიყვანა, და დაასკვნა, რომ მითოლოგიური თხრობა თავდაპირველსა და ბუნებრივზე, ისტორიული თხრობის ანტითეზას არ წარმოადგენს. მითი არ უარყოფს ისტორიის შესაძლებლობას, მაგრამ ადგილს იღებს ისტორიის აღწერის ჩრდილში და უკანა მხარეს, ანუ წარსულის მითოლოგიზაცია და ისტორიზაცია (წარატივიზაცია) ერთი მედლის ორ მხარეს შეადგენს. ამიტომ ისტორიული მითოშემოქმედება ისტორიის აღწერის, როგორც ასეთის, სტრუქტურულად აუცილებელი ასპექტია.

მოსხენებაში დანვრილებითაა განხილული ფ.-რ. ანკერსმიტის კონცეფციის ყველა ასპექტი.

THE PROBLEM OF RELATIONSHIP BETWEEN HISTORY AND MYTH IN F.-R. ANKERSMIT'S CONCEPT

The traditional dichotomy "historical-mythological" is becoming a subject of critical rethinking more and more often in modern literature. The confrontation between history and myth as alternative and incompatible worldview rules does not allow us to describe and conceptually understand the relationship between the historical and the mythological occurrences which is fixed in any culture, as well as to explain, following the spread of historical thinking, why history is mythologized.

Franklin Rudolph Ankersmit, one of the first to raise the issue of the need to radically rethink the mentioned dichotomy, showing the inseparability and inter-conditionality of these forms of public consciousness and types of discourse. This task led him to the need to transform traditional ideas about the specificity of both the historical and the mythological, and he concluded that the mythological narrative on the origin and natural was not the antithesis of the historical narrative. Myth does not deny the possibility of history, but it takes place in the shadow and on the back side of the description of history, i.e. mythologizing and historicizing (narrativization) of the past is two sides of the same coin. Therefore, historical mythmaking is a structurally necessary aspect of the description of history as such.

The paper discusses in detail all aspects of the F.-R. Ankersmit's concept.

Георгий Анчабадзе
Государственный Университет Ильи
Тбилиси, Грузия

ЭВЛИЯ ЧЕЛЕБИ О ПЛЕМЕНИ САДША-АБАЗА

1. Известный турецкий путешественник XVII века Эвлия Челеби в 1641 г. прошел вдоль Черноморского побережья Кавказа и оставил подробные сведения о местном населении. Кавказские земли, расположенные к югу и западу от Главного Кавказского хребта от Мегрелии до крепости Анапа Эвлия Челеби называет *Страной Абаза*, или абхазов, и подробно перечисляет обитавшие здесь территориально-племенные группы. Среди них турецкий путешественник выделяет племя *садша*, имевшее собственный язык, отличающийся от абхазского, и приводит материалы этого языка.

2. По данным Эвлии Челеби, садша проживали в горах, где-то между верховьями рек *Мзымта* и *Шахе*. Из более поздних источников известно, что в этом районе обитали *убыхи* и *садзы*. По всей видимости, их и надо считать потомками племени садша.

3. Сведения Эвлии Челеби о садша особенно ценные для науки, так как *убыхи* и *садзы* по итогам Кавказской войны были поголовно выселены с родины в 1864 г. Последний носитель их языка умер в Турции в 1992 г.

4. В 1920-х гг. талантливый ученый А.Н.Генко, изучивший имевшиеся в его распоряжение материалы (в том числе сведения Эвлии Челеби), пришел к выводу, что садша говорили на *убыхском* языке. Сообщения Эвлии, дополненными более поздними материалами, показывают, что *убыхи* и *садзы* имели общий древний язык (язык племени садша), который к середине XIX века был уже на грани исчезновения. Садзы и *убыхи* в это время фактически были уже трехязычными: наряду с родным знали абхазский и черкесский языки.

EVLIYA CHELEBI ABOUT THE SADSHA-ABAZA TRIBE

1. The famous Turkish traveler of the 17th century, Evliya Chelebi or Çelebi, traveled along the Black Sea coast of the Caucasus in 1641 and left detailed information about the local population. Evliya Chelebi calls the Caucasian lands located to the south and west of the Main Caucasian Range from *Mingrelia* to the fortress of Anapa the *Country of Abaza*, or Abkhazians, and lists in detail the territorial and tribal groups that lived here. Among them, the Turkish traveler singles out the *Sadsha* tribe, which had its own language, different from the Abkhazian, and cites materials from this language.

2. According to Evliya Chelebi, Sadsha lived in the mountains, somewhere between the upper reaches of the *Mzymta* and *Shakhe* rivers. From later sources it is known that *Ubykhs* and *Sadztes* lived in this area. Apparently, they should be considered descendants of the Sadsha tribe.

3. Evliya Chelebi's information about Sadsha is especially valuable for science, since the Ubykhs and Sadztes were evicted from their homeland in 1864 following the results of the Caucasian (Russian-Caucasian) war. The last native speaker of their language died in Turkey in 1992.

4. In the 1920s. talented scientist A. Genko, who studied the materials at his disposal (including information from Evliya Chelebi), came to the conclusion that the Sadsha spoke the Ubykh language. The reports of Evliya Chelebi, supplemented by later materials, show that the Ubykhs and Sadztes had a common ancient language (the language of the Sadsha tribe), which by the middle of the 19th century was already on the verge of extinction. Sadztes and Ubykhs at that time were actually already trilingual: along with their native language, they knew the Abkhaz and Circassian languages.

Асадова Хадиджа Вели кызы

*Национальный музей искусств Азербайджана
доктор философии по искусствоведению,
Азербайджан*

ОБРАЩЁННАЯ К ЧЕЛОВЕКУ

Поэзия может давать ответы на самые острые и глубокие духовные вопросы человека. Однако для этого необходимо привлечь к ней как можно более широкое общественное внимание. В «Философии духа» Гегель утверждал, что: «Поэзию с точки зрения её социального функционирования, отличает особое отношение к поэтическому языку, который не принадлежит никому и одновременно принадлежит всем, который не подвластен самому пишущему и одновременно передан во владение миллионам безгласных и страждущих».

А потому, утверждение, что поэзия как социальное явление активно воздействует на сознание людей, являющихся субъектами социальной практики, доказано самим временем. Она не только отражает в своем содержании процессы общественной практики, но и оказывает влияние на неё. Попытки ответить на вопрос, что такое поэзия, занимают много трудов по истории философии и теории литературы, психологии художественного творчества. И как писалось в научном труде «Философия и литература: современный дискурс»: «Опыт поэзии с данной точки зрения – это опыт отчуждения языка от самого себя: язык перестаёт быть модернистским «домом Бытия». Язык делается пространством безостановочной борьбы, борьбы идейной или классовой, разворачивающейся в интересующем поле или в плоскости индивидуальной психологии». Поэзия двух народов Закавказья не является исключением.

Осознавая творчество Темирболата Мамсурова, и сегодня понимаешь, что наиболее ярко социальный характер поэзии проявляется в такие моменты, когда поэт делегирует свой уникальный авторский голос той массе бесправных и угнетённых, которая лишена возможности высказаться в поле современной культурной индустрии. При этом поэт не только говорит от лица неимущих и отверженных, но и позволяет их сегрегированным и часто неуклюжим, неприятным на слух голосам звучать и передаваться через его строки, через самую политизированную форму его протестного высказывания. В решении ЮНЕСКО об учреждении Всемирного дня поэзии отмечается, что: «Поэзия, может стать ответом на самые острые и глубокие духовные вопросы современного человека – но для этого необходимо привлечь к ней как можно более широкое общественное внимание»

Asadova Khadija Veli gizi

Azerbaijan National Art Museum

Ph.D. in art history,

Azerbaijan

APPEALING TO PEOPLE

Poetry can answer humanity's most penetrating spiritual questions. However, for this, it is necessary to attract the broadest possible public attention to this issue. In "Philosophy of Spirit" Hegel affirmed that "Poetry from the point of its social functioning, is distinguished with its special attitude to a poetic language which doesn't belong to anyone and at the same time belongs to all, which is not subjected to the writer himself and at the same time handed over to millions of voiceless and suffering".

So, the affirmation that poetry as a social phenomenon actively affects on consciousness of people, who are subjects of social practice, is testified by the time itself. It doesn't only reflect processes of public practice in its content, but also make influence on it. The attempts to answer this question takes place in many works on history of philosophy and theory of literature, psychology of artistic creative work.

In addition, as was written in a scientific work "Philosophy and literature: contemporary discourse": "The experience of poetry from this point view – it is the experience of alienation of the language from itself: the language ceases to be modernistic "house of Existence". The language becomes the space of a ceaseless struggle, ideological or the class struggle that began in intersubjective field or on the level of individual psychology". Poetry of two nations of Transcaucasia is no exception.

Aware of the creative work of Temirbolat Mamsurov, you may understand that the most vivid social character of poetry is revealed in such moments when the poet delegates his unique author's voice to this mass of disenfranchised or the downtrodden that is deprived of the opportunity to speak out in the field of the contemporary cultural industry even today. Thus, the poet speaks not only in the name of the poor and rejected, but also allows their segregated and often awkward unpleasant voices sound and share through his lines, through the politicized form of his protest statement. In the decision of UNESCO about establishment of World Poetry Day is noted: "Poetry may become the answer for the most penetrating spiritual questions of contemporary person. However, for this, it is necessary to attract the broadest possible public attention to this issue.

„მამელუქის“ ენის ლექსიკური თავისებურებანი

„მამელუქის“ ენის ლექსიკური ანალიზი გვიჩვენებს, თუ რაოდენ საინტერესო და საყურადღებოა ამ მხრივ მწერლის შემოქმედება. საერთოდ, უიარაღოს თხზულებებში. მეტყველების თავისებურებამ, თემატიკამ და ჟანრობრივმა ნაირგვარობამ მწერალს საშუალება მისცა ამ კუთხითაც გამოეყვანებინა ქართული ენის ნაირფეროვანი და მდიდარი შესაძლებლობანი. ისინი ლექსიკის თვალთახედვით მე-19 საუკუნის დასასრულისა და მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული ენის მდგომარეობის საკმაოდ ნათელ სურათს გვიჩვენებენ. იმ დროისთვის ქართული მეტყველება საკმაოდ ჭრელი იყო. ხალხური სასაუბრო მეტყველების გავლენასთან ერთად შეიმჩნეოდა უცხო სიტყვათა მოძალევა, რომელთაგან ზოგი ქართულმა შეითვისა და შეისისხლხორცა, ზოგი კი უკუაგდო, როგორც მისთვის შემთხვევითი და არაბუნებრივი.

რიგი ლექსიკური ერთეული უმეტეს შემთხვევაში გარკვეული სტილური ფუნქციით არის დატვირთული. მათი მხატვრული ფუნქცია ისაა, რომ ხელი შეუწყონ ეპოქის კოლორიტის შექმნას, ამასთანავე სიტყვიერი ფონდის, სინონიმიკის გამრავალფეროვნებას ემსახურებიან, რათა თავიდან ავიცილოთ ფიქსირებული ფორმების განმეორება.

ამასთანავე, სიტყვის ყოველ მნიშვნელობასთან დაკავშირებულია არა მხოლოდ საგნის გამოსახვა, არამედ მწერლის მხატვრულ-იდეური პოზიცია და, მაშასადამე, გარკვეული ემოციური განწყობაც. ორივე მხარეს აქვს ესთეტიკური მნიშვნელობა, სწორედ მათ ურთიერთობაში იძენს სიტყვა მხატვრულ-ემოციურ ელფერს.

Vianor Akhalaia

Gori State University, Professor
Gori, Georgia

LEXICAL PECULIARITIES OF THE “MAMLUK” LANGUAGE

The lexical analysis of the "Mamluk" language shows how interesting and noteworthy the author's work is in this regard. In general, in the writings of Uiarago, the peculiarity of speech, thematic and genre variety allowed the writer to reveal the diverse and rich possibilities of the Georgian language in this respect. From the lexical point of view, they show us a fairly clear picture of the state of the Georgian language at the end of the 19th and the beginning of the 20th century. At that time, Georgian speech was quite varied. Along with the influence of the colloquial speech, there was an influx of foreign words, some of which were assimilated by the Georgian language, while others were rejected as accidental and unnatural.

Several lexical units are full of certain stylistic functions in most cases. Their artistic function is to contribute to the creation of the color of the era, at the same time, they serve to diversify the verbal fund, synonymy, to avoid the repetition of fixed forms.

At the same time, each meaning is related not only to the depiction of the subject, but also to the writer's artistic-ideological position and, therefore, to a certain emotional mood. Both sides have an aesthetic meaning, it is in their relationship that the word acquires an artistic-emotional tone.

ციური ახვლედიანი,

†გიორგი ყუფაჩაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
პროფესორ-ემეჩიუსი
თბილისი, საქართველო

ფრანგულ ფონეტიკური თავისებურებანი

ენა მუდმივგანვითარებადი მოვლენაა და ბუნებრივია, რომ მასზე ჩვენი ცხოვრების ყველა სფეროში შემოჭრილი გლობალიზაცია მოქმედებს. ვილჰელმ ჰუმბოლდტის თეორიის მიხედვით, ენა წარმოადგენს ხალხისა და მისი სულის ასახვას; შესაბამისად კი, ყველაფერი, რაც ხდება ცხოვრებაში, ასახვას ჰპოულობს ენაში. ტერმინი „ფრანგულე“ წარმოიშვა ორი სიტყვის, ორი ენის სახელწოდებათა შეერთებით - "français"(ფრანგული ენა) + "anglais" (ინგლისური ენა) = franglais. ჩვენი კვლევის მიზანია ფრანგულ ფენომენის ფონეტიკურ თავისებურებათა შესწავლა. განვიხილავთ ფრანგული ენის კანადურ ვარიანტს, რადგან ის წარმოადგენს ორი ენის შერევის ყველაზე ნათელ მაგალითს. ფრანგული ენის კანადური ვარიანტი სავსებით ასახავს იმ მოვლენებს, რომლებიც ახასიათებს ფრანგულს. ჩვენი კვლევის მასალას წარმოადგენენ აუდიოვიზუალური მასალები.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ფრაზის რიტმის ცვლა, კანადურ მეტყველებას გაჭიმულობისა და მღერადობის მეტ ელფერს სძენს, ნორმატიულ ფრანგულთან შედარებით.

Tsiuri Akhvlediani,

†Giorgi Kupradze

Tbilisi state university
Tbilisi Georgia

PHONETIC FEATURES OF FRANGLAIS

Franglais (French: [fʁɑ̃glɛ]; also **Frenghish**/'frɛŋglɪʃ/) is a French blend which referred first to the overuse of English words by French-speakers, and later to diglossia or the macaronic mixture of French (*français*) and English (*anglais*). Language is a constantly evolving phenomenon and there is no doubt that it is affected by globalization that has invaded all areas of our lives. According to Wilhelm Humboldt's theory, language is a reflection of a people and their souls. Consequently, everything that happens in life is reflected in language.

The aim of our study is to analyze the phonetic features of Franglais. We have taken the Canadian version of French as it is the clearest and most suitable example of a mixture of two languages. The Canadian version of the French language fully reflects the events that characterize the French. The material of our research is audiovisual sources.

In conclusion, the change in the rhythm of the phrase gives the Canadian speech a more elongated and chanting colouring than the normative French.

ერთი ლექსიკური ერთეულის გარკვევისათვის

მთარაჭულის ლექსიკურ გამოკვლევას, რომელიც 1954 წელს გამოიცა და თან ახლავს მცირე სალექსიკონო მასალა, ჩვენი ყურადღება მიიქცია ერთმა ლექსიკურმა ერთეულმა. ეს გახლავთ: „ნახშობა“ – (ოს.).ლაპარაკი, საუბარი. „რასლა ენახშობოდი“; „მეზობლებსაც ჩაუნახშე“. „სანახშო“ – თავშეყრის ადგილი სოფელში, სადაც უმთავრესად მოხუცები იკრიბებიან უქმედლებში სასაუბროდ (შ.ძიძიგური 1954:211).

მთარაჭულში ოსურიდან ნასესხებია ისეთი მნიშვნელოვანი ცნების გამომხატველი სიტყვა, როგორიცაა ლაპარაკი, საუბარი, - ესაა ნახშობა. ოსურში გვაქვს: ნ'ე'ხას// ნიხას, შიშინა ფორმით: ნ'ე'.ხაშ (ვს.მილერი ნეხას - Wort. Rede, Gespräch, Unreraltung, Gemendeversammlung, Lemeindeversammlungungsplatz..., 1929). მთარაჭულში ეს სიტყვა მკვიდრად ფეხმოკიდებულია (მენახშება, ვნახშობ, გადაენახშა, ნამენახშა...) ამ ფორმის ქართულ სინონიმთა გამოყენების არე შევიწროებულია. აქედან - სანახშო ტექნიკური ტერმინია: ენოდება სოფელში თავშესაყარ ადგილს, სადაც იკრიბებიან სამასლაათოდ. ამ სიტყვის ზმნური ფორმა მთარაჭულში გვხვდება, ხოლო „სანახშო“ – ზემორაჭულშიცაა გავრცელებული (იქვე, 252). რაც შეეხება ჩვენს ინტერესს ამ ლექსიკური ერთეულთან დაკავშირებით, ის გახლავთ, რომ აჭარულში დადასტურებულია მსგავსი ფორმა „ნახშობა“, გვხვდება აგრეთვე „ნახში“-ც, ოლონდ ნაჭდევის, ორნამენტის სახით.

Nargiz Akhvlediani

BSU Niko Berdzenishvili Institute
Batumi

TO SPECIFY A SINGLE LEXICAL ITEM

In the Mtarachuli dictionary published in 1954, one lexical item attracted attention. It is: "Nakhshoba"- "conversation", "conversation".

In the Mtarachuli vocabulary, the word expressing such an important concept as speaking is borrowed from Ossian.

In Mtarachuli, this word is indigenous (menakhshoba, vnakshob, gadeenakhsha, menakhsha...) the area of use of Georgian synonyms of this form is narrowing. Hence, sanakhsho is a technical term: it is called a shelter in the village, where people gather to talk.

The verb form of this word is found in Mtarachuli, and in Zemorachuli it is common "nakhshoba" (ibid., 252). As for our interest in this lexical item, it is that a similar form "Nakhoba" is attested in Adjara, it is also found in "Nakh" - yes, but in the form of an ornament.

Барзбиев Муслим И.,

Геграев Хаким К.

КБГУ,
Нальчик, Россия

«ОСЕТИНЫ»-БАЛКАРЦЫ В ГРУЗИНСКОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ И ФОЛЬКЛОРНОЙ ТРАДИЦИИ

На протяжении столетий балкарцы проживали в непосредственном соседстве с грузинами. Наиболее прочные контакты балкарцы поддерживали с представителями таких грузинских этнических групп как сваны, рачинцы и мегрелы. Стоит отметить, что в грузинских исторических источниках

этноним «осетин», «овс» имел ранее более широкое значение и охватывал собой не только представителей собственно осетинского народа, но и жителей балкарских обществ (Малкар, Холам, Безенги, Чегем, Урусбий).

Так, в знаменитой работе XVIII столетия «География Грузии» царевич Вахушти Багратиони писал: «Ущелья, оставшиеся за царями овсов называются так: Чими, Тагаури, Куртаули, Валагири, Паикомы, Дигори и Басиани...».

Наименование Басиани, упоминаемое царевичем Вахушти, является производным от имени легендарного родоначальника балкарских князей – Басиата. Следует отметить, что в грузинских фольклорных текстах и в документальных материалах более позднего времени жителей Балкарии зачастую называли осетинами. К примеру, Л. Майсурадзе в работе, опубликованной в 1897 г., изложил фольклорный сюжет о нападении осетин-басианцев на рачинское селение Геби.

В одном из документов 1846г. заседатель Рачинского участка Грузии писал, что казенный крестьянин из селения Геби Георгий Гавашелишвили подал жалобу на «жителя селения Малкаки Али Мусакашвили, который в августе отнял у него лошадь, купленную два года назад у жителя селения Абуки кабаки осетина Абрега за 25 рублей». Из анализа данного документа и знакомства с современными ему документальными материалами становится понятным, что под жителем селения «Малкаки» Мусакашвили подразумевается житель Малкарского (Черекского) общества Балкарии князь Али Мисаков, а под осетином Абрегом из селения «Абуки кабаки» - житель селения князей Абаевых князь Абрек Алиевич Биев. Оба этих феодала, - и Али Мисаков, и Абрек Биев, - упоминаются в документе 1846г. в качестве правителей Балкарии.

Barazbiyev M.I.,

Gegraev Kh.K.

KBSU, Nalchik

"OSSETIANS"-BALKARS IN THE GEORGIAN HISTORICAL AND FOLKLORE TRADITION

For centuries, the Balkars lived in close proximity to the Georgians. The Balkars maintained the strongest contacts with representatives of such Georgian ethnic groups as the Svans, Rachins and Mingrelians. It is worth noting that in Georgian historical sources, the ethnonym "Ossetians", "oats" previously had a broader meaning and covered not only representatives of the Ossetian people themselves, but also residents of Balkar societies (Malkar, Kholam, Bezengi, Chegem, Urusbiy).

Thus, in the famous work of the XVIII century "Geography of Georgia", Prince Vakhushti Bagrationi wrote: "The gorges left behind the kings of oats are called so: Chimi, Tagauri, Kurtauli, Valagiri, Paikomi, Digori and Basiani ...". The name Basiani, mentioned by Prince Vakhushti, is derived from the name of the legendary ancestor of the Balkar princes - Basiat. It should be noted that in Georgian folklore texts and in documentary materials of a later time, the inhabitants of Balkaria were often called Ossetians. For example, L. Maisuradze in a work published in 1897, set out a folklore story about the attack of Ossetian-Basian people on the Rachin village of Gebi.

In one of the documents of 1846, the assessor of the Rachinsky district of Georgia wrote that a state-owned peasant from the village of Gebi Giorgi Gavashelishvili filed a complaint against "a resident of the village of Malkaki Ali Musakashvili, who in August took away from him a horse bought two years ago from a resident of the village of Abuki kabaki Ossetian Abrega for 25 rubles." From the analysis of this document and acquaintance with contemporary documentary materials, it becomes clear that the resident of the village "Malkaki" Musakashvili means a resident of the Malkar (Cherek) society of Balkaria, Prince Ali Misakov, and under the Ossetian Abreg from the village of "Abuki Kabaki" - a resident of the village of princes Abaev Prince

Abrek Alievich Biev. Both of these feudal lords, Ali Misakov and Abrek Biev, are mentioned in the document of 1846 as rulers of Balkaria.

Бегулов Рустам

*Карачаево-Черкесский государственный университет
профессор
Карачаево-Черкесск, Россия*

К ВОПРОСУ ОБ ОСЕТИНО-ГРУЗИНСКОЙ МЕЖЭТНИЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ НА ТЕРРИТОРИИ КАРАЧАЕВО-ЧЕРКЕСИИ

В 1870 г. на территории современной Карачаево-Черкесской республики было основано осетинское селение (Георгиевско-Осетинское, а затем имени Коста Хетагурова). Интересно отметить, что жители селения до своего переселения были довольно тесно связаны с грузинами, в том числе проживая во владениях феодалов Мачабели.

Во второй половине XIX – начале XX века на территории современной Карачаево-Черкесии было немало магазинов (лавок), которые принадлежали, в основном, выходцам из грузинского округа Рача. Эти лавки были не только местами торговли, но и точками межэтнического общения, в том числе грузино-осетинского.

Постепенно некоторые выходцы из Грузии стали оседать в осетинском селении на территории Карачаево-Черкесии. Некоторые из них селились отдельными семьями, но большинство из них проживали в селе, вступив в межнациональные браки с местными жительницами.

В 1943 г. карачаевцы подверглись депортации, а часть территории Карачаевской автономной области передана в состав Грузии. Последствием этой акции стало то, что осетино-грузинское взаимодействие на данной территории заметно активизировалось. Село Коста Хетагурово оказалось рядом с границей Клухорского района Грузии, многие его жители работали или учились в районном центре. В то же время часть осетин проживала компактными группами непосредственно в ставших грузинскими населенных пунктах.

В постсоветский период на фоне грузино-осетинской межэтнической напряженности среди осетинской диаспоры Карачаево-Черкесии в отношении Грузии стали распространяться негативные этнические стереотипы. Местная община оказывала посильную помощь осетинам из Грузии. Некоторые из её представителей выражали готовность к более радикальным действиям. Однако каких-либо межэтнических коллизий между осетинской и грузинской диаспорами на территории Карачаево-Черкесии удалось избежать. Обе стороны сохранили способность к ведению межнационального диалога.

Begeulov Rustam

Karachaevo-Cherkez State University, Professor, Russia

ON THE ISSUE OF OSSETIAN-GEORGIAN INTERETHNIC COMMUNICATION ON THE TERRITORY OF KARACHAY-CHEKKESSIA

In 1870, an Ossetian settlement was founded on the territory of the modern Karachay-Cherkess Republic (Georgievsko-Ossetian, and then named after Kosta Khetagurov). It is interesting to note that the inhabitants of the village before their resettlement were quite closely connected with the Georgians, including living in the possessions of the feudal lords of Machabeli.

In the second half of the XIX – early XX century, there were many shops (shops) on the territory of modern Karachay-Cherkessia, which belonged mainly to immigrants from the Georgian district of Racha. These shops were not only places of trade, but also points of interethnic communication, including Georgian-Ossetian.

Gradually, some immigrants from Georgia began to settle in an Ossetian village on the territory of Karachay-Cherkessia. Some of them settled in separate families, but most of them lived in the village, having entered into interethnic marriages with local residents.

In 1943, the Karachay people were deported, and part of the territory of the Karachay Autonomous Region was transferred to Georgia. The consequence of this action was that the Ossetian-Georgian interaction in this territory has noticeably intensified. The village of Kosta Khetagurovo turned out to be near the border of the Klukhor district of Georgia, many of its residents worked or studied in the district center. At the same time, some Ossetians lived in compact groups directly in the settlements that became Georgian.

In the post-Soviet period, negative ethnic stereotypes began to spread against Georgia against the background of Georgian-Ossetian interethnic tension among the Ossetian diaspora of Karachay-Cherkessia. The local community provided all possible assistance to Ossetians from Georgia. Some of its representatives expressed readiness for more radical actions. However, any interethnic conflicts between the Ossetian and Georgian diasporas on the territory of Karachay-Cherkessia were avoided. Both sides have retained the ability to conduct an interethnic dialogue.

სადომე ბედუკაძე

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო*

ბორის პასტერნაკის ცხოვრებისეული და შემოქმედებითი კავშირების დამყარება ქართველებთან (მიმონერის მიხედვით)

ბორის პასტერნაკის ქართველ ადრესატებთან მიწერილი წერილები მნიშვნელოვანი საკვლევო მასალაა, რომელიც ნათელ წარმოდგენას გვიქმნის თარგმანის პროცესზე, მწერლის შეხედულებებსა და მოსაზრებებზე თავისი ეპოქის შესახებ. აქ წარმოდგენილი კვლევა ეფუძნება ბორის პასტერნაკის ეპისტოლარული მემკვიდრეობის იმ ნაწილს, რომელთა ადრესატებიც ქართველი მეგობრები არიან.

ბორის პასტერნაკის პირადი წერილები ყოველთვის ინვევდა მკვლევართა ინტერესს და დღესაც აქ კარგავს აქტუალობას.

ამ მოხსენების მთავარი მიზანია, გამოკვეთოს საქართველოს, თბილისისა და ქართული საზოგადოების როლი ბორის პასტერნაკის შემოქმედებასა და ცხოვრებაში, ქართველ ადრესატებთან მიმონერილი წერილების საფუძველზე. საქართველოში ჩამოსვლამდე იცნობდა პასტერნაკი ჩვენს ქვეყანას, ხოლო ქართული საზოგადოება - პასტერნაკს. 1931 წლის ზაფხულში პოეტის საქართველოში ჩამოსვლის შემდეგ დაიწყო ხანგრძლივი შემოქმედებითი კავშირები, რასაც წინ უძღოდა მეგობრობა და პირადი ურთიერთობა. როგორც თავად პასტერნაკი აღნიშნავს, ჯერ „წყარო“ შეიყვარა და ამას მოჰყვა ქართული პოეზიის უსიტყვოდ გაგება და მის თარგმანებზე მრავალწლიანი მუშაობა.

ESTABLISHING LIFE AND CREATIVE CONNECTIONS OF BORIS PASTERNAK WITH GEORGIAN (ACCORDING TO CORRESPONDENCE)

Boris Pasternak's letters to the Georgian addressees are an important research material for understanding the translation process or the writer's views and opinions on his time and epoch. The research presented here is based on the part of Boris Pasternak's epistolary heritage addressed to his Georgian friends.

The personal letters of Boris Pasternak have always arisen the interest of researchers and even today it is still in progress.

The main purpose of this report is to highlight the role of Georgia, Tbilisi and the Georgian society in Boris Pasternak's work and life, based on the correspondence with Georgian addressees. Before traveling to Georgia, Pasternak knew our country, and the Georgian society knew Pasternak. As a result of the poet's arrival in Georgia in the summer of 1931, long creative ties began, which were preceded by friendships and personal relationships between Boris Pasternak and Georgian figures. As Pasternak himself notes, he first fell in love with the "source", which was followed by a wordless understanding of Georgian poetry, and then years of work on translations.

ნაიხა ბეჰიევი

ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

თემირბოლათ მამსუროვის ლექსები და ნაფი ჯუსოითის კომენტარები

თემირბოლათ მამსუროვის (1845-1899) ლექსებს ავტორივით ტრაგიკული ბედი ჰქონდათ. XIX საუკუნის 60-იან წლებში ოსები იძულებულნი გახდნენ დაეტოვებინათ სამშობლო, რამაც თითოეულ მათგანს უაღრესად მტკივნეული დაღი დაასვა. მათ შორის იყო ოსი პოეტი თემირბოლათ მამსუროვი, რომელიც გადასახლებიდან მოყოლებული სიცოცხლის ბოლო წუთებამდე ვერ ეგუებოდა მის ირგვლივ განვითარებულ მოვლენებს. თემირბოლათ მამსუროვის ლექსები კარგა ხანს უცნობი იყო. მისი ლექსი „ფიქრები“ პირველად გამოქვეყნებია ვსევოლოდ მილერს როგორც ფოლკლორული ნიმუში. მალევე გაირკვა, რომ ეს ლექსი ეკუთვნოდა თემირბოლათ მამსუროვს. მისი რამდენიმე ლექსი 1922 წელს ვლადიკავკაზში ჩამოუტანია ბეჰირ-ბეი კუნდუხთის. ეს ლექსები პირველად ოსურ ენაზე რუსული პნკარედებით გამოაქვეყნა ბარისბი ალბორთიმ (ვლადიკავკაზი 1926 წ.).

თემირბოლათ მამსუროვის ლექსები რუსულ ენაზე გამოიცა სამხრეთ ოსეთში 1946 წელს (მთარგმნელი ე.გეგელაშვილი, წინასიტყვაობის ავტორი, ალ. ბიაზიროვი). პოეტის ლექსები ცალკე წიგნად მშობლიურ ენაზე გამოქვეყნდა 1965 წელს ცხინვალში. წიგნი გამოსაცემად მოამზადა, წინასიტყვაობა და კომენტარები დაურთო ნაფი ჯუსოითმა («Ирон зарджытæ», Цхинвал, 1965).

თემირბოლათ მამსუროვის ლექსები გამოცემულია ქართულ ენაზეც. ეს ლექსები ქართულად თარგმნა და გამოსაცემად მოამზადა ნაირა ბეჰიევა (თემირბოლათ მამსუროვი, „ოსური სიმღერები“, „კავკასიური სახლი“, თბ., 2007 წ.).

ნაშრომში განხილულია აკად. ნაფი ჯუსოითის კომენტარები, რომლებიც საკმაოდ ფასეული და მნიშვნელოვანია პოეტის ლექსების უკეთ გასააზრებლად.

TEMIRBOLAT MAMSUROV'S POEMS AND COMMENTARIES BY NAPHY DZHUSOITY

The poems of Temirbolat Mamsurov (1845-1899) had a tragic fate like the author. In the 60s of the 19th century, Ossetians were forced to leave their homeland, which caused an extremely painful situation for each of them. Among them was Ossetian poet Temirbolat Mamsurov, who could not adapt to the events around him until the last moments of his life. Temirbolat Mamsurov's poems were unexplored for a long time. His poem "Thoughts" was first published by Vsevolod Miller as a folk sample. It soon became clear that this poem belonged to Temirbolat Mamsurov. Bekir Bey Kundukhti brought some of his poems to Vladikavkaz in 1922. These poems were published for the first time in the Ossian language with Russian translations by Barisby Alborti (Vladikavkaz 1926).

The poems of Temirbolat Mamsurov were published in Russian in South Ossetia in 1946 (translator E. Gegelashvili, author of the foreword, Al. Biazirov). The poet's poems were published as a separate book in his native language in 1965 in Tskhinvali. The book was prepared for publication; preface and comments were added by Naphy Dzhusoity («Ирон зарджитæ», Цхинвал, 1965).

Temirbolat Mamsurov's poems are published in Georgian as well. These poems were translated into Georgian and prepared for publication by Naira Bepiev (Temirbolat Mamsurov, "Ossetian Songs", *Caucasian House*, Tbilisi, 2007).

The paper deals with Academician Naphy Dzhusoity's comments that are valuable and important for a better understanding of the poet's poems.

ვახტო ბეჰიძე

*ფილოსოფიის დოქტორი, ასოციირებული პროფესორი,
ბათუმის შოთა ხუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ბათუმი, საქართველო*

ადამიანი ბიოეთიკური მეცნიერების კონტექსტში

მედიცინა როგორც ბუნებრივ-სამეცნიერო და სოციალურ-ჰუმანიტარული ცოდნის რთული სისტემა, რომელიც იძლევა ცოდნას ადამიანისა და მისი სხეულის, პიროვნებისა და ინდივიდუალობის შესახებ, შესაძლებელს ხდის კომპეტენტურად ჩაერიოს ადამიანების ფსიქო-ფიზიოლოგიურ პროცესებში დაავადებების წინააღმდეგ ბრძოლისა და დაცვის მიზნით.

თანამედროვე ცივილიზაცია განიცდის უპრეცედენტო ანთროპოლოგიურ კრიზისს, რომელიც საფრთხეს უქმნის დედამიწაზე სიცოცხლის არსებობას. ეს განპირობებულია ფუნდამენტური უნივერსალური მორალური ფასეულობების და მეცნიერების ღირებულებების დაპირისპირებითა და წინააღმდეგობით. თანამედროვე ადამიანის ცოდნის საშიშროება (ბიოსამედიცინო, ბიოქიმიური, სამხედრო-ინდუსტრიული, სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიები და ა. შ. ვიდეოტექნოლოგიები ცვლის ადამიანის ჩვეულ ცხოვრების წესს და აზროვნებას.

ადამიანი ბიოსფეროს ნაწილია და თავისი წარმოშობით ბიოლოგიური არსებაა, მაგრამ ამავე დროს ის ზებიოლოგიური არსებაცაა. ადამიანების ბიოლოგიური ცხოვრება სულ უფრო მეტად ექვემდებარება სოციალურ, პოლიტიკურ, კულტურულ, მორალურ, სულიერ მოთხოვნილებებსა და ინტერესებს. STP, რომლის განვითარების ახალი ეტაპი, ბიოლოგიასთან არის დაკავშირებული, შესაძლებელი გახდა ადამიანის ბუნების სიღრმისეულად შესწავლა, მისი სიცოცხლისა და სიკვდილის საიდუმლოებებში შეღწევა. კერძოდ, აღმოჩენილი იქნა ადამიანის გამრავლების (ხელოვნური განაყოფიერება), სიცოცხლის გახანგრძლივებისა და შენარჩუნების (IVL,

ხელოვნური გული, თირკმელი) ახალი მეთოდები, შესაძლებელი გახდა ადამიანის ორგანიზმის „შეკეთება“ დაავადებული ორგანოს დონორით ჩანაცვლებით (ტრანსპლანტოლოგია), და ა.შ. უკვე დღეს გენეტიკოსები ამბობენ, რომ პრინციპში ბიოტექნოლოგიის დახმარებით შესაძლებელია წინასწარ დაგეგმო არ დაბადებული ბავშვის შესაძლებლობები. ეს ამორებს ჰომო საპიენსის სახეობებს ბუნების მკაცრი კონტროლიდან.

ამასთან, თანამედროვე სუპერინდუსტრიული ცივილიზაციის განვითარების გზა გახდა ბუნების ნელი ფიზიკური და ქიმიური განადგურების გზა. თანამედროვე საზოგადოება აღმოჩნდა ინტელექტუალურად და მორალურად მოუმზადებელი უახლესი აღმოჩენებისთვის ბიოლოგიის, მედიცინის, გენეტიკური ინჟინერიის და ა.შ. ამან გამოიწვია კაცობრიობის გლობალური ანთროპოლოგიური, სოციალური და სულიერი კრიზისი. წარმოიშვა პარადოქსი: თანამედროვე მეცნიერება დაეხმარა ადამიანს მიაღწიოს უპრეცედენტო ძალას ბუნების განვითარებაში, მაგრამ ამავე დროს, გამოიწვია უარყოფითი ბუნებრივი ფაქტორების მკვეთრი ზრდა, რომლებიც გავლენას ახდენენ ადამიანის სიცოცხლეზე, ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე. გაჩნდა კითხვები ადამიანის, როგორც ბიოლოგიური სახეობის გადარჩენისა და დედამიწის ბიოსფეროს შენარჩუნების გზების შესახებ.

Vardo Beridze

*PhD in Philosophy, Associate Professor,
Batumi Shota Rustaveli State University
Batumi, Georgia*

HUMAN IN THE CONTEXT OF BIOTIC SCIENCE

Medicine is a complex system of natural scientific and socio humanitarian knowledge, which provides knowledge about a person, his body, personality and individuality. In order to fight and protect against diseases, makes it possible to competently intervene in the psycho-physiological processes of people. Modern civilization which threatens the existence of life on is experiencing an unprecedented anthropological crisis. This is the due to the confrontation and contradiction of the values of science and fundamental universal moral values. Dangers of modern human knowledge (biomedical, biochemical, military industrial, agricultural technologies, etc. Video technologies change the usual way of life and thinking of people. Human is part of the biosphere and is a biological being by origin, but at the same time he is also the most biological being. Life is increasingly subject to social, political, cultural, moral, spiritual needs and interests. STP is related to biology and it is the new stage of development of which has made it possible to study human nature in depth, Penetrating its secrets of life and death. In particular, there were discovered new methods of human reproduction (artificial insemination), life extension and preservation (IVL, artificial heart, kidney), and made it possible to repair the human body by replacing a diseased organ with a donor (transplantology), etc.

Already today, geneticists say that in principle, with the help of biotechnology, it is possible to plan in advance the capabilities of an unborn child. This removes the Homo sapiens species from the strict control of nature. At the same time, the development path of modern super industrial civilization has become the path of slow physical and chemical destruction of nature. Modern society has turned out to be intellectually and morally unprepared for the latest discoveries in biology, medicine, genetic engineering, etc. This has led to a global anthropological, social and spiritual crisis of humanity. A paradox arose: modern science helped human achieve unprecedented power in the development of nature, but at the same time, it caused a sharp increase in negative natural factors that affect human life, health and well-being. Questions arose about the survival of man as a biological species and ways to preserve the biosphere of the Earth.

Бесолов Владимир Б.

*архитектуровед-ориенталист и византолог,
профессор и член-корреспондент МААМ, советник РААСН,
Почетный архитектор Российской Федерации,
Владикавказ, Россия*

Таболова Бэла Х.

*экономист, международный политолог,
корреспондент газеты «Голос Востока»,
Россия. РСО-Алания, г. Владикавказ.*

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ГРУЗИНО-ОСЕТИНСКИХ ОТНОШЕНИЙ: СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИАГНОЗ И МЕТОДИКА РЕАНИМАЦИИ ЯЗЫКОМ ГУМАНИТАРНОЙ НАУКИ

Путем расспросов, прежних, многоопытных сотрудников работников Министерств образования и науки, культуры и искусства, сельского хозяйства, нами получены некоторые сведения о количестве общеобразовательных средних школ, неполных и начальных школ в столичном городе Цхинвал, сельских поселениях четырех районов Южной Осетии с преимущественно грузиноязычным населением. Цифровые показатели по каждому из четырех районов республики и самого города Цхинвал такие:

1. В городе Цхинвал функционировали – 2 средние школы на грузинском языке.
2. В Цхинвальском районе – 9 средних и неполных школ с грузинским уклоном;
3. В Знаурском районе – 8 средних и неполных школ с грузинским уклоном;
4. В Ленингорский район – 7 средних школ с грузинским уклоном;
5. В Джавский район – 1 средняя школа и 1 начальная школа с грузинским уклоном.

Итого, надо полагать, – 27 средних школ с учебным процессом на грузинском языке! Такова информация на начало 90-ых годов XX века.

Относительно сельских поселений, населенных грузинским народом, или преимущественно грузинскими семьями, то есть в которых преобладали грузинские домовладения наверняка было их не менее двух-трех десятков на территории Южной Осетии. Вместе с тем, важно отметить, что два единовременных народа хоронили своих усопших на территориях общих кладбищ, то есть раздельного захоронения не практиковалось в реальной жизни грузинского и югоосетинского народов.

Все население Южной Осетии, и осетинское, и грузинское, христианского вероисповедания. В Южной Осетии было около 25 селений преимущественно с грузинским населением. В городе Цхинвал и во всех четырех районах Южной Осетии процент населения грузинского происхождения варьировался от 20 и до 30 процентов. В Цхинвальском районе этот показатель составлял около 24-х процентов.

Совершенно иным была этническая обстановка и демография в исторических территориях Алании и Горной Осетии, а именно: в Турсовском ущелье, селении Коби, Гудском ущелье, а также и в некоторых других поселениях, в которых ранее значительно преобладало осетинское население, люди, говорящие на осетинском языке. Разумеется, в указанных поселениях и ущельях поныне проживает осетинское население, кроме того, на этих территориях сохранились древние сооружения различного функционального назначения и оригинального архитектурного облика.

Вся суть исследуемой научной проблемы состоит в том, что нынешние представители осетинских фамилий, являющихся потомками выходцев из селения Коби, Турсовского и Гудского ущелий на протяжении нескольких летне могут одолеть грузинский таможенный пост и попасть в свои древние жилища, посетить кладбища, где похоронены многие поколения их предков.

Мы, как представители гуманитарной науки публично призываем осетинский и грузинский народы быть предельно справедливыми и неизменно объективными! В ответ на, казалось бы, вполне обоснованные нелицеприятные высказывания представителей нынешнего поколения осетинского народа – выходцев из Дарьяльской котловины, не менее законно спросить: на протяжении последних трех де-

сятилетий потомки грузинского народа, ранее проживающего на территории Южной Осетии, имеют ли возможности посетить кладбища, где похоронены многие поколения их предков?

Надеюсь, что все участники нынешнего Восьмого Международного научного форума «Перспективы развития грузино-осетинских отношений» будут солидарны с нашим мнением: руководству Грузии и Южной Осетии ныне необходимо оперативно найти обоюдное согласие и предоставить обеим погранично контактирующим народам возможности свободного доступа ко всем своим национальным святыням, как к все еще тлеющим очагам родимых предков, так и к их могилам. Этого требует гуманная миссия обеих народов, некогда живущих в мире и согласии, этого просим мы, представители гуманитарной науки Грузии и России, преимущественно, Осетии, на правах участников научного форума.

Besolov Vladimir B.

*Orientalist architect and byzantologist,
Professor and Corresponding member of
the MAAM, Adviser to the RAASN,
Honorary Architect of the Russian Federation,
Russia, Vladikavkaz.*

Tabolova Bela Kh.

*economist, international political scientist,
correspondent of the newspaper "Voice of the East",
Russia, Vladikavkaz.*

**PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS:
SOCIO-POLITICAL DIAGNOSIS AND METHODS OF RESUSCITATION
THE LANGUAGE OF THE HUMANITIES OF SCIENCE**

By questioning former, highly experienced employees of the Ministries of Education and Science, Culture and Art, Agriculture, we obtained some information about the number of secondary schools, incomplete and primary schools in the capital city of Tskhinval, rural settlements of four districts of South Ossetia with a predominantly Georgian-speaking population. The digital indicators for each of the four districts of the republic and the city of Tskhinval itself are as follows:

1. There were 2 secondary schools in the Georgian language in the city of Tskhinval.
2. There are 9 secondary and incomplete schools with a Georgian bias in the Tskhinvali district;
3. In the Znaursky district – 8 secondary and incomplete schools with a Georgian bias;
4. In Leningor district – 7 secondary schools with a Georgian bias;
5. There is 1 secondary school and 1 primary school with a Georgian bias in the Javi district.

In total, I suppose, there are 27 secondary schools with the educational process in the Georgian language! This is the information for the beginning of the 90s of the XX century.

Regarding rural settlements inhabited by the Georgian people, or predominantly Georgian families, that is, in which Georgian households predominated, there were probably at least two or three dozen of them on the territory of South Ossetia. At the same time, it is important to note that two people of the same faith buried their dead in the territories of common cemeteries, that is, separate burial was not practiced in the real life of the Georgian and South Ossetian peoples.

The entire population of South Ossetia, both Ossetian and Georgian, is of Christian faith. There were about 25 villages in South Ossetia, mostly with a Georgian population. In the city of Tskhinval and in all four districts of South Ossetia, the percentage of the population of Georgian origin varied from 20 to 30 percent. In the Tskhinvali region, this figure was about 24 percent.

The ethnic situation and demography in the historical territories of Alania and Mountainous Ossetia were completely different, namely: in the Tursovsky Gorge, the village of Kobi, the Guda Gorge, as well as in

some other settlements in which the Ossetian population, people speaking the Ossetian language, had previously significantly prevailed. Of course, the Ossetian population still lives in these settlements and gorges, in addition, ancient structures of various functional purposes and original architectural appearance have been preserved in these territories.

The whole essence of the scientific problem under study is that the current representatives of Ossetian surnames, who are descendants of immigrants from the village of Kobi, Tursovsky and Guda gorges for several years can not overcome the Georgian customs post and get into their ancient homes, visit cemeteries where many generations of their ancestors are buried. Therefore, it is very often necessary to hear unpleasant statements of specific representatives of the Ossetian people addressed to the modern leadership of the Republic of Georgia.

We, as representatives of the humanities, publicly call on the Ossetian and Georgian peoples to be extremely fair and invariably objective! In response to the seemingly well-founded unflattering statements of representatives of the current generation of the Ossetian people - natives of the Daryal basin, it is no less legitimate to ask: over the past three decades, the descendants of the Georgian people who previously lived on the territory of South Ossetia, do they have the opportunity to visit cemeteries where many generations of their ancestors are buried?

I hope that all participants of the current Eighth International Scientific Forum "Prospects for the Development of Georgian-Ossetian Relations" will be in solidarity with our opinion: the leadership of Georgia and South Ossetia now needs to quickly find mutual agreement and provide both border-contacting peoples with free access to all their national shrines, both to the still smoldering hearths of their native ancestors, and and to their graves. This is required by the humane mission of both peoples, who once lived in peace and harmony, this is what we, representatives of the humanities of Georgia and Russia, mainly Ossetia, ask for as participants in the scientific forum.

Бесолов Владимир Б.

*архитектуровед-ориенталист и византолог,
профессор и член-корреспондент МААМ, советник РААСН,
Почетный архитектор Российской Федерации,
Владикавказ, Россия*

МЕСТО И ЗНАЧЕНИЕ М.Г. АБДУШЕЛИШВИЛИ (1926-1998) В ИСТОРИИ МИРОВОЙ АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ И ЕГО ВКЛАД В ПОСТИЖЕНИЕ АНТРОПОЛОГИИ НАРОДОВ КAVKAZA

Отечественная научная школа по физической или исторической антропологии и расогенезу поныне считается одной из передовых в мировой науке XX – начала XXI века. В начале и середине, особенно со второй половины минувшего века стали выходить в свет научные труды таких корифеев антропологической науки, как И.И. Пантюхов, Д.Н. Анучин, М.А. Мисиков, В.В. Бунак, Г.Ф. Дебец, В.В. Гинзбург, М. Г. Абдушелишвили, М. С. Акимова, В.П. Алексеев, И.И. Гохман, Т.С. Кондукторова, В.И. Кочеткова, М.Г. Левин, М.Ф. Нестурх, Л.В. Ошанин, Я.Я. Рогинский, Ю.Г. Рычков, Т.А. Трофимова, М.И. Урысон, Н.Н. Чебоксаров, В.П. Якимов, А.И. Ярхо и другие.

В контексте развития антропологической науки в СССР и России, обособленное место принадлежит грузинской научной школе исторической и этнической антропологии или расогенезу. В ее развитии неоспоримая роль объективно отводится ученику А.Н. Натишвили и Г.Ф. Дебеца, выдающемуся грузинскому учёному в области этнологии и физической антропологии Малхазу Григорьевичу Абдушелишвили (28.02.1926-23.02.1998) – доктору исторических наук, профессору Тби-

лисского государственного университета им. И.А. Джавахишвили, академику Национальной академии наук Грузии.

Заслуженный деятель науки Грузинской ССР, маститый ученый М.Г. Абдушелишвили – это поистине блистательный ученый, еще при жизни получивший признание мирового научного сообщества, он по праву является одним из основателей грузинской антропологической научной школы.

Заведующий отделом антропологии в Институте истории, археологии и этнографии имени И. А. Джавахишвили Академии наук Грузинской ССР, впоследствии Национальной Академии наук Грузии, М.Г. Абдушелашвили ровно полвека интенсивно занимался научными исследованиями и педагогической деятельностью, организовывал и руководил научными антропологическими экспедициями, ведущими разыскания на территории Грузии, всего Кавказа и Передней Азии.

Наряду с его современником и выдающимся коллегой В.П. Алексеевым (22.08.1929-7.11.1991), с которым М.Г. Абдушелишвили обоснованно разделял научную концепцию относительно автохтонного происхождения кавкасионского антропологического типа, он научно аргументированно всячески отрицал миграционную гипотезу, выдвинутую одним из его учителей Г.Ф. Дебецом (1905-1969). В науке и педагогике он был непоколебимым, честным и неизменно справедливым, в полемике всегда занимал позицию объективной стороны*.

Как организатор и руководитель совместной советско-индийской антропологической экспедиции, он ровно тринадцать лет трудился и на всей территории Индии и Индостана.

На протяжении 35 лет доктор исторических наук, профессор М.Г. Абдушелишвили вел педагогическую деятельность, в истории высшего образования в Грузии именно он впервые основал кафедру антропологии на Историческом факультете Тбилисского государственного университета им. И.А. Джавахишвили.

Предстоит определить историческую роль, научное значение и заслуживаемое ученым место в истории антропологической науки, как раздела мирового кавказоведения, и весомость научного вклада Малхаза Григорьевича Абдушелишвили (1926-1998) в постижение антропологии народов Кавказа.

Академик М.Г. Абдушелишвили является автором более двухсот опубликованных научных исследований, в том числе нескольких полноценных брошюр [2,3,4] и фундаментальных монографий [1,5,6,7], изданных на русском и грузинском языках:

1. Антропология древнего и современного населения Грузии. – Тбилиси, 1963. – 506 с.
2. Антропология древнего и современного населения Кавказа / М. Г. Абдушелишвили. – Москва: Наука, 1964. – (Доклады/ VII Междунар. конгресс антропол. и этногр. наук. Москва, авг. 1964 г.)
3. Некоторые проблемы этнической антропологии Юго-Западной Азии в свете новейших исследований. – Москва: Наука, 1973. – (Доклады советской делегации/ IX Междунар. конгресс антропол. и этногр. наук. Чикаго, сент., 1973; 84).
4. Отчет о командировке в Индию / АН СССР. ВИНТИ. – Москва: [б. и.], 1975. – 11 с.
5. Антропология населения Кавказа в позднеантичном времени. – Тбилиси: Мецниереба, 1978. – 310 с.
6. Антропология Грузии в периоде широкого освоения производства железа / Малхаз Абдушелишвили; АН ГССР, Ин-т истории, археологии и этнографии им. И. Джавахишвили. – Тбилиси: Мецниереба, 1988. – 82 с. (Материалы к антропологии Кавказа; 9)
7. Палеостоматология Грузии / М. Абдушелишвили, М. Инашвили. – Тбилиси: Сабчота Сакартвело, 1989. – 167 с. [4].

Примечания: Относительно авторства впервые введенного в научный обиход термина «**Кавкасионский антропологический тип**», вероятно, является один из ниже указанных известных антропологов второй половины XIX – начала XX века:

Иван Иванович Пантюхов [19(31).07.1836-15.28.1911] – русский врач, антрополог, публицист. Иван Пантюхов поступил на медицинский факультет Университета св. Владимира в Киеве, закончил

который в 1862 году. В этом же году он в качестве врача был командирован в действующую армию, в район боевых действий на Кавказе. В армии, как и в университете, он продолжал писать статьи, печатавшиеся в различных журналах. В 1864 году в одном из боёв с горцами он получил тяжёлые ранения, которые заставили его покинуть военную службу. В дальнейшей жизни вплоть до выхода в отставку И.И. Пантюхов продолжал деятельность врача-лекаря в Киеве и Владимирской губернии, службу военного врача в Киеве, Одессе и Кавказском военном округе. Основные научные издания И.И. Пантюхова по разделу антропологического кавказоведения:

1. Антропологические типы Кавказа. СПб., 1893.
2. Антропологические наблюдения на Кавказе. Тифлис, 1893.
3. Расы Кавказа. Тифлис, 1900.

Joseph Deniker, Жозеф Деникер (по-русски: Иосиф Егорович) [6(18).3.1852, Астрахань – 18.3.1918, Париж], известнейший французский натуралист и антрополог, уроженец Астрахани и автор труда "Человеческие расы". Из семьи французских родителей, сын астраханского купца и коммерсанта французского происхождения, обосновавшегося в России. Окончил химическое отделение Санкт-Петербургского технологического института, получил звание инженера (1873).

Жозеф Деникер создал классификацию человеческих рас (1900), в которой впервые был последовательно проведён принцип выделения антропологических типов исключительно по физическим признакам. Серьёзным недостатком этой классификации являлось отсутствие исторического подхода, что не давало возможности проследить процесс возникновения рас. Некоторые принципы классификации Деникера используются и в настоящее время. Деникер также впервые создал карты расового состава Европы.

В ходе дальнейших научных исследований почти все выделенные Жозефом Деникером расы получили подтверждение как реальные единицы расовой систематики. Важно отметить, что Жозеф Деникер ввёл в научный оборот термин «нордическая раса» (*la race nordique*, «северная раса»). Основные труды Жозефа Деникера по антропологии и расоведению:

1. Deniker J. Races et peuples de la terre. - Paris, 1900. (Расы и народы Земли. – Париж, 1900).
2. Deniker J. The Races of Man: An Outline of Anthropology and Ethnography. – Paris, 1900; London, 1915. (Расы человека: очерк антропологии и этнографии. – Париж, 1900).

Besolov Vladimir B.

*Oriental architectural studies and byzantolog,
Professor and corresponding member of IAAM, Advisor of RAACS,
Honorary architect of the Russian Federation,
Vladikavkaz, Russia.*

THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF M.G. ABDUSHELISHVILI (1926-1998) IN THE HISTORY OF WORLD ANTHROPOLOGICAL SCIENCE AND HIS CONTRIBUTION TO THE COMPREHENSION OF THE ANTHROPOLOGY OF THE PEOPLES OF THE CAUCASUS

The Russian scientific school of physical or historical anthropology and rasogenesis is still considered one of the most advanced in the world science of the XX – beginning of the XXI century. In the beginning and middle, especially since the second half of the last century, scientific works of such luminaries of anthropological science as I.I. Pantyukhov, D.N. Anuchin, M.A. Misikov, V.V. Bunak, G.F. Debets, V.V. Ginzburg, M.G. Abdushelishvili, M. S. Akimov, V.P. Alekseev began to be published, I.I. Gokhman, T.S. Konduktorova, V.I. Kochetkova, M.G. Levin, M.F. Nesturkh, L.V. Oshanin, Ya.Ya. Roginsky, Yu.G. Rychkov, T.A. Trofimova, M.I. Uryson, N.N. Cheboksary, V.P. Yakimov, A.I. Yarkho and others.

In the context of the development of anthropological science in the USSR and Russia, a separate place belongs to the Georgian scientific school of historical and ethnic anthropology or rasogenesis. An

indisputable role in its development is objectively assigned to the student of A.N. Natishvili and G.F. Debets, an outstanding Georgian scientist in the field of ethnology and anthropology Malkhaz Grigoryevich Abdushelishvili (02/28/1926-02/23. 1998) – Doctor of Historical Sciences, Professor of the I.A. Javakhishvili Tbilisi State University, academician of the National Academy of Sciences of Georgia.

Honored Scientist of the Georgian SSR, venerable scientist M.G. Abdushelishvili is a truly brilliant scientist who received recognition from the world scientific community during his lifetime, he is rightfully one of the founders of the Georgian anthropological scientific school.

Head of the Department of Anthropology at the Institute of History, Archeology and Ethnography named after I. A. Javakhishvili of the Academy of Sciences of the Georgian SSR, later the National Academy of Sciences of Georgia, M.G. Abdushelashvili has been intensively engaged in scientific research and teaching activities for exactly half a century, organized and led scientific anthropological expeditions conducting searches in Georgia, the entire Caucasus and Near Asia.

Along with his contemporary and outstanding colleague V.P. Alekseev (08/22/1929-11/17/1991), with whom M.G. Abdushelishvili reasonably shared the scientific concept regarding the autochthonous origin of the Caucasian anthropological type, he scientifically argued in every possible way denied the migration hypothesis put forward by one of his teachers G.F. Debets (1905-1969). In science and pedagogy, he was unshakable, honest and invariably fair, in polemics he always took the position of the objective side*.

As the organizer and leader of the joint Soviet-Indian anthropological expedition, he worked for exactly thirteen years throughout India and Hindustan.

For 35 years, Doctor of Historical Sciences, Professor M.G. Abdushelishvili has been teaching, in the history of higher education in Georgia, it was he who first founded the Department of Anthropology at the Faculty of History of the I.A. Javakhishvili Tbilisi State University.

It is necessary to determine the historical role, scientific significance and the place deserved by scientists in the history of anthropological science as a section of world Caucasian studies, and the weight of the scientific contribution of Malkhaz Grigoryevich Abdushelishvili (1926-1998) to the comprehension of the anthropology of the peoples of the Caucasus.

Academician M.G. Abdushelishvili is the author of more than two hundred published scientific studies, including several full-fledged brochures [2,3,4] and fundamental monographs [1,5,6,7], published in Russian and Georgian:

1. Anthropology of the ancient and modern population of Georgia. – Tbilisi, 1963. – 506 p.
2. Anthropology of the ancient and modern population of the Caucasus / M. G. Abdushelishvili. – Moscow: Nauka, 1964. – (Reports/ VII International. congress anthropol. and ethnogr. sciences. Moscow, Aug. 1964)
3. Some problems of ethnic anthropology of Southwest Asia in the light of the latest research. – Moscow: Nauka, 1973. – (Reports of the Soviet delegation/ IX International. congress anthropol. and ethnogr. sciences. Chicago, Sept., 1973; 84).
4. Report on a business trip to India / USSR Academy of Sciences. VINITI. – Moscow: [B. I.], 1975. – 11 p.
5. Anthropology of the population of the Caucasus in late Antique time. – Tbilisi: Metsniereba, 1978. – 310 p.
6. Anthropology of Georgia in the period of widespread development of iron production / Malkhaz Abdushelishvili; Academy of Sciences of the USSR, Institute of History, Archeology and Ethnography named after I. Javakhishvili. – Tbilisi: Metsniereba, 1988. – 82 p. (Materials for the anthropology of the Caucasus; 9)
7. Paleostomatology of Georgia / M. Abdushelishvili, M. Inashvili. – Tbilisi: Sabchota Sakartvelo, 1989. – 167 p. [4].

Notes: Regarding the authorship of the term "**Caucasian anthropological type**", first introduced into scientific use, is probably one of the following well-known anthropologists of the second half of the XIX – early XX century:

Ivan Ivanovich Pantyukhov [19(31).07.1836-15.28.1911] – Russian doctor, anthropologist, publicist. Ivan Pantyukhov entered the Medical faculty of the University of St. Vladimir in Kiev, graduated from which in

1862. In the same year, as a doctor, he was sent to the active army, to the combat area in the Caucasus. In the army, as well as at the university, he continued to write articles published in various magazines. In 1864, in one of the battles with the highlanders, he was seriously injured, which forced him to leave military service. In later life, until the retirement of I.I. Pantyukhov continued the work of a doctor-physician in Kiev and Vladimir province, the service of a military doctor in Kiev, Odessa and the Caucasian military district. The main scientific publications of I.I. Pantyukhov on the section of anthropological Caucasian studies:

1. Anthropological types of the Caucasus. St. Petersburg, 1893.
2. Anthropological observations in the Caucasus. Tiflis, 1893.
3. Races of the Caucasus. Tiflis, 1900.

Joseph Deniker, Joseph Deniker (in Russian: Joseph Egorovich) [6(18).3.1852, Astrakhan – 18.3.1918, Paris], the most famous French naturalist and anthropologist, a native of Astrakhan and author of the work "Human Races". From a family of French parents, the son of an Astrakhan merchant and merchant of French origin who settled in Russia. Graduated from the Chemical department of the St. Petersburg Institute of Technology, received the title of engineer (1873).

Joseph Deniker created the classification of human races (1900), in which for the first time the principle of distinguishing anthropological types exclusively by physical characteristics was consistently carried out. A serious disadvantage of this classification was the lack of a historical approach, which made it impossible to trace the process of the emergence of races. Some principles of Deniker's classification are still used today. Deniker also created maps of the racial composition of Europe for the first time.

In the course of further scientific research, almost all the races identified by Joseph Deniker were confirmed as real units of racial systematics. It is important to note that Joseph Deniker introduced the term "Nordic race" (la race nordique, "northern race") into scientific use. The main works of Joseph Deniker on anthropology and racial studies:

1. Deniker J. Races et peuples de la terre. - Paris, 1900. (Races and peoples of the Earth. – Paris, 1900).
2. Deniker J. The Races of Man: An Outline of Anthropology and Ethnography. – Paris, 1900; London, 1915. (Human Races: An Essay on Anthropology and Ethnography. – Paris, 1900).

Бесолов Аристарх В.

*историк и этнолог, аспирант Исторического факультета
Северо-Осетинского государственного университета
им. К.Л. Хетагурова.
Владикавказ, Россия.*

Бесолов Владимир Б.

*архитектуровед-ориенталист и византолог,
профессор и член-корреспондент МААМ, советник РААСН,
Почетный архитектор Российской Федерации,
Владикавказ, Россия.*

НЕВИДИМЫЕ НИТИ СВЯЗЕЙ ДВУХ СТОЛИЧНЫХ ГОРОДОВ: ВЛАДИКАВКАЗ И ТБИЛИСИ В ЛИЧНОЙ СУДЬБЕ И ПРОЯВЛЕНИИ ТВОРЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА АРХИТЕКТОРА А.Н. КАЛЬГИНА (1875-1943)

Кавказ, город Тифлис - эпицентр развития науки и образования, архитектуры и градостроительства, культуры и искусства, песни и музыки, танца и хореографии, театра и драматургии на протяжении XIX – начала XX века! Еще в дореволюционное время Тифлис (с1935г. – Тбилиси) являлся центром богемной жизни, в этот город съезжались и собирались лучшие представители национальной научной и творческой интеллигенции народов Кавказа!

Отнюдь не случайно многие деятели культуры и искусства, родившиеся в городе Владикавказ, по окончании престижных вузов в России, прежде всего в Москве, Петербурге, Новороссии (Одессе),

Казани, вскоре оказывались в городе Тбилиси. Уроженец города Владикавказ, 32-летний молодой зодчий Анатолий Николаевич Кальгин [22.04(2.5).1875-27.03.1943] вполне закономерно осуществил переезд на постоянное место жительства в город Тбилиси!

Именно в те годы, в начале XX века в городе Тбилиси архитектурным творчеством, наряду с русскими и малочисленными грузинскими зодчими, успешно занимались творчеством архитекторы армянской национальности, ровесники А.Н. Кальгина: инженеры-архитекторы М.П. Оганджанов (1870-1916), Г.М. Тер-Микелов (1874-1949), П.А. Зурабян (1874-1942), Г.А. Сарксян (1874-1946), Х.Б. Тер-Саркисов, более известный по фамилии Сатунц (1875-1917), Д.Г. Числиев (1878-1970) и другие. В жизненной реальности в городе Тбилиси той поры стала интенсивно развиваться архитектурная деятельность, поэтому в начале 1920-х годов национальная научная, творческая и педагогическая интеллигенция была заинтересована открыть новый творческий вуз – Тбилисскую государственную академию художеств, основанную в 1922 году.

В городе Тифлисе А.Н. Кальгин много занимался творческой, научной и педагогической деятельностью, является автором проектов крупных жилых домов, общественных зданий и промышленных сооружений. Основные здания и сооружения зодчего, возведенные в разные годы по творческим проектам:

Кашветская церковь (участвовал в её перестройке);

Здание Грузинского дворянского земельного банка (архитектурная часть) (1912-1916 гг.; ныне – Национальная парламентская библиотека Грузии);

Земо-Авчалская ГЭС (1927 г.; соавторы: архитектор М.С. Мачавариани, инженер К.А. Леонтьев);

Здание Городского театра в Поти (город в Западной Грузии).

Besolov Aristarkh V.

*historian and ethnologist, postgraduate student of the Faculty of History
North Ossetian State University named after K.L. Khetagurov.
Vladikavkaz, Russia.*

Besolov Vladimir B.

*Orientalist architect and byzantologist,
Professor and corresponding member of the MAAM, Adviser to the RAASN,
Honorary Architect of the Russian Federation,
Vladikavkaz, Russia.*

INVISIBLE THREADS OF TIES BETWEEN TWO CAPITAL CITIES: VLADIKAVKAZ AND TBILISI IN THE PERSONAL FATE AND MANIFESTATION OF THE CREATIVE SKILL OF ARCHITECT A.N. KALGIN (1875-1943)

The Caucasus, the city of Tiflis is the epicenter of the development of science and education, architecture and urban planning, culture and art, song and music, dance and choreography, theater and drama throughout the XIX – early XX century! Even in pre-revolutionary times, Tiflis (since 1935 - Tbilisi) was the center of bohemian life, the best representatives of the national scientific and creative intelligentsia of the peoples of the Caucasus came and gathered in this city!

It is not by chance that many cultural and art figures born in the city of Vladikavkaz, after graduating from prestigious universities in Russia, primarily in Moscow, St. Petersburg, Novorossiia (Odessa), Kazan, soon found themselves in the city of Tbilisi. A native of Vladikavkaz, a 32-year-old young architect Anatoly Nikolaevich Kalgin [22.04(2.5).1875-27.03.1943] quite naturally made the move to a permanent place of residence in the city of Tbilisi!

It was in those years, at the beginning of the XX century, in the city of Tbilisi, architects of Armenian nationality, the same age as A.N. Kalgin, were successfully engaged in architectural creativity, along with

Russian and small Georgian architects: architectural engineers M.P. Ogandzhanov (1870-1916), G.M. Ter-Mikelov (1874-1949), P.A. Zurabyan (1874-1942), G.A. Sarksyian (1874-1946), H.B. Ter-Sarkisov, better known by the surname Satunts (1875-1917), D.G. Chisliev (1878-1970) and others. In the reality of life in the city of Tbilisi at that time, architectural activity began to develop intensively, therefore, in the early 1920s, the national scientific, creative and pedagogical intelligentsia was interested in opening a new creative university - the Tbilisi State Academy of Arts, founded in 1922.

In the city of Tiflis, A.N. Kalgin was engaged in a lot of creative, scientific and pedagogical activities, is the author of projects of large residential buildings, public buildings and industrial structures. The main buildings and structures of the architect, erected in different years according to creative projects:

Kashvetskaya Church (participated in its reconstruction);

The building of the Georgian Noble Land Bank (architectural part) (1912-1916; now – the National Parliamentary Library of Georgia);

Zemo-Avchalskaya HPP (1927; co-authors: architect M.S. Machavariani, engineer K.A. Leontiev);

The building of the City Theater in Poti (a city in Western Georgia).

Бийжанова Элиза

*Институт социологии ФНИСЦ РАН
Россия*

РОССИЙСКО-ГРУЗИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ КОНТЕКСТЕ

Приграничные территории любого государства отличаются своим специфическим взаимодействием с сопредельной страной, который зависит не только от качества политического взаимодействия политических органов на межстрановом уровне, но и от взаимодействия на уровне локальностей находящихся в непосредственной близости от линии демаркации по обе стороны границы.

Российско-грузинская граница в этом смысле не является исключением, несмотря на близость (не больше 50 км) двух приграничных городов Степанцминда (Грузия) и Владикавказ (РСО-А, Россия) взаимодействие соседей нельзя назвать простым и всегда дружественным и речь не идет об отношениях и отношении на уровне простых людей, речь скорее о политических отношениях двух стран. Российско-грузинское пограничье можно отнести к новым границам, возникшим после распада СССР. Первое десятилетие после 1992 года было непростым для обеих стран, когда обе они находились в поиске собственного места и пути в мире. Еще более непростым событием это стало для сообществ, живущих в непосредственной близости от границы, которая возникла там, где ее не было почти 80 лет. Где люди идентифицировали себя скорее по территориальной принадлежности, нежели гражданско-этнической.

При этом несмотря на всю неоднозначность и сложность политических отношений России и Грузии, экономические и социокультурные отношения удается сохранить на высоком дружеском уровне, об этом можно судить как по уровню торгово-экономического взаимодействия двух стран и сохранение гуманитарных отношений на образовательном, научном и культурном уровнях.

Судить же о тесноте связей на уровне простых человеческих отношений можно по большой любви россиян к грузинской культуре, архитектуре, кухне и т. д. Достаточно услышать отзывы туристов посетивших Грузию, увидеть непрекращающийся поток людей в обе стороны на пункте пересечения российско-грузинской границы.

Это дает надежду на сохранение дружеских двусторонних отношений, несмотря на политические курсы властных структур и другие риски современности.

RUSSIAN-GEORGIAN RELATIONS IN THE SOCIO-CULTURAL CONTEXT

The border areas of any state are distinguished by their specific interaction with a neighboring country, which depends not only on the quality of political interaction between political bodies at the intercountry level, but also on interaction at the level of localities located in close proximity to the demarcation line on both sides of the border.

The Russian-Georgian border is no exception in this sense, despite the proximity (no more than 50 km) of the two border cities of Stepantsminda (Georgia) and Vladikavkaz (NOR-A, Russia), the interaction of neighbors cannot be called simple and always friendly, and we are not talking about relations and relations at the level of ordinary people, it is more about the political relations between the two countries. The Russian-Georgian border area can be attributed to the new borders that emerged after the collapse of the USSR. The first decade after 1992 was not easy for both countries, when both of them were in search of their own place and way in the world. It has become even more difficult for communities living in close proximity to the border, which has arisen where it has not been for almost 80 years. Where people identified themselves more by territorial affiliation than civil-ethnic.

At the same time, despite all the ambiguity and complexity of political relations between Russia and Georgia, economic and socio-cultural relations can be maintained at a high friendly level, this can be judged both by the level of trade and economic interaction between the two countries and the preservation of humanitarian relations at the educational, scientific and cultural levels.

One can judge the tightness of ties at the level of simple human relations by the great love of Russians for Georgian culture, architecture, cuisine, etc. It is enough to hear the reviews of tourists who have visited Georgia, to see the incessant flow of people in both directions at the crossing point of the Russian-Georgian border.

This gives hope for the preservation of friendly bilateral relations, despite the political courses of the authorities and other risks of today.

Гаджимурадова Тауба Э.,

Хайбулаева Н.М.

*кандидат филологических наук, доцент
ФГБОУ ВО «Дагестанский государственный университет»,
Махачкала, Россия*

ТЕМА ДЕТСТВА В ПОВЕСТИ АБДУЛА РАДЖАБОВА «ДОБРЫЙ ДЖИНН»

В дагестанской прозе для детей особое место занимает реалистически-бытовая повесть, в которой прослеживается история формирования личности юного героя. В то же время читатель знакомится с историей родного края, духовной культурой горцев, обычаями и традициями народа.

Детство в повести Абдула Раджабова «Добрый джинн» изображается как период становления личности, характера, формирования взглядов на жизнь, мировоззрения. В этом плане показательно биографическое повествование о реальной судьбе горского мальчика Гаджи, усыновлённого известным русским учёным-этнографом Яковом Фёдоровым, который приехал в Дагестан, чтобы осмотреть старое урочище, познакомиться с самобытной архитектурой горских саклей, описать национальную одежду, пищу, музыку и др. Так как Урфан лучше всех аульских детей знал русский, он помогал профессору, с которым вскоре подружился. Подлинное общение с артефактами –

свидетелями прошлого – оказалось очень занимательным делом. Писателя интересуют изменения, происходящие в Урфана, влияние на него взрослого, интеллигентного человека.

Так же, как в других произведениях А. Раджабова, мотив дороги имеет сюжетобразующую функцию и определяет внутреннюю суть героя. Дорога всегда связана с обретениями – знаний, друзей, людей, близких по убеждениям. Дорога, начавшаяся в Насибкенте (родине героя), завершилась в «волшебном» городе – Москве, поездка в которую становится испытанием для юного героя, проверкой его душевных качеств. Абдул Раджабов пытается показать, как меняется характер героя в новых обстоятельствах. И дело не только во внешних впечатлениях (хотя и их очень много!), а в расширении его внутреннего мира, чувств и впечатлений. Прошло совсем немного времени, и Урфан становится студентом МГУ, в стенах которого он познакомился и связал себя на всю жизнь с «добрым всемогущим джинном» – наукой.

«Мир сегодняшнего подростка, как и в прежние времена, стоит на четырёх краеугольных камнях. Это – семья, школа, круг ровесников и, разумеется, "я сам". Здесь для подростка заключена обозримая вселенная, смоделирована человеческая философия и мораль» (В. Алексеев). Четыре краеугольных камня в повести «Добрый джинн» определили обозримую вселенную большого учёного, талантливого педагога и прекрасного человека Гаджи (Урфана) Саидовича Фёдорова.

**Gadzhimuradova T.E.,
Khaybulaeva N.M.**

*Dagestanian State University,
Makhachkala, Russia*

THE THEME OF CHILDHOOD IN ABDUL RAJABOV'S NOVELLA "THE GOOD JINN"

In Dagestan prose for children, a special place is occupied by a realistic household story, in which the history of the formation of the personality of the young hero is traced. At the same time, the reader gets acquainted with the history of his native land, the spiritual culture of the highlanders, the customs and traditions of the people.

Childhood in Abdul Rajabov's novel "The Good Jinn" is depicted as a period of formation of personality, character, formation of views on life, worldview. In this regard, the biographical narrative about the real fate of the mountain boy Gadzhi, adopted by the famous Russian scientist-ethnographer Yakov Fedorov, who came to Dagestan to inspect the old tract, get acquainted with the original architecture of the mountain villages, describe national clothes, food, music, etc., is indicative. Since Urfan knew Russian better than all the Aul children, he helped the professor, with whom he soon became friends. Genuine communication with artifacts – witnesses of the past – turned out to be a very entertaining business. The writer is interested in the changes taking place in Urfan, the influence of an adult, intelligent person on him.

Just like in other works by A. Radzhabov, the motif of the road has a plot-forming function and determines the inner essence of the hero. The road is always connected with gaining knowledge, friends, people close by beliefs. The road that began in Nasibkent (the birthplace of the hero) ended in the "magical" city of Moscow, a trip to which becomes a test for the young hero, a test of his mental qualities. Abdul Rajabov tries to show how the character of the hero changes in new circumstances. And it's not just about external impressions (although there are a lot of them!), but about the expansion of his inner world, feelings and impressions. Very little time has passed, and Urfan becomes a student at Moscow State University, within the walls of which he met and connected himself for life with the "good almighty Jinn" – science.

"The world of today's teenager, as in the old days, stands on four cornerstones. This is a family, a school, a circle of peers and, of course, "myself". Here, for a teenager, the observable universe is enclosed, human philosophy and morality are modeled" (V. Alekseev). The four cornerstones in the story "The Good Jinn" defined the visible universe of a great scientist, a talented teacher and a wonderful man Gadzhi (Urfan) Saidovich Fedorov.

Газзаева Ирина Г.

МАОУБСОШ №7
Владикавказ, Россия

МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТЫ ФЭЛГОНЦ БУЛКЪАТЫ МИХАЛЫ РОМАНЫ «ТЕРКÆЙ ТУРКМÆ»

Мамсыраты Темырболат – фыццаг ирон профессионалон поэт.

Къуындыхаты Муссæйы сайæн ми, æппæтадæмон трагеди Мамсыраты Темырболаты æмдзæвгæты сæр.

Поэты цард æцæгæлон бæсты. Йæ зарджыты мысы райгуырæн Ирыстоны зæхх, йæ ирон дзыллæйы.

Трагикон цаутæ Булкъаты Михалы историон романы «Теркæй Туркмæ». Хуыздæр цардагур хохæгтæ ныуагътой сæ Фыдыбæстæ æмæ алыгъдысты пысылмон Туркмæ.

Адæмон сфæлдыстады мотивтæ романы.

Темырболаты фæлгонц арæзт цæуы поэты поэтикон сфæлдыстадон бынтыл æнцойгæнгæйæ.

Кард æмæ фæндыр Темырболаты царды.

Кæронбæттæн.

Темырболат – йæ адæмы национ трагедийы зараггæнæг.

Gazaeva Irina

Shkool 7 after A.Pushkin
Vladikavkaz, Russia

TEMIRBOLAT MAMSUROV'S IMAGE IN THE HISTORICAL NOVEL BY MIKHAIL BULKHATY

Temirbolat Mamsurov is the first Ossetan professional poet.

Mussa Kundukhos's deception, his people's tragedy, is taken as the bases of the poem.

Poet's life in the foreign land, his longing for the homeland and native people.

Tragic events in the historical novel by Mikhail Bulkhaty "From Terek to Turkey"- The highlanders left their homeland and moved to the Ottoman Empire in search for a better life.

Folklore motifs in the novel.

Creation of Temirbolat's artistic image based on the poet's literary heritage.

Sword and fandyr theme in Temirbolat's life.

Conclusion.

Temirbolat is the singer of his people's national tragedy. Epilogue.

თამაზ გელაშვილი

დოქტორი, ასისტენტ-პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

სათანას სახე და მნიშვნელობა ნართების ეპოსში

ნართების ეპოსში ქალი ცენტრალური ფიგურაა: ნიჭიერი, გონებამახვილი, უშიშარი და გამბედავი ქალები რეალურსა თუ მითოსურ ეპიზოდებში გადამწყვეტ როლს ასრულებენ. მათ დიდი მისია აკისრიათ და ამიტომაც მამამაკაცები მათ მიმართ ყველანაირ სიტუაციაში მონივნე-

ბას გამოხატავენ: ომში, ბრძოლის ველზე, მშვიდობიანობის დროს. ნართების ეპოსში ყოველგვარი სიკეთე ქალისაგან იღებს სათავეს და სწორედ ამიტომაც რომ ოსურ ზეპირსიტყვიერებაში ქალს მნიშვნელოვანი და აქტიური როლი აქვს. გარდა იმისა რომ ქალი გამჭრიახი და ძლიერია, ბევრჯერ, ოჯახის შექმნის ინიციატორიცაა და ოჯახში არსებული უთანხმოების განმუხტველიც. ასეთი ქალები თქმულებების მიხედვით არიან სათანა – ურუზმაგთან, აგუნდა – აცამაზთან და სხვანი.

წინამდებარე სტატიაში განხილულია გამორჩეული ქალის - სათანას - სახე ნართების ეპოსში. ნაშრომი მიზნად ისახავს გამოყოს ის ძირითადი ასპექტები, რაც სათანას თავის განსაკუთრებულ ადგილს ანიჭებს. ამას გარდა, ნაჩვენები იქნება თუ რითი განსხვავდება სათანა სხვა ეპოსის ქალებისაგან, რამაც მას ასეთი მნიშვნელოვანი ადგილი დაუმკვიდრა.

სათანა, ქალი, რომელიც ერთდროულად არის სილამაზის, მარადიული ახალგაზრდობის, სიბრძნისა და გონიერების სიმბოლო. ასევე, მიუხედავად იმისა, რომ ერთის მხრივ, სათანა ქალის კოლექტიურ სახეს ქმნის, მეორეს მხრივ ვერანაირ ნორმებში ვერ ჯდება და გამოკვეთილი ინდივიდუალიზმით ხასიათდება. ცნობილი მკვლევარი ვასილ აბაევი თავის წიგნში შემდგს წერდა „ჩვენთვის რომ ეკითხათ, რა არის ნართების ეპოსში ყველაზე შესანიშნავი, დაუფიქრებლად ვუპასუხებდით: სათანას სახე. ქალები ბევრ ეპოპებში ფიგურირებენ, მაგრამ ჩვენ რომელიმე სხვა ეპოსში ამოდ დავუწყებდით ძებნას ისეთი სიძლიერის, ისეთი მნიშვნელობის, ისეთი გაქანების და ისეთი სიცხოველის ქალის სახეს, როგორც ნართი სათანა“.

Tamar Gelashvili

*PhD, Assistant Professor
Ivane Javakishvili Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia*

The Image and Importance of Satana in the Nart Epic

Women are central figures in Nart Epic: talented, intelligent, fearless, and courageous women play a crucial role in real or mythical episodes. They have a great mission, and that's why men show awe towards them in all situations: in war, on the battlefield, and in peacetime. In the Nart Epic, all goodness originates from women, and that is why women have an important and active role in Ossetian orality. In addition to the fact that a woman is shrewd and strong, many times, she is the initiator of the creation of a family and the reliever of disagreements in the family. According to legends, such women are Satana with Uruzmag, Agunda with Atsamaz, and others.

The present article discusses the face of a central woman - Satana - in the Nart Epic. The paper aims to highlight the main aspects that give Satana her special place. In addition, it will show how Satana differs from other women in the world mythology, which earned her such an important place.

Satana is a woman who is simultaneously a symbol of beauty, eternal youth, wisdom, and intelligence. Also, although on the one hand, Satana creates a collective image of a woman, on the other hand, she cannot fit into any norms and is characterized by significant individualism. The famous researcher Vasil Abaev wrote the following in his book: "If I were asked what is the most wonderful thing in Nar Epic, I would answer without hesitation: Satana's image. Women appear in many epics, but in any other epic, we would search in vain for a female face of such strength, such importance, such power, and such an wilderness as Narti Satana."

ომი ოსურ ბელეტრისტულ-პუბლიცისტურ ნარატივში

XX-ს 90-იანი წლების ბოლოს განვითარებულმა მოვლენებმა ქვეყნის ყველა სფეროზე მოახდინა გავლენა. ანტისაბჭოთა მოძრაობას, რომელიც საქართველოში ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას მეთაურობით დაიწყო, საზოგადოების დიდი გამოხმაურება და მხარდაჭერა მოჰყვა. საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლამ ბევრი გაუთვალისწინებელი შედეგი მოგვიტანა. რაც უარყოფითად აისახა ქართველთა და ოსთა შემდგომ ურთიერთობებზე, რომელიც სისხლისმღვრელ ომებამდე მივიდა. ამ მოვლენების შედეგად დავკარგეთ სამაჩაბლო და აფხაზეთი. ეს პროცესები მყისიერად შუქდებოდა პრესაში. დროითი დისტანციის შემდგომ ასახვა ჰპოვა როგორც ქართულ ლიტერატურაში, ასევე ოსურშიც. პერიოდულ პრესაშიც და ლიტერატურაშიც მკვეთრად აისახა ორ ერს შორის XIX საუკუნის ბოლო პერიოდისა და XXI საუკუნის დასაწყისში განვითარებული მოვლენები.

ჩვენი მიზანია, გავაანალიზოთ და ობიექტურად შევაფასოთ ომის დაწყების მიზეზები.

ოსი ეროვნების ავტორთა შემოქმედებისა თუ პრესაში გამოქვეყნებული მათ მიერ განცდილ-ნანახის გაცნობა საშუალებას გვაძლევს გავიცნობიეროთ, თუ როგორ შეფასებას აძლევენ ისინი ოსურ-ქართულ კონფლიქტს, რამდენად სტკივათ მომხდარი; რამდენად გრძნობდნენ, რომ მესამე ძალის მიერ იყვნენ მართულნი.

Klara Gelashvili

House-Museum of Dimitri Kipiani
Doctor of Philology
Tbilisi, Georgia

WAR IN THE OSSETIAN FICTION-PUBLICIST NARRATIVE

The events that took place at the end of the 90s of the XX century had an impact on all areas of the country. The anti-Soviet movement, which started in Georgia under the leadership of Zviad Gamsakhurdia and Merab Kostava, received a great response and support from the public.

The struggle for Georgia's independence brought us many unexpected results. This had a negative impact on the subsequent relations between Georgians and Ossetians, which led to bloody wars. As a result of these events, we lost Samachablo and Abkhazia. These processes were instantly covered in the press. After the temporal distance, it found a reflection in both Georgian and Ossetian literature. The developments between the two nations in the last period of the 19th century and the beginning of the 21st century were sharply reflected in the periodical press and literature.

Our goal is to analyze and objectively assess the reasons for the start of the war.

Acquainting with the works and experiences of authors of the Ossetian nationality allows us to understand how they assess the Ossetian-Georgian conflict, how painful the incident is; To what extent did they feel that they were being controlled by a third force?

სამეცნიერო ხიდები და დიალოგის შესაძლებლობები

აზრთა გაცვლის შენარჩუნება და საერთო რეფლექსია იმის შესახებ, თუ რა მოძრაობს და რა არის გაჩერებული ამა თუ იმ მეორეს შინაგანად წარმოადგენს ხიდს ორ ნაპირს შორის; ხიდი წარმოადგენს რეალურად ყოველთვის ანმყოს, მაგრამ ხშირად მივიწყებულ „მინის“ სარკის სურათს, რომელიც ერთი და იმავე მდინარის კალაპოტის მეშვეობით აკავშირებს ორივე ნაპირს, ხშირად განცალკევებული და ძირითადად ძნელად გადასაკვეთი დროის ნაკადს, რომელიც აერთიანებს წარსულს, ანმყოს და მომავალს.

ნათელია, რომ ყველა მხარესა და კონკრეტულად ყველა ინდივიდში შეიძლება იყოს ანაბეჭდი და პერსპექტიული ტენდენცია, რომ არ სურდეს ორმხრივი დაპირისპირების განხილვა. თანხმობის სურვილი ასევე მოითხოვს საკუთარი ტკივილის დაძლევის ნებას და, შესაბამისად, უნარს, რომელსაც მხოლოდ რამდენიმე ადამიანი შეიძენს და გამოიყენებს.

უნდა ვალიაროთ და შევძლოთ სამართლიანად განვაცხადოთ, რომ ჩვენ ყველანი ერთად ვართ ადამიანები და რომ ჩვენი ყველაზე ადამიანური ორგანო, რომელიც გულისხმობს საუბრის მოქმედებას და აქტიურ ლაპარაკს, არ არის „დუმილი ან ბრძოლა“, არამედ საუბარი ერთმანეთთან, ოღონდ, როგორც ერთგვარი სინთეზი, რომელიც „აცილებს“ როგორც დუმილის, ასევე ბრძოლის ნაწილს. „Aufheben“ გერმანული სიტყვის მნიშვნელობით ჰეგელის მიხედვით - გაგებულია ერთდროულად, როგორც „რალაცის შემცველი“, „შემნახავი“ და „რალაცის აღმომფხვრელი“

ამგვარად, მომაკვდინებელი იარაღი, ეთიკურად უფრო ეფექტური, ხდება „გადამწყვეტი არგუმენტები“, სიძულვილით სავსე ტირადები -ვედრება, დამცინავი დუმილი - „აზროვნების მჭევრმეტყველი პაუზები“.

ფიზიკური ყოფნა, შესაბამისი „საპირისპირო“ და საუბრის პარტნიორის სიახლოვე უფრო მეტ თანაგრძნობას იწვევს, ვიდრე ბლაგვი, მოსაწყენი, საეჭვო და ურთიერთდაუნდობელი დუმილი ან მოუხერხებელი პროპაგანდისტული „ჩამჭრელი სიტყვები“ და ცილისწამება.

"Sapere aude!" - გაბედე! ეს არის განმანათლებლობის დევიზი, რომელიც, დამეთანხმებით, პირველ რიგში და საბოლოო ჯამში, მოითხოვს საკმარის გადალახვას და საკუთარი თავის დაძლევას - ანუ გამბედაობას.

„be-gegenen“ (რაც გერმანულად ნიშნავს „შეხვედრას და „მონინალმდეგესთან ბრძოლას“) და „treffen“ (რაც გერმანულად შეიძლება ნიშნავდეს როგორც „ერთმანეთის ხელახლა ნახვას“ და „ერთმანეთის დაჭრას“)... - მხოლოდ ტერმინები (რა თქმა უნდა ძალიან მსგავსია ყველა ენაში) უკვე მიუთითებს იმაზე, რომ ადამიანი უნდა იყოს - სოციალურად, ინტელექტუალურად და ეთიკურად - უფრო მამაცი!

Gert Robert Grünert

Autorenkreis Rhein-Erft (ARF),
Köln, Deutschland

WISSENSCHAFTLICHE BRÜCKEN UND DIALOGMÖGLICHKEITEN

Einen Gedankenaustausch und eine gemeinsame Reflektion darüber zu pflegen, was den einen und den anderen innerlich bewegt und beschäftigt, stellt eine Brücke zwischen zwei Ufern dar; wobei die Brücke ein Spiegelbild des eigentlich immer vorhandenen, doch oft vergessenen „Grundes“ darstellt, der durch dasselbe Flußbett beide Ufer ruhig und fest unter dem reißenden, oft trennenden und meist schwierig überbrückbaren Strom der Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft vermischenden Zeiten verbindet.

Wohl kann, verständlicherweise, auf allen Seiten und in allen Individuen spezifisch, die Prägung und perspektivische Neigung bestehen, über gegenseitige, wechselseitige Animositäten, Verletzungen und solcherart empfundene Unrechtmäßigkeiten, sich weder äußern, noch diskutieren zu wollen; sei es aus Ermattung und Überdruß, sei es aus der Sorge vor Zwietracht und Streit oder gar aus Wut und Zorn.

Ein Wunsch zur Verständigung setzt nämlich auch den Willen zur Überwindung eigener Schmerzen und somit eine Fähigkeit voraus, die nur wenige Individuen sich erarbeitend erlangen und anwenden werden.

Solange wir aber gerechterweise einsehen müssen und konstatieren dürfen, daß wir alle miteinander Menschen sind und unser menschlichstes Organ, das sprechende Handeln und tätige Sprechen impliziert, solange heißt die Alternative nicht „Schweigen oder Schlagen“, sondern Miteinander-Sprechen, jedoch als eine Art Synthese, die sowohl Anteile des Schweigens, wie des Schlagens in sich „aufhebt“. „Aufheben“ im Sinne des deutschen Wortes nach Hegel – als sowohl „etwas beinhalten“, als auch „etwas beseitigen“ zugleich verstanden.

So werden aus letalen Waffen, ethisch wirksamer, „schlagende Argumente“, aus haßerfüllten Tiraden leidenschaftliche Plädoyers, aus höhnischem Schweigen „beredete Denkpausen“.

Die körperliche Anwesenheit, die Nähe des jeweiligen „Gegenübers“ und Gesprächspartners vermag es tendenziell deutlich mehr Empathie hervorzubringen, als ein stumpfes, dumpfes, mißtrauisch machendes und einander noch weiter distanzierendes Anschweigen oder plumpe propagandistische „Schlag-Wörter“ und Diffamierungen aus immer weiter vereisender Distanz.

Ein beweglicheres, einander emotional, kognitiv und tätig -„bewegendes“(!) - Mit-ein-ander zu fördern, ein Movens zu kre-ieren, wie Sie es schon mit der Vorbereitung dieser Konferenz mit vielen Beteiligten und auf verschiedenen Ebenen, und insbesondere in diesen gemeinsamen Tagen praktizieren, enthält immer auch eine „Forderung“! zur (sich fair duellierenden) Vernunft.

Und indem man den anderen auffordert, an ihn appelliert, überwindet man auch seine eigene Skepsis, Skrupel oder gar Widerwilligkeit besser;- man faßt sich „an die eigene Nase“ und wagt eine unvoreingenommene Begegnung, „man macht sich Mut“.

*Wir sind nicht groß genug – sagten die Ersten
Wir sind nicht reich genug – sagten die Zweiten
Nicht schlau genug sind wir – sagten die Dritten
Wir sind nicht einzigartig genug – sagten alle...
Und meinten: Wir sind es mehr als die andern; doch noch nicht genug!
... Keiner aber sprach: wir sind nicht genug – menschlich...
Diese Einsicht fehlte gänzlich.
Dummheit war und ist der Grund daß man sich so betrug...*

*Lassen wir solch dümmliche Gebärden!
Laßt uns endlich Menschen werden
Wir falln sonst von der Menschheit ab!
Menschenskinder! Schwestern Brüder!
Die Zeit zur „Menschheit“ sie wird knapp...*

Die Zeit wird knapp.

...Und kommt vielleicht nie wieder!!

Gerade dann, wenn, eventuell durch aktuelle Ereignisse verschärft, Reflexe ausgelöst werden, der gemeinsamen oder zumindest potentiell gemeinsamen Sache den Rücken zuzukehren, bleibt es eine Frage der Disziplin und „Red-lichkeit“; es bleibt eine Mutfrage!, am Dialog, in welchen Formaten auch immer, festhalten und sich miteinander und aneinander menschlich fortschrittlich und reifer entwickeln zu wollen.

„Sapere aude!“- Wage! es, weise zu sein... lautet ein Merkspruch der Aufklärung, die, meine auch ich, erstlich und letztlich genügend Überwindung und Selbstüberwindung, - also Mut - erfordert, sich als Mensch

dieser Aufgabe, den Schwächen des anderen und seinen eigenen Schwächen zu „stellen“. Ein-ander, - das bedeutet: gemeinsam und den „ander“en ausdrücklich einbeziehend-,

zu be-geggen (das bedeutet im Deutschen sowohl „zusammenkommen“, als auch „gegnerhaft kämpfen“) und einander zu „treffen“ (was im Deutschen sowohl „einander wiedersehen“ als auch „einander verletzen“ bedeuten kann)...

– allein die Begriffe (sicher in allen Sprachen sehr ähnlich) deuten schon auf die Erfordernis hin, ein – sozial, intellektuell und ethisch- mutiger! Mensch sein zu sollen.

ელენე გოგიაშვილი

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ასოციირებული პროფესორი
თბილისი, საქართველო

ალექსანდრე მაკედონელი ოსურ ფოლკლორში

ფოლკლორულმა ტრადიციამ უამრავ ქვეყანაში შემოინახა გადმოცემები ალექსანდრე მაკედონელის ზღაპრულ თავგადასავლებზე, მათ შორის იმ ქვეყნების ზეპირსიტყვიერებაშიც კი, სადაც ალექსანდრეს არასოდეს ულაშქრია. ხალხურ თქმულებათა სერიები არსებობს ფრანგულ, იტალიურ, ესპანურ, ჩეხურ, ბერძნულ, რუმინულ, სერბულ და სხვა ხალხთა ზეპირ თხრობით რეპერტუარში. ხალხური გადმოცემების წყაროდ მიჩნეულია ფსევდოკალისტენეს „ალექსანდრეს რომანი“, რომელიც შუა საუკუნეებში ევროპაში მეტად პოპულარული გახდა და თარგმანების წყალობით მთელი კონტინენტი მოიცვა. „ალექსანდრეს რომანს“ კარგად იცნობდა ქართული საისტორიო მწერლობაც. ქართველი მემკვიდრეებისთვის ალექსანდრე მაკედონელი მისაბაძი გმირი და სამართლიანი ხელმწიფის იდეალი იყო. ალექსანდრე მაკედონელის შესახებ გადმოცემები შემოინახა ქართულმა და ოსურმა ზეპირმა თხრობითმა ტრადიციამ.

მოსხენება ეხება ოსურ ხალხურ გადმოცემას ალექსანდრე მაკედონელზე. ოსური გადმოცემა მთლიანად აგებულია ჯადოსნური ზღაპრის პრინციპებზე, რომელშიც გამოკვეთილია შუა საუკუნეების სარაინდო იდეალები და ამჟღავნებს პირდაპირ კავშირს ლიტერატურულ ტრადიციამ და მკვიდრებულ ალექსანდრეს სახესთან. ქართულ და ოსურ ხალხურ გადმოცემათა ანალიზის საფუძველზე გამოვთქვამთ მოსაზრებას, რომ ეს ტექსტები წარმოადგენს ფსევდოკალისტენეს „ალექსანდრეს რომანის“ ფოლკლორულ გადამუშავებებს და ისინი „ალექსანდრიანის“ ქართული თარგმანის მეშვეობით უნდა გავრცელებულიყო როგორც ქართულ, ისე ოსურ ზეპირსიტყვიერებაში.

Elene Gogiasvili

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Associate Professor
Tbilisi, Georgia

ALEXANDER OF MACEDON IN OSSETIAN FOLKLORE

Folkloric adaptations of fabulous adventures of Alexander the Great are widespread even in those countries where he never reached during his campaigns. Folk narrative tradition about Alexander of Macedonia exists in oral narrative repertoires of French, Italian, Spanish, Czech, Greek, Romanian, Serbian and East-European folklore in general. The source of folk legends is the third-century “Alexander Romance” of Pseudo-Callisthenes, spread in Europe via translations. The “Alexander Romance” appeared in Georgian historical chronicles too. For Medieval Georgian historians, Alexander the Great is an example of ideal hero and king. The folktales and legends on Alexander the Great are popular in Georgian and Ossetian oral narratives.

The paper deals with an Ossetian folk legend on Alexander of Macedon. The text is structured as magic tale and shows connections to the literary figure of Alexander. After comparative research of Georgian and Ossetian texts, the paper gives a suggestion that they present folkloric interpretations of the Georgian translation of "Alexander Romance".

ანა გოგილაშვილი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

ომის პარადიგმა გიორგი სოსიაშვილის თხზულებებში („ხეფას ბიჭი“, „ბოთე“, „მავთულხლართი“)

2008 წლის აგვისტოს ტრაგიკულმა მოვლენებმა ჩვენი ქვეყნის უახლეს ისტორიას წარუშლელი დალი დაატყო. დაკარგული ტერიტორიები, უამრავი დაღუპული ქართველი ვაჟკაცი, დევნილობის ტკივილს შეჩერებული, უსახლკაროდ დარჩენილი ათასეულობით მოსახლე და ჭრილობა, რომელიც რუსეთის აგრესიული პოლიტიკისა და მცოცავი ოკუპაციის წყალობით, მოშუშების ნაცვლად ყოველდღიურად მწვავედა - ეს ომის შედეგების მშრალი და ზედაპირული ჩამონათვალია.

ომის თემატიკას ქართულ ლიტერატურაში არაერთი პროზაული თუ პოეტური ქმნილება მიეძღვნა. ზოგი ავტორი ცდილობს, მაქსიმალურად მძაფრად და ნატურალისტურად ასახოს ის სისასტიკე, რომელიც მსგავს შეიარაღებულ სამხედრო კონფლიქტებს სდევს თან, ზოგი დევნილთა და გარდაცვლილთა აღწერით მკითხველის სიბრალულს იწვევს, ზოგიც კონფლიქტის დარეგულირების გზების ძიებას ცდილობს.

გიორგი სოსიაშვილი ის ავტორია, რომელიც არცერთ ზემოხსენებულ კატეგორიას არ მიეკუთვნება. ის, თითქოს, არაფერს ცდილობს და ამ დროს ყველაზე უკეთ, ყველაზე ბუნებრივად გამოსდის ქართლელი კაცი პერსონაჟების უბრალო, სიტყვაძუნწი მონათხრობით ძირფესვიანად და სულისშემძვრელად გადმოსცეს, სინამდვილეში რას განიცდიან ადამიანები, რომლებმაც ომის ყველა უბედურება საკუთარ თავზე იწვნიეს, როგორია მათი ფსიქიკა, ტრავმები, შიშები, ტკივილები და მოლოდინები, როგორია დაკარგული და უკვე ოკუპანტს მიეკუთვნებული მშობლიური სახლის კართან დგომა და ფიქრი, იქნებ, ცეცხლის გაჩენა იყოს გამოსავალი. როგორია გარდაცვლილი მეუღლის საფლავის მავთულხლართს მიღმა ცქერა, როგორია შვიდ წელიწადში მხოლოდ ერთხელ ნანახ ოჯახისწევრებთან ურთიერთობისათვის მოცემული, ოკუპანტის მიერ დათვლილი წუთები და ბოლოს ვედარშეკავებული, წლების განმავლობაში დაგროვილი ბრაზი და ბოლმა, რომელიც რუსი სამხედრო მშობლიურ საფლავებზე ხილვისას უეცრად ამოხეთქავს და ტრაგედიას ტრაგედია ემატება.

რა ფუნქცია აკისრია ლიტერატურას ქვეყნის ცხოვრების ასე მტკივნეული და უკიდურესად მნიშვნელოვანი მოვლენებისას, როგორია უახლესი ქართული ლიტერატურის მიდგომები და ტენდენციები ამ მიმართულებით და რას ნიშნავს, იყო ომგამოვლილი, ამ საკითხებზე უფრო ვრცლად გიორგი სოსიაშვილის მოთხრობების მაგალითზე ჩემს მოხსენებაში ვისაუბრებ.

Gogilashvili Ana

Kaukasian International University
Tbilisi, Georgia

THE PARADIGM OF WAR IN THE STORY OF GIORGI SOSIASHVILI (“SON OF KHEPA”, “BARBED WIRE, “BUTTERFINGERED”)

Imperishable marks were etched in the latest history of Georgia by tragedy events of August 2008. Lost territories, plenty of Georgian fellows, and thousands of homeless citizens abandoned with the pain of

displacement and a wound, which is exasperated instead of cicatrizing by aggressive policy and fast-growing occupation of Russia every single day are the incomplete list of outcomes of the war.

A number of prose or poetic works were dedicated to the war in Georgian literature. Some authors attempt to reflect brutality in a natural way as much as possible, which is accompanied by military conflicts. Some arouse compassion in the reader by describing the stories of displaced and dead people, and some attempt to put the end to the conflict with peacekeeping.

Giorgi Sosiashvili is an author outcasting to the aforementioned category. Allegedly, he has no intention to attempt anything, at the same time, he most naturally describes the characters of Georgian men's nature artlessly, breathtakingly, and cardinally, what the people feel who went through the sorrows of the war, what their psychic, fears, pains, expectations, standing on the edge of the door of the lost house now belonged to the occupants and considering whether to set fire to it is a solution are alike. What visiting a grave of a dead spouse beyond barbed wires, what allowed amount of time to see the family members per seven years, and finally, what inability of controlling the nursed anger released while seeing the grave occupied by the Russian military is like, and tragedy, after tragedy is added.

I will furtherly talk about what function literature has during such painful and profoundly significant events in the country, what the approaches and tendencies of the latest literature are like in this way, and what being bygone war means in my paperwork based on Giorgi Sosiashvili's stories.

ქეთევან გოფეხიძე

ენათმეცნიერი-ონომასტიკოსი
თბილისი, საქართველო

დადებითი შტრიხები ქართველი და ოსი ეროვნების ხალხთა ურთიერთობებიდან

1. მოკლე ექსკურსი ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობის შესახებ ისტორიულ წარსულში.

2. ქართველთა და ოსთა მეგობრობა-ძმობისა და თანამშრომლობის დეტალები პროფ. ალექსანდრე ლლონტის ცხინვალის ინსტიტუტში მოღვაწეობის პერიოდებიდან, რაც სათანადოდაა ასახული პრესაში, მაგალითად:

М. Цховребова, „Преданный друг осетинского народа“, Советская Осетия, 1987.

Н.Васадзе, Ярче разгорайся огонь братства (მიმობილვა ალ. ლლონტის მოღვაწეობის სამხრეთ ოსეთის სახ. პედინსტიტუტში), „საბჭოთა პედაგოგი“, 1982.

ელენე ბაშარული, შეხვედრა პროფ. ალექსანდრე ლლონტთან ცხინვალში, „საბჭოთა ოსეთი“, 1988.

ნანა განძიელი, „მეცნიერი, ცხინვალი და გალაკტიონი“, გაზ. „შიდა ქართლი“, 1997.

ვასილ საბანისძე, 85 წელს გადაბიჯებული, გაზ. „შიდა ქართლი“, 1998.

რაც შეეხება თავად ალექსანდრე ლლონტის წერილებს ცხინვალთან და ცხინვალში მცხოვრებ ოს მეგობრებთან დაკავშირებით, ამას შემდეგ შევეხებით საგანგებოდ, აქ მხოლოდ მის ერთ წერილს განვიხილავთ, კერძოდ,

ალექსანდრე ლლონტი, „კომპოზიტორი და ხალხი,“ სადაც ავტორი აღწერს, მისი თაოსნობით ცხინვალის ინსტიტუტმა რა დიდი ოვაციებით გაუწია მასპინძლობა კომპოზიტორ რევაზ ლალიძეს.

3. დაბოლოს, პირადი ურთიერთობა ოს ხალხთან ცხინვალის რეგიონში მივლინებების დროს.

Positive features from Georgian and Ossetian peoples' relationship

1. A short excursion about the relationship between the Georgian and Ossetian peoples in the historical past.

2. Details of friendship-fraternity and cooperation between Georgians and Ossetians from the period of Professor Alexander Ghlonti's work at the Tskhinvali Institute, which is adequately reflected in the press, for example:

- ✓ M. Tskhovrebova, "The faithful friend of the Ossetian people", *Sovetskaya Osetiya*, 1987.
- ✓ N. Vasadze, "The flaming fire of brotherhood" (Review of Al. Ghlonti's work in the South Ossetian Pedagogical Institute), *"Soviet Pedagogue"*, 1982.
- ✓ Elene Basharuri, meeting with Prof. Alexander Ghlonti in Tskhinvali, *"Soviet Ossetia"*, 1988.
- ✓ Nana Gandzieli, "Scientist, Tskhinvali and Galaktion", Newspaper *"Shida Kartli"*, 1997.
- ✓ Vasil Sabanisdze, "Remembrance", Newspaper *"Shida Kartli"*, 1998.

As for the letters of Alexander Ghlonti himself regarding Tskhinvali and Ossetian friends living in Tskhinvali, we will touch on this later, here we will only consider one of his letters, namely, Aleksandre Ghlonti, "Composer and People", where the author describes how the Tskhinvali Institute hosted the composer Revaz Lagidze with great applause.

3. And finally, personal relations with Ossetian people during work trips in the Tskhinvali region.

Горюшина Евгения М.

*кандидат политических наук,
Южный научный центр РАН,
г. Ростов-на-Дону, Россия*

МЕМОРИАЛЬНЫЙ ЛАНДШАФТ СОВРЕМЕННОЙ ГРУЗИИ: ОСОБЕННОСТИ ГЕОГРАФИИ ПАМЯТИ О СОБЫТИЯХ 1939-1945 ГГ.

В антропологическом измерении ландшафты представляют собой территории связности. Их виды и особенности описаны в работе американских антропологов Б. Бриджеса и С. Остерхаута. Ландшафт памяти включает в себя разные инструменты познания и запоминания, вплетение личного в процесс воспроизведения памяти с учетом более обширных политических и экономических контекстов истории. Сочетание памяти, культурных особенностей урбанизма и последствий войны обеспечивает теоретико-методологический конструкт для изучения ландшафта исторической памяти о Второй Мировой/Великой Отечественной войне – полемичного сегмента исследования в современной Грузии.

Несмотря на то, что в официальном дискурсе Грузии практически полностью нивелирована память о Великой Отечественной войне, в рамках неофициального дискурса все же фиксируются коммеморативные акты. Обращение к различного рода исследованиям и материалам об отражении событий 1939–1945 гг. в мемориальном пространстве постсоветской Грузии показывает, что существующая информация не отличается системностью. В большинстве случаев отсутствует развернутый перечень основных мемориальных объектов, а география исследований значительно редуцирована и ограничивается преимущественно грузинской столицей – Тбилиси.

Одной из особенностей мемориального пространства современной Грузии является сохранение различных обелисков и мемориалов в высокогорной Аджарии. Так, местные жители поддерживают в

надлежащем виде памятник героям Великой Отечественной войны в селе Зеда-Махунцети Кедского района, а в окрестностях села Цхмориси того же района (как и во многих ближайших деревнях) сохранились памятники павшим односельчанам в годы войны, в том числе вдоль различных дорог на высоте около 550 м над уровнем моря.

Публикация подготовлена при поддержке гранта РФФИ № 21-09-43112 в 2022 г.

Goryushina Evgeniya M.

*PhD in Political Science,
Southern Scientific Center of Russian Academy of Sciences,
Rostov-on-Don, Russia*

MEMORIAL LANDSCAPE OF MODERN GEORGIA: FEATURES OF THE MEMORY GEOGRAPHY, 1939–1945.

In the anthropological dimension, landscapes are territories of connectivity. Their types and features are described in the work of American anthropologists B. Bridges and S. Oosterhout. The memory landscape includes various tools for learning and remembering, weaving the personal into the process of memory reproduction, taking into account the broader political and economic contexts of history. The combination of memory, cultural characteristics of urbanism and the consequences of war provides a theoretical and methodological construct for studying the landscape of historical memory of the Second World War/Great Patriotic War, a polemical segment of research in contemporary Georgia.

Despite the fact that the memory of the Great Patriotic War is almost completely leveled in the official Georgia discourse, though commemorative acts are still recorded in the unofficial discourse. Appeal to various kinds of research and materials on the events of 1939–1945 reflection in the memorial space of post-Soviet Georgia shows that the existing information is not systematic. In most cases, there is no detailed list of the main memorial sites, and the geography of research is significantly reduced and is limited mainly to the Georgian capital - Tbilisi.

One of the features of the memorial space of modern Georgia is the preservation of various obelisks and memorials in the highlands of Adjara. Thus, local residents maintain in proper form a monument to the heroes of the Great Patriotic War in the village of Zeda-Makhuntseti, Keda region, and in the vicinity of the village of Tskhмориси of the same region (as in many nearby villages), monuments to fallen fellow villagers during the war years have been preserved, including along various roads at an altitude of about 550 m above sea level.

The publication was prepared with the support of the RFBR grant No. 21-09-43112 in 2022.

ჰებეკა გოუდღი

*პროფესორი, ბიჰმინგემის უნივერსიტეტი,
ბიჰმინგემი, დიდი ბრიტანეთი*

კავკასია და მსოფლიო ლიტერატურა

კავკასიის ქვეყნების ლიტერატურა მსოფლიო ლიტერატურაში ერთ-ერთ ყველაზე მრავალენოვან, მაგრამ ნაკლებად შესწავლილ ლიტერატურულ ტრადიციას ქმნის. ენებს შორის, რომლებიც გამოირჩევიან მის ლიტერატურულ ლანდშაფტში, არის სპარსული, არაბული, მრავალი თურქული ენა, რუსული, ქართული, სომხური და უამრავი ხალხური ენა, როგორც

უძველესი, ისე თანამედროვე ლიტერატურული ტრადიციებით. კვლევაში განვიხილავ როგორც მეთორმეტე საუკუნის სპარსული აზერბაიჯანს და მეოცე საუკუნის საბჭოთა საქართველოს თემების, ფანრებისა და კულტურული კონტექსტების უკეთ შესაცნობად, და იმ კავშირის დასაბუთებად, რომელიც ამ რეგიონის ლიტერატურებს აერთიანებს.

მოხსენებაში განსაკუთრებულ ყურადღება ექცევა ქართველ და ოს პოეტთა მდიდარ ლიტერატურულ გაცვლებს და განვიხილავ, თუ როგორ შექმნა ამ ურთიერთობებმა კოსმოპოლიტური კავკასიური კულტურის მოდელი. ასევე მეთორმეტე საუკუნის პოეტის, ხაკანი შირვანის ციხის პოეზიაზე საუბრისას ვახდენ ქართველი პოეტის, ტიცვიან ტაბიძის (დ. 1937) ანტიკოლონიური ესთეტიკის შედარებას, რათა გამოვიკვლიო, თუ როგორ იყენებდნენ ეს მწერლები პოეზიას იმპერიულ საზღვრებზე ქრისტიანულ-მაჰმადიანური განსხვავების პოლიტიკაში ჩასართავად. როგორც სელჩუკების, ისე საბჭოთა მმართველობის დროს, კავკასიის ლიტერატურა ინახავს პოეტის გულისნაღების უნიკალურ ნიშნებსა და პოეზიის პოლიტიკური კრიტიკის უნარებს.

Rebecca Gould

*Professor
Birmingham University, UK*

THE CAUCASUS AND WORLD LITERATURE

The literatures of the Caucasus comprise one of the most multilingual, yet least understood, literary traditions within world literature. Among the languages that feature in its literary landscape are Persian, Arabic, multiple Turkic languages, Russian, Georgian, Armenian, and countless vernaculars with both ancient and modern literary traditions. In this discussion, I move from twelfth century Persianate Azerbaijan to twentieth century Soviet Georgia in an effort to better understand the themes, genres, and cultural contexts that link the literatures of this region. I pay particular attention to the rich literary exchanges among Georgian and Ossetian poets and consider how these relations modeled a cosmopolitan Caucasus culture. I also bring the prison poetry of the twelfth century poet Khaqani Shirvani into conversation with the anticolonial aesthetics of the Georgian poet Titsian Tabidze (d. 1937) to examine how these writers used poetry to engage with the politics of Christian-Muslim difference on imperial borderlands. Both under Saljuq and Soviet rule, the literatures of the Caucasus elaborate a unique account of the poet's vatic utterance and of poetry's capacity for political critique.

გიულ მუკეხემ ოზთუხქი

*დოქტორი, ასოც. პროფესორი.
ხევეთ თაიფ ეხლოდანის უნივერსიტეტის ხელოვნებისა და მეცნიერების ფაკულტეტი,
ქახთული ენისა და დიგეხატუხის კათედრა
ხიზე/თუხქეთი*

ქართული მიგრანტული ლიტერატურა თურქეთში 1940-იანი წლებიდან დღემდე

მიგრაციული ეპოსებიდან დაწყებული, დამთავრებული სასწავლო სფეროთი, რომელსაც დღეს მიგრანტულ ლიტერატურას უწოდებენ, მჭიდრო კავშირი არსებობს ლიტერატურასა და მიგრაციას შორის, რომლებიც კაცობრიობის ზეპირი ლიტერატურული შემოქმედების პროდუქტია. თურქეთისა და საქართველოს, ორი ქვეყნის ლიტერატურული ურთიერთობა, უძველესი დროიდან იღებს სათავეს. მაგრამ ოსმალეთ-რუსეთის ომით გამოწვეულმა მიგრაციის

ტალღამ კავკასიიდან ანატოლიაში, ეს ურთიერთობა კიდევ უფრო გააღრმავა, განსაკუთრებით 1940-იანი წლების შემდეგ. ემიგრანტმა მწერლებმა გაამდიდრეს თურქული ლიტერატურა ქართული თარგმანებით, როგორც საკუთარი ასევე ორიგინალური ლიტერატურული ნაწარმოებებით.

ჩვენს ნაშრომში მოცემულია მწერლებისა და მთარგმნელების ბიოგრაფიები და მათი ღვაწლი ამ მიმართებით. ესენი არიან: აჰმედ ოზკან მელაშვილი, ჰაირი ჰაირიოღლუ (ვახტანგ მალაყმაძე), ისმაილ ყარა (შავიშვილი), სულეიმან ინაშვილი (ინოღლუ), გურამ ხიმჭუთვილი (მუშიაშვილი), მურატ შაჰინი (ძნელაძე), იბრაჰიმ იავუზ გორაძე, ნიაზი აჰმეთ ბანოღლუ. მოხსენებაში განვიხილავთ მათ შემოქმედებას, ლიტერატურულ მოღვაწეობას თურქეთში.

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK

Assoc. Prof. Dr.

Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Arts and Sciences

Department of Georgian Language and Literature

Rize/Turkey

GEORGIAN MIGRANT LITERATURE IN TURKEY FROM THE 1940S UNTIL TODAY

There is a strong connection between literature and migration, starting from the migration epics, which are the first oral literary products of humanity, to the field of study called migrant literature today. When this relationship is considered in terms of Turkey and Georgia, literary relations of the two countries date back to ancient times. But the wave of migration from the Caucasus to Anatolia, triggered by the Ottoman-Russian War, gave this relationship a special acceleration, especially after the 1940s. The immigrant writers represented the Georgian language and Georgian literature in Turkish Literature with both their translations and their original literary productions.

In this paper, biographies and literary personalities of writers and translators in the literary groups mentioned above such as Ahmet Özkan Melaşvili, Hayri Hayrioğlu (Vakhtang Malakmadze), İsmail Kara (Şavişvili), Süleyman İnaşvili (İnoğlu), Guram Khimşiaşvili (Mustafa Yakut), Murat Şahini (Dzneladze), İbrahim Yavuz Goradze, Niyazi Ahmet Banoğlu will be evaluated and their works and literary activities in Turkey will be emphasized.

Долгова Виктория О.

ФГБУ «ЦНИИП Минстроя России.

Москва, Россия

ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ И КУЛЬТУРЫ МАЛОЙ РОДИНЫ – ОКНО В БОЛЬШОЙ МИР

Наиболее остро в современном мире стоит вопрос оттока сельских жителей, особенно молодежи, в городскую среду. Для многих людей малая родина – это малые исторические города и сельские поселения страны, обладающие своим историко-культурным наследием. Сельский житель приближен к природной среде, целостному ландшафтному комплексу и акваториям (рекам, речкам, озерам и прудам). Это позволяет говорить о неразрывности культурного и природного наследия.

В целях сохранения историко-культурных памятников в сельской местности чрезвычайно важно сохранить историческую систему расселения, планировочную организацию, типологию сельских зданий, ландшафтный облик территорий поселений и окружающей среды. Невозможно полноценное познание истории своего родного края, культуры и быта народа, посредством только помещения предметов старины в хранилищах. Перспективным направлением является создание музейно-ландшафтно-историко-природных комплексов, объединяющих музей, ландшафтную среду и природное

окружение. В настоящее время музей может выступить информационным ядром, формирующим представление о целостности историко-культурного наследия местности.

Сельский музей должен стать основой формирования современного социокультурного пространства села и окружающих деревень во взаимосвязи музея с историко-культурным наследием территории. Это необходимо для осознания значимости и своеобразия истории, культуры и природы малой родины в общем процессе исторического и культурного развития государства и общества; повышения качества образования и воспитания у молодого поколения сельских жителей. Познание истории своего родного края, отчего дома и села позволяет понять, кто мы есть, кто наши предки, что они нам завещали, способствует духовному возрождению народа. Историко-культурное наследие сельской местности является одним из внутренних ресурсов, опираясь на который возможно начать поиск собственного потенциала и найти пути развития экономики регионов и возрождения деревень.

Dolgova V. O.

*Central Research and Design Institute of the Ministry of Construction and
Housing and Communal Services of the Russian Federation
Moskau, Russia*

STUDYING THE HISTORY AND CULTURE OF A SMALL HOMETOWN IS A WINDOW INTO THE BIG WORLD

The most acute issue in the modern world is the outflow of rural residents, especially young people, into the urban environment. For many people, a small hometown is small historical cities and rural settlements of the country that have their own historical and cultural heritage. A villager is close to the natural environment, an integral landscape complex and water areas (rivers, rivers, lakes and ponds). This allows us to talk about the continuity of cultural and natural heritage.

In order to preserve historical and cultural monuments in rural areas, it is extremely important to preserve the historical settlement system, planning organization, typology of rural buildings, landscape appearance of settlement territories and the environment. It is impossible to fully understand the history of one's native land, culture and the way of life of the people, only by placing antiquities in vaults. A promising direction is the creation of museum-landscape-historical-natural complexes that combine the museum, landscape environment and natural environment. Currently, the museum can act as an information core, forming an idea of the integrity of the historical and cultural heritage of the area.

The rural museum should become the basis for the formation of the modern socio-cultural space of the village and surrounding villages in the relationship of the museum with the historical and cultural heritage of the territory. This is necessary to realize the significance and uniqueness of the history, culture and nature of the small hometown in the overall process of historical and cultural development of the state and society; to improve the quality of education and upbringing of the younger generation of rural residents. Knowing the history of our native land, why houses and villages allow us to understand who we are, who our ancestors are, what they bequeathed to us, contributes to the spiritual revival of the people. The historical and cultural heritage of rural areas is one of the internal resources, relying on which it is possible to start searching for their own potential and find ways to develop the economy of the regions and the revival of villages.

რუსეთის კავკასიური ინტერესების სანყისი ისტორიულ კონტექსტში

საქართველოში განვითარებული კონფლიქტები აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში არ კარგავს აქტუალურობას და უმნიშვნელოვანეს დაბრკოლებას წარმოადგენს ქვეყნის განვითარების გზაზე. ამ კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების მიზნით, აუცილებელია მრავალმხრივი ძალისხმევა და რაც მთავარია, კონფლიქტის რეალური მიზეზების უზუსტესი მეცნიერულ-პოლიტიკური დიაგნოსტიკა.

მიუხედავად იმისა, რომ მომხდარი მოვლენების გაანალიზების გარკვეული მცდელობები მუდმივად არსებობდა, საზოგადოების გარკვეულ ნაწილს, სამწუხაროდ, მცდარად მიაჩნია, რომ კონფლიქტი მხოლოდ ეთნიკური ხასიათისაა, რომელმაც თავი მე-20 საუკუნის 90-იან წლებში იჩინა. ვფიქრობ, ეს გავრცელებული შეფასება არასწორია. ეთნიკური მიუღებლობა ქართველებსა და ოსებს შორის არ არსებობს. ამის დასტურია შერეული ოჯახების რაოდენობაც, მათი რიცხვი ცხინვალის ოლქში მცხოვრები ოჯახების - 40%-ს წარმოადგენს. ამის გათვალისწინებით, ასეთი ნათესაური კავშირის მქონე ერებში ეთნიკური ხასიათის კონფლიქტზე საუბარი არაგონივრულად მიმაჩნია. ჩემი მოსაზრებით, არსებობს მხოლოდ საუკუნეობრივი გეოპოლიტიკური ინტერესები, რომლის მთავარი აქტორი კავკასიის დიდ ფარდას ამოფარებული ევრაზიული იმპერიაა. სწორედ რუსეთის გეოპოლოტიკური და გეოეკონომიკური მისწრაფებების შედეგი და გამოძახილი გახლავთ დღეს არსებული კონფლიქტები კავკასიაში და არამხოლოდ კავკასიაში.

ჩემი მოხსენება სწორედ ამ მიმართულებით კვლევის გაფართოებას და საზოგადოების ყურადღების მიპყრობას ისახავს მიზნად, რადგან ჩემი ხედვა სიახლეს წარმოადგენს და მნიშვნელოვნად ცვლის გავრცელებულ მოსაზრებას, თითქოს ეთნოკონფლიქტი არსებობდეს ამ მონათესავე ხალხებს შორის, რაც საფუძველშივე მცდარი მოსაზრებაა და რის შესახებაც უფრო ვრცლად და არგუმენტირებულად მოხსენებაში იქნება საუბარი.

Vakhtangashvili Soso

Caucasian International University,
Gori, Georgia

PRIMARY CAUCASIAN INTERESTS OF RUSSIA IN THE HISTORICAL CONTEXT

Ongoing conflicts in Georgia are still a matter of importance in Abkhazia and Tskhinvali region, which constitute the most notwithstanding obstacle to the country's development. Extensive effort is essential to resolve the conflicts peacefully, and what is significant is to find out the exact scientific and political reasons.

Despite the constant attempts to analyze past events, unfortunately, part of society mistakenly believes that the conflict is only ethnic, which emerged in the nineties of the 21st century. To my mind, it is a wrong popular belief. Ethnic hatred between Georgians and Ossetians does not exist. It is also confirmed by a number of mixed families the number of their amounts to 40 percent. Taking it into consideration, talking about an ethnic conflict between these nations with such ties of relationship seems to me unreasonable. To my mind, there are only geopolitical interests of centuries, whose leading actor is a Eurasian Empire standing beyond Caucasia. Exactly, outcomes and backwash of Russian geopolitical and geopolitical aspirations are an existing conflict in Caucasia and not only in Caucasia.

My paperwork aims to expand the research in this area and obtain public attention because my view is a novelty and significantly alters the popular fallacy, as though there was an ethnic conflict between the allied nations, which at its heart is a wrong belief. I will discuss it furtherly and argumentatively in the paperwork.

Зангиева Зарема Н.,
кандидат педагогических наук, доцент,
Северо-Осетинский государственный
университет имени К.Л. Хетагурова,
Владикавказский колледж экономики и права,
Владикавказ, Россия

СИМВОЛИКА ЧИСЕЛ В ЯЗЫКЕ И КУЛЬТУРЕ (на материале фразеологии осетинского, русского и английского языков)

В эпоху активного межнационального общения проблема взаимосвязи языка и мышления, языка и культуры приобретает особую остроту.

Язык – неотъемлемая и важнейшая часть любой национальной культуры, полноценное знакомство с которой обязательно предполагает не только знание ее исторической, географической, экономической и прочих составляющих, но и попытку проникновения в образ мышления нации, попытку взглянуть на мир глазами носителей этой культуры.

Осетинский язык, как и русский, и английский, органически связан с национальной культурой, психологией и духовностью; является выразителем мировосприятия и мироощущения народа, его системы ценностей, традиций, обрядов и обычаев.

Фразеология удерживается в языке веками, репрезентируя культуру народа-носителя; это обуславливает актуальность проблемы сопоставительного анализа фразеологических единиц на предмет отражения в них национального мышления, способствуя выявлению в разнотипных языках схождений и различий.

ФЕ, или «микрофольклор» – средство накопления и передачи эталонов и стереотипов национальной культуры, в которых отражаются и аккумулируются все материальные и духовные ценности, выработанные этносом на протяжении веков и характерные для культуры определенной общности.

При изучении внутренних форм фразеологизмов анализируемых языков исследователь невольно погружается в духовный мир народа и в народную мифологию. Так, в осетинской пословице, число *семь* – божественная, счастливая цифра, один из мистических параметров мироздания. В нумерологии число *семь* получается при сложении двух основных числовых характеристик Вселенной: *тройки*, являющейся символом человеческой, мировой души и времени (синтез прошлого, настоящего и будущего), и *четвёрки*, символизирующей идеальную устойчивость и целостность.

Мир, по представлениям осетин и других индоевропейских народов, по горизонтали делился на четыре стороны света, а по вертикали - на три мира: верхний, где обитают боги и птицы, средний, где живут люди, а также дикие и домашние животные, и нижний, где обитают злые духи, рептилии и пр.

Число *три* связано с тремя важнейшими категориями жизни осетин: *Хуыцау* – Бог, *хур* – солнце и *ææхх* – земля. Троичность зафиксирована в определении бытия в прошлом, настоящем и будущем. А три круга в круге – символ вечности. И именно так кладутся ритуальные пироги на круглый осетинский *фынг*. Сложенные друг на друга три треугольных пирога – *æртæдзыхæтгæ* – составляют девятиконечную звезду.

Верхний и нижний миры, согласно осетинской мифологии, делятся на семь частей. Именно число *семь* характеризует культ семи богов у осетин и общую идею вселенной. *Авд Дзуары* («семь божеств») сочетает в себе семь божеств – Афсати, Донбеттыр, Реком, Фалвара, Уастырджы, Уацилла, Тутыр. В Нартском эпосе осетин упоминаются *Авд Нартæ* / или *Авд Нарты* «семь (групп) нартов»; в нартском селении было семь общественных мест для собраний - *авд ныхасы*; в большом доме рода Алагата нарты пируют, сидя в семь рядов. Дело о делении наследства было отдано на рассмотрение семи Ныхасам, но и семь Ныхасов не смогли решить его. Во время пира Урызмага посадили во главе семи столов, и с каждого стола подали ему семь кубков. Нарты жили в родовых башнях, которые были преимущественно семиэтажными.

В осетинской мифологии говорится о семи уровнях небес – *авд уæларвы*, семи уровнях подземного мира – *авд дæлзæххы*. Числам при этом придается сакральное значение. Тем самым они становятся определенными образами мира. Каждое сакральное число обладает этнокультурной спецификой, которая находит отражение в культуре и языке народа.

Вне зависимости от исторических условий существования, различия в языке, для большинства народов базовыми являются одни и те же числа. Традиционно большее предпочтение отдается числам, входящим в первый десяток счёта, отличающихся тем, что они, кроме количественного значения, несут в себе и магическое.

Каждому этносу присущ свой определенный набор цифр с символическим значением, свидетельствующим об оригинальном характере этнических культур.

Русская пословица «*Семь раз отмерь – один раз отрежь*» означает, что при выполнении важной работы нельзя суетиться, т.к. это не лучшим образом может отразиться на её качестве. Слово *семь* – мистическое, или священное число; складывается из чисел *три* и *четыре*, которые среди пифагорейцев считались приносящими удачу. На Руси верили, что небо – это семь вращающихся сфер, а на седьмой сфере, дальней от Земли, находится Рай. Наш мир был создан в течение семи дней, существует семь смертных грехов, а также семь таинств.

Английская пословица гласит: «*A stitch in time saves nine*». Число девять (*nine*) с древних времён считалось особенным. Англичане понимали девять как число, состоящее из трех троек, а число три считалось священным и приносящим удачу. Число 9 является числом силы, энергии, разрушения и войны; представляет планету Марс, которая является правителем зодиакального Овена – знака, управляющего Англией.

Число 9 является символом материи, которая никогда не может быть уничтожена, и, умноженное на любое другое число, всегда воспроизводит себя.

Исследование и сопоставление ФЕ родного и изучаемых языков позволяет более глубоко понять не только менталитет своего народа, но и людей другой культуры.

ФЕ формируют картину мира носителей языка: в них непосредственно сосредоточены результаты культурного опыта народа. Значение фразеологических единиц антропоцентрично, так как фразеологизмы создаются человеком, направлены непосредственно на человека, отражая его природу, характеризуя и оценивая его. С другой стороны, значение фразеологической единицы этноцентрично: они ориентированы на определенный этнос.

Таким образом, ФЕ подтверждают, что язык народа есть важнейший компонент его национальной культуры, что он формируется вместе с образованием этноса, являясь предпосылкой и условием его существования.

Zangieva Zarema N.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
North-Ossetian State University named after K.L. Khetagurov,
Vladikavkaz College of Economy and Law,
Vladikavkaz, Russia*

SYMBOLISM OF NUMBERS IN LANGUAGE AND CULTURE (based on the Ossetian, Russian and English Phraseology)

In the era of intense international communication the relationship between language and thought, language and culture become especially important.

Language is an integral and essential part of any national culture, and complete acquaintance with it necessarily involves not only the knowledge of its historical, geographical, economical and other components, but also an attempt to penetrate the mindset of the nation, an attempt to look at the world through the eyes of the carriers of this culture.

The Ossetic language, like Russian, and English, is organically linked with the national culture, psychology and spirituality; it is an expression of the worldview and the attitude of the people, their value systems, traditions, rituals and customs.

Phraseology is retained in the language for centuries, representing the culture of the native people – the carriers of this language; it determines the urgency of the problem of the comparative analysis of phraseological units to reflect in their national thinking, contributing to the identification of similarities and differences in structurally different languages.

Phraseological units, or "microfolklore" are the means of accumulation and transmission of national culture standards and stereotypes, in which all material and spiritual values produced by an ethnic group for centuries and typical of the culture of a specific community are reflected and accumulated.

In the study of the internal forms of the idioms of the languages analyzed, the researcher unwittingly immersed in the spiritual world of the people and in popular mythology. So, in the Ossetic proverb '*Авд хатты йæ абар æмæ йæ уу хатт алыг кæн*' – "Measure seven times and cut once", the number *seven* is a divine, happy figure, one of the mystical settings of the universe. In numerology the number *seven* is obtained by adding the two main numerical characteristics of the Universe: *three*, the symbol of man, the world soul and time (the synthesis of past, present and future), and *four*, symbolizing perfect stability and integrity.

World, according to the beliefs of the Ossetians and other Indo-European peoples, horizontally is divided into the four cardinal directions and vertically into three worlds: the upper, where the gods live and poultry, medium, where people live, as well as wild and domestic animals, and the lower, inhabited by evil spirits, reptiles, etc.

The number *three* is associated with the three major categories of life of Ossetians: *Хуыцау* – God, *хур* – the sun and *зæхх* – the earth. The Trinity recorded in the definition of being past, present and future. And the three circles in the circle is the symbol of eternity. And so the ritual pies are placed on a round Ossetic ethnic table – *фынг*. Stacked on top of each other three triangular pies named *æртæдзыхæтгæ* make a nine-pointed star.

The upper and lower worlds, according to Ossetic mythology, are divided into seven parts. It is the number *seven* that characterizes the worship of the seven gods at the Ossetians and the General idea of the universe. *Авд Дзуары* ("seven deities") combines seven deities – Afshati, Donbetter, Rekom, Talwara, Uastirdji, Wasilla, Tuter. In Nart epos of the Ossetians are mentioned *Авд Нарта* / or *Авд Нарты* "seven (teams) of Nart"; in the Nart village there were seven public places for meetings - *авд ныхасы*; in a big house of Alagata kin Narts were feasting, sitting in seven rows. The case of the division of the inheritance was given to the consideration of seven Nykhash, but seven Nykhash were unable to resolve it. During the feast Uruzmag was put at the head of seven tables and from each table seven cups were given to him. The Narts lived in tribal towers, most of which were seven-storey.

Ossetic mythology refers to the seven levels of heaven – *авд уæларвы*, seven levels of the underworld – *авд дæлзæххы*. The numbers herewith are given a sacred value. Thus, they become defined by the images of the world. Every number has a sacred ethno-cultural specificity, which is reflected in the culture and language of the people.

The same numbers are basic for the most peoples irrespective of the historical conditions of their existence, differences in language. Traditionally preference is given to the numbers that are within the first ten account, characterized in the fact, that in addition to quantitative value they carry the magic one.

Each ethnic group has its own particular set of numbers with symbolic meaning, indicating the original character of the ethnic cultures.

The Russian proverb '*Seven times measure – cut once*' means that if you are doing an important work you should not fuss, because it can affect its quality not the best way. The word *seven* is a mystical or sacred number; the sum of the numbers *three* and *four*, which the Pythagoreans considered to bring luck. In Russia people believed that the heavens are the seven spinning spheres, and on the seventh sphere, the farthest from the Earth, is Paradise. Our world was created in seven days, there are seven deadly sins, and seven sacraments.

The English proverb says: 'A stitch in time saves nine'. Since ancient times the British considered the number *nine* to be a special one. They understood *nine* as a number consisting of three triples, and the number *three* was considered sacred and lucky. The number 9 is the number of force, energy, destruction and war; it represents the planet Mars which is the ruler of zodiacal Aries – the sign, which rules England.

The number 9 is the symbol of matter, which can never be destroyed; so the number 9 multiplied by any other number always reproduces itself.

The study and comparison of idioms in native and studied languages allows more deeply to understand not only the mentality of its people, but also the mentality of people from another culture. Phraseological units form the world picture of native speakers, as they directly focus the results of the cultural experience of the people. The value of phraseological units is anthropocentric: phraseological units are created by human, they are sent directly to the person, reflecting his nature, describing and evaluating him. On the other hand, the value of phraseological units is ethno-centric: since they focus on a particular ethnic group.

Thus, the phraseological units confirm that the language of the people is the most important component of national culture, that it is formed together with the formation of ethnicity as a prerequisite and condition of its existence.

თამაზ ზიგეი-პოპიაშვიდი

ანდრია პიხვედწოდებულის სახელობის
ქართული უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

პირნაკლი ზმნები ქართულსა და გერმანულ ენებში

გერმანულ ენაში, ისევე როგორც ქართულ ენაში, ზმნა წინადადების მნიშვნელოვანი წევრია. მას მთავარი ფუნქცია აკისრია და ხშირად ბევრისგანმსაზღვრელია. ზოგჯერ ზმნა თვითონ წინადადებაცაა. ზმნა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს როგორც სემანტიკურ-ლექსიკური, ასევე მორფოლოგიურ-სინტაქსური თვალსაზრისით.

ქართულსა და გერმანულ ენებში პირიანი ზმნების გარდა გვაქვს პირნაკლი ზმნები.

პირნაკლი ზმნები ძირითადად ბუნების მოვლენებს გამოხატავენ (წვიმს, თოვს და ა.შ.), ზოგჯერ ადამიანის სხვადასხვა შეგრძნებების გამომხატველია (მაციებს, მაკანკალებს, მშია და ა.შ.), ზოგჯერ კი ადამიანის გუნება-განწყობილების აღმნიშვნელია: მეტირება, მეცინება და ა.შ.) უნდა აღინიშნოს, რომ ქართულ ენაში პირნაკლ ზმნას არ ახლავს ქვემდებარე. გერმანულ ენაშიც ქვემდებარე, როგორც სრულფასოვანი წევრი, ვერ შეეწყობა პირნაკლ ზმნებს. ქვემდებარის ფუნქციას გერმანულ ენაში პირნაკლი ზმნებთან **es** ნაცვალსახელი ასრულებს. ყველა პირნაკლი ზმნა ქვემდებარის ნაცვლად იყენებს **es** ნაცვალსახელს: **es regnet** - წვიმს, **es schneit** - თოვს, **es blitzt** - ელავს და სხვ.

გერმანულ ენაში პირნაკლ ზმნებს თუ ერთ შემთხვევაში ფუნქცია შეზღუდული აქვთ და მხოლოდ პირნაკლის ფორმით იხმარება (ვერ ვიტყვი: წვიმა წვიმს ან თოვლი თოვს), მეორე შემთხვევაში ზოგიერთს შეუძლია პირიანი ფორმითაც მოგვევლინოს:

Es gibt mir sein Buch - ის მაძლევს თავის წიგნს.

Es gibt viele interessante Bücher in unserer Bibliothek - ჩვენს ბიბლიოთეკაში ბევრი საინტერესო წიგნია.

პირნაკლი ზმნა გერმანულ ენაში, ქართული ენისაგან განსხვავებით, სწორედ **es** ნაცვალსახელის დახმარებით გამოხატავს სემანტიკურ, სტილისტიკურ და სხვა ფუნქციებს.

ნაშრომში ვრცლად მიმოვიხილავთ პირნაკლ ზმნებს, მათ ფუნქციებსა და როლს ქართულსა და გერმანულ ენებში.

REFLEXIVE VERBS IN GEORGIAN AND GERMAN LANGUAGES

In the German language, as well as in the Georgian language, the verb is an important member of the sentence. It has the main function and is often decisive for many. Sometimes the verb itself is a sentence. The verb plays an important role both from the semantic-lexical and morphological-syntactic points of view.

In Georgian and German languages, in addition to pronominal verbs, we have reflexive verbs. Reflexive verbs mainly express natural events (rain, snow, etc.), sometimes they express different human feelings (I'm cold, I shiver, I'm hungry, etc.), and sometimes they indicate a person's mood: I'm crying, I'm laughing, etc.) It should be noted that in the Georgian language the reflexive verb is not accompanied by a noun. Even in the German language, the noun, as a full-fledged member, cannot be combined with reflexive verbs. The function of the noun in the German language is performed by the pronoun **es**. All reflexive verbs use the pronoun **es** instead of the noun: *es regnet* - it rains, *es schneit* - it snows, *es blitzt* - it flashes, etc.

In the German language, reflexive verbs in one case have a limited function (we cannot say: rain is raining or snow is snowing), in the other case, some of them can also be used as pronominal verbs:

- *Es gibt mir sein Buch.*
- *Es gibt viele interessante Bücher in unserer Bibliothek* - There are many interesting books in our library.

The reflexive verb in the German language, unlike the Georgian language, expresses semantic, stylistic, and other functions with the help of the pronoun **es**.

The paper reviews in detail the reflexive verbs, their functions, and their role in Georgian and German languages.

ნინა ზიგევი

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის სოციალური და პოლიტიკური
მეცნიერებების ფაკულტეტი
თბილისი, საქართველო*

ქართულ-გერმანული დიპლომატიის ისტორიიდან

გერმანიასა და საქართველოს 30 წლიანი დიპლომატიური ურთიერთობა აქვს. 13 აპრილი არის ამ ორი სახელმწიფოს ურთიერთობის იუბილე. 1992 წელს ჰანს-დიტრის გენშერმა, გერმანიის ყოფილმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა, თბილისში ვიზიტით დიდი წვლილი შეიტანა საქართველოსა და გერმანიის წარმატებულ პარტნიორობაში. იმავე დღეს საქართველოს მეთაურს გადაეცა რწმუნებათა სიგელი გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის პირველი ელჩისგან. ამ მოვლენის შედეგად მოგვიანებით გერმანიის საელჩოც დაარსდა თბილისში. აღსანიშნავია, რომ სსრკ-ს დაშლის შემდგომ სწორედ გერმანია იყო ის ქვეყანა, რომელმაც საქართველოსთან პირველმა დაამყარა დიპლომატიური კავშირი.

გერმანელების კავკასიაში ჩამოსვლას საკმაოდ დიდი ხნის ისტორია აქვს. ჯერ კიდევ, ბრესტ-ლიტოვსკის ზავის დადების შემდგომ, 1918 წელს, მარტში, კავკასიის თემა ბოლშევიკებსა და გერმანიის იმპერიისთვის მწვავე საკითხს წარმოადგენდა. ასევე, ამან გამოიწვია ოსმალეთსა და გერმანიას შორის, რომლებიც მსოფლიო ომის მოკავშირეები იყვნენ, განხეთქილება. თავიდან ლუდენდორფი, აღმოსავლეთის ოპერაციათა მეთაური და გერმანიის უმაღლესი მთავარსარ-

დღობას მიაჩნდა, რომ თურქული გავლენა უნდა დამყარებულიყო ბაქო-ბათუმის ნავთობსადენზე და ზოგადად კავკასიაზე. აღსანიშნავია, რომ ამ იდეაში დიდი წვლილი შეიტანა ოსმალეთში მყოფმა ლუდენდორფის გენერალმა ფონ ზეექტმა. თუმცა თანდათანობით შეიცვალა ლუდენდორფის მიდგომა. ამ მოვლენას მოჰყვა გერმანელი კოლონისტთა ჩამოსახლება კავკასიაში. ლუდენდორფის გადანყვეტილებას 3 ფაქტორი განსაზღვრავდა. მას სურდა, ჩამოეყალიბებინა ქართული არმია. ამით საქართველოს ჯარს დაიხმარებდა ბრძოლის დროს და ნესრიგს დაამყარებდა. იგი აგრეთვე ცდილობდა ომისთვის აუცილებელი ნედლეულების მიღებას. და ბოლოს, ლუდენდორფს ჰქონდა სამომავლო გეგმა, ომი ეწარმოებინა ინგლისელების წინააღმდეგ თურქეთსა და ინდოეთში. ამისათვის იგი საჭიროდ თვლიდა, მოეპოვებინა გეოგრაფიული ტრამპლინი.

მაშასადამე, საქართველოს სტრატეგიული მდებარეობისა და საქართველოს შესახებ გერმანიის პოლიტიკურსა და სამხედრო წრეებში ცნობადობის ამაღლებამ გამოიწვია გერმანიის სურვილი, საკუთარი გავლენის სფეროში კავკასიაში საქართველო მოექცია. გერმანიასა და საქართველოს ურთიერთობა საკმაოდ ორმხრივი და მჭიდროა. ის შემოიფარგლება კულტურულ-პოლიტიკური სიახლოვითა და ისტორიული კავშირებით. მიუხედავად ამისა, უნდა აღინიშნოს ის დამაბრკოლებელი ფაქტორებიც, რომელიც თავს იჩენს ამ ორმხრივ ურთიერთობებში.

ნაშრომში მიმოვიხილავთ ქართულ, გერმანულსა და ინგლისურ წყაროებს, რომლის მეშვეობით კიდევ უფრო დეტალურად განვიხილავ გერმანიისა და საქართველოს დიპლომატიური ურთიერთობის ისტორიას.

Nina Sieger

*Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Faculty of Social and Political Sciences*

FROM THE HISTORY OF GEORGIAN-GERMAN DIPLOMACY

Germany and Georgia have 30 years of diplomatic relations. April 13 is the anniversary of the relationship between these two states. In 1992, Hans-Dietrich Genscher, the former foreign minister of Germany, made a great contribution to the successful partnership between Georgia and Germany by visiting Tbilisi. On the same day, the head of Georgia was handed over a certificate of credentials from the first ambassador of the Federal Republic of Germany. As a result of this event, the German embassy was later established in Tbilisi. It should be noted that after the collapse of the USSR, Germany was the first country to establish diplomatic relations with Georgia.

The arrival of Germans in the Caucasus has a long history. Even after the conclusion of the Brest-Litovsk Armistice in March 1918, the topic of the Caucasus was a hot issue for the Bolsheviks and the German Empire. It also caused a rift between the Ottomans and Germany, who were allies in the World War. At first, Ludendorff, the commander of Eastern operations and the German High Command, believed that the Baku-Batumi oil pipeline and the Caucasus in general should be based on Turkish influence. It should be noted that Ludendorff's general von Zecht, who was in Ottoman Empire, made a great contribution to this idea. However, Ludendorff's approach gradually changed. This event was followed by the settlement of German colonists in the Caucasus. Ludendorff's decision was determined by 3 factors. He wanted to form the Georgian army. Within he could use the Georgian army during the battle and establish order. He also tried to get the necessary raw materials for the war. Finally, Ludendorff had a future plan to wage war against the British in Turkey and India. For this, he considered it necessary to find a geographical springboard.

Therefore, the strategic location of Georgia and the raising of awareness about Georgia in German political and military circles led to Germany's desire to include Georgia in its sphere of influence in the Caucasus. The relations between Germany and Georgia are quite bilateral and tight. It is limited by cultural-political proximity and historical ties. Nevertheless, it should be noted the hindering factors that appear in these bilateral relations.

In the paper, we will review Georgian, German and English sources, through which I will discuss in more detail the history of diplomatic relations between Germany and Georgia.

[
Тадтаева Анжелика В.

*канд. пед. наук, доцент кафедры «Общественные науки»,
Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации,
Владикавказский филиал
Владикавказ, Россия*

ЯЗЫКОВЫЕ БАРЬЕРЫ, МЕШАЮЩИЕ ЭФФЕКТИВНОМУ ОБЩЕНИЮ

Говоря о межкультурной коммуникации в профессиональном общении и о проблемах, связанных с ней, мы можем представить себе, и то, что это может иметь отношение к различным видам и формам взаимодействия. Но любое взаимодействие связано с различными проблемами и вопросами. Чем больше развивается человеческая культура, тем сложнее и разнообразнее проблемы, связанные с ней. Иногда людям кажется сложной и их обыденная реальность, которая может пугать их своей неопределенностью и трудностями в повседневном взаимодействии. Коммуникационные технологии сближают мир в глобальной деревне, а языковые барьеры разъединяют. Понятия, которые мешают нам понять друг друга, представляют собой общую проблему для отдельных людей, групп, международных компаний, правительств, наций и всего мира. Это качественное исследование было направлено на изучение факторов, которые вызывают языковые барьеры, их типы и их влияние на эффективное общение и нашу жизнь, а также на то, как заставить людей осознать важность их преодоления. В исследовании сделан вывод о том, что языковые или семантические барьеры возникают из-за различных предметов, таких как значения и использование слов, символов, изображений, жестов, языков и диалектов.

Человеческая коммуникация - это процесс социального взаимодействия. Это важная часть нашей повседневной жизни. Это процесс создания, обмена, обмена идеями, информацией, мнениями, фактами, чувствами и опытом между отправителем и получателем. Коммуникация имеет основополагающее значение для существования и выживания отдельных людей, групп, обществ и наций. Она играет жизненно важную роль в том, чтобы помочь людям построить мост отношений. Язык является наиболее распространенным инструментом общения. При этом он выступает разрушителем мостов человеческих отношений, потому что отделяет людей друг от друга.

Tadtaeva Angelika V.

*Candidate of Science in Pedagogics
Russia, Vladikavkaz*

LANGUAGE BARRIERS TO EFFECTIVE COMMUNICATION

Speaking about intercultural communication in professional communication and the problems associated with it, we can imagine that this can be relevant to various types and forms of interaction. But any interaction involves various issues and questions. The more human culture develops, the more complex and diverse the problems associated with it. Sometimes people find it difficult and their mundane reality, which can scare them with its uncertainty and difficulties in everyday interaction. Communication technology brings the world closer together in a global village, and language barriers separate. Concepts that prevent us from understanding each other are a common problem for individuals, groups, international companies, governments, nations, and the world. This qualitative research aimed to examine the factors that cause language barriers, their types and their

impact on effective communication and our lives, and how to make people realize the importance of overcoming them. The study concluded that language or semantic barriers arise from different subjects such as meanings and uses of words, symbols, images, gestures, languages and dialects.

Human communication is a social interaction process. It is an essential part of our daily life. It is a process of creating, exchanging, sharing ideas, information, opinions, facts, feelings, and experiences between a sender and a receiver. Communication is fundamental to the existence and survival of individuals, groups, societies, and nations. It plays a vital role in helping people build a bridge of relationships. Language is the most common tool of communication. At the same time, language acts as a destroyer of bridges of human relations because it separates people from each other.

Ибрагимова Патимат А.

*К.и.н, доцент
Дагестанский Государственный университет
Махачкала, Россия*

АРАБОЯЗЫЧНЫЕ ИСТОЧНИКИ О ЧАСТНОМ ЗЕМЛЕВЛАДЕНИИ В ДАГЕСТАНЕ В XIX В.

При изучении истории и культуры Дагестана огромную роль играют источники в том числе и на арабском языке. Документальные источники Фонда восточных рукописей Института истории, археологии и этнографии Дагестанского федерального исследовательского центра Российской академии наук (ФВР ИИАЭ ДФИЦ РАН) дает нам возможность уточнить и существенно дополнить многие факты при изучении земельных отношений в Дагестане.

Частная собственность являлась основной формой собственности на землю, ибо она охватывала основные и притом наиболее хорошие участки. Обычно один владелец имел несколько участков. У горцев вследствие особенностей природных условий участки были небольших размеров и разбросаны в разных местах. Объяснялось это тем, что пахотные участки появлялись там, где возможно было обработать землю. Были земли, сдаваемые в аренду владельцами больших земель обнищавшим и малоземельным односельчанам за определенную часть урожая, или применяли в своем хозяйстве труд наемных работников. Расул Магомедов отмечал, что «среди узденей выделялась зажиточная верхушка, не уступавшая по своему имущественному состоянию сословию средних феодалов».

В рукописном фонде хранится арабоязычная запись, обнаруженная в сюргинском селении Урхниша, которая повествует: «Исмаил купил у Рамадана из Ханкули два пахотных участка с условием, чтобы Рамадан давал ему 15 кайл зерна, из коих половину голозерным ячменем, а другую половину – пшеницей. Затем Исмаил будет получать у Хулатта ежегодно осенью с пахотного участка в местности «Мишила» половину урожая».

В арабоязычных источниках выявляются записи, подтверждающие о наличии частного землевладения. Например, в книге согратлинца Ахмада Нурав, ставшей собственностью кудутлинской мечети, сохранилась запись о принадлежности пахотного участка Хаджи Ахмаду и его жене Хаджилай. Имеются и другие типичные записи, о том, что жена Хаджия из сел. Кудутли имела два пахотных участка, Нусал-Ажилав – три пахотных участка. В вакуфных записях цудахарской мечети представлен перечень пахотных участков, находящихся в собственности многих цудахарцев. В сел. Ашты в рукописной книге дается перечень участков многих аштынцев

Особенностью частных пахотных участков являлось и то, что они были расположены в непосредственной близости от селения и вокруг бывших «родовых» тухумных поселений, на месте которых в ряде случаев образовывались хутора. Объяснялось это тем, что эти участки раньше всего были окультивированы и превращены в частную собственность.

ARABIC-LANGUAGE SOURCES ON PRIVATE LAND OWNERSHIP IN DAGESTAN IN THE 19 TH CENTURY

When studying the history and culture of Dagestan, sources, including those in Arabic, play a huge role. Documentary sources of the Fund of Oriental Manuscripts of the Institute of History, Archeology and Ethnography of the Dagestan Federal Research Center of the Russian Academy of Sciences (FVR IIAE DFRC RAS) gives us the opportunity to clarify and significantly supplement many facts when studying land relations in Dagestan.

Private property was the main form of land ownership, because it covered the main and, moreover, the best plots. Usually one owner had several plots. The highlanders, due to the peculiarities of natural conditions, had small plots and were scattered in different places. This was explained by the fact that arable land appeared where it was possible to cultivate the land. There were lands leased out by the owners of large lands to impoverished and land-poor fellow villagers for a certain part of the harvest, or they used the labor of hired workers in their economy. Rasul Magomedov noted that "among the bridles, a prosperous elite stood out, not inferior in their property status to the class of middle feudal lords".

The manuscript fund contains an Arabic-language entry found in the Syurgin village of Urkhnisha, which tells: "Ismail bought two arable plots from Ramadan from Khankuli on the condition that Ramadan gave him 15 kails of grain, of which half was naked-grain barley, and the other half - wheat. Then Ismail will receive from Khulat-ta annually in the fall from an arable plot in the Mishila area half of the harvest.

In Arabic-language sources, there are records confirming the presence of private land ownership. For example, in the book of fellow resident Ahmad Nurav, which became the property of the Kudutli mosque, there is a record about the ownership of the arable land by Haji Ahmad and his wife Hajilay. There are other typical records that Khadjiya's wife is from the villages. Kudutli had two arable plots, Nusal-Azhilav - three arable plots. The waqf records of the Tsudahari mosque provide a list of arable land owned by many Tsudaharis. All L. Ashty in the handwritten book lists the sites of many Ashty people

A feature of private arable land was the fact that they were located in the immediate vicinity of the village and around the former "ancestral" tukhum settlements, on the site of which farms were formed in some cases. This was explained by the fact that these plots were first of all cultivated and turned into private property.

Нюбар Ибрагимова Натик

*Старший преподаватель Шекинского филиала АГПУ,
диссертант Гянджинского
педагогического университета
Азербайджан*

ДИСКУССИИ О МЕТОДЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО РЕАЛИЗМА В СОВЕТСКОЙ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

В представленной статье объектом анализа является судьба социалистического реализма в советской и азербайджанской литературе, господствовавший метод в период социализма в СССР, а также в литературах социалистического содружества. Социалистический реализм потому стал острым объектом критики и дискуссий, что он стремился создать иллюзию равенства между людьми и народами. В основу метода было положено прославлять правителей, внушать оптимизм и веру в непоколебимость советского государственного строя.

Для всестороннего изучения данной проблемы к исследованию привлечены суждения не только крупных теоретиков соцреализма А. В. Луначарского, А. И. Овчаренко, Л. Г. Якименко, Г. И. Ломидзе, В. Щербины, Е. С. Некрасовой, Г. Н. Пospelova, Ю. И. Суровцева, азербайджанских М. Джафарова, М. Гулузаде, С. Асадуллаева, Т. Алишаноглу, Т. Гусейнова, а также зарубежных учёных, анализировавших особенности соцреализма Дж. Олдридж, Дж. Линдсей, О. Брадак, М. Ризер, Л. Архакистен, А. Стиль и мн. др. В процессе исследования установлено, что, несмотря на то, что соцреализм был концептуальным методом советской литературы, однако с развалом Союза эта теория, как единственно верный художественный метод социалистической литературы, была брошена в архив истории. Наряду с прочими чертами, это было связано и с тем, что на всем протяжении своего существования социалистический реализм как метод стал ареной ожесточенных дискуссий и споров учёных. В статье мы пытаемся пролить объективный свет на теорию социалистического реализма. При выступлении на конференции мы намерены более подробно остановиться над многими спорными моментами.

Nubar Ibrahimova Natik

*Head teacher of Azerbaijan State Pedagogical University,
dissertant of Ganja State University
Azerbaijan*

DISCUSSIONS ABOUT THE METHOD OF SOCIALIST REALISM IN SOVIET AND AZERBAIJANI LITERATURE

In the presented article, the object of analysis is the fate of socialist realism in Soviet and Azerbaijani literature, the dominant method in the period of socialism in the USSR, as well as in the literatures of the socialist community. Socialist realism therefore became a sharp object of criticism and discussion because it sought to create the illusion of equality between people and nations. The basis of the method was to glorify the rulers, to inspire optimism and faith in the steadfastness of the Soviet state system.

For a comprehensive study of this problem, not only the opinions of the major theorists of socialist realism A.V.Lunacharsky, A.I.Ovcharenko, L.G.Yakimenko, G.I.Lomidze, V.Shcherbina, E.S.Nekrasova, G.N.Pospelov, Yu., M.Riser, L.Arkhakisten, A.Stil and many others. etc. In the course of the study, it was established that, despite the fact that socialist realism was the conceptual method of Soviet literature, however, with the collapse of the Soviet Union, this theory, as the only true artistic method of socialist literature, was thrown into the archives of history. Along with other features, this was also due to the fact that throughout its existence, socialist realism as a method became the arena of fierce discussions and disputes among scientists. In the article we try to shed an objective light on the theory of socialist realism. When speaking at the conference, we intend to dwell on many controversial points in more detail.

Кадыркулова Жайнагуль К

*Кыргызский национальный
университет им. Ж. Баласагына, доцент,
ученый секретарь КНММИ им. Г. Айтиева
Бишкек, Кыргызстана*

РАЗВИТИЕ ДЕКОРАТИВНО ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА КЫРГЫЗСТАНА И КАВКАЗА (сравнительный анализ)

В наше время важно возрождение традиций, сохранившихся в памяти людей, в описаниях современников, в произведениях искусства. Из всех видов искусства наибольшей ценностью в этом смысле

обладает декоративно-прикладное искусство, имеющее древние корни и выражающее этническое своеобразие, мировосприятие, дух того или иного народа.

Для того чтобы выйти из культурного и художественного кризиса, в котором находится сознание современного человека, необходимо вернуться к истокам искусства, в данном случае — к одному из древнейших его видов — декоративно-прикладному, а именно к возрождению его традиций и их разумном развитии в современных условиях.

Необходимо отметить, что, несмотря на всю сложность и неоднозначность ситуации, современное общество испытывает большой интерес к культурному наследию. Сегодня формируются новые грани и границы национального мышления, переосмысливаются духовные ценности прошлого. Нам представляется, что самым важным шагом на пути разрешения сложившихся проблем является возрождение утраченных пластов национальной культуры, изучение духовного наследия всех народов и народностей. Обращаясь к вопросам возрождения национальной культуры, необходимо помнить, что любая национальная культура имеет народные корни. И если в обществе происходят социальные изменения, приводящие к нарушению стабильности, то и естественной защитой от них является реакция самосохранения, заключающаяся в возврате к стабильному прошлому, к изначальному состоянию. Такой механизм возвращения к образцам прошлого опыта существовал всегда, в любом обществе. Но чаще всего оказывалось, что имеющихся традиций недостаточно для функционирования общественной системы, поэтому возникала необходимость создания новых культурных ценностей, внедрения их в повседневную жизнь, а затем и превращения в культурные традиции.

У разных народов на протяжении веков формируются разные виды декоративно-прикладного искусства. В этом смысле уникально декоративно прикладное искусство народов Кыргызстана и Кавказа.

Обращаясь к вопросам возрождения национальной культуры, необходимо помнить, что любая национальная культура имеет народные корни, а декоративно-прикладное искусство — обязательный спутник не только народов Кыргызстана и Кавказа, но и всего человечества, это самое доступное произведение искусства, которое подвластно трудолюбивому мастеру.

Из всех видов искусств наименее изученным остается декоративно-прикладное, а между тем, именно оно является тем «ключом», который может приоткрыть дверь в тайну культурной самобытности народов Кыргызстана и Кавказа.

У каждой культуры существует определенная система ценностей, обеспечивающая единство и целостность общества. Эта система, безусловно, имеет некое основополагающее качество, и это качество — духовность. Именно она делает человеческое общество человеческим. Однако это ценностное качество на современном этапе развития общества имеет все меньшую ценность. Для общества приоритет осмысления духовных ценностей носит стратегический характер. Исходя из этих позиций, особое значение придается проблеме духовности, а также необходимости рассмотрения творчества и все его аспектов, прежде всего, как выражение духовности.

Декоративно-прикладное искусство Кыргызстана и Кавказского региона до сих пор фактически не затронуто вниманием исследователей.

Kadyrkulova Zh .K

Scientific Secretary of the Kyrgyz National Museum of Fine Arts

Named after G. Aitiev

Candidate of philosophy, associate Professor

Kyrgyz National University

DEVELOPMENT OF DECORATIVE AND APPLIED ARTS OF KYRGYZSTAN AND THE CAUCASUS (comparative analysis)

In our time, it is important to revive the traditions preserved in the memory of people, in the descriptions of contemporaries, in works of art. Of all the types of art, the most valuable in this sense is

decorative and applied art, which has ancient roots and expresses the ethnic identity, worldview, spirit of a particular people.

In order to get out of the cultural and artistic crisis in which the consciousness of modern man is located, it is necessary to return to the origins of art, in this case — to one of its oldest types — decorative and applied, namely, to the revival of its traditions and their reasonable development in modern conditions.

It should be noted that, despite the complexity and ambiguity of the situation, modern society has a great interest in cultural heritage. Today, new facets and boundaries of national thinking are being formed; the spiritual values of the past are being rethought. It seems to us that the most important step towards solving the existing problems is the revival of the lost layers of national culture, the study of the spiritual heritage of all peoples and nationalities. Turning to the issues of the revival of national culture, it is necessary to remember that any national culture has folk roots. And if social changes occur in society, leading to a violation of stability, then the natural defense against them is the reaction of self-preservation, which consists in returning to a stable past, to the original state. Such a mechanism of returning to the patterns of past experience has always existed in any society. But most often it turned out that the existing traditions were not enough for the functioning of the social system, so there was a need to create new cultural values, introduce them into everyday life, and then turn into cultural traditions.

Different peoples have been forming different types of decorative and applied art for centuries. In this sense, the decorative and applied art of the peoples of Kyrgyzstan and the Caucasus is unique.

Turning to the issues of the revival of national culture, it is necessary to remember that any national culture has folk roots, and decorative and applied art is an obligatory companion not only of the peoples of Kyrgyzstan and the Caucasus, but also of all mankind, it is the most accessible work of art that is subject to a hardworking master.

Of all the types of arts, decorative and applied remains the least studied, and yet it is precisely this "key" that can open the door to the mystery of the cultural identity of the peoples of Kyrgyzstan and the Caucasus.

Every culture has a certain system of values that ensures the unity and integrity of society. This system, of course, has some fundamental quality, and this quality is spirituality. It is she who makes human society human. However, this value quality at the present stage of development of society has less and less value. For society, the priority of understanding spiritual values is of a strategic nature. Based on these positions, special importance is attached to the problem of spirituality, as well as the need to consider creativity and all its aspects, primarily as an expression of spirituality.

Decorative and applied art of Kyrgyzstan and the Caucasus region has not actually been touched by the attention of researchers so far.

სეხგო კეხესელიძე

საქართველოს საპატრიარქო

„ჭონასა“ და „ალილოს“ ტრადიციები თანამედროვე საინგილოში

საშობაო „ალილოს“ ძველი ტრადიციისგან განსხვავებით, რომელმაც 2000 წლიდან საქართველოში ახალი სიცოცხლე შეიძინა, სააღდგომო „ჭონას“ ტრადიცია ჩვენს ქვეყანაში უკვე ისტორიის კუთვნილებად იქცა. ამჟამად ქართული საზოგადოების, მორწმუნეებისთვის და თვით მეცნიერებისთვისაც კი პრაქტიკულად თითქმის უცნობია ის ფაქტი, რომ აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში, ისტორიულ ქართულ კუთხეში - საინგილოში სააღდგომო „ჭონას“ ტრადიცია დღემდე შემონახული. ეს განსაკუთრებით საყურადღებოა იმ დროს, როდესაც საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში იგი უკვე დაკარგულია.

უაღრესად საინტერესო და უნიკალურია ის ფაქტიც, რომ ამ რეგიონში მცხოვრები აზერბაიჯანელი და ლეკი (ავარი, ლეზგი და ა. შ.) მუსლიმებისგან განსხვავებით, ინგილო ქართველი

მუსლიმები სააღდგომო კვერცხის წითლად შეღებვის სახეშეცვლილ ტრადიციას დღემდე ინახავენ (შედარებისთვის - აჭარელ მუსლიმ ქართველებში წითელი კვერცხის შეღებვის ტრადიცია ბაირამის დღესასწაულზე სრულიად უცხოა).

გამუსლიმების მიუხედავად, საინგილოში დღემდე ადგილობრივი სუნიტი ქართველები სხვა მუსლიმებისგან განსხვავებით გლოვის ნიშნად შავებს იცვამენ, ორმოცს და წლისთავს იხდიან და ა. შ. იცავენ საქართველოში დღემდე შემორჩენილ სხვადასხვა ტრადიციას. გამუსლიმანების მიუხედავად, მათი აბსოლუტური უმრავლესობა, ოჯახური ტრადიციის მიხედვით, ღვინოსაც სვამს (ზოგიერთი ღვინოსაც წურავს) და ღორის ხორცსაც მიირთმევს.

იქ მცხოვრებთა ნაწილი ქართულ ენას ფლობს. მათი გარკვეული ნაწილისთვის კი მხოლოდ ცნობილია, რომ ადრე ქართულ ენაზე მეტყველებდნენ და ზოგ მათგანს თავისი ძველი ქართული გვარიც კი ახსოვს. ზოგიერთ ასეთი სოფლის სკოლაში ქართული სექტორებიც კი არსებობდა 1960-იან წლებამდე.

ნაშრომში დანვრილებით არის საუბარი საინგილოს იმ სოფლებზე, რომელთა სახელები, სამწუხაროდ, არცერთ ქართულ ენციკლოპედიაში არ არის დაფიქსირებული.

Sergo Kereselidze

Georgian Patriarchy

"CHONA" AND "ALILO" TRADITIONS IN MODERN SAINGILO

Unlike the old tradition of Christmas "Alilo", which has acquired a new life in Georgia since 2000, the practice of Easter "Chona" has already become part of history in our country. At present, the fact that in the Republic of Azerbaijan, in the historical Georgian corner - Saingilo, the tradition of Easter "Chona" has been preserved to this day, is practically unknown to Georgian society, believers, and even scholars. This is especially noteworthy at a time when it is already lost in different parts of Georgia.

It is an extremely interesting and unique fact that unlike the Azerbaijani and Lek (Avar, Lezgi, etc.) Muslims living in this region, the Ingilo Georgian Muslims keep the modified tradition of dyeing Easter eggs red to this day (for comparison - the practice of dyeing red eggs in Adjara Muslim Georgians (on the Bairam holiday) is completely foreign).

Despite the conversion to Islam, local Sunni Georgians in Saingilo still wear black as a sign of mourning, pay for the forties and anniversaries, etc., unlike other Muslims. They protect various traditions that have survived to this day in Georgia. Despite their conversion to Islam, the vast majority of them, according to family tradition, also drink wine (some even squeeze wine) and eat pork.

Some of the residents speak the Georgian language. For some of them, it is only known that they used to speak Georgian and some of them even remember their old Georgian surname. Some such rural schools even had Georgian sectors until the 1960s.

The paper researches in detail the villages of Saingilo, the names of which, unfortunately, are not recorded in any Georgian encyclopedia.

მაჩიამ კობეხიძე

გოჩის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი, პიოფესორი

იოანე ქართველიშვილის პედაგოგიური და მთარგმნელობითი საქმიანობა

მოსვენებაში გაანალიზებულია იოანე ქართველიშვილის პედაგოგიური და მთარგმნელობითი საქმიანობის ძირითადი ეტაპები. იოანე ქართველიშვილი ქართული კულტურის ისტორიაში ცნობილია, როგორც მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულის და მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისის მემუა-

რისტი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე, გამოჩენილი პედაგოგი, თავისი დროის თვალსაჩინო ენათმეცნიერი, სასულიერო და სამეცნიერო ლიტერატურის კარგი მთარგმნელი და გადამწერი.

1801 წლამდე იოანე ქართველიშვილი განუყრელად ახლდა იულონ ბატონიშვილს, როგორც კარის მღვდელი და შვილების მასწავლებელი. 1804 წლიდან თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებლის ქართული ენის მასწავლებელია.

იოანე ქართველიშვილმა სკოლისათვის რუსულიდან თარგმნა დელაპორტის ცნობები საქართველოს შესახებ. მის მიერ თარგმნილი ტექსტები ხელნაწერის სახით ვრცელდებოდა მოსწავლეებსა და სხვა დაინტერესებულ პირებს შორის. ეს თარგმანები ოფიციალურად იყო მიჩნეული სასწავლებლად მოსწავლეებისათვის.

იოანე ქართველიშვილს სასწავლო სახელმძღვანელოდ შეადგინა „ქართული გრამატიკა“. ის ტრადიციულად განიხილავს ფონეტიკის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის საკითხებს, მაგრამ ამასთანავე გამოირჩევა საინტერესო დაკვირვებებით და საკითხების ორიგინალური გაშუქებით. იოანე ქართველიშვილის გრამატიკა დაწერილია უფრო მარტივად და გასაგებად.

Mariam Koberidze

Gori State Teaching University, Professor

PEDAGOGICAL AND TRANSLATION ACTIVITIES OF IOANE KARTVELISHVILI

The main stages of Ioane Kartvelishvili's pedagogical and translation activities are analyzed in the report. Ioane Kartvelishvili is known in the history of Georgian culture as a memoirist writer and public figure of the end of the eighteenth century and the beginning of the nineteenth century, an outstanding teacher, a prominent linguist of his time, a good translator and copyist of religious and scientific literature.

Until 1801, Ioane Kartvelishvili accompanied Yulon Batonishvili inseparably as a court priest and teacher of his children. Since 1804, he has been a teacher of the Georgian language at Tbilisi Noble School.

Ioane Kartvelishvili translated Delaporte's information about Georgia from Russian for the school. The texts translated by him were distributed in the form of manuscripts among students and other interested persons. These translations were officially considered for teaching purposes for students.

Ioane Kartvelishvili compiled "Georgian Grammar" as a study guide. It deals traditionally with issues of phonetics, morphology and syntax, but is also distinguished by interesting observations and original coverage of issues. Ioane Kartvelishvili's grammar is written more simply and comprehensibly.

Ковальская Светлана И.

*ЕНУ им. Л.Н. Гумилёва,
доктор исторических, профессор
Астана, Казахстан*

ПАМЯТИ ЛЬВА НИКОЛАЕВИЧА ГУМИЛЁВА

Первого октября 2022 года исполняется 110 лет со дня рождения известного русского/советского ученого-тюрколога Льва Николаевича Гумилева (1912-1992). Практически всю свою жизнь Лев Николаевич находился в условиях непонимания, насмешек, клеветы, доноительства, предательства и слежки. Его труды исправлялись, подвергались цензуре. Он не был удостоен ни звания профессора, не имел ни правительственных наград, ни почетных званий. Официальная советская наука не признавала идеи Л.Н. Гумилева, его книги публиковались с большим трудом. Наступившая "перестройка" изменила ситуацию, но Гумилеву не пришлось воспользоваться ее результатами.

Лев Николаевич Гумилев четырежды арестовывался, был приговорен к расстрелу, 14 лет провел в тюрьмах и лагерях. Его работы были запрещены к публикации в течение долгих лет. По его словам, он прошел путь от «бесправного государственного раба до ученого» - доктора исторических и географических наук, профессора, действительного члена Российской академии естествознания. Но, несмотря на все гонения и препятствия, он в конце жизни говорил, что был счастлив, потому что писал то, что думал, а не то, что велели.

Евразийский национальный университет, носящий его имя, традиционно особое внимание уделяет распространению знаний как о самом ученом-историке, так и о теории евразийства не только среди специалистов, студентов и преподавателей университета, но и среди самой широкой публики. С этой целью в 2002 году был открыт мемориальный музей-кабинет ученого, который остается дискуссионной площадкой для всех заинтересованных изучением жизненных перипетий и научного наследия ученого-тюрколога.

Традиционным в университете стало проведение Международных Евразийских научных форумов, посвященных жизни и деятельности Л.Н. Гумилева, а также перспективам развития евразийской идеи. В течение многих лет в университете для будущих историков читается элективный курс «Научное наследие Л.Н. Гумилева». На наш взгляд, лучшим путем постижения научного наследия Льва Николаевича Гумилева является самостоятельное вдумчивое прочтение не только его монографий и статей, но и трудов тех ученых, чьи идеи формировали будущего исследователя, питая его авторские идеи.

Kovalskaya S.

*L.N. Gumilyov Eurasian National University
Astana, Kazakhstan*

IN MEMORY OF LEV NIKOLAEVICH GUMILYOV

October 1, 2022 the 110th anniversary of the birth of the famous Russian/Soviet turkologist Lev Nikolaevich Gumilyov (1912-1992). Lev Nikolaevich was in conditions of misunderstanding, ridicule, slander, denunciation, betrayal and surveillance almost all his life. His works were corrected and censored. He was not awarded the title of professor, did not have any government awards or honorary titles. Official Soviet science did not recognize the ideas of L.N. Gumilyov, his books were published with great difficulty. The ensuing "perestroika" changed the situation, but Gumilyov did not have to take advantage of its results.

Lev Nikolaevich Gumilyov was arrested four times; he was sentenced to death; spent 14 years in prisons and camps. His work was banned from publication for many years. According to him, he went from "a state slave without rights to a scientist" - a doctor of historical and geographical sciences, a professor, full member of the Russian Academy of Natural Sciences. However, despite all the persecutions and obstacles, at the end of his life he said that he was happy, because he wrote what he thought, and not what he was told.

The Eurasian National University, which bears his name, traditionally pays special attention to the dissemination of knowledge both about the historian himself and about the theory of Eurasianism, not only among specialists, students and teachers of the university, but also among the public. For this purpose, in 2002, a memorial museum-office of the scientist was opened, which remains a discussion platform for all those interested in studying the vicissitudes of life and the scientific heritage of the Turkic scientist.

It has become a tradition at the university to hold International Eurasian scientific forums dedicated to the life and work of L.N. Gumilyov, as well as the prospects for the development of the Eurasian idea. For many years, an elective course "Scientific heritage of L.N. Gumilyov". In our opinion, the best way to comprehend the scientific heritage of Lev Nikolaevich Gumilyov is an independent thoughtful reading not only of his monographs and articles, but also of the works of those scientists whose ideas shaped the future researcher, nourishing his author's ideas.

КАХУН В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

В многовековой истории России, Великая Отечественная война, ярко насыщенная разрушительными сражениями, явилась одним из самых значительных и трагических событий истории XX века. Она оставила тяжёлые последствия для наших народов, которые ощущаются по сей день. В статье рассматривается нелегкий путь героев – участников Великой Отечественной войны сельского поселения Кахун.

Великая Отечественная война была для нашего народа тягчайшим испытанием, школой мужества. Народы нашей страны и его Вооруженные силы одержали историческую победу над коварным и сильным врагом человечества – германским фашизмом. Среди воинов были и уроженцы сельского поселения Кахун. Кахун является одним из среднестатистических сельских поселений Кабардино-Балкарии, несмотря на это оно сумела вписать в историю нашей страны страницы героизма, мужества и отваги.

На защиту Родины поднялись все советские люди от мала до велика, не жалея жизни. Из с. Кахун на фронт ушли 317 человек, погибли 118, пропали без вести 41, вернулись живыми 145. Военные действия земляков-кахунцев охватывают всю географию войны и страны: их письма шли из Сталинграда и Подмосковья, они защищали и освобождали Крым и Украину, Белоруссию и Прибалтику, Польшу и Австрию, Венгрию Чехословакию, многие дошли и до Берлина. В составе 115-й кавалерийской дивизии сражались: Х. Карданов, А. Камбачоков, К. Езиев, Н. Берикетов, М. Тлапшоков и др. Многие из них отличились мужеством и героизмом, и были награждены орденами разных степеней.

Много было их, верных и отважных сынов Кахуна, героически защищавших Родину в годы войны: Щауал Жамборов, Умар Шибзухов, Сахнун Жамборов, Султан Бженбахов и т.д.. Селение Кахун гордится своими отважными сынами, многие из которых удостоены высоких наград Родины.

Многие из них героически погибли, отдав жизнь за свободу и независимость своей Родины, своего родного Края. Героизм участников Великой Отечественной войны – это то, на примере чего можно и нужно воспитывать поколения детей в Кабардино-Балкарии. Помнить историю своего народа нужно, поскольку лишившись ее, лишаешься и своих корней. А корни – это то, чем мы живем из покоя веков. Это наша история. Это наши деды и прадеды. Это славные герои, защитившие наше Отечество от врагов не жалея своих жизней.

KAHUN DURING THE GREAT PATRIOTIC WAR

In the centuries-old history of Russia, the Great Patriotic War, brightly saturated with destructive battles, was one of the most significant and tragic events in the history of the twentieth century. It left grave consequences for our peoples, which are felt to this day. The article discusses the difficult path of the heroes - participants in the Great Patriotic War of the rural settlement of Kahun.

The Great Patriotic War was the most difficult test for our people, a school of courage. The peoples of our country and its Armed Forces won a historic victory over the insidious and powerful enemy of mankind -

German fascism. Among the soldiers were also natives of the rural settlement of Kahun. Kahun is one of the average rural settlements of Kabardino-Balkaria, despite this, it managed to inscribe pages of heroism, courage and courage in the history of our country.

All Soviet people, young and old, rose to defend the Motherland, not sparing their lives. From s. 317 people went to the front of Kahun, 118 were killed, 41 were missing, 145 returned alive. , Poland and Austria, Hungary, Czechoslovakia, many reached Berlin. The following fought in the 115th Cavalry Division: Kh. Kardanov, A. Kambachokov, K. Eziev, N. Beriketov, M. Tlapshokov and others. Many of them distinguished themselves by courage and heroism, and were awarded orders of various degrees.

There were many of them, faithful and brave sons of Kahun, who heroically defended their Motherland during the war years: Shaul Zhamborov, Umar Shibzukhov, Sakhnun Zhamborov, Sultan Bzhenbakhov, etc. The village of Kahun is proud of its brave sons, many of whom were awarded high awards from the Motherland.

Many of them died heroically, giving their lives for the freedom and independence of their homeland, their native land. The heroism of the participants in the Great Patriotic War is something on the example of which it is possible and necessary to educate generations of children in Kabardino-Balkaria. It is necessary to remember the history of your people, because having lost it, you also lose your roots. And the roots are what we live from time immemorial. This is our history. These are our grandfathers and great-grandfathers. These are glorious heroes who defended our Fatherland from enemies without sparing their lives.

Корнаева Татьяна Л.,

МАОУБСОШ №7
Владикавказ, Россия

ГЛАВНАЯ ТРАГЕДИЯ ЖИЗНИ - ПОТЕРЯ СВОИХ КОРНЕЙ... (факультативное занятие по литературе)

Целевая группа: учащиеся старших классов, учителя литературы, родного языка, истории.

ЦЕЛЬ: познакомить участников с творчеством Т. Мамсурова, вызвать интерес к трагической судьбе поэта, расширив исторические сведения о переселении горцев , формировать нравственные качества на основе традиционных национальных ценностей, продолжить обучение анализу стихотворного текста.

Методы работы: частично-поисковый, эвристический.

Оборудование: портрет поэта, раздаточный материал (стихи).

Ведущий: «Главная трагедия жизни – потеря своих корней»...

Какие мысли возникают у вас по поводу темы нашего занятия?

Ответы участников.

Ведущий: Так складывается жизнь, что человек по воле судьбы или осознанному решению покидает родную землю. Нам известна целая плеяда поэтов – эмигрантов 19-20 веков, которые сделали свой выбор по тем или иным причинам и расстались с родной землей.

Кого знаете вы?

Участники называют известных им эмигрантов .

Ведущий: У каждого из них жизнь сложилась по - разному, но объединят их одно – произведения, наполненные памятью, тоской по родной земле.

Чтец 1 ; Многовековая история государства живет не только на вершинах гор, в красивых легендах, но и в нравственном законе и обычаях, в колоссальной ценности наследия писателей и поэтов. К наследию одного из них мы сегодня обратимся.

(проецируется портрет Т. Мамсурова).

Чтец 2: Темырболат Мамсуров... Его считают одним из первых осетинских поэтов. Трагична судьба этого удивительного человека. Родился он в 1845 году на нашей благословленной земле – в Северной Осетии. Потом был Петербург и Кадетский корпус.

Чтец 1: Его ждала блестящая военная карьера, но судьба распорядилась иначе. В 1865 году по инициативе дяди – Муссы Кудухова - семья покидает Осетию и переселяется в Турцию.

Чтец 2: Это новая страница жизни Т. Мамсурова. Ему предлагают престижную должность в турецкой армии, но он ее отвергает – он мог служить только Отечеству, по которому страшно тосковал.

Чтец 1: Тоска выливается в стихи. В них вся его душа, вся любовь к родной земле и народу. Основными темами его произведений были судьбы горцев-переселенцев и любовь к родине.

Лиризм его произведений поразителен: масштабы его увеличены за счет трагичных жизненных ситуаций. В его стихах нет назидательности, а есть вера в вечные ценности народной морали .

ЧТЕНИЕ СТИХОТВОРЕНИЙ: «Колыбельная» (перевод М. Синельникова).

Обмен мнениями.

Как итог слова К. Ушинского: «Много есть на земле всяких земель, но одна у человека родная мать, одна у него и родина».

«Два товарища» - чтение стихотворения.

Обмен мнениями. Стихотворение увековечивает трагедию – переселение горцев в 1865 году.

«Думы».

Обмен мнениями.

Чтец 2: Позднее признание пришло к Т. Мамсурову. Долгое время считалось, что стихи эти принадлежат перу Муссы Кудухова. Установить истину помог сын Муссы – Бекирбей Сами, который , будучи проездом во Владикавказе, передал 10 стихотворений Т.Мамсурова осетинскому историко – филологическому обществу.

Чтец 1: На первой странице рукописи надпись «Осетинские песни. Написал Т.Мамсуров. Турция. Анатолия» .

Чтец 2: Рукописи не горят... К этой фразе хочется добавить – они возвращаются к своему читателю. Так произошло и со стихами Т. Мамсурова, они нашли своего читателя, помогли прикоснуться к одной из трагических страниц нашей истории.

Подведение итогов: участникам предлагается проанализировать стихотворение Т. Мамсурова по выбору.

Алгоритм анализа прилагается.

Алгоритм: - жанр; - лирический сюжет; - смысл названия; - идея; - композиция; - характеристика героев; - личное восприятие.

MAMSUROV

LOSING OWN ROOTS IS THE MAIN TRAGEDY IN ONE'S LIFE.

(Optional session in Literature)

Target group: senior students, teachers of Literature, Mother tongue, History.

Aims: to get students acquainted with the works of T.Mamsurov, to arouse their interest to the poet's tragic fortune by enlarging historic information about the resettlement of highlanders, to form moral qualities based on traditional national values, to continue teaching poetic analysis.

Methods: partial search, heuristic.

Aids: a portrait of the poet, handouts (poems).

The Course of the Session.

Speaker: What ideas do you associate with the theme of our session.

Students present their ideas.

Speaker: It sometimes happens so that a person has to leave his Motherland either by the will of the fate or it may be his conscious decision. We know a plaid of immigrant poets of the 19-20 centuries, who made their choice and parted ways with their homeland on different reasons.

Which of them do you know?

Students name immigrant poets.

Speaker: The life of each of them is different but one thing unites them all. It is their works filled with memories and longing for their native land. "There are a lot of different countries in the world but as a person has only one mother so he does have only one Motherland"- these words belong to K.Ushinsky, a real citizen, a patriot, a teacher.

Reader 1: A centuries-old history lives not only on tops of the mountains, in beautiful legends but in moral laws and customs, colossal value of the heritage of writers and poets. Today we are going to apply to the heritage of one of them.

(a portrait of Mamsurov is displayed on the screen)

Reader 2: T. Mamsurov.... He is considered to be one of the first Ossetian poets. The fate of this wonderful person is really tragic. He was born in 1845 in our blessed land of North Ossetia. Then it was St. Petersburg and the Cadet Corps.

Reader 1: A brilliant military career awaited him but his fate decreed otherwise. In 1865 his uncle Mussa Kudukhov initiated the family's leaving Ossetia for Turkey.

Reader 2: It was a new page in Mamsurov's life. He was offered a prestigious post in the Turkish army but he rejected it because he could serve only his home land which he was yearning very much.

Reader1: His yearning flowed into his poems. They contained all his soul, all his love to his native country and its people. He mainly wrote about the fates of immigrate highlanders and his love to the Motherland.

Lyrism of his works is striking: it is scaled up by tragic life situations. There is no edification in his poems but only belief in the eternal values of folk morality.

RECITING THE POEMS:

"Lullaby" – translated by M. Sinelnikov.

Students share their opinions. K. Ushinsky's words "There are a lot of different countries in the world but as a person has only one mother so he does have only one Motherland" summarize the discussion.

"Two Friends"

Students share their opinions. This poem perpetuates the tragedy of of the resettlement of highlanders in 1865.

"Thoughts"

Students share their opinions.

Reader 2: Late recognition came to T. Mamsurov. People thought these poems belong to the pen of Mussa Kudukhov for a long time. Mussa's son Bekirbey Samy helped to establish the truth. Being passing by in Vladikavkaz he handed in 10 poems by Mamsurov to the Ossetian Historical -Philological Society.

Reader 1: There was an inscription " Ossetian songs. Written by T. Mamsurov. Turkey. Antalia." On the first page of the manuscript.

Reader 2: Manuscripts do not burn... I would like to add to this statement that they return to their reader.

Summarizing: Participants are offered to chose and analyze one of T.Mamsurov's poems. Analysis algorithm is supplied.

The algorithm: - genre lyrical plot the meaning of the name the idea composition characteristics of the heroes personal perception

Кусегенова Фания А.,

кандидат филологических наук Институт языка,
литературы искусства им. Г. Цадасы Дагестанского
федерального исследовательского центра Российской академии наук
Махачкала, Россия

РОЛЬ НОГАЙСКОЙ ПОЭЗИИ ПЕСТОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА

Среди произведений, исполняемых в период пестования, в ногайском фольклоре различаются такие жанры, как пестушки, потешки и прибаутки, организованные игрой детей по возрастному периоду и предназначенные не только для развлечения, но и обучения.

Пестушки произносятся взрослыми в качестве иллюстрации к какому-нибудь движению, действию малыша. Они сопровождают бодрствование малыша и произносятся в момент, когда, например, ребенок, проснувшись, потягивается. Действия малыша сопровождаются ласковым, нежным, эмоциональным и воспитывающим словом, нежным поглаживанием его по головке, животу мамы или бабушкой. В пестушках заложены выработанные многовековой педагогической практикой народа знания этической и физической культуры воспитания детей.

Потешки исполняются для развлечения ребенка. Несложные движения рук, ног вместе с простейшими ритмизированными приговорами (например, «Кар-кар, вороны», «Встань, встань, мой гусенок») создают у ребенка радостное настроение и вызывают желание двигаться. Одни потешки помогают успокоить и развеселить ребенка, другие учат улавливать ритмичность речи, подражать игровым действиям, а также способствуют улучшению слухового восприятия. Шуточные игры-диалоги

помогают правильно реагировать на произносимый текст («Курица, куда идешь?», «Кошка, куда идешь?», «Кто залезет на эту гору?»).

Прибаутки – небольшое смешное произведение, высказывание или отдельное рифмованное выражение. В ногойском фольклоре они не сопровождаются игровыми действиями, а развлекают или потешают детей. Это небольшое смешное произведение («Кто сказал?», «Овечки твои где?»), рифмованное выражение, маленькая сказка с незатейливым сюжетом.

Таким образом, наиболее функциональными формами поэзии пестования ногойцев являются пестушки, потешки, прибаутки, которые привлекают ребенка к активной деятельности, а также способствуют развитию его речи.

Kusegenova F. A.,

Republic of Dagestan

Makhachkala, Russia

THE ROLE OF NOGHAI POETRY OF NURTURING IN THE FORMATION OF THE CHILD'S PERSONALITY

Among the works performed during the period of nurturing, Noghais folklore distinguishes genres such as pestushki, nursery rhymes and jokes, organized by the play of children by age period and intended not only for entertainment, but also for learning.

Pestushki are pronounced by adults as an illustration of some movement, action of the baby. They accompany the baby's wakefulness and are pronounced at the moment when, for example, the child, having woken up, stretches. The actions of the baby are accompanied by an affectionate, gentle, emotional and educating word, gentle stroking of his head, tummy by his mother or grandmother. The knowledge of ethical and physical culture of children's upbringing, developed by the centuries-old pedagogical practice of the people, is embedded in the pestushki.

Nursery rhymes are performed for the entertainment of the child. Simple movements of the arms and legs together with the simplest rhythimized sentences (for example, «Kar-kar, crows», «Get up, get up, my goose») create a joyful mood in the child and cause a desire to move. Some nursery rhymes help to calm and cheer up the child, others teach to catch the rhythm of speech, imitate game actions, and also contribute to improving auditory perception. Comic dialogue games help to react correctly to the spoken text («Chicken, where are you going?», «Cat, where are you going?», «Who will climb this mountain?»).

Jokes are a small funny work, a statement or a separate rhyming expression. In Noghais folklore, they are not accompanied by playful actions, but entertain or amuse children. This is a small funny work («Who said?», «Where are your sheep?»), a rhyming expression, a small fairy tale with a simple plot.

Thus, the most functional forms of poetry nurturing Noghais are pestushki, nursery rhymes, jokes that attract the child to active activity, and also contribute to the development of his speech.

Кцоева Жана

Северо-Осетинский государственный

педагогический колледж

Владикавказ, Россия

РОЛЬ СМИ В ФОРМИРОВАНИИ МИРОВОЗЗРЕНИЯ МОЛОДЕЖИ

Формирование мировоззрения современной молодежи — один из самых актуальных вопросов любого народа и общества в целом. В век развитого технического прогресса и глобализации всех сфер жизнедеятельности человечества как никогда стало очевидным влияние огромного потока информации, выливающегося на органы восприятия молодых людей.

Работа в подростковой и студенческой среде дает мне возможность иметь относительно достоверную информацию об источниках получения ими материалов, формирующих их как в области научных познаний, так и формирования их гражданской позиции. Проводимые мною исследования показывают, что в последние годы отношение к информации разных категорий несколько поменялось. Что касается учебной информации, полученной в Интернете на различных учебных сайтах, то она становится все более используемой молодежью, что приводит, на мой взгляд, к поверхностному владению материалом, ибо живой учебник и экспериментальное получение знаний становится непопулярным. А вот информация, касающаяся современной политики отошла в сторону от взгляда молодежи. Молодые люди делают основные выводы из общения со своими сверстниками и старшими авторитетными в их глазах людьми. Чтением газет и просмотром ТВ-новостных передач мало популярно у данной категории населения. Таким образом мы приходим к неоднозначному отношению к использованию СМИ.

Ktsoeva Zhana

*North Ossetia State Pedagogical College
Russia*

THE ROLE OF THE MEDIA IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE

The formation of the worldview of modern youth is one of the most pressing issues of any nation and society as a whole. In the age of advanced technological progress and globalization of all spheres of human life, the influence of a huge flow of information that spills over the perception organs of young people has become more obvious than ever.

Working in a teenage and student environment gives me the opportunity to have relatively reliable information about the sources of their receipt of materials that form them both in the field of scientific knowledge and the formation of their civic position. My research shows that in recent years the attitude to information of different categories has changed somewhat.

As for the educational information received on the Internet on various educational sites, it is becoming more and more used by young people, which, in my opinion, leads to a superficial knowledge of the material, because the living textbook and experimental knowledge acquisition becomes unpopular. But information relating to modern politics has moved away from the eyes of young people.

Young people draw the main conclusions from communication with their peers and older people who are authoritative in their eyes. Reading newspapers and watching TV news is not very popular among this category of the population. Thus we come to an ambiguous attitude towards the use of the media.

ეკატერინე ღომია

*საქართველოს სამეზობლოს კვლევის ინსტიტუტი, თსუ
პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი/მკვლევარი
თბილისი, საქართველო*

რუსეთის ომი უკრაინაში და საქართველოს ოკუპირებული რეგიონები: ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური ურთიერთობების სამომავლო პერსპექტივები

2022 წლის 24 თებერვალს რუსეთის უკრაინაში შეჭრამ კიდევ ერთხელ შეძრა ცივილიზებული მსოფლიო. რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა დონეცკისა და ლუგანსკის სეპარატისტულ რეგიონებში რუსულენოვანი მოსახლეობის „დაცვის“ საბაბით, სუვერენული ქვეყნის, მეზობელი უკრაინის წინააღმდეგ ფართომასშტაბიანი ომი წამოიწყო, სახელწოდებით - „სპეციალური სამხედრო ოპერაცია“. რუსეთის სისხლიანი რეჟიმის მიერ უკრაინის „დემილიტარიზაცია“ და „დენაციფიკაცია“, ქვეყნის სტრატეგიული ობიექტების დაბომბვით დაიწყო, მოგვიან-

ნებით კი, უდანაშაულო მშვიდობიანი მოსახლეობის მასობრივ მკვლელობაში გადაიზარდა. აღნიშნულმა მოვლენებმა, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, დევნილთა უდიდესი კრიზისი, გლობალური საკვების ნაკლებობა და რეგიონში დიდი გეოპოლიტიკური რყევები გამოიწვია.

რასაკვირველია, რუსეთის ექსპანსიონიზმი სასტიკად დაგმო დასავლეთმა. აშშ-მა, ევროკავშირმა, გაერომ და დიდმა ბრიტანეთმა „აგრესორის“ დასჯის მიზნით, სანქციების არაერთი პაკეტი დაამტკიცა, რამაც დასავლური კომპანიების რუსული ბაზრიდან მასიური გადინება და დასავლეთისგან რუსეთის სრული იზოლაცია გამოიწვია. ევროპის მიერ რუსულ ენერგორესურსებზე შემცირების საპასუხოდ, რუსეთის პრეზიდენტი აშშ-სა და ევროპაში დაკარგული გავლენის აღდგენას ჩინეთსა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებთან ურთიერთობების განმტკიცებაში ხედავს და უფრო და უფრო ებმის ავტოკრატიული ქვეყნების პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სივრცეს.

რუსეთ-უკრაინის ომმა გავლენა იქონია საქართველოზეც, რომელიც გლობალური პროცესების შემადგენელი ნაწილია და შავი ზღვის რეგიონში ნებისმიერი სახის გეოპოლიტიკური ცვლილება, ცხადია, საქართველოზეც აისახება. ACT-ის კვლევის თანახმად, საქართველოს მოსახლეობის 87% მიიჩნევს, რომ უკრაინის ომი საქართველოს ომიცაა და უკრაინაში მიმდინარე მოვლენები საქართველოზეც აისახება. ქვეყნის ოპოზიციური სპექტრის მზარდი ზენოლის მიუხედავად, საქართველოს ხელისუფლებამ პრაგმატული პოლიტიკა არჩია და რუსეთისთვის დანესებულ სანქციებს არ შეუერთდა. ქვეყანა, ევროკავშირის ნევრობის კანდიდატი სტატუსის მინიჭებაზე უარის მიღების შემდეგაც, განაგრძობს ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციისკენ სწრაფვას და ევროკავშირის მიერ ინიცირებული რეკომენდაციების შესრულებას, რომლის იმპლემენტაციის ხელშეწყობას, NDI-ის მიერ ჩატარებული უახლესი კვლევის თანახმად, მოსახლეობის 71% მნიშვნელოვნად მიიჩნევს.

ზემოაღნიშნული პროცესების კვალდაკვალ, დისკუსიები გაჩაღდა საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირების სამომავლო პერსპექტივებსა და შესაძლებლობებზე. ქვეყნის ოპოზიციური კლასის გარკვეული ნაწილი იზიარებს შეხედულებას, რომ უკრაინაში დღეს საქართველოს ბედი წყდება და უკრაინული რადის დეპუტატის მხარდამჭერ რიტორიკას იმეორებს, რომლის მიხედვით, რუსეთის სამხედრო ძალების უკრაინაში მარცხის პარალელურად, საქართველომ უნდა გამოიყენოს კონფლიქტური რეგიონების ძალისმიერი გზით დაბრუნების შესაძლებლობა. საქართველოს ხელისუფლება ამ მოსაზრებას „ქვეყნის ომში ჩათრევის მცდელობას“ უწოდებს და სასტიკად გმობს ოპოზიციური ელიტის „დესტრუქციულ“ პოლიტიკურ დღის წესრიგს.

მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს ოფიციალური სოხუმისა და ცხინვალის პოზიციაც. რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომის შემდგომი პერიოდიდან, რუსეთმა აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონი დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად აღიარა და მათთან დიპლომატიური ურთიერთობები დაამყარა. შედეგად, ორივე ოკუპირებული რეგიონი საგრძნობლად იზოლირდა საქართველოსგან და მჭიდროდ გახდა დამოკიდებული რუსეთის ფინანსურ დახმარებაზე. მოხსენება მიმოიხილავს უკრაინაში მიმდინარე პროცესების გავლენას სამხრეთ კავკასიაზე და ქართულ-აფხაზეთური და ქართულ-ოსური ურთიერთობების სამომავლო პერსპექტივებს.

Catherine Lomia

Georgian Neighborhood Research Institute

Dr. of Politic

Tbilisi, georgia

RUSSIA'S WAR IN UKRAINE AND THE OCCUPIED REGIONS OF GEORGIA: FUTURE PERSPECTIVES OF GEORGIAN-ABKHAZ AND GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS

On February 24, 2022, Russia's invasion of Ukraine once again shook the civilized world. Under the pretext of "protecting" the Russian-speaking population in the separatist regions of Donetsk and Luhansk, Russian President Vladimir Putin launched a large-scale war, the so-called "Special Military Operation"

against the sovereign, neighboring country of Ukraine. The "demilitarization" and "denazification" of Ukraine by the bloody Russian regime began with the bombing of the country's strategic facilities and later turned into the destruction of Ukrainian cities, long-term physical and psychological harm to children and adults and more than that, mass killing of innocent civilians. These events have caused the largest refugee crisis since World War II, global shortages of food, and major geopolitical upheavals in the region.

Russia's expansionism was severely condemned by the West. To punish the "aggressor", the USA, the European Union, the United Kingdom and Great Britain imposed several package of sanctions against Russia, which led to the massive outflow of Western companies from the Russian market and resulted in the complete isolation of Russia from the West. In response to Europe's reduction in Russian energy resources, Vladimir Putin is strengthening relations with China and Central Asian countries, and increasingly embracing the political and economic space of autocratic countries.

Russia-Ukraine war has also affected Georgia, which is an integral part of global processes, and any kind of geopolitical change in the Black Sea region obviously affects Georgia as well. According to ACT's research, 87% of the Georgian population believes that the war in Ukraine is also a war in Georgia and that the outcomes of the war will affect Georgia as well. Despite the growing pressure from the country's opposition spectrum, the Georgian government chose a more pragmatic policy and did not join the sanctions imposed on Russia. Georgia, even after the rejection of the EU membership candidate status, continues to strive for integration into the Euro-Atlantic structures and follows the recommendations initiated by the European Union. According to the latest research conducted by NDI (National Democratic Institute), 71% of the Georgian population supports the immediate fulfillment of EU instructions and recommendations.

All this opened the discussions on the future perspectives of resolution of Georgian conflicts. A certain part of the country's opposition spectrum repeats the supporting rhetoric of the deputy of the Ukrainian Rada, according to which, in parallel with the defeat of the Russian military forces in Ukraine, Georgia should use the opportunity to regain its territorial integrity by force. The government of Georgia views this opinion as "an attempt to drag the country into war" and severely condemns the "destructive" political agenda of the opposition elite.

The official position of Sokhumi and Tskhinvali should also be highlighted. Following the 2008 Russia-Georgia war, Russia recognized Abkhazia and Tskhinvali region as independent states and established diplomatic relations with Sokhumi and Tskhinvali. As a consequence, both of the occupied regions became significantly isolated from Georgia and more dependent on Russian financial support. The report reviews the impact of the ongoing processes in Ukraine on the South Caucasus and highlights the future perspectives of Georgian-Abkhaz and Georgian-Ossetian relations.

Маллаева Зулайхат

*Дагестанский Федеральный Исследовательский Центр РАН.
Институт языка, литературы и искусств им. Г. Цадасы.
Махачкала, Россия*

К ВОПРОСУ О СИНТАКСИЧЕСКОМ ЧЛЕНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЭРГАТИВНОЙ КОНСТРУКЦИИ

Вопрос о синтаксическом членении предложения – один из противоречивых и неясных в грамматике. Строй предложения и своеобразие его членов в дагестанских языках освещены только в общих чертах. Неясным остается число главных членов предложения. Происходит это по причине неразработанности вопроса соотношения логических и грамматических категорий. В качестве критерия разграничения членов предложения используются или чисто семантические или чисто формальные признаки. Чтобы решить проблему соотношения логических и грамматических категорий следует установить связь и зависимость грамматической формы предложения от его логического содержания.

Грамматические отношения, а именно – отношения, существующие между синтаксическими элементами предложения, могут иметь различную природу. А один и тот же элемент этих отношений, например, субъект, может быть членом нескольких отношений, например, логических, грамматических и психологических. То есть, субъект суждения – это сложная, многоаспектная функциональная категория. Как правило, субъект суждения в предложении выражается подлежащим. Но возможны и другие соотношения. Хотя субъект и подлежащее, объект и дополнение определенным образом и соотносительны между собой, они не являются тождественными понятиями. Поэтому необходимо провести четкое разграничение этих понятий: подлежащее и дополнение – это члены предложения, представленные определенными словами, а субъект и объект – это не члены предложения, а предметы мысли, которые находят отражение в предложении, но сами остаются вне структуры предложения.

Подлежащее, обладающее разным логическим содержанием, выявляет его формально в виде разных падежных форм. Впрочем, последнее вовсе не является универсальным свойством подлежащего, скорее, это особенность эргативных языков, в частности, и аварского. В номинативных языках подлежащее, обладая различным логическим содержанием, не выражает его формально, поэтому во всех типах предложений подлежащее оформляется именительным падежом.

Mallaeva Z.M.

*Institute of Language, Literature and Art Dagestan Federal Research Center
of Russian Academy of Sciences
Makhachkala*

ON THE QUESTION OF THE SYNTACTIC PARTITION OF THE SENTENCE OF THE ERGATIVE CONSTRUCTION

The question of the syntactic division of a sentence is one of the most controversial and unclear in grammar. The structure of the sentence and the originality of its members in the Dagestan languages are covered only in general terms. The number of main members of the proposal remains unclear. This happens due to the undeveloped question of the relationship between logical and grammatical categories. As a criterion for delimiting the members of a sentence, either purely semantic or purely formal features are used. In order to solve the problem of the correlation of logical and grammatical categories, it is necessary to establish the connection and dependence of the grammatical form of a sentence on its logical content. Grammatical relations, namely, the relations existing between the syntactic elements of a sentence, can be of a different nature. And one and the same element of these relations, for example, the subject, can be a member of several relations, for example, logical, grammatical and psychological. That is, the subject of judgment is a complex, multifaceted functional category. As a rule, the subject of a judgment in a sentence is expressed by the subject. But other ratios are also possible. Although subject and subject, object and object are in a certain way and correlative with each other, they are not identical concepts. Therefore, it is necessary to make a clear distinction between these concepts: the subject and object are the members of the sentence, represented by certain words, and the subject and object are not members of the sentence, but objects of thought that are reflected in the sentence.

The subject, who has different logical content, reveals it formally in the form of different case forms. However, the latter is not at all a universal property of the subject; rather, it is a feature of ergative languages. In nominative languages, the subject, having a different logical content, does not express it formally, therefore, in all types of sentences; the subject is formalized in the nominative case.

**შავი ჭირის გამავრცელებელი არსებები ქართულ და ოსურ ფოლკლორში
(ქართული „ჟამინი“ და ოსური „ჟემინა“)**

ოსურ ფოლკლორში რამდენიმე ვარიანტად გვხვდება მითოლოგიური გადმოცემა შავი ჭირის გამავრცელებელი არსების - ჟემინას - შესახებ. ვარიანტების უმრავლესობა XIX საუკუნის II ნახევარში არის ჩანერილი. გადმოცემებში მოქმედება ხდება ჩრდილოეთ ოსეთის მთიანეთში, კერძოდ აულ სთურ დიგორში. ოსური თქმულება შავი ჭირის გამავრცელებელ არსებას ხან ანთროპომორფული სახით, ხანაც მგლის, ძაღლის, ცეცხლის ან ცეცხლოვანი ბურთის სახით წარმოგვიდგენს. ის ეცხადება კონკრეტული გვარის წარმომადგენლებს, ზოგჯერ მთელ ხალხს და ჰქვია ჟემინა. ქართული ფოლკლორიც იცნობს შავი ჭირის გამავრცელებელ მითოსურ არსებებს. ოსური ტექსტების მსგავსად, ხევსურულ მითოლოგიურ გადმოცემებში ეს არსებები პერსონიფიცირებულია და მათ ჰქვიათ ჟამინი. შავი ჭირის ეპიდემია ქართულ წყაროებში ჟამიანობის სახელით ხსენდება.

ჟამიანობასთან დაკავშირებულ ქართულ თქმულებებში შემოდის აკრძალვის, საიდუმლოს გაგებისა და დასჯის მოტივები. ქართული და ოსური გადმოცემები მოგვითხრობენ შავი ჭირის გამავრცელებელი არსებებისა და ადამიანების ურთიერთობის, ჟამიანობისგან მოსახლეობის განადგურებისა და პრევენციის ზომების შესახებ. ჟამიანობასთან დაკავშირებული ქართული და ოსური მითოლოგიური გადმოცემები ადგილობრივ ნიადაგზე აღმოცენებული ხალხური ტექსტებია, რომლებსაც გამითიურებული, მაგრამ რეალურად მომხდარი ამბები უდევს საფუძვლად. მათში აისახა ადგილობრივი გეოგრაფიული გარემო, ტოპონიმები და მიკროტოპონიმები, მითიური წინაპრებისა და ეთნარქების გვარ-სახელები.

ოსური გადმოცემებისგან განსხვავებით, ხევსურულ ხალხურ ტექსტებში შავი ჭირის გამავრცელებელი არსებები არიან ბევრნი და მათი საერთო სახელი არის „ჟამინი“. ისინი ჯგუფურად გადაადგილდებიან ჯორით, რომელსაც ხურჯინში შავი ჭირის გამავრცელებელი თეთრი, წითელი და შავი ისრები უწყვია. ოსურ გადმოცემებში ჟემინა, ჯორისა და ისრების გარეშე, მარტოდ გადაადგილდება, მარტოდმარტო მოქმედებს და ავრცელებს ეპიდემიას.

ოსურ გადმოცემებში შავი ჭირის გამავრცელებელი არსების საკუთარი სახელი „ჟემინა“ ოსური ენის მონაცემებით არ იხსნება. ის ქართული, კერძოდ, ხევსურული ტრადიციიდან უნდა იყოს გადასული, სადაც იგი შავი ჭირის გამავრცელებელი არსებების ზოგად სახელს წარმოადგენდა. შავი ჭირის გამავრცელებელი დემონური არსებების სახელი ხევსურულ ტექსტებში გადმოცემულია სიმრავლის გამოხატველი ნარიანი ფორმით - „ჟამინი“ (ჟამ -**ნ**- ი), რომელიც ოსურმა ენამ, როგორც ჩანს, ქართულიდან მრავლობითის მანარმოებელ „-ნ“ სუფიქსიანად ისესხა - „ჟემინი -**ნ**- ა“, თუმცა ამ სიტყვაში „-ნ“ სუფიქსს დაკარგული აქვს მრავლობითის გაგება და ოსურ გადმოცემაში ეს სახელი შავი ჭირის გამავრცელებელ ერთ კონკრეტულ არსებას ჰქვია.

შავი ჭირის თავიდან ასაცილებლად მოსახლეობა ყველაზე მეტად მფარველ წმინდანებსა და ზებუნებრივ არსებებს სთხოვდა მფარველობას, რადგან, ეპიდემიასთან საბრძოლველად წამალი ეფექტურ საშუალებად არ ითვლებოდა. ხევსურული ანდრეზებისა და ოსური გადმოცემების მიხედვით, ჟამიანობა სწორედ ჯვარ-სალოცავებმა, ძუარებმა და იდაუაგებმა შეაჩერეს.

ოსურ ტრადიციაში მისტერიის სახით არსებობდა შავი ჭირის დამარცხებასთან დაკავშირებული ხალხური დღესასწაული და რიტუალი, რომელსაც, როგორც სცენარი, საფუძვლად ედო თქმულებაში გადმოცემული ამბავი.

შავი ჭირის გამავრცელებელ არსებებთან დაკავშირებული ქართული და ოსური მითოლოგიური გადმოცემების შედარებითი ანალიზით ვლინდება არაერთი მსგავსი ფოლკლორული მო-

ტივი და ტრადიციული ელემენტი, რომლებიც ორი ხალხის ფოლკლორულ შემოქმედებაში კულტურული ფასეულობების გაზიარების ხანგრძლივ პროცესსა და გენეტიკურ კავშირებზე მიუთითებს.

Khvtiso Mamisimedishvili

Associate professor at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

CREATURES SPREADING THE PLAGUE IN GEORGIAN AND OSSETIAN FOLKLORE (GEORGIAN “ZHAMNI” AND OSSETIAN “ZHEMINA”)

In Ossetian folklore, there are several versions of the mythological legend about the spreader of the plague – the creature Zhemina. Most versions of the legend were recorded in writing in the second half of the XIX century. In the legends, the action takes place in the mountains of North Ossetia, namely in the village of Stur-Digora. In the Ossetian legend, the creature that spreads the plague is presented either in an anthropomorphic image, or in the form of a wolf, dog, fire or fireball. It is announced to representatives of a certain tribe, clan, sometimes to the whole people and is called Zhemina. Georgian folklore is also knows the mythical creatures that spread the plague. Like the Ossetian texts, in the Khevsurian mythological legends these creatures are personified and called Zhamni (geo. ჟამნი). In Georgian sources, the plague epidemic is mentioned under the name Zhamianoba (geo. ჟამიანობა).

Motives of prohibition, understanding of mystery and punishment are included in the Georgian legends associated with Zhamianoba. Georgian and Ossetian legends tell about the relationship between the creatures that spread the plague and people, about the extermination of the population during the period of Zhamianoba and preventive measures. Georgian and Ossetian mythological narratives associated with Zhamianoba are folk texts that arose on local soil and are based on events that turned into a myth, but really happened. They reflected the local geographical environment, toponyms and microtoponyms, surnames and names of mythical ancestors and ethnarchs.

Unlike the Ossetian legends, in the Khevsurian folk texts there are a large number of creatures that spread the plague and their common name is “Zhamni”. They move in groups on a mule, which in a woolen bag (khurjini, geo. ხურჯინი) carries white, red and black arrows that spread the plague. In the Ossetian legends, Zhemina moves alone, without a mule and arrows, acts alone and sows an epidemic.

In Ossetian legends, the proper name of the creature that spreads the plague, “Zhemina”, is not explained by the data of the Ossetian language. It must have been transferred from the Georgian, in particular, Khevsurian tradition, where it was a common name for creatures that spread the plague. The name of the demonic creatures that spread the plague is conveyed in the Khevsurian texts in the n-th form, expressing the plurality - “Zhamni” (Zham *-n-* i; geo. ჟამ *-ნ-* ი), which the Ossetian language, apparently, borrowed from the Georgian together with the plural suffix “-n”: („-ნ“). – “Zhemi *-n-* a”, however, the suffix “-n” in this word has lost its plurality meaning and in the Ossetian version this name is given to one specific creature that spreads the plague.

In order to prevent the plague, the population most of all asked for protection from saints patron and supernatural beings, because the medicine was not considered effective in controlling the epidemic. According to the Khevsurian Andreziys and Ossetian legends, it was the cross-shrines, Dzuars and Idaugas that stopped the Zhamianoba.

In the Ossetian tradition, in the form of a mystery, there was a folk holiday and ritual associated with the defeat over the plague, which were based, like a script, on the story told in the legend.

A comparative analysis of Georgian and Ossetian mythological legends associated with creatures that spread the plague reveals a number of similar folklore motifs and traditional elements, indicating a long process of exchange of cultural values in folklore and a genetic connection between the two peoples.

Мардеян Ноэми А.

*Владикавказский институт управления .
канд. пед. наук,
Финансовый университет при Правительстве РФ
Владикавказ, Россия*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИДЕИ И ОПЫТ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ НАРОДОВ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА И ЗАКАВКАЗЬЯ

В статье рассматриваются современные педагогические аспекты и особенности традиционного семенного воспитания на Кавказе с учетом тенденций изменения современной Кавказской семьи..

Сегодня назрела необходимость в переосмыслении идей и опыта Кавказского воспитания, национального своеобразия педагогической культуры семьи, детско-родительских отношений и создании научно обоснованной концепции рассматриваемой практики семейного воспитания.

На Северном Кавказе и Закавказье, несмотря на возрождение таких элементов национального и общечеловеческого идеалов воспитания, как физическое развитие, духовность, трудолюбие, гуманность, житейская мудрость. Уходит в прошлое традиционная моногамная семья патриархального типа вместе с присущими ей семейными ценностями и моделями. Происходит процесс смены традиционных семейных ролей, и главное, наблюдается значительное снижение среди женщин престижа материнской роли. На фоне этих тенденциозных изменений и складывается представление о современной северокавказской семье.

В условиях полиэтнического общества традиционная национальная семья отражает в своем функционировании, с одной стороны, национальные особенности современного общественного бытия, с другой — является носителем многовекового жизненного опыта. В зависимости от изменений структуры и типа семьи, обусловленных историческими особенностями культуры и конкретного общества, меняется также тип и механизм межпоколенного взаимодействия. Традиционная культура воспитания народов Северного Кавказа имеет логически структурированную систему устойчивых норм и правил,

Трансформация семьи еще не закончена, и многие негативные моменты в ее развитии обусловлены этими обстоятельствами и условиями. Поскольку ослаблена регулирующая роль традиций и обычаев, в современной семье многое начинает зависеть от личного фактора, умения принимать компетентные семейные решения, понимать друг друга, учитывать интересы и потребности других членов семьи.

Mardeyan N.A.

*Vladikavkaz Institute of Management .
Financial University under the Government of the Russian Federation
Vladikavkaz, Russia*

PEDAGOGICAL IDEAS AND EXPERIENCE OF FAMILY EDUCATION OF THE PEOPLES OF THE NORTH CAUCASUS AND TRANSCAUCASIA

the article deals with modern pedagogical aspects and features of traditional seed education in the Caucasus, taking into account the trends of the modern Caucasian family.. The analysis of the traditional culture of family education in the Caucasus has shown that this experience is characterized by almost identical requirements for the qualities of the formed personality for all Caucasian peoples. Since the regulatory role of traditions and customs has been weakened, much in the modern family begins to depend on the personal factor, the ability to make competent family decisions, to take into account the interests and needs of all family members.

Today there is a need to rethink the ideas and experience of Caucasian upbringing, the national identity of the pedagogical culture of the family, child-parent relations and the creation of a scientifically based concept of the considered practice of family education. In the North Caucasus and Transcaucasia, despite the revival of such elements of national and universal ideals of education as physical development, spirituality, diligence, humanity, worldly wisdom.

The traditional monogamous family of the patriarchal type, along with its inherent family values and models, is disappearing into the past.

There is a process of changing traditional family roles, and most importantly, there is a significant decrease in the prestige of the maternal role among women. Against the background of these tendentious changes, the idea of the modern North Caucasian family is formed. In a multiethnic society, the traditional national family reflects in its functioning, on the one hand, the national characteristics of the modern.

მიხეილ მახარაძე

*ბათუმის შოთა ხუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი
ბათუმი, საქართველო*

ლიტერატურისა და ხელოვნების საკითხები ქართველ ფილოსოფოსთა შრომებში

ლიტერატურისა და ხელოვნების საკითხები მუდამ იყო ქართველ ფილოსოფოსთა კვლევის ობიექტი. ამ ტრადიციას საფუძველი ჩაუყარა სოლომონ დოდაშვილმა.

მე-20 საუკუნის სანყის ეტაპზე ქართული ლიტერატურული მემკვიდრეობის ანალიზს დიდი ადგილი ეკავა შალვა ნუცუბიძის, დიმიტრი უზნაძისა და კონსტანტინე კაპანელის კვლევებში. შემდგომ ამ მიმართებით ტრადიცია გააგრძელეს მოსე გოგიბერიძემ და შალვა ხიდაშელმა.

მე-20 საუკუნის მეორე ნახევარში კი მსგავსი კვლევებით თავი გამოიჩინეს ზურაბ კაკაბაძემ, თამაზ ბუაჩიძემ, ავთანდილ პოპიაშვილმა და მიხეილ მახარაძემ.

Mikheil Makharadze

Professor at Batumi Shota Rustaveli State University

ISSUES OF LITERATURE AND ART IN WORKS OF GEORGIAN PHILOSOPHERS

Issues of literature and art have always been an object of analysis of Georgian philosophers. This tradition was founded by Solomon Dodashvili.

At the beginning of the 20th century analysis of the legacy of Georgian literature occupied a serious place in Shalva Nutsubidze's, Dimitri Uznadze's and Constantine Capaneli's works. Later this tradition was continued by Mose Gogiberidze and Shalva Khidasheli.

In the second half of the 20th century Zurab Kakabadze, Tamaz Buachidze, Avtandil Popiashvili and Mikheil Makharadze offered prominent studies in this direction.

ნართული ეპოსი - ნოდარ ბანძელაძის შემოქმედებაში

„ერს არ ეპატიება დავიწყება იმისა, თუ რით არის ის დავალებული ზოგიერთი თავისი შვილის მიერ“.

ამ განასერში წარმოგიდგენთ ჩვენს თანამემამულეს, რომლის შესახებ 1992 წელს ლაიფციგში გამოსულ „მხატვართა საერთაშორისო ლექსიკონის“ 572 გვერდზე შავით თეთრზე წერია: „ბანძელაძე, ნოდარი, ქართველი მოქანდაკე, დაბადებულია 1937 წელს წყალტუბოს რაიონის სოფელ დერჩში, 1963 წლიდან ცხოვრობს სამარყანდში, 1952-57 წლებში სწავლობდა თბილისში ხელოვნების ინსტიტუტში, 1957-63 წლებში თბილისის სამხატვრო აკადემიაში. უზბეკეთის სსრ-ს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, ჰამზას სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი. ამზადებს მცირედ პლასტიკებს უზბეკეთის თემაზე და უზბეკეთის ლიტერატურიდან, ასევე პორტრეტებს ქვაში (მოქანდაკეები ზუმზადურდი და ალიევი) მისი ნაშრომები გამოფენილია მოსკოვის ტრეტიაკოვის გალერეაში, ხელოვნების მუზეუმში (წყარო: ხელოვანის პირადი ინფორმაცია)“.

მხატვრის ნიჭის სპეციფიკით, მახვილი თვალით, ადამიანური, მხატვრული ღირებულებისა და აზროვნების ქანდაკებაში გაცოცხლებით ქართველ მოქანდაკეთა შემოქმედებით პალიტრაში ნაწარმოებო ნოდარ ბანძელაძე მალე დამოუკიდებელ მოქანდაკეთ ჩამოყალიბდა... მაგრამ ბედის ირონიით ხელოვანმა მთელი ცხოვრება უცხო ერის სამსახურში გალია და ამიტომაც დარჩა უკვდავების ძეგლებად უზბეკეთის მიწაზე მისი შემოქმედება.

1995 წლიდან ქართველი მოქანდაკე ნოდარ ბანძელაძემ ვლადიკავკაზის საზოგადოებამ ოსეთის სამხატვრო კავშირის მიერ მონყობილ გამოფენაში მონაწილეობით გაიცნო, რომელის მიერ გამოფენებზე წარდგენილი ხელოვნების ნიმუშებმა კიდევ ერთხელ ცხადყოფდა, რომ თითოეული ადამიანის ისტორია ეპოქის ისტორიაცაა.

ჩრდილოეთ ოსეთში ცხოვრება-მოღვაწეობისას ნოდარ ბანძელაძე ნართების ეპოსის ისტორიამ გაიტაცა. რაკი ხელოვნება აზრის გამოხატვის განსხვავებული ფორმაა, მოქანდაკე ნართულმა ეპოსმა ცოდნასთან ერთად ხელოვნების ნიმუშების შექმნის კიდევ ერთ ახალ გზას აზიარა.

იგი იყო პირველი ქართველი მოქანდაკე, რომელმაც ნართების თქმულებები ქვაში აამეტყველა. 1997 წელს ჩრდილოეთ ოსეთის დეკადაში, რომელიც მოსკოვში გაიმართა ხელოვანმა წარადგინა ამ ეპოსის ამსახველი 7 ნამუშევარი, რომელსაც ემატებოდა ნართული ეპოსის ამსახველი ხუთი მცირე ზომის ქანდაკებაც.

ასე რომ, ქართული სულისკვეთებითა და ტემპერამენტით გამსჭვალული ნოდარ ბანძელაძის ნამუშევრები სამუდამოდ დარჩება უზბეკეთისა და ჩრდილოეთ ოსეთის ხელოვნების ოქროს საგანძურში.

Mariam Marjanishvili

Doctor of Philology
Kutaisi State Museum
Georgia

A WOVEN EPIC - IN THE WORK OF NODAR BANDZELADZE

"A nation cannot be forgiven for forgetting what it is entrusted with by some of its children."

In this article, we present our fellow countryman, who is mentioned on page 572 of the "International Dictionary of Artists" published in Leipzig in 1992; it is written in black and white: "Bandzeladze, Nodar, Georgian sculptor, born in 1937 in the village of Derch, Tskaltubo district; since 1963 he has lived in

Samarkand; in 1952-57 he studied at Tbilisi Art Institute; in 1957-63 at Tbilisi Art Academy. He has been honored Art Worker of the Uzbek SSR, Hamza State Prize laureate. He makes small sculptures on the theme of Uzbekistan and from the literature of Uzbekistan, as well as portraits in stone (sculptors Zumzadurdi and Aliyev). His works are exhibited in the Moscow Tretyakov Gallery, the Museum of Art (source: personal information of the artist)".

With the specificity of the artist's talent, sharp eye, human, artistic value and thought brought to life in the sculpture, Nodar Bandzeladze, who was drawn into the palette of the creations of Georgian sculptors, soon became an independent sculptor... But ironically, the artist spent his whole life in the service of a foreign nation, and that is why his creations remained immortal monuments on the land of Uzbekistan.

Since 1995, Georgian sculptor Nodar Bandzeladze has been introduced to Vladikavkaz community by participating in the exhibition organized by the Art Union of Ossetia.

While living and working in North Ossetia, Nodar Bandzeladze was captured by the story of the yarn epic. Since art is a different form of expression, the sculptor shared another new way of creating works of art.

He was the first Georgian sculptor who expressed the stories of yarn in stone. In 1997, in the Decade of North Ossetia, which was held in Moscow, the artist presented 7 works depicting this epic, to which five small sculptures depicting the embroidered epic were added.

So, the works of Nodar Bandzeladze, imbued with the Georgian spirit and temperament, will forever remain in the golden treasure of the art of Uzbekistan and North Ossetia.

Мамчуева Фатима О.

*Кандидат филологических наук,
Ведущий научный сотрудник
Отдела литературы народов
Карачаево-Черкесской Республики
Черкесск, Россия*

ГРУЗИНСКАЯ ДРАМАТУРГИЯ НА СЦЕНЕ КАРАЧАЕВСКОГО ДРАМАТИЧЕСКОГО ТЕАТРА

Многие карачаевские деятели и режиссеры часто обращались к творчеству грузинских драматургов. Театральный сезон 1980/81г. был интересен обращением режиссера Шахарбия Алиева к творчеству грузинских драматургов. Речь идет о трагедии Г. Мдивани «Подсадная утка» и комедии «Ханума» А. Цагарели. Под руководством Ш. Алиева актеры карачаевского драматического театра приступили к репетиции пьесы. Им же был осуществлен перевод трагедии на карачаевский язык. Основная тема трагедии «Подсадная утка» Г. Мдивани – безработица, карьеризм, угодничество, воровство. Впервые на сцене Карачаевского драматического театра 12 октября 1980 года состоялась премьера спектакля «Подсадная утка» по пьесе Г. Мдивани. Роль полицейского Гуро Герера – сыграл А. Акбаев, роль его сына, тоже служившего в полиции сыграл Х. Биджиев. Гуро Герер – человек, который 35 лет служит в полиции, остается в ней и служит агентом «подсадной уткой». Финансовая несостоятельность семьи, нужда заставляет его остаться и дальше служить в полиции. Гуро Герер терпит избиения и унижения других людей. Сын Гуро Герера – Аран – карьерист, приспособлен к реалиям современной жизни. Ради карьеры Аран не остановится ни перед чем. Он грабит инкассаторскую машину и убивает грабителей-бандитов и получает за это продвижение по карьерной лестнице. Он получил чин лейтенанта. Отец Гуро Герер считал себя честным полицейским и услышав это решает покончить жизнь самоубийством. Сын отговаривает его, и они работают вместе. Актеры А. Акбаев и Х. Биджиев показали выразительную и эмоциональную игру. А. Акбаев показала эмоциональное состояние Герера, его неспособность ориентирования в обществе, а Х. Биджиев показал реалистичную картину гангстерского поведения жесткого и обаятельного Арана на протяжении всей картины неуклонно придерживающегося именно этой линии поведения. Основная идея спектакля – Тяга к обогащению и карьерному росту приводит главных героев к преступной деятельности. Какое

общество, такими и становятся живущие в этом обществе - преступниками. Динамике сценического действия способствует наличие в ней джазовых мелодий и танцы ритмического характера.

Следующая постановка, заслуживающая особого внимания театральных деятелей и режиссеров – комедия «Ханума» А. Цагарели. Комедия «Ханума» была неоднократно показана на сцене и площадках разных театров. Театральный сезон 2001/02 на сцене Карачаевского драматического театра начался с постановки пьесы «Ханума» грузинского драматурга А. Цагарели. Драматург Альберт Узденов осуществил перевод комедии на карачаевский язык, при этом сохранив легкость стиля и эффектность комических положений. Автор музыки Г. Канчели. Музыкальное оформление постановки З. Магомедова. Балетмейстер Э. Хугаев¹. Использование игровых вставок связано с участием персонажей грузинского уличного фольклора, получивших название кинто². Актеры Карачаевского драматического театра сумели показать яркую профессиональную игру, различные комические положения.

Особенно заинтересовали зрителей игра У. Акбаевой, показавшей сильную и практичную Хануму, зарабатывающей на жизнь сватовством, которая пыталась устроить судьбу старого князя. Другая сваха Кабато также пытается помочь князю, тоже занимается поиском достойной кандидатуры для него. Актриса Л. Ижаева, сыгравшая роль второй свахи Кабато, представила яркий образ свахи, вздорной и решительной женщины. Роль старого князя Ваню Пантешвили сыграл актер А. Акбаев, показав образ хитрого и озорного князя, прокутившего свое состояние. Поиск князем богатой невесты связан с выкупом заложенного имущества за счет богатого приданного невесты.

Внимание зрителей привлекла выразительная игра актрис Ф. Токовой (сыграла Соню) и Т. Батчаевой (сыграла Ануш). Самозабвенная и эмоциональная игра Т. Батчаевой особенно запомнилась зрителям. Ф. Токова достаточно реалистично передала типичные черты притворщицы Соны. В итоге, благодаря свахе Хануме играют три свадьбы: Котэ с Соней, князя с Гулико и Аюпа с Ханумой

Таким образом, сценические воплощения драматургического творчества Г. Мдивани и А. Цагарели отличались динамичной и профессиональной игрой актеров, эффектными мизансценами, колоритными образами Котэ, Ханумы, Аюпа Ануш, Соны, Гулико, насыщенные ярко выраженной конфликтностью и остроумными диалогами. Их творчество всегда будет завораживать внимание и режиссеров, и театральных деятелей, читателей и зрителей, так как проблемы, к которым обращаются драматурги и режиссеры всегда будут актуальны и интересны.

Mamchueva Fatima O.

*Candidate of Philology,
Leading Researcher
Department of Literature of Peoples
Karachay-Cherkess Republic
Russia, Cherkessk*

GEORGIAN DRAMA ON STAGE KARACHAEVSKY DRAMA THEATER

Many Karachai figures and directors often turned to the work of Georgian playwrights. Theater season 1980/81. He was interesting to the appeal of director Shaharbius Aliyev to the work of Georgian playwrights. We are talking about the tragedy of G. Mdivani «The Lending Duck» and the comedy «Hanuma» by A. Tsagareli. Under the leadership of S. Aliyev, actors of the Karachay Drama Theater began to rehearse the play. He also translated the tragedy into the Karachay language. The main theme of the tragedy «The Lending Duck» by M. Mdivani is unemployment, careerism, suction, theft. For the first time on the stage of the

¹ Хабичева-Боташева З.Б. «Карачаевский театр: Истоки. Самодеятельность. Профессиональное искусство». – М.: ГИТИС, 2012.- С.455, 503

² Кинто – персонажи грузинских народных сказаний и песен, как правило, это продавцы фруктов и овощей вразнос

Karachai Drama Theater on October 12, 1980, the premiere of the play «The Lature Duck» based on the play of G. Mdivani took place. The role of the policeman Hugo Gerer, A. Akbaev played, the role of his son, who also served in the police, was played by H. Bidjiev. Guro Herer - a man who has served in the police for 35 years, remains in her and serves as an agent of an «decoy duck». The financial failure of the family, the need forces him to stay and continue to serve in the police. Guro Herer suffers the beating and humiliation of other people. The son of Guro Gerera - Aran is a careerist, adapted to the realities of modern life. For the sake of a career, Aran will stop at nothing. He robs a collection machine and kills bandits robbers and receives a career promotion for this. He received the rank of lieutenant. Father Guro Gerer considered himself an honest policeman and hearing this decides to commit suicide. The son dissuades him, and they work together. Actors A. Akbaev and H. Bidjiev showed an expressive and emotional game. A. Akbaev showed the emotional state of Gerer, his inability to orientate in society, and H. Bidjiev showed a realistic picture of the gangster behavior of the hard and charming Aran throughout the picture that adheres to this particular line of behavior. The main idea of the performance is a craving for enrichment and career growth leads the main characters to criminal activity. What society, those living in this society become criminals. The dynamics of stage action contributes to the presence of jazz melodies and rhythmic dances.

The next production that deserves the special attention of theatrical figures and directors is the comedy «Hanuma» by A. Tsagareli. The comedy «Hanuma» was repeatedly shown on the stage and venues of different theaters. The theater season 2001/02 on the stage of the Karachay Drama Theater began with the production of the play «Hanum» by the Georgian playwright A. Tsagareli. The playwright Albert Uzdenov translated comedy into Karachay, while maintaining the ease of style and the spectacular of comic provisions. Music author G. Kancheli. Musical design of the production of Z. Magometov. Baletmeister E. Khugaev. The use of game inserts is associated with the participation of the characters of Georgian street folklore, called Kinto. Actors of the Karachay Drama Theater managed to show a vivid professional game, various comic provisions.

The audience was especially interested in the game of W. Akbaeva, who showed a strong and practical khanum, which makes a living matchmaking, who tried to arrange the fate of the old prince. Another matchmaker Kabato is also trying to help the prince, is also engaged in the search for a decent candidate for him. Actress L. Izhaev, who played the role of the second matchmaker, Kabato, I introduced a bright image of a matchmaker, a absurd and decisive woman. The role of the old prince Vano Pantiashvili was played by actor A. Akbaev, showing the image of a cunning and mischievous prince, who drove his fortune. The search for the prince of the rich bride is associated with the redemption of the laid property at the expense of the rich given bride.

The attention of the audience was attracted by the expressive game of actresses F. Tokova (played Sona), and T. Batchaeva played Anush). The selfless and emotional game of T. Batchaeva was especially remembered by the audience. F. Tokova quite realistically conveyed the typical features of the pretense of Sonya. As a result, thanks to Swach Hanum, three weddings are played: Kote with Sonya, Prince with Guliko and Akop with Hanuma.

Thus, the stage embodiments of the dramatic work of G. Mdivani and A. Tsagareli were distinguished by the dynamic and professional game of actors, spectacular miseen-scenes, colorful images of Kote, Hanuma, Akop Anush, Sona, Guliko, saturated with pronounced conflict and witty dialogues. Their work will always fascinate the attention of both directors, and theater figures, readers and spectators, since the problems that playwrights and directors turn to will always be relevant.

ОБРАЗ СЕСКА-СОЛСЫ В ИНГУШСКОМ НАРТСКОМ ЭПОСЕ

Предводителем нартской дружины в ингушском фольклоре является Сеска-Солса (варианты: Солса, Соска-Солса, Сиска-Солса). Впервые сказания о нем записал Чах Ахриев в 1870-х гг. В некоторых сказаниях Сеска-Солса родился из камня, т.е., этим подчеркивается, что он не был обыкновенным человеком.

Во многих сказаниях он показан как культурный герой и демиург. Он отправляется в царство мертвых и возвращается оттуда. Сеска-Солса сражается с языческим божеством Селой и ранит его.

Он обладает удивительными способностями: может оживить умерших, изменить русло Терека и т.д. В одном из сказаний утверждается: «Все, что Сеска Солса просил у Бога, всегда исполнялось». В другом сказании говорится, что тело Сеска Солсы было не из обычной стали, а из особого, сверхпрочного булата. Также был силен и его конь, свободно перескакивавший с горы на гору.

В горной Ингушетии до сих пор известны места, связанные с именем Сеска-Солсы и потому почитаемые местными жителями. В верховьях реки Арамхи находится храм, называемый Сеска-Солса-ерда, где, по преданию, похоронен этот предводитель нартской дружины.

Не всегда Сеска-Солса является идеальным героем, в некоторых сказаниях он грабит и убивает мирных людей. За это он и другие нарты были наказаны и погибли.

Одной из главных функций многих сказаний о нартах является воспитательная («Сеска Солса и волк»; «Сеска Солса и старый пес»; «Сеска Солса и лесной голубь»; «Почему Сеска Солса стал одноглазым» и др.). В них на примере Сеска-Солсы показано, что молодые люди должны быть смелыми, благородными, щедрыми.

Как видим, образ Сеска-Солсы является сложным, но одним из самых ярких и интересных в ингушском нартском эпосе.

Matiev M.A.

*Ingushetian State University
Magas, Ingushetia*

THE IMAGE OF SESKA-SOLSA IN THE INGUSH NART EPIC

The leader of the nart squad in Ingush folklore is Seska-Solsa (variants: Solsa, Soska-Solsa, Siska-Solsa). For the first time, Chakh Akhriev recorded the legends about him in the 1870s. In some legends, Seska-Solsa was born from a stone, i.e., this emphasizes that he was not an ordinary person.

In many legends he is shown as a cultural hero and demiurge. He goes to the realm of the dead and returns from there. Seska-Solsa fights with the pagan deity Sela and wounds him.

He has amazing abilities: he can revive the dead, change the course of the Terek River, etc. In one of the legends it is stated: "Everything Seska Solsa asked of God has always been fulfilled." Another legend says that the body of Seska Solsa was not made of ordinary steel, but of a special, heavy-duty damask. His horse was also strong, jumping freely from mountain to mountain.

In mountainous Ingushetia, there are still places associated with the name of Seska-Solsa and therefore revered by local residents. In the upper reaches of the Aramkhi River there is a temple called Seska-Solsa-yerda, where, according to legend, this leader of the nart squad is buried.

Seska-Solsa is not always an ideal hero, in some legends he robs and kills peaceful people. For this, he and the other sleds were punished and died.

One of the main functions of many tales about sleds is educational ("Seska Solsa and the wolf"; "Seska Solsa and the old dog"; "Seska Solsa and the wood pigeon"; "Why Seska Solsa became one-eyed", etc.). They show by the example of Seska Solsa that young people should be brave, noble, generous.

As you can see, the image of Seska-Solsa is complex, but one of the brightest and most interesting in the Ingush Nart epic.

**Мельникова Галина Л.,
Зайцев Александр Б.**

*научный сотрудник
ЦНИИП Минстроя России
Москва, Россия*

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННОЙ ДИНАМИКИ РАССЕЛЕНИЯ В СИСТЕМЕ ИССЛЕДОВАНИЙ ЦИВИЛИЗАЦИОННЫХ ПЕРЕКРЕСТКОВ

Современные условия поставили на повестку дня изучение динамики расселения народов во времени и пространстве. Одним из методов может служить авторский подход к моделированию динамики расселения (МДР- модель динамики расселения).

МДР создается на базе геоинформационных программ позволяющих соединить данные о развитии любых поселений (градостроительных объектов) в единую пространственно-временную модель. Модель является как памятником истории представленным в цифровой форме, так и инструментом исследования фундаментальных цивилизационных процессов, формирующих миропонимание. Практика показала широкие возможности и перспективы использования метода для широкого круга задач.

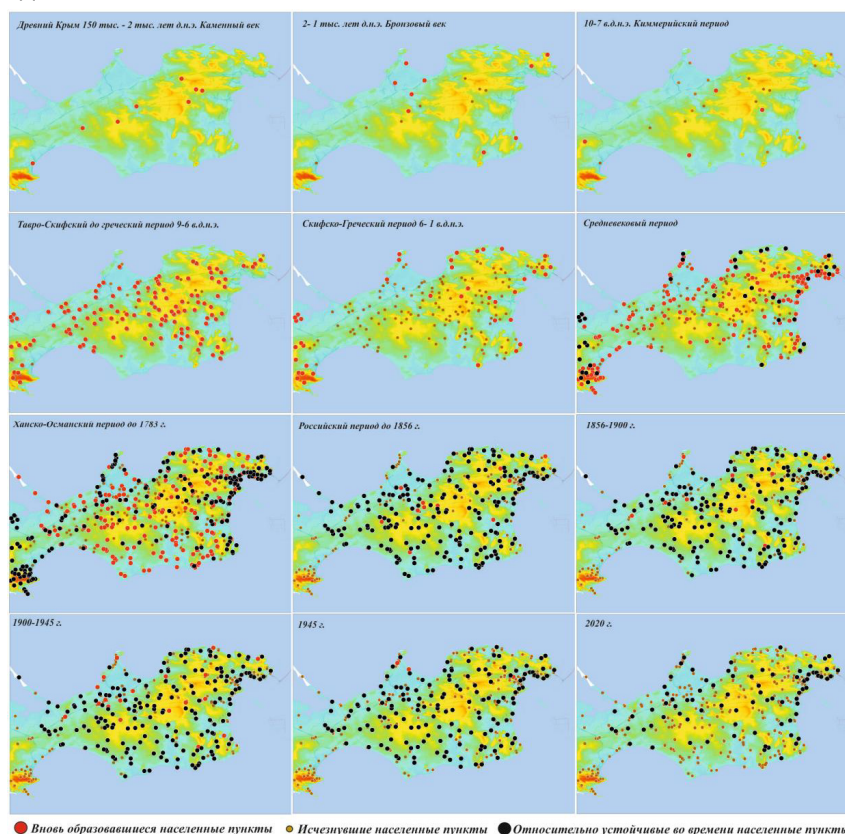

Рис. 1 - Пример пространственно-временная модели поселений (Карто-схема МДР)

Метод МДР был апробирован на примерах расселения в различных регионах страны. В результате сложились новые подходы к картографическому представлению динамических историко-культурных процессов. Одним из таких подходов стала «Аналитическая триада» [1]. Развитие методов и подходов в различных областях данного инструмента можно выделить как особое направление междисциплинарных исследований.

Особым типом территорий становятся «перекрестки цивилизаций». Исторический подход к формированию мира на земле показал важность особого сохранения этих узлов. От степени сохранности, изученности, известности данных регионов порой зависит ход мировой геополитики и будущего мира.

Одним из древнейших перекрестков цивилизации можно считать акватории Циркум-Понтийского (Черноморского) и Индо-Аравийского регионов.

Модели динамики развития систем расселения - этих узлов-перекрестков могут служить историческими лабораториями изучения цивилизационных процессов на различных региональных уровнях. Безусловно применение такого подхода в априори открывает широкие возможности сотрудничества для научной и культурной интеграции.

Melnikova Galina L.,

Zaitsev Alexander.B.

Moscow, Russia

MODELING OF SPATIAL-TEMPORAL DYNAMICS OF SETTLEMENT IN THE SYSTEM OF STUDIES OF CIVILIZATIONAL INTERSECTIONS

Modern conditions have put on the agenda the study of the dynamics of the settlement of peoples in time and space. One of the methods can be the author's approach to modeling the dynamics of settlement (MDR- model of the dynamics of settlement).

MDR is created on the basis of geoinformation programs that allow combining data on the development of any settlements (urban development objects) into a single spatial-temporal model. The model is both a monument of history presented in digital form, and a tool for the study of fundamental civilizational processes that form the understanding of the world. Practice has shown wide opportunities and prospects for using the method for a wide range of tasks. The MDR method was tested on examples of settlement in various regions of the country. As a result, new approaches to the cartographic representation of dynamic historical and cultural processes have developed. One of these approaches was the "Analytical Triad" [1]. The development of methods and approaches in various fields of this tool can be distinguished as a special area of interdisciplinary research.

The "crossroads of civilizations" will become a special type of territories. The historical approach to the formation of peace on earth has shown the importance of special preservation of these nodes. The course of global geopolitics and the future of the world sometimes depends on the degree of preservation, study, and fame of these regions.

One of the oldest crossroads of civilization can be considered the waters of the Circum-Pontic (Black Sea) and Indo-Arabian regions.

Models of the dynamics of the development of settlement systems - these nodes-intersections can serve as historical laboratories for the study of civilizational processes at various regional levels. Of course, the application of such an approach a priori opens up wide opportunities for cooperation for scientific and cultural integration.

ДОНСКИЕ АЛАНЫ, НЕИЗВЕСТНАЯ СТРАНИЦА ИСТОРИИ. ОПЫТ РЕКОНСТРУКЦИИ ВОИНСКОГО ДОСПЕХА ЗНАТНОГО АЛАНСКОГО ВОИНА

В современных реалиях исторической науки, в трактовках причин, процессов появления и существования тех или иных народов зачастую проходит переделка идентичности согласно политического заказа. Возрастает роль вне научных исторических представлений, которые безусловно могут формировать общественные и политические практики которые взаимодействуя влияют на современного человека, его общественную жизнь. Вопросы социально-политических структур, тенденции и основные этапы социального развития раннесредневековых этнокультурных общностей Восточной Европы постоянно находятся в сфере внимания историков, археологов, этнографов. Одной из таких тем и является Аланский период на Донской земле. В середине VIII в. в лесостепной зоне бассейна Среднего Дона, на славяно-хазарском пограничье, появился значительный массив алано-асского населения, переселившийся из предгорий Северного Кавказа и принесший с собой салтово-маяцкую культуру а точнее аланскую культуру на ее салтово-маяцком хронологическом этапе. Около двух столетий бурлила жизнь на поселениях Салтовской земли. На территории Нижнего Дона выявлен ряд памятников хазарского периода. Одним из них является захоронение на Матюхином бугре в станице Раздорской. Воинское захоронение с копьем, мечом в ножнах, орнаментированными золотыми солярными знаками, тяжелый панцирь открывают новый вид воина живущего на Донской земле

Территория их обитания это в частности в Приазовье, Сальские степи, река Дон. Происхождение названия народа аланов имеет скифо-сарматское и означает следующее: ал - все или весь, Алан - люди или народ (сами себя аланы называли асами или осами, считая потомками особого народа, из богов). В общем это был, военный союз (скопление) кочевых племён.

Вначале нашей эры появляется грозный народ аланы. Его появление фиксируют авторы 1 в Лукан, Флака, Светоний. Римский автор Амиан Марцели , живший в 6 в об аланах писал: « Живут они мясом и избытком молока, помещаются в кибитках. Города расположены на повозках, на них они женятся, рожают детей; это их постоянные жилища.»¹ Аланский след на Донской земле представлен остатками городищ, долговременными поселениями, сезонными стоянками, курганами и могильниками. Находки активно изучались на протяжении последнего века в самых разнообразных направлениях М. И. Артамоновым, В. А. Бабенко, Д. Т. Березовцом, О. В. Иченской (Пархоменко), И. Е. Магаренко, С.А.Плетневой, А. М. Покровским, В. С. Флеровым, Н. Л. Фоняковой, Б. А. Шрамко и другими исследователями.

Своих умерших сородичей они хоронили на курганах, в пещерах, а так же в катакомбах вырытых на склонах холмов. Предметов в погребениях очень мало, большая часть захоронений просто разграблена. Воинов они хоронили с испорченным оружием, часто рядом с могилой закапывали коня. По всей видимости культура аланов слабо развивалась, находилась в своеобразном анабиозе или если хотите в переходном периоде. Поэтому на раскопках встречаются бронзовые предметы, иногда неряшливо обрамлённые камнем или стеклом. Как и сарматы, они предпочитали большие мечи, ножи и трёхлопастные стрелы с черенковым окончанием, а так же маленькие боевые топорыки..

В сочинении Амиана Марцелина упоминаются аланы-танаиты обитавшие в низовьях Таны-Дона в 3-4 в. На территории обитания обнаруживаются одиночные погребения в катакомбных могилах.

¹ Л.С.Ильюков Очерки древней истории Донского края Р-на-Д, издательство Баро 2004г, стр. 77.

Нередко их черепа искусственно деформированы. Зачастую представлены уздечные наборы, посуда как местного, так и кавказского происхождения.¹

Интересным материалом обладает могильник Матюхин бугор расположенный на юго- западной оконечности острова Поречный , находящегося близь современной станицы Раздорской. Серьезная задача определить характер, хронологию и остатки материальной культуры и не совершить ошибки. В захоронении были найдены шкуры коня, остатки жертвенной пищи, воинского пояса с герольдическими украшениями, а также частично утраченный панцирь. Воинский доспех датируется второй половиной 6 в.-второй половиной 7 в.

Попыткой изучить оборонительный доспех, понять механизм его устройства, стала сама реконструкция доспеха. Процесс воссоздания доспеха аланского воина начался в Октябре 2021г. 10 июня 2022 года был закончен панцирь. В течении 7 месяцев шла работа, изготовлено 856 пластин разных форм и диаметров, ушло 300 метров шнура. В ходе реконструкции

Также изготовлен воинский шлем. Изначально по археологическим данным были сделаны выкройки пластин, из которых собирается купол. После данные выкройки переносятся на металл и вырезаются. После чего готовые полосы шлифуются и подгоняются по форме. Следующий этап - это разметка и сверловка отверстий в соответствии с археологическим описанием, а после сверловки отверстия зенкуются, для того чтобы не повреждался шнурок. После изготовления основных пластин, происходит сборка купола, посредством связывания пластин между собой шнурком в 4-х точках. Следующим этапом изготавливается надобная пластина вместе с наносником, который крепиться на три заклёпки к надобной пластине, а та в свою очередь привязывается к куполу шлема. Последним этанов в сборке купола является изготовление и выколотка верхнейкрышке шлема, которая фиксирует пластины купола в верхней точке шнурком, а также в эту крышку уставляется шпиль для плюмажа. После того как купол шлема полночью готов, к его основанию пришивается кожаная полоса на которой крепиться кольчужная бармица сзади для защиты шеи воина, и пластинчатые наушы спереди по бокам, для защиты лица воина. На уши изготавливаются из набранных пластин в виде трапеции. Пластины соединяются подвижным креплением (шнурком продутый через центральные отверстия пластин) и кожаным кантом по бокам для жесткого крепления.

В заключение следует указать, что проблема пребывания алан на Донской земле требует еще изучения. В археологической науке есть не заполненные лакуны по изучении материальной, обрядовой культуры Донских алан. Степень изученности мала и информация обрывочна. С помощью реконструированы можно приоткрыть дверь в эпоху пребывания алан на Донской земле.

Merzlyakov Mikhail P.

*Razdorsk State Museum
Rostov, Russia*

DON ALANS, AN UNKNOWN PAGE OF HISTORY. THE EXPERIENCE OF RECONSTRUCTING THE MILITARY ARMOR OF A NOBLE ALAN WARRIOR

In the modern realities of historical science, in the interpretations of the causes, processes of the appearance and existence of certain peoples, identity is often reworked according to a political order. The role of non-scientific historical concepts is increasing, which can certainly form social and political practices that interact to influence modern man, his social life. The issues of socio-political structures, trends and main stages of social development of early medieval ethnocultural communities of Eastern Europe are constantly in the focus of attention of historians, archaeologists, ethnographers. One of these topics is the Alan period on the Don land. In the middle of the VIII century. in the forest-steppe zone of the Middle Don basin, on the

¹ Л.С.Ильюков Очерки древней истории Донского края Р-на-Д, издательство Баро 2004г, стр. 82.

Slavic-Khazar border, a significant array of the Alan-Ass population appeared, who migrated from the foothills of the North Caucasus and brought with them the Saltovo-Mayak culture, or rather the Alan culture at its Saltovo-Mayak chronological stage. For about two centuries, life raged in the settlements of the Saltovsky land. A number of monuments of the Khazar period have been identified on the territory of the Lower Don. One of them is the burial on Matyukhin hill in the village of Razdorskaya. A military burial with a spear, a sword in a scabbard, ornamented with golden solar signs, a heavy shell reveal a new kind of warrior living on the Don land

The territory of their habitat is in particular in the Azov Sea, the Salsk steppes, the Don River. The origin of the name of the people of the Alans is Scythian-Sarmatian and means the following: al - all or all, Alan - people or people (the Alans called themselves aces or wasps, considering themselves descendants of a special people, from the gods). In general, it was a military alliance (cluster) of nomadic tribes.

At the beginning of our era, the formidable people of Alana appear. His appearance is recorded by the authors of 1 in Lucan, Flaka, Suetonius. The Roman author Amian Marcelli, who lived in the 6th century about the Alans, wrote: "They live on meat and an abundance of milk, they are placed in caravans. Cities are located on wagons, they marry them, give birth to children; these are their permanent homes." The Alan trace on the Don land is represented by the remains of ancient settlements, long-term settlements, seasonal parking lots, burial mounds and burial grounds. The finds have been actively studied over the last century in a variety of directions by M. I. Artamonov, V. A. Babenko, D. T. Berezovets, O. V. Ichenskaya (Parkhomenko), I. E. Magarenko, S.A.Pletneva, A.M. Pokrovsky, V. S. Flerov, N. L. Fonyakova, B. A. Shramko and other researchers.

They buried their dead relatives on mounds, in caves, as well as in catacombs dug on hillsides. There are very few items in the burials, most of the burials are simply looted. They buried the soldiers with damaged weapons, often buried a horse next to the grave. Apparently, the culture of the Alans was poorly developed, was in a kind of suspended animation or, if you want, in a transitional period. Therefore, bronze objects are found at excavations, sometimes sloppily framed with stone or glass. Like the Sarmatians, they preferred large swords, knives and three-bladed arrows with a stalk ending, as well as small battle axes..

The work of Amian Marcellin mentions the Alans-Tanaites who lived in the lower reaches of the Tana-Don in the 3rd-4th century. Single burials in catacomb graves are found in the habitat. Often their skulls are artificially deformed. Bridle sets, dishes of both local and Caucasian origin are often presented.

The burial ground of Matyukhin hillock, located on the southwestern tip of Porechny Island, located near the modern village of Razdorskaya, has interesting material. It is a serious task to determine the nature, chronology and remnants of material culture and not make mistakes. Horse skins, remains of sacrificial food, a military belt with heraldic ornaments, as well as a partially lost shell were found in the burial. Military armor dates from the second half of the 6th century-the second half of the 7th century.

An attempt to study defensive armor, to understand the mechanism of its device, was the reconstruction of the armor itself. The process of recreating the armor of the Alan warrior began in October 2021. On June 10, 2022, the shell was completed. The work went on for 7 months, 856 plates of different shapes and diameters were made, 300 meters of cord were used. During the reconstruction

A military helmet is also made. Initially, according to archaeological data, patterns of plates were made from which the dome is assembled. After these patterns are transferred to the metal and cut out. After that, the finished strips are ground and adjusted to the shape. The next stage is marking and drilling holes in accordance with the archaeological description, and after drilling the holes are countersunk so that the lace is not damaged. After the main plates are made, the dome is assembled by binding the plates together with a cord at 4 points. The next step is to make the necessary plate together with the nanosheet, which is attached by three rivets to the necessary plate, and that in turn is attached to the dome of the helmet. The last step in the dome assembly is the manufacture and knocking out of the top cover of the helmet, which fixes the dome plates at the top point with a lace, and also a spire for the plume is fixed into this cover. After the dome of the helmet is ready at midnight, a leather strip is sewn to its base, on which a chainmail barmice is attached from behind to protect the warrior's neck, and plate earpieces from the front on the sides to

protect the warrior's face. The ears are made of typed plates in the form of a trapezoid. The plates are connected by a movable fastening (a cord blown through the central holes of the plates) and a leather edging on the sides for rigid fastening.

In conclusion, it should be pointed out that the problem of the Alans' stay on the Don land requires further study. In archaeological science, there are incomplete gaps in the study of the material, ritual culture of the Don Alans. The degree of study is small and the information is fragmentary. With the help of reconstructed, you can open the door to the era of the Don Alans.

ციხა მესხიშვიდი

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
განათლების, ჰუმანიტაჰუდ და სოციალური
მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოციებული პროფესორი
თბილისი, საქართველო

ებრაული დასახლებებისა და სალოცავების ისტორია საქართველოში

ებრაელთა განსახლების ერთ ერთ უმთავრეს და მათი ყოფისა და ცხოვრების აუცილებელ ატრიბუტს სალოცავი წარმოადგენდა. საქართველოში ებრაული კულტურული მემკვიდრეობის დღემდე შემორჩენილი ძეგლებიდან აღსანიშნავია ონის, ქუთაისის, ბანძის, კულაშის, თბილისის, ბათუმისა, ცხინვალისა და სხვა დასახლებების სინაგოგები. თითოეული მათგანი შესანიშნავ არქიტექტურულ ნაგებობას და ებრაული კულტურის მნიშვნელოვან ცენტრს წარმოადგენს. ქართველი და ებრაელი მეცნიერების მიერ არაერთგზის შესწავლილია მათი აგების თარიღები, არქიტექტურა. სტატიაში გამახვილებულია ყურადღება კონკრეტულად ახალციხის ე.წ. „ებრაელთა უბანში“ არსებული სინაგოგების, განსაკუთრებით კი ძველი სინაგოგის ისტორიაზე. სხვადასხვა წყაროებით, ნარატივებით და ებრაული თემის მესხიერებაში შემორჩენილი ზეპირი ინფორმაციით ცნობილია, რომ სალოცავის აშენება ახალციხეში დაახლოებით 150 წლის წინ დაწყებულა, მეორეს მხრივ, ებრაელთა ძველი სინაგოგის მშენებლობის უფრო ადრეული თარიღის სხვა ვერსიაც არსებობს, რომელსაც სალოცავის დაარსება 280 წლიან ისტორიას უკავშირდება. რომელი თარიღია ამ ორიდან უფრო სარწმუნო, წარმოდგენილ მოხსენებაში ამ საკითხზე მსჯელობის და უტყუარი არგუმენტების განხილვის მცდელობას წარმოვადგეთ.

ჩვენს მიერ მოძიებული წყაროებიდან ერთ ერთ საგულისხმო დოკუმენტად მიგვაჩნია ცნობილი ევროპელი მოგზაურისა და მეცნიერის იუდა ჰალევი ჩორონის დღიურებში აღწერილი მასალები ახალციხის სინაგოგის შესახებ. იგი 1869 წელს, ახალციხეს სტუმრობისას ხაზგასმით მიახილნებს, რომ სალოცავი, რომელიც მას დახვდა უბანში ყოფნის დროს, დაახლოებით საუკუნე ნახევრის წინ აშენებულა და ამასთანავე უამრავი საინტერესო ინფორმაციას იშველიებს მისი დასაბუთების მიზნით. მეტიც, ევროპელი მოგზაურის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია გვაძლევს უფრო დეტალურ ინტერპრეტაციას არა მარტო სინაგოგის დაარსების, არამედ მის პირველ რელიგიურ მსახურების, მის მიერ აწაკითხული უფრო ადრეული სამშენებლო წარწერის, სალოცავის რეგისტრაციის ნიგნებისა და სხვა ფაქტების შესახებ, რაც მოგზაურის მხრიდან გადმოცემული ინფორმაციის სისწორეს ადასტურებს და ფაქტების დამახინჯების აღბათობას გამოორიცხავს.

ი. ჩორონის მიერ მოწოდებული ინფორმაციები ასევე ასახავს საქართველოს სხვა რეგიონების, მათ შორის ცხინვალის ებრაელთა უბნის საინტერესო ამბებსაც ებრაელთა დასახლების უფრო ადრეული პერიოდის ისტორიული წყაროების, სასაფლაოების, უძველესი ებრაული ეპიგრაფიკის დეტალურად შესწავლა და მისი ობიექტური ანალიზი საშუალებას გვაძლევს კიდევ ერთხელ გავიხსენოთ საქართველოში ქართულ-ებრაული ურთიერთობების მრავალფეროვანი ისტორია რომელიც ასევე საინტერესოა სხვა კუთხეებისტივისაც. მაგ. ცხინვალის ებრაულ კვარტალში არსებული ებრაული სინაგოგისა სხვა რელიგიური ნაგებობების ბედიც, სამწუხაროდ ცხინვა-

ლის ებრაული კვარტლის მდგომარეობა ამჟამად ჩვენთვის უცნობია, თუმცა სხვადასხვა ისტორიული წყაროებითა და გადმოცემებით ცხინვალის ებრაული დასახლებას - ერთ-ერთი ყველაზე ულამაზესი ნაწილი ყოფილა, რომელიც 1992 წლის შეიარაღებული ოსურ-ქართული კონფლიქტის და 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს სერიოზულად განადგურებულა.

მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის დამადასტურებელი უნიკალური ატრიბუტების- ებრაული დასახლებების, სასაფლაოების, უძველესი სალოცავების არსებობა, რომელიც დღემდე შემორჩენილია საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს საქართველოში მრავალეროვნული, მრავალრელიგიური მოსახლეობის მშვიდობიან თანაცხოვრების საუკეთესო მაგალითს საუკუნეების მანძილზე და სწორედ ამ მოგონებებმა, ხალხის მესხიერებამ, რომელიც ყველა ისტორიულ წყაროზე უფრო მეტად მნიშვნელოვანია, უნდა გააერთიანოს საქართველოს ყველა კუთხე, თავისი უნიკალური ისტორიითა და კულტურით

Tsira Meskhisvili

*Associate Professor of the Faculty of
Education, Humanities and Social Sciences of Samtskhe-Javakheti University*

HISTORY OF JEWISH SETTLEMENTS AND SHRINES IN GEORGIA

One of the most important attributes of the settlement of the Jews and a necessary attribute of their presence and life was shrines. The synagogue of Oni, Kutaisi, Bandze, Kulash, Tbilisi, Batumi, Tskhinvali and other settlements are among the monuments of Jewish cultural heritage that have survived to this day in Georgia. Each is an excellent architectural building and an important center of Jewish culture. Georgian and Jewish scientists have studied their construction dates and architecture many times. The article focuses specifically on the so-called Akhaltsikhe. In the history of synagogues in the "Jewish quarter", especially the old synagogue. According to various sources, narratives, and oral information preserved in the memory of the Jewish community, it is known that the construction of the shrine in Akhaltsikhe began about 150 years ago. Which of these two dates is more reliable, in the presented report we have attempted to discuss this issue and discuss the infallible arguments.

Among the sources we searched for, we consider the materials described in the diaries of the famous European traveler and scientist Yuda Halevi Chorni about the Akhaltsikhe Synagogue to be one of the most important documents. In 1869, during his visit to Akhaltsikhe, he pointed out that the shrine, which he saw during his stay in the area, was built about a century and a half ago, and at the same time, he provides a lot of interesting information to substantiate it. Moreover, the information provided by the European traveler gives us a more detailed interpretation not only of the establishment of the synagogue but also of its first religious services, the earlier construction inscriptions read by him, the register books of the shrine and other facts, which confirms the correctness of the information provided by the traveler and excludes the possibility of distorting the facts.

i. The information provided by Chorni also reflects the interesting news of other regions of Georgia, including the Jewish district of Tskhinvali. It is also interesting from other angles. e.g. The fate of the Jewish synagogue in the Jewish quarter of Tskhinvali and other religious buildings, unfortunately, the state of the Jewish quarter of Tskhinvali is currently unknown to us, although according to various historical sources and reports, the Jewish settlement of Tskhinvali was one of the most beautiful parts, which was destroyed during the armed Ossetian-Georgian conflict of 1992 and August 2008. It was seriously destroyed during the war. The existence of unique attributes confirming centuries-old history - Jewish settlements, cemeteries, and ancient shrines, which have survived to this day in different corners of Georgia, once again emphasizes the best example of peaceful coexistence of multi-ethnic, multi-religious population in Georgia for centuries. It is these memories, the embodiment of the people, which are more than all historical sources. It is important to unite all corners of Georgia with its unique history and culture

этнический цветовой менталитет лакцев в аспекте колоронима *лухисса* «черный»

1. В языках различных этнических культур цветовой концепт располагает различным символическим потенциалом. Взаимосвязь между обозначением цвета и этнокультурными ценностями позволяет выделить цветовые приоритеты каждого этноса. Для каждого этноса характерен определенный этнический цветовой менталитет, который лежит в основе формирования цветовой картины мира данного этноса.

2. Колороним *лухисса* «черный» в лакском языке относится к базовым цветам, посредством которого актуализируется все негативное, безрадостное, плохое. Все, что ассоциируется с несчастьем, с бедой, приобретает чёрный цвет: *лухи бала* «черная беда»; *лухи кьини* «чёрный день», *лухицлан лаган* «измениться к худшему (о погоде)». Самый страшный враг в лакской этнической культуре характеризуется через колороним *лухи* «чёрный» – *лухи душман* «чёрный враг». Такая же коннотация чёрного цвета представлена во всех дагестанских языках, например, в авар.: *члеглерав тушман* «ненавистный враг», букв. «чёрный враг»; в дарг.: *цлудар душман* «заклятый враг», букв. «черный враг»; в лезг.: *члулав душман* «ненавистный враг», букв. «чёрный враг».

3. В лакских фразеологизмах и поговорках употребляется колороним *лухи(сса)* «черный» для характеристики негативных моральных качеств человека: *Щялмахърал лажин лухи дайссар*. «Отто лжи лицо чернеет», букв. «чёрным делается»; *Щялмахъ бусайнал лажин лухиссар, маз кутлассар*. «У того, кто лжет, лицо черное, язык короткий»; *лухи ну члалачисса* «видящий все в чёрном цвете», «ненавидящий»; *лухисса хъатлу куна* «как предвестник беды», букв. «словно чёрный ворон»; *лухи хъатлу* «болтливая, сварливая женщина», букв. «чёрная ворона»; *лухисса шатта куна* «коварный человек», букв. «как чёрная змея».

4. Цветовая картина мира в своей основе – это когнитивная структура, хранящая знание народа об устройстве мира, опыт жизни, накопленный и передаваемый из поколения в поколение.

ETHNIC COLOR MENTALITY OF THE LAK IN THE ASPECT OF THE COLORONYM "BLACK"

1. In the languages of different ethnic cultures, the color concept has different symbolic potential. The relationship between the designation of color and ethno-cultural values allows us to highlight the color priorities of each ethnic group. Each ethnic group is characterized by a certain ethnic color mentality, which underlies the formation of a color picture of the world of this ethnic group.

2. The coloronym *luhissa* "black" in the Lak language refers to the basic colors, through which everything negative, joyless, bad is actualized. Everything that is associated with misfortune, acquires a black color: *luhi bala* "black misfortune"; *luhi kini* "rainy day", *luhitsian lagan* "to change for the worse (about the weather)". The most terrible enemy in the Lak ethnic culture is characterized by the color name *luhi* "black" – *luhi dushman* "black enemy". The same connotation of black is present in all Dagestan languages, for example, in Avar: *chleglerav tushman* "hated enemy", lit. "black enemy"; in darg.: *tsludar dushman* "sworn enemy", lit. "black enemy"; in Lezg.: *chlulav dushman* "hated enemy", lit. "black enemy".

3. In Lak idioms and proverbs, the coloronym *luhi(ssa)* "black" is used to characterize the negative moral qualities of a person: *Shchyalmaharal lazhin luhi daissar*. "From lies the face turns black", lit. "black is

done"; *Shchyalmakh busaynal lazhin luhissar, maz kutlassar*. "The one who lies has a black face, a short tongue"; *luhinu chlalachlissa* "seeing everything in black", "hating"; *luhissa hatlu kuna* "as a harbinger of trouble", lit. "like a black raven"; *luhi khatlu* "talkative, grumpy woman", lit. "black Crow"; *luhissa shatta kuna* "treacherous person", lit. "like a black snake".

4. The color picture of the world is basically a cognitive structure that stores the knowledge of the people about the structure of the world, the experience of life, accumulated and betrayed from generation to generation.

ადექსანდრე მღებხიშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
გოხის სახელმწიფო სასწავლო
უნივერსიტეტის ხეჭოხის მოადგილე, პროფესორი,
გოხი, საქართველო

ოსური თანავარსკვლავედი ქართულ-ოსურ ლიტერატურულ და კულტურულ ურთიერთობებში (XIX საუკუნის მეორე ნახევარსა და XX საუკუნის პირველ ათწლეულებში)

ცხინვალის რეგიონის ისტორიული წარსული ყველაზე მეტად მაჩაბელთა საგვარეულო სახლთან არის დაკავშირებული. ეს ადგილი, გარკვეულ პერიოდში, ერთგვარ ცენტრს წარმოადგენდა.

მეფის რუსეთის მიერ საქართველოში ფეხის მოკიდების კვალდაკვალ ოსური ელემენტი თანდათანობით ორგანული ხდება ცხინვალისა და მისი შემოგარენისთვის. ცხინვალში ძირითადი სალაპარაკო და საურთიერთობო ენა ქართული იყო და ადგილობრივი მოსახლეობის პატივისცემით სარგებლობდა.

ენასთან ერთად, განსაკუთრებული მნიშვნელობის საკითხს წარმოადგენდა სარწმუნოების თემა. თუკი ქართული ენა პოპულარობით სარგებლობდა საქართველოს ტერიტორიაზე ჩამოსახლებულ ოსთა შორის, იგივეს თქმა რთულია ჩრდილოეთ კავკასიის მთიანეთიდან ჩამოსახლებულ ოსებზე, ასევე, რთულადაა საქმე მათ შორის ქრისტიანული სარწმუნოების გავრცელების კუთხითაც.

ამგვარი პრობლემების მოსაგვარებლად და იმავე დროს ჩრდილო კავკასიელებზე საკუთარი პოლიტიკური გავლენის გასავრცელებლად მეფის რუსეთის სამოქმედო არსენალიდან განსაკუთრებული მონდომებით გამოყენებულ ისეთი სტრატეგიებს, როგორებიც იყო სამხედრო და მიგრაციული პოლიტიკა, XIX საუკუნის პირველი წლებიდანვე კვლავ დაემატა მისიონერული საქმიანობა. ვგულისხმობთ გორის არქიეპისკოპოს დოსითეოს ფიცხელაურის პროექტის საფუძველზე 1814 წლიდან „ოსეთის სასულიერო კომისიის“ აღდგენის ფაქტს.

„ვინ იცის რამდენი ბრძოლა გადაუხდია ოს ხალხს, რომ გაეძლო თავზე დამტყდარი ავბედითი გრიგალებისთვის და თავი ეხსნა ფიზიკური განადგურებისაგან, მაგრამ ოსი ხალხი სულით არასოდეს დაცემულა. მისი ნიჭი გამობრწყინდა ფოლკლორში, კერძოდ, ნართების ეპოსში სადაც აისახა რაინდული სული-ვაჟკაცობა, შეუპოვრობა, ტრადიციების ერთგულება“. ც. თინიკაშვილი, შენ უფრო მშვიდი და ლალი ხარ ზღვაო, გაზ. „საბჭოთა ოსეთი“, 1980, №10, (12279).

როგორც ცნობილია, პირველი ლექსის ოსურ ენაზე შექმნა XIX საუკუნის მეორე ნახევარში ნავარაუდევია. ამ პირველი პოეტური ნიმუშების ავტორად დასახელებული გახლავთ თემირბოლათ მამსუროვი.

საგულისხმოა ის გარემოება, რომ თემირბოლათ მამსუროვი თავისი დედის ძმის, გენერალ მუსა კუნდუხოვის, ხელშეწყობით 1865 წლიდან მიემგზავრება თურქეთში.

მოცემულ პერიოდში ქართველი და ოსი ხალხის დაახლოებასა და კულტურულ ფასეულობათა განვითარებაში საყურადღებო წვლილი შეაქვს ცნობილ მწერალს და საზოგადო მოღვაწეს - კოსტა ხეთაგუროვს. მისი და სხვა ცნობილი ქართველი მოღვაწეების თბილი, მეგობრული ურთიერთობების წამოწვევა, ერთგვარად ნათელი ფერებით ავსებს ქართულ-ოსურ კულტურულ ურთიერთობათა პალიტრას.

მას ისეთივე ადგილი უჭირავს ოსი ხალხის სულიერ ცხოვრებაში, როგორც საქართველოში ილია ჭავჭავაძეს და აკაკი წერეთელს. კ. ხეთაგუროვი ილიას სახელოვან თაობას ენათესავება თავისი სულიერი ზრახვებით, ჰუმანიზმით და პატრიოტიზმით. ოსი ხალხი თავლისჩინივით უფრთხილდებოდა თავისი სახელოვანი კლასიკოსის ტრადიციებს.

XIX საუკუნის მიწურულის ქართული პრესა დიდ ყურადღებას და სითბოს იჩენდა ქართულ-ოსური ურთიერთობის შეფასებისას.

კოსტა ხეთაგუროვის შემოქმედება ყოველთვის აინტერესებდა ქართველ მკითხველს. ამიტომაც სხვადასხვა დროს ქართველ მწერალთა და მოღვაწეთაგან ბევრი იყო დაკავებული მისი თხზულებების ქართულ ენაზე თარგმნით.

ქართულ-ოსური ლიტერატურული ურთიერთობის გაღრმავებაში შესამჩნევი კვალი დატოვა ცხინვალელმა მწერალმა დავით ელიოზიშვილმა. მოძმე ოსი ხალხისადმი, მისი გენიალური შვილის, კოსტა ხეთაგუროვისადმი გულწრფელი გრძნობებია გამოსატყული დავით ელიოზიშვილის ლექსში „კოსტას“.

კ. ხეთაგუროვის ლიტერატურულ თანამებრძოლთა და ტრადიციების განმვრცობთა შორის XX საუკუნის დასაწყისიდან შეიძლება დავასახელოთ ოსი მწერლები და პოეტები: სეკა გადიათი, ასლამირზა ყაითმაზთი, სოზირიყო ყულათი, ცომაყ გადიათი, არსენ ქოცოითი, ჩერმენ ბეჯიზათი და სხვ.

ც. გადევსა და ა. ქოცოევს ოსური კულტურული ცხოვრების განვითარებაში თავისი მოკრძალებული წვლილი შეჰქონდათ იმ პერიოდის პრესაში გამოქვეყნებული საკუთარი პოეტური ქმნილებებით.

ამ პერიოდში ოს მოღვაწეთა შორის საგულისხმო ადგილი უკავია ჩ. ბეჯიზათს, რომლის შესახებ მნიშვნელოვანი ნაშრომი შექმნა ოსმა მწერალმა ჰაჯი-მურად ძუნათმა.

ჩერმენ ბეჯიზათი თითქმის ერთნაირი წარმატებით მოღვაწეობს როგორც სამწერლო, ისე საზოგადოებრივ ასპარეზზე. იგი გახლდათ ნიჭიერი პროზაიკოსი, დრამატურგი, პოეტი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა გაზეთ „ხურზარინის“ რედაქტორად, ცხინვალის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორად, საქართველოს მწერალთა კავშირის ე.წ. სამხრეთ ოსეთის განყოფილების მდივნად, ჟურნალ „ფიდიუაგის“ რედაქტორად.

რაც შეეხება ოს პოეტს მისოსთ ყამბერდიევს - მან მეტეორივით გაიბრწყინა ჩვენი ლიტერატურის ცაზე, მაგრამ ნათელი კვალი დატოვა...

ზემოთ ჩვენ ვისაუბრეთ საუკუნის დამდეგის ქართულ-ოსურ ლიტერატურულ-კულტურულ ურთიერთობებში მიმდინარე საგულისხმო პროცესებზე. ხაზი გავუსვით საინტერესო შტრიხებს ამ პერიოდის მოღვაწეთა ცხოვრებიდან. რაც შეეხება მომდევნო პერიოდს, შეიძლება ითქვას, რომ XX საუკუნის 30-იანი წლებიდან იწყება სრულიად ახალი საფეხური ქართულ-ოსური ლიტერატურულ-კულტურული განვითარების ისტორიაში. სამოღვაწეო ასპარეზზე გამოდის სრულიად ახალი შეხედულებების და ახალი გემოვნების მქონე თაობა. ამ თაობაში ჩვენ ძირითადად ვგულისხმობთ: ვ. ძუგაევს, კ. ფარნიევს, დ. მამსუროვს, გ. ფლიევს და სხვ.

Aksandre Mghebrishvili

*Doctor of Philological Sciences,
Gori State University
Deputy Rector, Professor,
Gori, Georgia*

**OSSETIAN CONSTELLATION IN GEORGIAN-OSSETIAN LITERATURE
AND IN CULTURAL RELATIONS
(in the second half of the 19th century and the first decades of the 20th century)**

The historical past of the Tskhinvali region is mostly connected with the family house of Machabeli. This place, in a certain period, represented a kind of center.

In the wake of Tsarist Russia setting foot in Georgia, the Ossetian element gradually becomes organic to Tskhinvali and its surroundings. Georgian, was the main spoken and communication language in Tskhinvali and it was respected by the local population.

Along with language, the issue of faith was of particular importance. If the Georgian language was popular among the Ossetians who settled in the territory of Georgia, it is difficult to say the same about the Ossetians who settled from the mountains of the North Caucasus, and it is also difficult to spread the Christian faith among them. In order to solve such problems and at the same time to spread its political influence on the North Caucasians, such strategies as military and migration policy, which were used with special instruments from the operational arsenal of the Tsar's Russia, were again added to missionary activity from the first years of the 19th century. We are referring to the fact of restoration of the "Ossetian Theological Commission" since 1814 based on the project of Gori Archbishop Dositheos Pitskhelauri.

"Who knows what kind of battle the Ossetian people have had to fight against the thunderstorms?" but the Ossetian people did not give up. Their talent was developed in folklore, in particular, in the epic of Narthebi, where the knightly soul and the traditions of the people is vividly seen." (Ts. Tinikashvili, Sea, you are lighter and more pleasant sea, Newspaper "Sabchota Oseti (Soviet Ossetia)", 1980, #10, (12279);

As is known, the first poem that was written in the Ossetian language, was in the second half of the 19th century. The author of these first poetic samples is Temirbolat Mamsurov.

It is significant that Temirbolat Mamsurov has been traveling to Turkey since 1865 with the support of his uncle (mother's brother), General Musa Kundukhov.

In the current period, the famous writer and public figure - Kosta Khetagurov makes a significant contribution to the development of the relations and cultural values of the Georgian and Ossetian people. His and other famous Georgian figures' promotion of warm, friendly relations fills the palette of Georgian-Ossetian cultural relations with bright colors.

He has the same place in the spiritual life of the Ossetian people as Ilia Chavchavadze and Akaki Tsereteli in Georgia. K. Khetagurov is related to the famous generation of Ilia with his spiritual intentions, humanism and patriotism. The Ossetian people were very careful about the traditions of their famous classicist.

The Georgian press of the end of the 19th century showed great attention and warmth in evaluating the Georgian-Ossetian relationship.

Georgian readers were always interested in Kosta Khetagurov's work. That is why at different times, many Georgian writers and figures were busy translating his works into Georgian language.

Tskhinvali writer Davit Elioizishvili left a noticeable mark in the deepening of Georgian-Ossetian literary relations. Davit Elioizishvili's poem "Kosta" expresses sincere feelings towards his brotherly Ossetian people, towards their genius son, Kosta Khetagurov.

Among K. Khetagurov's literary comrades and spreaders of traditions from the beginning of the 20th century, we can name Ossetian writers and poets: Seka Gadiati, Aslamirza Kaitmazti, Sozirizo Kulati, Tsomak Gadiati, Arsen Kotsoiti, Chermen Bejizati and others.

Ts. Gadiev and A. Kotsoev made a modest contribution to the development of Ossetian cultural life with their own poetic creations published in the press of that time.

During this period, Ch. Bejizati, about whom the Ossetian writer Haji-Murad Dzuzati wrote an important work.

Chermen Bejizati's works had almost equal success both in the literary and public spheres. He was a talented prose writer, playwright, poet, publicist, translator. At different times, he worked as an editor of "Khurzarin" newspaper, director of Tskhinvali Scientific Research Institute, so-called member of the Writers' Union of Georgia. As the secretary of the South Ossetia department, editor of the "Fidiuga" magazine.

As for Ossetian poet Misost Kamberdiyev - he shone like a meteor in the sky of our literature, but left a clear trace...

Above we talked about the significant processes taking place in Georgian-Ossetian literary-cultural relations at the end of the century. We have highlighted interesting features from the life of the figures of this period. As for the next period, it can be said that from the 30s of the 20th century, a completely new stage in the history of Georgian-Ossetian literary-cultural development begins. A generation with completely new views and new tastes is emerging in the official arena. In this category we mainly mean: V. Dzugaev, K. Parniev, D. Mamsurov, G. Pliev et al.

Немчинова Тамара С.

Канд. полит. наук, доцент кафедры мировой политики факультета международных отношений Санкт-Петербургского государственного университета, Россия, Санкт-Петербург

ГОРОД КАК ТЕКСТ: ТБИЛИСИ КАК ПЕРЕКРЕСТОК КУЛЬТУР (интеллектуальное исследование смысла города)

Город является носителем определённой культурной информации, накопителем и источником памяти (личной, литературной, мифологической и др.). Для горожан – это привычная среда повседневного существования. Нас интересует Тбилиси не только как физически существующая среда, а стык пространства и текста, структурно-семантическое образование как феномен перекрестка культур (грузинской и русской), мировой культуры. Культура не нейтральна к физическому пространству, она его переустройствает, сообщает структуру и смысл. В результате рождается новая реальность места.

Тбилиси по плотности культурной символики не уникален и уникален одновременно. Не уникален, ибо отражает общую закономерность взаимодействия человека и места его жизни. Поэтому *методологической основой нашего исследования* стали теории и концепции представителей *тартуско-московской семиотической школы* (В. Н. Топоров, Ю. М. Лотман, Б. А. Успенский, З. Г. Минц и др.), западных учёных (Р. Барт, К. Леви-Стросс, Ч. Дженкс, К. Линч, К. Лоренц и др.). У последних город определен как пространство коммуникации, состоящее из отдельных структурных элементов, подчиненных целому (ландшафту, мифологии и др.) и являющееся знаковой средой обитания человека. В российской науке начало развитию семиотики города положил Н. П. Анциферов исследованиями образа Петербурга. В поисках «души» города он описал образ города через понятие «гений места, как архетип пространства». Предложил культурно-философскую модель анализа городского пространства – метафизику города, определил отношение к образам пространства в контексте литературы (Петербург А. С. Пушкина, Н. В. Гоголя, Ф. М. Достоевского, позже Петербург А. А. Блока, А. А. Ахматовой и др.).

Уникален, потому что уникально место – Тбилиси: неповторима метафизика места, его судьба, дух. На протяжении десятилетий и даже столетий город сохраняет традиции, образ мысли и жизни горожан.

В художественных произведениях город обретает собственный голос, проявляет существование для общего культурного сознания. В поэзии и прозе Тифлис/Тбилиси говорит и осознает себя. Однако, город – многозначный текст культуры, поэтому в нашем исследовании не только презентация города через литературные произведения грузинских и русских авторов, но и памятники, рекламу и др.

Tamara Nemchinova S.

*cand. of Political Sciences. Associate Professor of the
Department of World Politics,
Faculty of International Relations,
St. Petersburg State University
St. Petersburg*

CITY AS A TEXT: TBILISI AS A CROSSROADS OF CULTURES (intellectual exploration of the meaning of the city)

The city is a bearer of certain cultural information, a repository and source of memory (personal, literary, mythological, etc.). For city dwellers, it is a familiar environment of everyday existence. We are interested in Tbilisi not only as a physical location, but the junction of space and text, structural and semantic formation as a phenomenon of crossroads of cultures (Georgian and Russian) and world culture. Culture is not neutral to physical space, it rearranges it, gives structure and meaning. As a result, a new reality of the place is born.

In terms of the density of cultural symbolism, Tbilisi is not unique and unique at the same time. It is not unique because it represents the general regularity of interaction between a person and his/her place of life. That is why the methodological basis for our study was the theories and concepts of representatives of the Tartu-Moscow semiotic school (V. N. Toporov, Y. M. Lotman, B. A. Uspensky, Z. G. Mints, etc.), Western scientists (R. Barthes, C. Levi-Strauss, C. Jenks, K. Lynch, K. Lorenz, etc.). According to the last, the city is defined as a space of communication, which consists of separate structural elements, subordinated to the whole (landscape, mythology, etc.) and which is the sign environment of human habitation. In Russian science N.P. Antsiferov marked the beginning of the development of the semiotics of the city with his studies of the image of St. Petersburg. In his search for the "soul" of the city, he described the image of the city through the concept of "the genius of place as an archetype of space". He suggested a culturological and philosophical model for analyzing urban space - the metaphysics of the city; he defined the attitude to the images of space in the context of literature (Petersburg of Pushkin, Gogol, Dostoevsky, and later Petersburg of Blok, Akhmatova and others).

Tbilisi is unique because the place is unique: the metaphysics of the place, its destiny and spirit are unrepeatable. For decades and even for centuries the city has been keeping the traditions, the way of thinking and life of its inhabitants.

In works of art the city acquires its own voice, manifests its existence for the common cultural consciousness. In poetry and prose Tiflis/Tbilisi speaks and is conscious of itself. However, the city is a polysemantic text of culture, so our research includes not only the presentation of the city through literary works of Georgian and Russian authors, but also monuments, advertising, etc.

ქართულ-ოსური ურთიერთობის ასპექტები

ქართულ-ოსური ურთიერთობა მთელი რიგი მახასიათებლებით არის გამოჩენილი. აქ შეიძლება გამოიყოს როგორც პოლიტიკური, ისე ეკონომიკური, კულტურული და მთელი რიგი ასპექტები.

ცენტრალური კავკასიონის სამხრეთ კალთებზე მცხოვრები ოსები, როგორც რელიგიურად, ისე ენობრივად დაკავშირებული იყვნენ ქართველებთან და კარგად შეისწავლეს როგორც რელიგიის - ქრისტიანობის ენა, ისე ქართული წერა-კითხვა, მნიგნობობა.

ამის მაგალითები კი საკმაოაა როგორც ქართულ ეპიგრაფიკაში, ისე მწერლობით ძეგლებში.

ფრონეს ხეობის სოფლებში, ვახტანაში, ლაშბალთაში, ციხიათში და სხვა დასახლებებში მიცვალებულთა მოსახსენებლები იმ ეპოქის (XIX ს.) სალიტერატურო ქართულის მიხედვით არის წარმოდგენილი, რაც კარგად ასახავს ეპოქის ენობრივ სტრუქტურას.

ნიკო ბერძენიშვილის ცნობილ შრომაში „მასალები საქართველოს სოციალური ურთიერთობის ისტორიიდან“ არის სიგელები, პირობის წერილები, რომლებიც ასახავენ ქართულ-ოსურ ურთიერთობას ამ საკითხების მიმართულებით. ნაშრომში ვრცლად წარმოგიდგენთ სათანადო მაგალითებს.

Nikoloz Otinashvili

Doctor of Philology, Gori State University
Gori, Georgia

GEORGIAN-OSSIAN COMMUNICATION ASPECTS

Georgian-Ossetian relations are distinguished by several characteristics: Political, economic, and cultural and some other aspects can be distinguished here.

The Ossetians, living on the southern slopes of the Central Caucasus, were religiously and linguistically related to the Georgians and well-studied the language of religion - Christianity, as well as Georgian writing, reading, and writing.

There are many examples of this both in Georgian epigraphy and written monuments.

In the villages of Frone valley, Vakhtana, Lashibalta, Tsikhiat, and other settlements, reports of the dead are presented according to the literary Georgian of that era (XIX century), which well reflects the linguistic structure of the era.

In the famous work of Niko Berdzenishvili, "Materials from the history of social relations of Georgia" there are deeds, and letters of agreement, which reflect Georgian-Ossetian relations in the direction of these issues.

The paper studies some relevant examples to show the positive aspects of Georgian-Ossetian communication.

Плиева Маргарита Г.

*кандидат искусствоведения,
руководитель регионального отделения Ассоциации
искусствоведов по РСО-А
Владикавказ, Россия*

ИЛЛЮСТРАЦИИ М. Ф. ДЖИКАЕВА К СТИХОТВОРЕНИЯМ ТЕМЫРБОЛАТА МАМСУРОВА

В 1982 и 1985 годы в Ordzhonikidze, в издательстве «ИР» вышли сборники стихотворений Мамсураты Темырболат «Ирон зарджитæ» на осетинском языке и «Осетинские песни» на русском, в переводе М. И. Синельникова с иллюстрациями художника Мурата Федоровича Джикаева.

Художник поставил перед собой чрезвычайно сложную и трудоемкую задачу – передать средствами изобразительного искусства все смысловое и эмоциональное содержание стихотворений, по существу, дает свой внутренний портрет Мамсураты Темырболат, в самый сложный период его жизни.

Для иллюстраций Джикаева, характерны свободный фон, фрагментарность изображения, мир, завершённый в себе и разработка всех составляющих этого мира, заполнение и равномерная проработка всего листа. Многообразие инскальных форм, гиперболизация, изобразительная реализация метафор, тесное сплетение символики с подробным рассказом о воплощаемом событии позволяют ощутить сопричастность к мукам и переживаниям поэта на чужбине.

Plieva Margarita G.

*candidate of art history,
head of the regional AIS Department for RSO-A,
Vladikavkaz,*

ILLUSTRATIONS BY M. F. DZHICAЕV TO THE POEMS OF TEMYRBOLAT MAMSUROV

In 1982 and 1985, collections of poems by Mamsurata Temyrbolat «Iron Zarjita» in Ossetian and «Ossetian Songs» in Russian, translated by M. I. Sinelnikov, were published in Ordzhonikidze, in the publishing house "IR". The artist Murat Fedorovich Dzhikaev illustrated both editions.

The artist set himself an extremely difficult and time-consuming task – to convey by means of fine art all the semantic and emotional content of the poems and, in fact, painted his inner portrait of Mamsurata Temyrbolat in the most difficult period of his life.

Dzhikaev's illustrations are characterized by a free background, fragmentary images, a world complete in itself and the development of all the components of this world, filling and uniform elaboration of the entire sheet. The variety of allegorical forms, hyperbolization, the pictorial realization of metaphors, the close interweaving of symbolism with a detailed story about the event being embodied, make it possible to feel involvement in the torments and experiences of the poet in a foreign land.

Плиева Лана

Владикавказ, СОШ № 7
учитель осетинского языка и литературы
Владикавказ, Россия

МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТ – ФЫЦЦАГ ИРОН ПРОФЕССИОНАЛОН ПОЭТ, ИРОН АИВ ДЗЫРДЫ ДÆСНЫ, ЙÆ АИВАДОН ÆНКЪАРÆНТЫ ХИЦÆНДЗИНАÆДТÆ

Доклады темæйы актуалондзинад:

Фыццаг хатт Темырболат сфæлдыста ахæм ног æмдзæвгæйы жанр, кæцы тынг æввахс у фольклорон жанры адæмон зарæгмæ.

Доклады темæйы нысан:

Равдисын, Темырболат кæй уыд хæххон адæмы æнкъарæнтæ æвдисæг æмæ йæ поэтикон аивады кæй баиу сты поэты хи сæрмагонд маст æмæ адæмон трагеди.

Доклады темæйы гипотезæ:

Мамсыраты Темырболатæн адæймагæн æмæ æхсæнадон фæзындтæн аргъ кæныны бæрæг-гæнæнæй кæй баззад хæххон лæджы патриархалон дуне йæ этикæ æмæ эстетикаимæ.

Plieva Lana

Shkool 7 after A.Pushkin
Vladikavkaz, Russia

TEMIRBOLAT MAMSUROV – THE FIRST OSSETIAN POET, THE OSSETIAN ARTISTIC WORDS MASTER, HIS FEATURES OF THE ARTISTIC WORLDVIEW

Relevance of the topic of the report:

Temirbolat was the first to create a genre close to the folk genre of folk song.

Purpose of the topic:

Show that Temirbolat was the exponent of the worldview of the highlanders and in the poetic work of Mamsurov, the national tragedy and the poet's personal grief merged.

Hypothesis of the topic of the report:

For Temirbolat Mamsurov , it remains the patriarchal world of the highlander with its ethics and aesthetics remains the criterion in the assessment of man and social phenomena.

ნინო პოპიაშვიდი

ფილოლოგიის დოქტორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
თბილისი, საქართველო

ოსური ლიტერატურის სათავეებთან - თემირბოლათ მამსუროვის შემოქმედება

ოსური ლიტერატურის საფუძველი ოსურ ფოლკლორშია საძიებელი. მრავალფეროვანი და მდიდარი ფოლკლორული საგანძური ასახავს ოსების სულიერ მისწრაფებებს, ღირებულებათა სამყაროს. ოსურ ფოლკლორში ასახულია ოსების მსოფლალქმა დაა მარადიულ ღირებულებებთან დამოკიდებულება, ასევე, ოსური ტრადიციები და წეს-ჩვეულებები.

ოსური პოეზია ჟანრული მრავალფეროვნებით ხასიათდება, შეიძლება ითქვას, რომ ოსური პოეზია საზრდოობდა და დღემდე საზრდოობს ოსური მდიდარი ფოლკლორული თემებით, სალექსო ფორმებით, თუმცა პირველი ოსური ლიტერატურული ტექსტები, რომლებიც შეიქმნა

XVIII-XIX საუკუნეებში, მჭიდროდ უკავშირდება რამდენიმე ლიტერატურულ, ისტორიულ და პოლიტიკურ საკითხს: ქრისტიანობის დამკვიდრებას ოსებში, ქართულ-ოსურ და რუსულ-ოსურ ლიტერატურულ, კულტურულ და პოლიტიკურ ურთიერთობებს.

ოსური ლიტერატურის ისტორიაში თემირბოლათ მამსუროვი (1845-1898), თურქეთში გადასახლებული პოეტი, პირველ ოს პოეტად არის დასახელებული, თუმცა აღსანიშნავია ოსური ანბანის ქართული დამწერლობის სააფუძველზე შემქმნელი ლიტერატორისა და მთარგმნელის, იოანე იალღუზიძე-გაბარაევის (1775-1830) წვლილი ოსურ მწიგნობრობაში, ასევე, ოსი განმანათლებლის, თბილისის სასულიერო სემინარიის კურსდამთავრებულის, ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ხელმძღვანელის, აქსო კოლიევის (1822-1866) ჰიმნოგრაფიული ნაწარმოებები, რომლებმაც, შეიძლება ითქვას, რომ საფუძველი მოუმადა ოსური ლიტერატურის წარმოშობასა და განვითარებას.

მოხსენებაში ვისაუბრებთ ოსური ლიტერატურის დასაწყისზე, ყურადღებას გავამახვილებთ ოს მწიგნობართა წვლილზე ოსური ლიტერატურაში და თემირბოლათ მამსუროვის შემოქმედებაზე.

Nino Popiashvili

*Doctor of Philology
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University,
Tbilisi, Georgia*

AT THE DAWN OF OSSETIAN LITERATURE - TEMIRBOLAT MAMSUROV'S WORK

The foundation of Ossetian literature is to be found in Ossetian folklore. A diverse and rich folklore treasure reflects the spiritual aspirations of the Ossetians, the world of values. Ossetian folklore reflects the Ossetian worldview and attitude to eternal values, as well as Ossetian traditions and customs.

Ossetian poetry is characterized by genre diversity, it can be said that Ossetian poetry was nourished and is still nourished by rich Ossetian folklore themes, and verse forms, although the first Ossetian literary texts, which were created in the 18th-19th century, are closely related to several literary, historical and political issues: the establishment of Christianity in the Ossetians, Georgian-Ossetian and Russian-Ossetian literary, cultural and political relations.

In the history of Ossetian literature, Temirbolat Mamsurov (1845-1898), a poet who emigrated to Turkey, is named the first Ossetian poet, however, the contribution of Ioane Yalghuzidze-Gabaraev (1775-1830), the writer and translator who created the basis of the Georgian script of the Ossetian alphabet, as well as the Ossetian educator, the hymnography works of Akso Koliev (1822-1866), a graduate of the Tbilisi Theological Seminary, head of the Vladikavkaz Theological School, should be noted. It is these two, which, can be said, prepared the basis for the origin and development of Ossetian literature.

The present paper deals with the beginning of Ossetian literature, we will focus on the contribution of Ossetian scribes to Ossetian literature and the works of Temirbolat Mamsurov.

Александр Русецкий

*Кавказский международный университет,
доктор психологии
Тбилиси, Грузия*

ГРУЗИНО-ОСЕТИНСКОЕ СООБЩЕСТВО БЕЗОПАСНОСТИ И РАЗВИТИЯ

Основная цель доклада – содействие уменьшению угроз для грузино-осетинского сообщества, исходящие из происходящих геополитических трансформаций.

В докладе представлено понятие «грузино-осетинского» сообщества», его сложная структура и географическое пространство. На основании подхода Карла Дойча – «сообщество безопасности», а также созданной автором Концепции осознания общих угроз, представлена общая информация о карте угроз для данного сообщества. Впервые также будет представлена Концепция политического синкретизма для грузино-осетинского сообщества.

В докладе, несмотря на крайне сложную геополитическую обстановку и ситуацию в регионе, будет представлен оптимистический взгляд, основанный на созданной автором Теории метакогнитивного управления конфликтами.

Данный доклад подготовлен в рамках диссертационной работы, подготавливаемой на факультете социальных наук Кавказского международного университета.

Alexander Rusetsky,

*Doctor of Psychology,
Caucasus International University
Tbilisi, Georgia*

COMMUNITY FOR SECURITY AND DEVELOPMENT IN GEORGIA AND OSSETIA

The paper's major objective is to minimize threats to the Georgian-Ossetian community that result from the ongoing geopolitical changes.

The paper presents the concept of the “Georgian-Ossetian community”, its complex structure and geographical space. General information on the threat map for this community is presented based on Karl Deutsch's “Security community” approach and the author's Concept of Awareness of Common Threats. The concept of political syncretism for the Georgian-Ossetian community will be introduced for the first time.

Despite the exceedingly challenging geopolitical environment, the paper will offer a positive outlook based on the author's Theory of Metacognitive Conflict Management.

This was written as part of a dissertation research carried out at the Caucasus International University's Faculty of Social Sciences.

ნინო საბაძე

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ფოტოგრაფიის
თბილისი, საქართველო*

ქალთა სახეები ოსურ ლიტერატურაში

ქალის სახე და როლი ყოველთვის მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს ლიტერატურაში. არ არსებობს სოციალური, სადაც ქალს განსაკუთრებული ფუნქცია არ აკისრია. ქალი შეიძლება გახდეს პერსონაჟის დამღებელი, ისევე როგორც გმირის ცხოვრებაში გარდამტეხი მოვლენების მიზეზი. ცოლი შეიძლება იყოს მორჩილი და მშვიდი, ქმრის დამხარე და ხელშემწყობი, ისევე როგორც მემბოხე და არეულობის ან განხეთქილების შემომტანი. რა როლს შეასრულებს ქალი და რა ფუნქციას იტვირთავს თავის თავზე ცვლის და განაპირობებს მოვლენათა მთელ მსვლელობას.

ისტორიის მანძილზე ქალი ხან გარემოებათა მსხვერპლია, უწევს რომ იყოს ოჯახის მორჩილი, ხშირად წართმეული აქვს ხმის უფლება და უსიტყვო და მორჩილად უნდა აიტანოს ყველა განსაცდელი თუ გასაჭირი. არის შემთხვევები, როცა ქალი რეალობისა და ეპოქის ჩარჩოებში არის მოქცეული და მის ყველა ქცევასა თუ ნაბიჯს დამკვიდრებული სტერეოტიპები და ეპოქა განაპირობებს და განსაზღვრავს. ქალის ცხოვრებასა და არჩევანზე გადამწყვეტი

მნიშვნელობა აქვს სოციალურ თუ ეკონომიურ მდგომარეობას. როდესაც ქალი ვერ იღებს გადაწყვეტილებას და მთელი მის ცხოვრებას წეს-წყობილება განსაზღვრავს, როცა ტრადიციები და კულტურა ხდება გადამწყვეტი ქალის ცხოვრების ყველა ეტაპზე და ნებისმიერი მისი ქმედება გარკვეული ჩარჩოს ფარგლებით არის განპირობებული.

არსებობს ქალთა სამი სახე: მორჩილი, მეამბოხე და ბედისწერის მსხვერპლი. და თუ რომელ ფუნქციას მოირგებს ქალი ესეც მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, რადგან ხშირად ქალი ცვლის მთელ ცხოვრებას, სცენარს და ოჯახის, მამის თუ მეუღლის ცხოვრებას.

საბედისწერო ქალს კი კარგი არც თავისი თავისთვის მოაქვს და არც იმ ადამიანის ცხოვრებისთვის ვისაც გადაეკვეთება, ის ღუპავს პერსონაჟს და იღუპავს თავს, მისი ცხოვრება ყოველთვის ქარიშხალივით არის, შეუჩერებელი დინებით მიდის და ვერაფერს იზამს, ვერც თავად და ვერც ვერავინ ჩაერევა მისი ცხოვრების მდინარებაში, თითქოს ყველაფერი განსაზღვრულია და ვერაფერს შეცვლი.

მეამბოხე ქალი უმეტესად ცხოვრებას ცვლის, მას მოაქვს სიახლეები, ცვლილებები, იწვევს გარდამტეხ მოვლენებს და მის ცხოვრებას მოჰყვება მთელი რიგი გადაფასებები აზროვნებაში, შეხედულებებში, მიდგომებსა თუ დამოკიდებულებებში. რომ არა ასეთი ქალები მაშინ ვერც ერთი ქალი ვერ მოიპოვებდა დამოუკიდებლობას, სიტყვის უფლებას, ქორწინებისა და მეუღლის არჩევანს, ვერ შეძლებდნენ მოღვაწეობას სხვადასხვა სფეროში, მხოლოდ სახლითა და სახლში არსებული საქმეებით შემოიფარგლებოდნენ და არანაირი სიახლე ან ცვლილება შემოვიდოდა ყოველდღიურ ცხოვრებაში. მეამბოხე და მებრძოლ ქალს ყოველთვის შეუძლია, რომ თავის თავზე აიღოს ყველაზე რთული დავალებები და ნებისმიერ გამონგვევას თამამად შეეჭიდოს, გამოიყვანოს მის გვერდით მყოფი ადანიანები ნებისმიერი მძიმე მდგომარეობიდან და ბოლომდე შემართებით იბრძოლოს, გაიმარჯვოს და მოიპოვოს დაფასება.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მორჩილი ქალი ან ცოლი საკმაოდ დიდ და მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ქმრის ცხოვრებაში. ის უმეტესად ხელშემწყობი და თანამდგომია, მხარს უჭერს თავის მეუღლეს ყველა ნამოწყებაში და ყველაფერში გვერდით უდგას. სწორედ მორჩილი და ჩუმი ხასიათით ახერხებს, რომ შეინარჩუნოს სიმშვიდე, გადაიტანოს ნებისმიერი სახის გაჭირვება, არასოდეს დანებდეს ცხოვრებას და გაამხნევოს ოჯახის წევრები. სწორედ ასეთი ქალების ხარჯზე შეუძლია გადაიტანოს ყველანაირი გაჭირვება, გაუძლოს უკიდურეს გაჭირვებას, ოჯახის წევრებმა ჰპოვონ მხარდაჭერა და გამხნელება, მეუღლემ იგრძნოს განხნელება და ბოლომდე ვერასოდეს იგრძნონ თუ როგორი გასაჭირი ტრიალებს მათ თავზე და მიუხედავად მოზღვავებული შავი ღრუბლებისა მაინც სიმშვიდეს გრძნობდნენ და მშვიდად მიუყვებოდნენ ცხოვრების გზას.

ოსურ ლიტერატურაში მნიშვნელოვანი როლი აკისრია ქალს, ოსი მწერლების შემოქმედებაში ქალთა სახეები საკმაოდ საყურადღებოა. ამ შემთხვევაში კონკრეტულად გამოვყოფ რამდენიმე მწერალსა და მათი შემოქმედებიდან განვიხილავ ქალთა სახეებს. სტატიაში განხილული მწერლები და მათი ნაწარმოებები მოიცავს: სეკა გადაითი „აზაუ“, ჩერმენ ბეჯიზათის „ქოძირთები“ და „ახლევათების რძალი“, ასევე სოზირიყო ყულათის „ნომილუსი“.

დასკვნის სახით, ქალის როლის განსაზღვრა ოსურ ლიტერატურაში უაღრესად მნიშვნელოვანია, რადგან უფრო უკეთ დაგვანახებს ოსი ქალების ყოფასა და მათ რეალობას ისტორიულ კონტექსტში, მათ გასაჭირი უფრო მეტად გასაგები და დასანახი გახდება. უფრო ცხადად ვხედავთ მათ მნიშვნელობასა და რეალურ ყოფას.

FACES OF WOMEN IN OSSETIAN LITERATURE

The face and role of a woman always occupies an important place in literature. There is no society where women do not have a special function. A woman can become the destroyer of a character, as well as the cause of turning events in a hero's life. A wife can be submissive and calm, supportive and supportive of her husband, as well as rebellious and bringing chaos or division. What role a woman will play and what function she takes on changes and conditions the entire course of events.

Throughout history, a woman is sometimes a victim of circumstances, she has to be obedient to her family, she is often deprived of the right to vote, and she has to bear all the trials and tribulations silently and submissively. There are cases when a woman is framed by reality and era, and all her behavior and steps are conditioned and defined by established stereotypes and era. A woman's life and choices are decisively influenced by her social or economic status. When a woman cannot make a decision and her whole life is determined by the rules, when traditions and culture become decisive at every stage of a woman's life, and any of her actions are conditioned by a certain framework.

There are three types of women: submissive, rebellious and victim of fate. And which function a woman will fit, this also plays an important role, because often a woman changes the whole life, the scenario and the life of the family, father or husband.

A fatal woman does not bring good either to herself or to the life of the person whom she crosses, she destroys her character and destroys herself, her life is always like a storm, it goes with an unstoppable current and she cannot do anything, neither she nor anyone can interfere in the river of her life, as if everything is determined and You can't change anything.

A rebellious woman usually changes life, she brings innovations, changes, causes transformative events and her life is followed by a series of reassessments in thinking, views, approaches or attitudes. If it weren't for such women, then no woman would have gained independence, the right to speak, to choose marriage and spouse, they would not have been able to work in different fields, they would have been limited to the house and the affairs of the house, and no news or changes would have entered their daily life. A rebellious and fighting woman is always able to take on the most difficult tasks and bravely face any challenge, bring out the people next to her from any difficult situation and fight to the end, win and gain appreciation.

It should also be noted that a submissive woman or wife plays a rather large and important role in her husband's life. He is mostly supportive and helpful, supports his wife in all undertakings and stands by her side in everything. It is with his obedient and silent character that he manages to keep calm, endure any kind of hardship, never give up on life and encourage his family members. It is at the expense of such women that they can endure all kinds of hardships, endure extreme hardships, family members can find support and encouragement, their spouses can feel encouragement, and they can never fully feel what kind of hardships are hovering over them, and despite the stormy black clouds, they still feel peace and calmly follow the path of life.

Women play an important role in Ossetian literature, women's faces are quite noteworthy in the work of Ossetian writers. In this case, I will specifically highlight some writers and discuss the faces of women from their works. The writers discussed in the article and their works include: "Azau" by Seka Gadati, "Kodzirtebi" and "The Daughter-in-law of Akhlevati" by Chermen Bejizat, as well as "Nomilus" by Soziryo Kulat.

In conclusion, defining the role of women in Ossetian literature is extremely important, because it will better show us the existence of Ossetian women and their reality in the historical context, their plight will become more understandable and visible. We see their meaning and real existence more clearly.

ეთნიკური უმცირესობების კულტურათა მხარდაჭერის მიზნით განხორციელებულ ღონისძიებათა სანიმუშო მაგალითები

2009-2019 წლებში ეთნიკური უმცირესობების კულტურათა მხარდაჭერი სახელმწიფო პოლიტიკის დინამიკის წარმოსაჩენად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ზოგადად, სახელოვნებო სფეროში, მათ შორის, არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დასაცავად კულტურის სამინისტროს ხელშეწყობით განხორციელებული მრავალსახოვანი ღონისძიებანი.

სამეცნიერო კვლევის პროცესში ყურადღება გამახვილდა ამ მიმართულებით მომზადებული პროექტებისა და პროგრამების, ასევე ჩატარებული კონკურსებისა და ფესტივალების მდგრადსა და სტაბილურ ხასიათზე. მათგან სანიმუშოდ მოვიხმობთ საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობების კულტურათა მხარდაჭერ პროექტებს, კერძოდ, სსიპ გ.ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის მუზეუმისა და კულტურის სამინისტროს ერთობლივ პროექტ „მრავალფეროვან საქართველოსა“ და „ეთნიკურ უმცირესობათა თვითმყოფადობის ამსახველი გამოცემების ხელშეწყობის“ პროექტს. ზოგადად, ისინი მიზნად ისახავდა მცირერიცხოვანი ეთნოსებით დასახლებულ რეგიონებში მცხოვრები ახალგაზრდების კავშირის გაღრმავებას თანამედროვე კულტურულ პროცესებთან და ამისათვის აქ მასშტაბური კულტურულ - შემეცნებითი და მუსიკალური პროგრამების მომზადებას, ცნობილ საზოგადო მოღვაწეთა საიუბილეო თარიღების აღნიშვნას, კინოჩვენებების მოწყობას, ასევე ბეჭდური პროდუქციის გამოცემებს. საგამომცემლო საქმიანობის გააქტიურების თვალსაზრისით, საზგასამელო ცნობილი ოსი ლიტერატურული მოღვაწეების - გიორგი ძუგაევის, გიორგი ბესტაუთის, კოსტა ხეთაგუროვის ორენოვანი კრებულების გამოცემა სახელმწიფოს მხარდაჭერით, რაც მეტყველებს სახელმწიფო პოლიტიკის მიზანმიმართულ წარმართვაზე. მრავალმხრივია განხორციელებულ ღონისძიებათა თემატიკაც და ფორმაც. როგორც წესი, ეთნიკური საკითხები, მათ შორის, ეთნიკური კულტურის თ ვ ი თ მ ყ ო ფ ა დ ო ბ ი ს შ ე ნ ა რ ჩ უ ნ ე ბ ი ს თემა ძალზე სენსიტიურია, რის გამოც ამ ღონისძიებათა ორგანიზატორ-დამფინანსებლებმა გაითვალისწინეს პოლიტიკური კონიუნქტურა. ამიტომ აქცენტი გააკეთეს მცირე ეთნოსთა ე. წ. ფოკუსჯგუფებზე, მათს კულტურულ საჭიროებებსა და ქართულ სივრცეში ინტეგრაციის გააქტიურების აუცილებლობაზე.

ეთნიკური უმცირესობების კულტურათა, მათ შორის, არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მხარდასაჭერად განხორციელებული ღონისძიებების შესწავლამ თვალსაჩინოდ წარმოაჩინა მათი მასშტაბი, ხარისხი და მრავალსახეობა. თუმცა, ზოგადად, ჩვენი შეფასებით, ეთნიკურ უმცირესობათა ტრადიციების დაცვის, კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ხელშეწყობი სახელმწიფო მიდგომა ჯერ კიდევ დგას არაერთი პრობლემის წინაშე. იმისათვის, რომ სახელმწიფო პოლიტიკა ამ მიმართულებით უფრო ეფექტური და შედეგიანი გახდეს, იგი აუცილებლად საჭიროებს ამ პრობლემათა იდენტიფიკაციას, კლასიფიცირებასა და სიღრმისეულ შესწავლას, რაც საწინდარი გახდება მათს აღმოსაფხვრელად ადეკვატური სახელმწიფო პოლიტიკური ორიენტაციის შესამუშავებლად.

SAMPLE EXAMPLES OF MEASURES TAKEN TO SUPPORT ETHNIC MINORITIES

Sample examples of activities implemented with the support of the Ministry of Culture in order to demonstrate the work performed to protect real cultural heritage and art between 2009 and 2019 were reviewed. The sustainability of projects, competitions, festivals, and programs prepared for those events was explored during the research process. Between 2009 and 2019, we underlined the dynamics of the state policy supporting the cultures of ethnic minorities. It is particularly important in the field of arts to protect intangible cultural heritage. In the process of scientific research, attention was focused on the sustainability of the projects and programs prepared in this direction, as well as the competitions and festivals conducted. As an example of them, we will underline the projects supporting the cultures of ethnic minorities living in Georgia, in particular the joint project of the G.Leonidze Museum of Georgian Literature and the Ministry of Culture "Diverse Georgia," and the project "Promotion of Publications Reflecting the Identity of Ethnic Minorities". In general, they aimed to deepen the connection between young people living in regions inhabited by small ethnic groups and modern cultural processes. To achieve this, large-scale cultural-cognitive and musical programs are prepared here, the anniversary dates of famous public figures are celebrated, film screenings are organized, and printed materials are published. Regarding the publishing activity, it is worth emphasizing the publication of bilingual collections of famous Ossetian literary figures - Giorgi Dzugaev, Giorgi Bestouti, Kosta Khetagurov with the support of the state, which indicates the purposeful direction of the state policy. The theme and form of the events are multifaceted. As a rule, ethnic issues, including the topic of preserving the identity of ethnic culture, are very sensitive, which is why the organizer-sponsors of these events took into account the political conjuncture. For this reason they focused on small ethnic groups, their cultural needs and the need to activate integration in the Georgian arena.

The study of measures implemented to support the cultures of ethnic minorities, including intangible cultural heritage, clearly revealed their extent, quality and diversity. However, in general, according to our assessment, the protection of the traditions of ethnic minorities, the preservation of cultural identity, and the state approach to promoting civil integration still faces a number of problems. In order for the state policy to become more efficient and effective in this direction, it definitely needs to identify, classify and conduct an in-depth study of these problems, which will become a prerequisite for developing an adequate state political orientation for their elimination.

ვაჟა სანთელაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, დოქტორი,
თბილისი, საქართველო

ნიკონმინდის მონასტრის XI ს ბოლო მეოთხედის (არასრული) ქონებრივი მდგომარეობა (ისტორიული საბუთების მიხედვით)

შუა საუკუნეების საქართველო გამოირჩევა სხვადასხვა საკმაოდ რთული პოლიტიკურ მოვლენებით, რასაც რა თქმა უნდა, თან ახლდა სოციალური და ეკონომიკური აღმავლობა და დაცემა. შუასაუკუნეების მონასტრების ეკონომიკური ისტორიის შესწავლა, რამდენადაც ეს დღეს ჩვენთვის გარკვეულ წილად ხელმისაწვდომია, რამდენიმე კუთხით არის მნიშვნელოვანი და საინტერესო. აღსანიშნავია, რომ ეკლესიის ეკონომიკური მდგომარეობა გვიჩვენებს ქვეყნის

განვითარების დონეს. ამასთანავე მოცემული საკითხის შესწავლა საშუალებას გვაძლევს დავაკვირდეთ ეკლესიის გავაღწევის ალნიშნული ეპოქის საზოგადოებრივ ცნობიერებაზე. ამ მხრივ მეტად მნიშვნელოვანია ამავე ეპოქის საეკლესიო დოკუმენტები XI ს. ისტორიულმა საბუთებმა, სამწუხაროდ ჩვენამდე ნაკლები სახით მოაღწია. მათი უმეტესობა განადგურდა მტრის შემოსევის შიდაფეოდალური ომებისა და სხვადასხვა მიზეზების გამო. თუმცა ამ მხრივ აღსანიშნავია მონასტრის წინამძღვართა მიერ შედგენილი ანგარიშები, საიდანაც მნიშვნელოვან ცნობებს ვღებულობთ.

ნიკორწმინდის მონასტერი, ისევე როგორც სხვა დანარჩენი, წარმოგვიდგება როგორც ვრცელ და მრავალმხრივ განვითარებულ სამონასტრო ორგანიზმად. იგი დიდი ქონებისა და მამულების მფლობელია. მონასტრის წინამძღვარი სხვადასხვა წყაროთა მეშვეობით, შესაბამისი ეკონომიკური შესაძლებლობების მიხედვით მუდმივად ახერხებს სამონასტრო ქონების გაზრდასა და განვითარებას. კონკრეტულ თანხებში ასახული სამონასტრო ქონების სიდიდე საშუალებას მოგვცემს დავინახოთ მისი ეკონომიკური მდგომარეობა და შესაძლებლობები. ნიკორწმინდის დანერჩის მიხედვით შესაძლებელია მონასტრის ყმა გლეხებისა და მამულების არასრული ოდენობის განსაზღვრა. მოცემული საკითხი მნიშვნელოვანია რადგან ნიკორწმინდის საეპისკოპოსო წარმოადგენდა რაჭაში ერთ-ერთ ვრცელ და განვითარებულ სამონასტრო კომპლექს რომელიც ესაზღვრებოდა შიდა ქართლის მთიანეთსა და დვალეთს. მნიშვნელოვანია ერთგვარი შეადარება მოვახდინოთ ალნიშნული პერიოდის მონასტრებს შორის, რაც კიდევ ერთხელ გვიჩვენებს მათ ეკონომიკურ შესაძლებლობებს.

Vazha Santeladze,

*PhD Student,
Ivane Javakishvili Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia*

Property condition (incomplete) of Nikotsminda Monastery in the last quarter of the XI century (Based on historical documents)

Medieval Georgia is characterized by various quite complex political events, which of course were accompanied by social and economic ups and downs. The study of the economic history of the monasteries of the middle Ages, to the extent that it is available to us, is important and interesting from several points of view. It should be noted that the economic situation of the church shows the level of development of the country. At the same time, the study of this issue allows us to observe the influence of the church on the public consciousness of the mentioned era. In this regard, the church documents of the XI century are very important. Historical documents, unfortunately, have reached us in an incomplete form. The majority were destroyed due to enemy invasions, internal feudal wars, and other causes. However, in this regard, it is worth mentioning the accounts compiled by the forefathers of the monastery, from which we obtain important information.

The present paper deals with the Nikortsinda monastery, which like many others, is presented as a vast and multifaceted monastic organization. It owned large properties and estates. Abbot constantly managed to increase and develop the monastic property through various sources. Therefore, the monastic property expressed in specific amounts will allow us to see its economic situation and resources. According to the writings of Nikortsinda, it is possible to determine the incomplete amount of the monastery's serfs and estates. This issue is important because Nikortsinda Episcopate was one of the extensive and developed monastic complexes in Racha, which bordered Mtianeti and Dvaleti of Shida Kartli. The comparison between the monasteries of the mentioned period once again shows their economic capabilities.

Lela Saralidze

*PhD of History, Chief Scientist-researcher of the
Regionalism Research institute,
Tbilisi, Georgia*

FROM THE HISTORY OF THE POLITICAL STATUS OF OSSETIA IN THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA (1918-1921)

During the existence of the Democratic Republic of Georgia, the first autonomous republics were created on the territory of Georgia. On the basis of the "Act of Independence", adopted on May 26, 1918 the national minorities were given the opportunity for free socio-economic and cultural development. The Government of Georgia equally ensured the civil and political rights of all citizens of the republic, regardless of nationality, religion, and opened a free arena for development to representatives of all nations living on the territory of Georgia. All this was reflected in the Constitution of the Democratic Republic of Georgia, where a separate chapter 14 was devoted to the rights of national minorities.

In the constituent assembly of the Georgian Democratic Republic, Ossetian deputies were elected on the list of the Social Democratic Party and took an active part in the work of various commissions. The government of the Democratic Republic actively cooperated with the Ossetian National Council.

The external power, in particular the Russian factor, played a particularly negative role. At the instigation of the Bolsheviks, in 1918-1920, the Ossetians living in Shida Kartli organized more than one uprising, demanding the establishment of the Soviet Union and the joining of the so-called South Ossetia to Bolshevik Russia. It should be noted that the population of the Ossetian nationality of different regions was categorically against the separatist forces, they considered such demonstrations disastrous for the Ossetian people, since the demonstrations contributed to the food crisis. The government of the Democratic Republic called on the rebels to respect the law, warning them that they would be severely punished for violating public order.

The South Ossetian Autonomous District was created on April 20, 1922, after the occupation-annexation of the Democratic Republic of Georgia by Bolshevik Russia, into which 40 Georgian villages, as well as the city of Tskhinvali, were illegally included. Soviet historiography deliberately falsified the history of the creation of the South Ossetian Autonomous Region and banned real documents describing this history. The opinion of the then People's Commissar of Internal Affairs of the Bolsheviks, a lawyer by profession, Bessarion Kvirvelia, in which it was clearly stated that the People's Commissariat of Internal Affairs considered it impossible to separate South Ossetia into as separate administrative unit, even with the right of a territorial unit, due to geographical and economic considerations.

The creation of this region by the Bolsheviks caused dissatisfaction with both the Georgian and Ossetian populations.

Сефербеков Руслан И.

*Институт истории, археологии и этнографии
Дагестанского федерального исследовательского центра РАН.
доктор исторических наук
Махачкала, Россия*

ОБ ОДНОМ ПРЕДСВАДЕБНОМ ОБРЯДЕ АВАРЦЕВ ГУМБЕТА: КУКОЛЬНЫЙ ДАРООБМЕН

Аварцы Гумбета – сбуэтническая группа аварцев, которая в прошлом входила в союз сельских обществ «Бакъальулал» (18 селений). После окончания Кавказской войны на Северо-Восточном Кавказе и создания в 1860 г. Дагестанской области, Гумбет вошел в новообразованный Андийский округ. После провозглашения автономии Дагестанской Социалистической Советской Республики 13

ноября 1920 г. и образования Дагестанской АССР 20 января 1921 г., путем выделения части территории Андийского округа был образован Гумбетовский район с центром в сел. Мехельта.

Вплоть до 80-х гг. XX в. у гумбетовцев было принято перед свадьбой строить дом для новобрачных. При возведении фундамента и крыши жилища, обмазки полов и стен глиной устраивался «гвай» – обычай взаимопомощи, когда на помощь родителям невесты приходили на помощь родственники и соседи. При обмазке глиной полов и стен жилища, женщины лепили из нее «грязевую куклу» («хларшул ясикло») и молча отправляли ее в дом родителей невесты. Те принимали куклу, а в ответ посылали участвовавшим в «гвае» поднос с едой – вареное мясо, пироги с творогом и мясом, мучную халву.

В доме невесты тоже устраивала «гвай» для подготовки постельных принадлежностей для молодоженов. При его завершении из лоскутков материи готовили «тряпичную куклу» («члартлил ясикло») и так же молча отправляли ее в дом жениха. Родители жениха принимали эту куклу и отправляла женщинам такой же поднос с яствами.

Таким образом, как это видно, во время подготовки к свадьбе, при возведении жилища для новобрачных, и подготовке им постельных принадлежностей, стороны жениха и невесты молча обменивались «грязевой» и «тряпичной» куклами, а также подносами с едой.

Помимо указанных кукол, у аварцев имелись также «хлебные куклы» («ясикло»), которые дарились девочкам во время одного из важных календарных обрядов – праздника первой борозды («оц бай»).

Как нам кажется, все эти куклы являются олицетворениями образа *Богини-матери* и отражают существовавший культ плодородия. В некоторых обрядах куклы символически замещали людей.

R.I. Seferbekov

*Institute of History, Archeology and Ethnography
Makhachkala, Russia*

A PRE-WEDDING RITUAL OF GUMBET-AVAR: DOLL EXCHANGE

Avars of Gumbet are a sub-ethnic group of Avars, which in the past was part of the “Bakalulal” Union of Rural Societies (18 villages). After the end of the Caucasian War in the North-Eastern Caucasus and the establishment of the Dagestan region in 1860, Gumbet entered the newly formed Andean district. After the proclamation of the autonomy of the Dagestan Socialist Soviet Republic on November 13, 1920 and the formation of the Dagestan Autonomous Soviet Socialist Republic on January 20, 1921, the Gumbetovsky district was formed with its the center in the village of Mechelta.

Up to the 80s of the XX century it was customary for Gumbet residents to build a house for the newlyweds prior the wedding. During the construction of the foundation and roof of the dwelling, coating the floors and walls with clay, “gwai” was arranged – a custom of mutual assistance, when relatives and neighbors came to the aid of the bride’s parents. When plastering the floors and walls of the dwelling with clay, women molded a “mud doll” (“khlarshul yasiklo”) from it and silently sent it to the house of the bride’s parents. They accepted the doll, and in return they sent a tray with food to those who participated in the “gwai”, consisting of boiled meat, pies with cottage cheese and meat, flour halva.

In the bride’s house, they also arranged the “gwai” to prepare bedding for the newlyweds. At its completion, a rag doll (“chlartlil yasiklo”) was made from pieces of cloth and was also silently sent to the groom’s house. The groom’s parents accepted this doll and sent the same tray of food to the women.

Thus, as it can be stated, during the preparation for the wedding, the construction of the dwelling for the newlyweds, and the preparation of their bedding, the parties of the bride and groom silently exchanged mud and rag dolls, as well as trays of food.

In addition to these dolls, the Avars also had “bread dolls” (“yasiklo”), which were given to girls during one of the important calendar rituals – the festival of the first furrow (“ots bai”).

These dolls seem to be the personifications of the image of the Mother Goddess and reflect the existing cult of fertility. In some rituals, dolls symbolically replaced people.

მაჩი სიმონიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

გივი მარგველაშვილის ნოუმენები ანუ ყველაფერი ტექსტია

გივი მარგველაშვილი ცნობილი გერმანულენოვანი ქართველი მწერალი და ფილოსოფოსია. ის მეორე თაობის ემიგრანტია. დაიბადა ბერლინში, ტიტე მარგველაშვილისა და მარიამ ხეჩინაშვილის ოჯახში. „იგი გვევლინება იმ შემთხვევის განსახიერებად, როდესაც შვილის ბედისწერა მამისეულმა ბედისწერამ თუ არჩევანმა განსაზღვრა (მარგველაშვილი 2018:213).“ 1945 წელს მამა-შვილი მოტყუებით წაიყვანეს ბერლინის საბჭოთა საოკუპაციო ზონაში. ტიტე მარგველაშვილი მალევე დახვრიტეს, გივის კი ჯერ ზაქსენჰაუზენის საკონცენტრაციო ბანაკში უკრეს თავი, მოგვიანებით კი თბილისში ნათესავებთან ჩამოიყვანეს.

გივი მარგველაშვილი წერას 1961 წლიდან იწყებს. მასზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჰაიდეგერისა და ჰუსერლის ფილოსოფიამ. ცნობიერების ნაკადის თეორია ავტორს საშუალებას აძლევს, გამადიდებელი შუშით დააკვირდეს ადამიანის ცნობიერებას და ობიექტურად გააანალიზოს იგი. მწერალი ქმნის უნიკალურ სამყაროს, მისი ლიტერატურული კოსმოსი მუდმივად განახლებადი, განვითარებადი და ამოუწურავია. მარგველაშვილის პროზა თავისებურ ქსელურ სისტემას ქმნის სხვა მწერლების შემოქმედებასთან და სრულ შესაბამისობას წარმოადგენს. რაზეც ის წერს, აქტუალურია ყველა დროში და თითქოს წინასწარ განჭვრეტილია.

გივი მარგველაშვილმა ფილოსოფიისა და ლიტერატურის ბრწყინვალე კომბინაცია შექმნა. მის ნივთებში არსებითად სხვა სიუჟეტი ვითარდება, არა ის, რაც ავტორმა იწერა, არამედ ის, რაც თავისუფალია ყოველგვარი განპირობებულობებისაგან. მწერალს სძულს დიქტატურის ნებისმიერი ფორმით გამოვლინება, რადგან საკუთარ თავზე იწვინა რეჟიმების მთელი სიმძიმე. მისთვის კონკრეტული სიუჟეტი დიქტატურაა, ამიტომ მისი იდეაა, ნივთის დახურვის შემდეგ პერსონაჟები სხვაგვარად მოიქცნენ.

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია, გივი მარგველაშვილის რამდენიმე მინიატურის განხილვის მაგალითზე ვაჩვენოთ, თუ როგორ ცვლის ავტორი სიუჟეტურ განპირობებულობას და როგორ ახერხებს დეკონსტრუქციის მეთოდით ტექსტის გათავისუფლებას ყველა იმ ხელისშემშლელი ფაქტორებისაგან, რომლებიც აფერხებენ ტექსტის სინამდვილის აღქმას.

Mari Simonishvili,

PhD student
Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia

GIVI MARGVELASHVILI'S NOUMENI, THAT IS, EVERYTHING IS TEXT

Givi Margvelashvili is a famous German-speaking Georgian writer and philosopher. He is a second generation immigrant. He was born in Berlin, in the family of Tite Margvelashvili and Mariam Khechinashvili. "He appears to us as the embodiment of the case when the fate of the son was determined by the fate or choice of the father (Margvelashvili 2018:213)." In 1945, father and son were taken to the Soviet occupation

zone of Berlin. Tite Margvelashvili was shot soon after, while Givi was first shot in Sachsenhausen concentration camp, and later brought to Tbilisi with his relatives.

Givi Margvelashvili has been writing since 1961. He was greatly impressed by the philosophy of Heidegger and Husserl. The theory of stream of consciousness allows the author to observe human consciousness through a magnifying glass and objectively analyze it. The writer creates a unique world, his literary cosmos is constantly updated, developing and inexhaustible. Margvelashvili's prose creates a unique network system with the works of other writers and is in full compliance. What he writes about is relevant in all times and seems to be foreseen.

Givi Margvelashvili created a brilliant combination of philosophy and literature. In his books, a different plot develops, not the one that the author wants, but the one that is free from any conditions. The writer hates the manifestation of dictatorship in any form, because he bears all the weight of the regimes on himself. For him, a specific plot is a dictatorship, so his idea is that the characters behave differently after the book is closed.

The aim of the present work is to show how the author changes the story conditioning and how he manages to free the text from all the hindering factors that hinder the perception of the authenticity of the text by the method of deconstruction.

ქეთევან სიხაყულიძე

*ოსუ ჰუმანიტაჲდ მეცნიეხებათა ფაკულტეტი
ასოციეხებული ჰხოფესოხი, ფოლკლორისტიკის
კათეხის ხედმღვანელი
თბილისი, საქახოველო*

სამონადირეო თემა ოსურ ფოლკლორში

მონადირეობას ოსების ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა. შესაბამისად, აქ ჩამოყალიბდა ამ საქმიანობასთან დაკავშირებული წესები, ტრადიციები, მითოლოგიური წარმოდგენები, რაც აისახა მათ ზეპირსიტყვიერებაში. ოსური ფოლკლორის საინტერესო პერსონაჲები არიან ნადირობის ღვთაება აფსატი და ტრაგიკული ბედის მქონე მონადირეები. წარმატებული ნადირობა აფსატის ნებაზე იყო დამოკიდებული, ამიტომ მონადირეები მას ხოტბას ასხამდნენ, თხოვნით მიმართავდნენ და ასრულებდნენ დადგენილ წესებს. ეს ტრადიციები ერთგვაროვანია კავკასიის სხვადასხვა რეგიონში. საკულტო ხასიათისაა აფსატთან დაკავშირებული ტექსტების უმრავლესობა, თუმცა გვხვდება ისეთი ლექსებიც, რომლებშიც სარწმუნოებრივ- მითოლოგიური მოტივები გაფერმკრთალებულია.

1974 წელს რუსულ ენაზე დაიბეჭდა ოსური ხალხური პოეზიის ნიმუშების კრებული „შორეული წლების სიმღერები“. აქ ყურადღებას იპყრობს აფსატისადმი მიძღვნილი ორი ლექსი, რომლებშიც ნადირთღვთაება არატრადიციულადაა წარმოდგენილი. ბალადა „სიმღერა აფსატზე“ მოგვითხრობს, რომ ნადირთღვთაება ყურად არ იღებს მდიდარი მონადირეების თხოვნას და ღუპავს მათ, ხოლო ღარიბ მონადირეს ხელს უწყობს ნადავლის მოპოვებაში. მეორე ლექსში „აფსატი და კომიას ვაჟი“ აფსატი უსინათლო და უმწეო მოხუცია, რომელიც მისტიკის მოტაცებულ ქალიშვილს.

ოსურ ზეპირსიტყვიერებაში აისახა ტრაგიკულად დაღუპული მონადირის ამბავი, რომელიც გვხვდება კავკასიის სხვა ხალხთა შემოქმედებაშიც. კავკასიელთა წეს-ჩვეულებებში ჩანს, რომ ნადირის ხოცვა რეგლამენტირებული იყო. ვინც ამ წესს დაარღვევდა ან განსაკუთრებული ნიშნების მქონე ნადირს მოკლავდა, უთუოდ დაისჯებოდა. ეს არის მთავარი თემა დაღუპული მონადირის ციკლის თქმულებებსა და პოეზიაში.

ცნობილია მონადირე გუიმანის სახელი, რომელიც კარგი მონადირე იყო, მაგრამ მამის გაფრთხილებას ყური არ უგდო და უზომოდ ხოცა ჯიხვები. ამის გამო იგი კლდიდან გადაი-

ჩეხა. გუიმანის ამბავს ვარიანტებიც მოეპოვება, რომელშიც მეგობრის ლალატიცაა ჩართული. ეს მოტივი ასევე ცნობილია კავკასიელთა ზეპირსიტყვიერებაში. გუიმანის ამბავი გალექსა ოსმა პოეტმა გ. მელიევმა და მას უწოდა „უახაგაგის ვაჟი პატარა გუიმანი“. ამდენად, ტრაგიკული ბედის მქონე მონადირე ლიტერატურულ გმირად იქცა.

Ketevan Sikharulidze

*Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia*

HUNTING THEME IN OSSETIAN FOLKLORE

Hunting had an important place in the life of Ossetians. Accordingly, the rules, traditions, and mythological representations related to this activity were formed here, which was reflected in their folklore. Interesting characters in Ossetian folklore are the hunting deity Apsat and hunters with tragic fates. A successful hunt depended on Apsat's will, so the hunters preached to him, made requests, and followed the established rules. These traditions are uniform in different regions of the Caucasus. Most of the texts related to Apsat are cultic in nature, although there are some poems in which the religious-mythological motifs are weakened.

In 1974, a collection of samples of Ossetian folk poetry "Songs of distant years" was published in Russian. Here, attention is drawn to two poems dedicated to Apsat, in which the hunting deity is presented in an unconventional way. The ballad "Song of Apsat" tells us that the hunting deity does not listen to the pleas of rich hunters and kills them while helping the poor hunter to get prey. In the second poem, "Apsat and Komia's son", Apsat is a blind and helpless old man who mourns his abducted daughter.

The story of the hunter who died tragically was reflected in the Ossetian folklore, which can be found in the works of other peoples of the Caucasus as well. In the customs of the Caucasians, it can be seen that the killing of the beast was regulated. Anyone who violated this rule or killed a beast with special marks would certainly be punished. This is a major theme in the tales and poetry of the Dead Hunter cycle.

The name of the hunter Guiman is known, he was a good hunter, but he did not listen to his father's warning and killed the deer in abundance. Because of this, he slipped off the cliff. There are also variants of Guiman's story, including the betrayal of a friend. This motif is also known in the folklore of Caucasians. The story of Guiman was written by the poet G. Meliev who called him "Little Guiman, the Son of Uakhagag". Thus, the hunter with a tragic fate became a literary hero.

გიორგი სოსიაშვილი

გოჩის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

შოტლანდიელი ექიმი, ბოტანიკოსი და მოგზაური რობერტ ლაიელი ოსების შესახებ

რობერტ ლაიელი დაიბადა შოტლანდიის ქალაქ პაისლიში 1789 წლის 26 ნოემბერს, ტექსტილის მწარმოებელთა ქალაქში, რომლის მაცხოვრებელთა უმრავლესობას ფეიქრები წარმოადგენდნენ. რობერტ ლაიელი საშუალო ფენის შეძლებულ ოჯახს ეკუთვნოდა. იგი გახლდათ უილიამ ლაიელის და ჯენეტ ტასინის ვაჟი. როგორც რობერტ ლაიელის ცხოვრების და მოღვაწეობის კანადელი მკვლევარი გ. კემბპელი აღნიშნავს რობერტის მამა უილიამი შესაძლებელია გაიგივებული იყოს იმ უილიამთან, რომელიც 1800-იან წლებში მოხსენიებულია, როგორც წარმატებული ვაჭარი პაისლიდან. XVII-XVIII საუკუნეებში ქ. პაისლი ტექსტილის წარმოების თვალსაზრისით ქვეყნის ცენტრად იქცა. რობერტ ლაიელი გან-

ცვიფრებული იყო ქალაქის სწრაფი ინდუსტრიალიზაციით, სადაც სულ უფრო და უფრო მწვავედებოდა პოლიტიკური რადიკალიზმი, რამაც საფრანგეთის რევოლუციის პერიოდში (1789-1799 წ.წ.) მოსახლეობის დიდი ნაწილის გალატაკება გამოიწვია. ამის მიუხედავად, XVIII საუკუნის II ნახევარში, ქალაქის მოსახლეობას საკმაოდ მაღალი შემოსავალი ჰქონდა. პაისლიში მრავლად იყვნენ წერა-კითხვის მცოდნე მოქალაქეები, რამაც ქალაქი მიმზიდველი გახადა. წიგნიერი საზოგადოების არსებობამ პაისლიში XIX საუკუნის დასაწყისში რამდენიმე ბიბლიოთეკის დაარსება განაპირობა. 1802 წელს პაისლის საბიბლიოთეკო საზოგადოება დაფუძნდა, ხოლო 1808 წელს შეიქმნა ბიბლიოთეკა ვაჭრობის შესახებ. წერა-კითხვის გავრცელებამ, როგორც გ. კემპელი აღნიშნავს, პაისლის მაცხოვრებლებში რადიკალიზმის გავრცელებას შეუწყო ხელი. ამას განაპირობებდა რამდენიმე ფაქტორი, მათ შორის ევროპაში არსებული კონფლიქტები, ადგილობრივი პროდუქციის გაყიდვის შემცირება და გარემოს დაცვის პრობლემა. ინდუსტრიალიზაციის განვითარებამ პაისლიში ფეიქართა ცხოვრების დონე გააუარესა. ტექსტილის წარმოებაში დასაქმებულებს ხელფასი თითქმის 50%-ით შეუმცირდათ. სოციალური ფონის დამძიმების მიუხედავად რობერტ ლაიელის მამას აღმოაჩნდა ფინანსური რესურსი, რომ შვილის განათლებისათვის პაისლის სკოლა-გიმნაზიაში კვარტალურად 58 შილინგი გადაეხადა. აღნიშნულ სასწავლებელში საკმაოდ მაღალი დონის მასწავლებლები მოღვაწეობდნენ. ლიტერატურის და მეცნიერებების გარდა, რობერტი აქ სწავლობდა ლათინურ და ფრანგულ ენებს.

რობერტმა ლაიელმა თავის თხზულებაში საკმაოდ ვრცელი ადგილი დაუთმო ოსებს, უკან დაბრუნებისას, როგორც ჩანს, მოგზაური ოსების ყოფა-ცხოვრებით და ადათ-წესებით დაინტერესდა და ძალზე საინტერესო ცნობები დაგვიტოვა ჩრდილოეთ კავკასიაში მცხოვრები ალანთა შთამომავლების შესახებ, რომელთა ძირითადი ნაწილი მოგზაურის ცნობით მდ. ფიაგსა და მდ. თერგს შორის მოსახლეობდა. რობერტ ლაიელის ჩანაწერებში აღწერილია: ოსების გარეგნობა, მათი ჩაცმულობა, ქორწინების და დაკრძალვის რიტუალები, სისხლის ალების წესი და სხვ. ჩანაწერიდან ირკვევა, რომ რობერტ ლაიელს ოსების შესახებ უსარგებელია გერმანელი მოგზაურის კლაპროთის ცნობებით, როგორც მიუთითებს ის არ უღრმავდება ოსების ისტორიას, შოტლანდიელ ექიმს ოსების თანამედროვე ყოფა უფრო აინტერესებდა. მოგზაურის ცნობით, ოსთა საცხოვრებელი ყაბარდოს ველები იყო და მათ ტერიტორიას კავკასიონის ქედი ესაზღვრებოდა: „ოსებს ადრე მართავდნენ მათი მთავრები, ისინი დასახლდნენ ყაბარდოს დიდ და პატარ ველებზე და მათი სამოსახლოს საზღვრების ნაწილს წარმოადგენდა კავკასიონის მთათა კომპლექსი. მრავალი ცვლილებისა, თუ სამეზობლოში მომხდარი ამბების მიუხედავად, მათი საცხოვრებელი ამ დრომდე იგივე დარჩა“. ვლადიკავკაზის შემოგარენში მცხოვრები ოსები მგზავრების ძარცვით, თუ გატაცებით იყვნენ დაკავებული და რუსებისგან გამოსასყიდს ითხოვდნენ: „თუმცა, მგზავრმა უარი არ უნდა თქვას დაცვაზე. უამრავი მგზავრი ლაპარაკობს ოსებზე, რომლებიც ცხოვრობენ ვლადიკავკაზის მახლობლად, ისინი ელოდებიან მგზავრებს, რომლებსაც იპყრობენ და ტყვედ მიჰყავთ, სანამ არ მიიღებენ გამოსასყიდს რუსებისაგან. ეს ფულის შოვნის საშინელი პრაქტიკა არსებობს უკვე 40 წელია და ისე ხშირად გამოიყენება, რომ სამი თვეც არ გადის, ერთი მგზავრი მაინც არ იყოს გატაცებული მათ მიერ.“

როგორც მივუთითებდით, რობერტ ლაიელი საქართველოს და კავკასიის შესახებ არაერთი თანამედროვე, თუ წინამორბედი მოგზაურის ჩანაწერს იცნობდა, მისი ტექსტი უფრო აღწერითი ხასიათისაა და ხშირად სხვა მკვლევართა დასკვნები უფროა მითითებული, ვიდრე თავად ავტორის, ეს შესაძლოა კავკასიელი ხალხებისადმი მისი ფრთხილი დამოკიდებულებითაც და, საერთოდ, მისი კავკასიისა და აზიის ქვეყნებში მოგზაურობის სავარაუდო მიზნითაც აიხსნას. ეს სიფრთხილე ნაკლებად ჩანს ლაიელის მხრიდან რუსეთის იმპერიის კავკასიურ პოლიტიკასა, თუ საიმპერატორო კარის მართვის სტილზე საუბრისას. იგი ისევე როგორც რუსეთზე დანერგულ წიგნში, იმპერიის მესვეურთა და ჩინოვნიკთა კრიტიკას არ გაურბის.

ამრიგად, შოტლანდიელი მედიკოსის, რობერტ ლაიელის ჩანაწერი ერთ-ერთი საინტერესო წყაროა, რომელიც კიდევ უფრო ავსებს სხვა ევროპელ მოგზაურთა ცნობებს ოსების-ჩრილოეთ კავკასიაში მცხოვრები ხალხის ისტორიის, ჩაცმულობის წესის, რეგილიგიური ტრადიციების, ზნე-ჩვეულებების და ყოფა-ცხოვრების შესახებ.

რობერტ ლაიელი 1831 წლის სექტემბერში წმ. მავრიკის კუნძულზე მალარიისაგან გარდაიცვალა.

Giorgi Sosiashvili

Professor of Gori State University

ROBERT LYALL,- A SCOTTISH DOCTOR, BOTANIST AND TRAVELLER ABOUT OSSETIANS

Robert Lyall was born on the 26th November, in 1789 in the town of Paisley, Scotland. It was the city of textile production and the majority of its residents were weavers. Though, Robert Lyall was from the middle class rich family. He was the son of William Layall and Janet Tasil. According to G. Gampell,- the Canadian researcher of Robert Lyall's life and activity, Robert's father William maybe the same William who was mentioned as one of the successful merchants from Paisley in 1800. The city of Paisley became the centre of the country due to its textile production in XVII-XVIII. Robert Lyall was surprised with the fast industrialization of his city where the political radicalism became more and more intense which caused the poverty of the most part of inhabitants during the revolution in France (1789-1799). Despite this fact, the inhabitants had a rather good income in the II half of XVIII century. There was a large number of literate citizens, which made the city attractive. The existence of a literate society led to the establishment of several libraries in Paisley at the beginning of XIX century. The library society of Paisley was established in 1802 and in 1808 a biolibrary on trade was created. In addition to them, libraries near several churches also appeared. The spread of literacy, as G. Gempel notes, contributed to the spread of radicalism among Paisley residents. This was due to several factors, including the conflicts in Europe, the decrease in the sale of local products and the problem of environmental protection. The development of industrialization worsened the standard of living of the weavers in Paisley. The salary of those employed in textile production were reduced by almost 50%. Despite his poor social background, Robert Lyall's father found the financial resources to pay 58 shillings per quarter for his son's education at Paisley Grammar School. Quite a high level of teachers worked at the mentioned school. In addition to literature and sciences, Robert studied Latin and French here.

Robert Lyall devoted a lot of attention to the Ossetians in his work. On his way back, it seems that the traveler became interested in the life and customs of the Ossetians and left us very interesting notifications about the descendants of the Alans living in the North Caucasus, the main part of which, according to the traveler, was inhabited between the River Piagsa and Tergi. The Ossetians' appearance, their clothes, the rules and customs of their marriages and burial, the rule of blood feud killing and etc. are described in Robert Lyall's records. As it is clear from his records, Robert Lyall used the German traveller's,-Klaproth's notifications about the Ossetians. As he points out, he does not delve into the Ossetian history. The Scottish doctor was more interested in their modern life. Due to the traveller's notification, the Ossetians lived in the valleys of Kabarda and their territory was bordered by the Caucasus Range: ""The Ossetians were previously ruled by their princes, they settled on the large and small fields of Kabarda and the Caucasus mountain complex was part of their borders and despite a lot of changes and occurrences in their neighbourhood, their residence has remained the same until now"".

The Ossetians living in the outskirts of Vladikavkaz used to rob or kidnap passengers and demanding ransom from the Russians: ""However, the passenger should not refuse protection. A lot of passengers speak about the Ossetians living near Vladikavkaz, they wait for passengers to catch and capture them until they get a ransom from the Russians. This appalling money-making practice has been around for 40 years and is used so frequently that not three months go by without at least one passenger being kidnapped by them.""

As we outlined, Robert Lyall knew many modern or previous travellers' records about Georgia and the Caucasus, his texts are more a descriptive type and other researchers' conclusions are pointed out more often than the author's himself. This may be explained by his cautious attitude towards the Caucasian peoples and, in general, by the probable purpose of his travels to the Caucasus and Asian countries. This caution is less visible on Lyell's part when talking about the Caucasian policy of the Russian Empire or the management style of the imperial court. As in the book written about Russia, he does not avoid the criticism of the officials of the empire.

Thus, the Scottish doctor and traveler, Robert Lyall's records are one of the interesting sources about the social-economic, and cultural life of Ossetians.

Robert Lyall died of malaria, in September, 1831 on the island of Mauritius.

Сугаров Давид А.

*архитектор-градостроитель, аспирант
ФГБУ «ЦНИИП градостроительства
филиала Минстроя России»,
Москва, Россия*

РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ВО ВЛАДИКАВКАЗЕ И ТБИЛИСИ КАК ФАКТОР ИХ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОГО ФОРМИРОВАНИЯ: 1917-1991 годы

Промышленное развитие двух исторических городов Владикавказа и Тбилиси – важный экономический аспект формирования Грузии и Осетии. История промышленной архитектуры в обеих ведущих городах и странах выявляет общие исторические вехи в становлении промышленных предприятий и определяет собственные пути дальнейшего технологического развития для каждой из обеих столичных городов. Уровень и состояние промышленности и экономики, как градообразующих факторов, несомненно, оказал существенное влияние на развитие торгово-экономического потенциала городов, экспорта из них товаров промышленного производства. Более того, крупные архитектурные комплексы промышленных предприятий явились основой формирования архитектурно-планировочной структуры и пространственной композиции, а также художественного образа столичных городов Владикавказ и Тбилиси.

Крайне важно и актуально приступить к изучению всего ассортимента товаров промышленного производства в Грузии и Северной Осетии с целью осмысления уровня развития промышленной технологии и подготовки научного исследования по истории промышленной архитектуры в городах Владикавказ и Тбилиси.

Sugarov David A.

*architect, town-planner,
Post-graduate student,
“TSNIIP Russian Ministry of Construction”.
Moscow, Russia.*

INDUSTRIAL DEVELOPMENT IN VLADIKAVKAZ AND TBILISI AS A FACTOR OF THEIR URBAN DEVELOPMENT: 1917-1990

The industrial development of the two historical cities of Vladikavkaz and Tbilisi is an important economic aspect of the formation of Georgia and Ossetia. The history of industrial architecture in both leading cities and countries reveals common historical milestones in the formation of industrial enterprises

and determines its own ways of further technological development for each of the two capital cities. The level and state of industry and economy, as city-forming factors, undoubtedly had a significant impact on the development of the trade and economic potential of cities, the export of industrial goods from them. Moreover, large architectural complexes of industrial enterprises were the basis for the formation of the architectural and planning structure and spatial composition, as well as the artistic image of the capital cities of Vladikavkaz and Tbilisi.

It is extremely important and relevant to start studying the entire range of industrial products in Georgia and North Ossetia in order to understand the level of development of industrial technology and prepare a scientific study on the history of industrial architecture in the cities of Vladikavkaz and Tbilisi.

სადომე სუხიაშვილი

*თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
დოქტორი
თბილისი, საქართველო*

მანკიერებათა მხილება და იუმორი არსენ ქოცოითის მოთხრობებში „გიგოს აღდგომა“ და „მეგობრები“

ნაშრომი შეეხება ოსური პროზის ფუძემდებლის, პოეტის, დრამატურგისა და პუბლიცისტის, არსენ ქოცოითის ორ მოთხრობას: „გიგოს აღდგომასა“ და „მეგობრებს“. ნაშრომის მიზანია, წარმოაჩინოს, როგორ მხატვრულ ხერხებს იყენებს ავტორი ამ მოთხრობების წერისას, რისი თქმა სურს მწერალს...

არსენ ქოცოითის ლიტერატურული შემოქმედება განსაკუთრებულია, რადგან როგორც მკვლევრები წერენ, არსენ ქოცოითი იყო პირველი მწერალი, რომელმაც მხატვრულ ხერხად გამოიყენა ეთნოფსიქოლოგიური ისტორიები. ის იყო მაღალი სოციალური იდეალების მქონე მორალისტი-მხატვარი. არსენ ქოცოითის ლიტერატურული გმირები წარმოადგენენ ოსური საზოგადოების იმ ნაწილს, რომლებიც იდეოლოგიურად მაძიებელნი და მოტყუებულნი არიან. მსგავსი შეფასებები, ზრდის ინტერესს მისი შემოქმედებისადმი.

მოთხრობა „გიგოს აღდგომა“ პირველივე აბზაციდან ტოვებს უცნაურ განცდას. მკითხველს ელიმება იმ რეალობაზე რომელიც მოთხრობის დასაწყისშივე გვხვდება. გიგო, რომელმაც გადაწყვიტა აღდგომა მდიდრულად ჩაეტარებინა, ცოლს, პელოს, ეკითხება გამოიცნოს, რა მოიფირა. ცოლიც გულუბრყვილო პასუხს აძლევს: „უყიდონ მელეს ფეხსაცმელი“, მაგრამ გიგოს სულ სხვა განზრახვა ჰქონდა. მას სურდა აღდგომას ყველა გაეოცებინა, ქალიშვილზე და მის საჭიროებებზე სულაც არ უფიქრია. იმისთვის რომ ირგვლივ ყველა გააოცონ, საჭიროა სააღდგომო მაგიდაზე ღორი ჰქონდეთ. სწორედ ამ მიზნით, მათ დაიწყეს ერთი გოჭის გასუქება და მთელი ოჯახის ერთადერთ საზრუნავად გოჭის გასუქება იქცა..

ამ რამდენიმე წინადადებიდან, ავტორი, ცხადად და მკაფიოდ გვაჩვენებს ადამიანის ფსიქოლოგიას. ადამიანის ერთადერთი საზრუნავია, სხვაში აღძრას შური.. აჩვენოს სხვებს მისი შესაძლებლობები...

მოთხრობა „მეგობრებში“ ჩვენ წინაშე წარსდგება ხელმწიფის ბოქაული ივან კუზმირ ტოპტიგო. ერთი შეხედვით არაფერი განსაკუთრებული, ეს არის სახელმწიფო მოხელე, რომელმაც წინა სალამოს კლუბში მთელი თანხა წააგო ექიმთან. ექიმმა თანხის სანაცვლოდ პრისტავს შესთავაზა ყაბარდოულ ცხენზე ეთამაშათ, მაგრამ ივან კუზმირ ტოპტიგო ამ ცხენს ცოცხალი თავით არ დათმობდა.

ნაწარმოები იწყება დაძაბულობით და მკითხველს ამზადებს მომავალი საფრთხისთვის. იგრძნობა ერთგვარი ტრაგიზმი. რაზე მიგვანიშნებს ავტორი, როცა სიუჟეტის მსვლელობისას შემოჰყავს ოსი მთიელი, რომელსაც პრისტავთან ერთგვარი გარიგება აქვს დადებული?

ნაშრომში კი შევეცდებით, მწერლის სათქმელი და ამ თქმულის გადმოცემის ხერხები გავაანალიზოთ.

Salome sukhiashvili

*Ivane Javakishvili Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia*

EXPOSURE OF VICES AND HUMOR IN ARSEN KOTSOIT'S STORI, GES "EASTER GIGO" AND "FRIENDS"

The work concerns two short stories by the founder of Ossetian prose, poet, dramatist, and publicist, Arsen Kotsoit: "Easter Gigo" and "Friends." The purpose of the paper is to show how the author uses artistic methods in writing these stories, what the writer wants to say...

Arsen Kotsoit's literary work is special because, as the researchers write, Arsen Kotsoit was the first writer who used ethnopsychological stories as an artistic technique. He was a moralist-artist with high social ideals. Arsen Kotsoit's literary characters represent that part of the Ossetian society that is ideologically searching and deceived. Similar assessments increase interest in his work.

The story "Easter Gigo" leaves a strange feeling from the very first paragraph. The reader smiles at the reality that can be found at the beginning of the story. Gigo, who decided to celebrate Easter lavishly, asks his wife, Pelo, to guess what he did. The wife also gives a naive answer: "to buy Mele's shoes," but Gigo had a completely different intention. He wanted to surprise everyone on Easter. He didn't even think about his daughter and her needs. In order to surprise everyone around you, you need to have a pig on the Easter table. For this very purpose, they started to fatten one piglet, and fattening the piglet became the only concern of the whole family.

From these few sentences, the author clearly and clearly shows us human psychology. A man's only concern is to arouse envy in others, to show others his abilities.

In the story "Friends," Ivan Kuzmich Toptigo, the ruler's boka, will be introduced to us. Nothing special at first glance. This is a government official who lost all his money to the doctor at the club the night before. In exchange for money, the doctor offered the priest to play on a Kabardian horse, but Ivan Kuzmich Toptigo would not give up this horse.

The work begins with tension and prepares the reader for the danger ahead. It feels like some kind of tragedy. What does the author hint at when, during the course of the story, he introduces Ossi Mtiel, who has made a kind of deal with the priest?

In the essay, we will try to analyze what the writer has to say and the tricks of conveying what he said.

Тертерян Ашхен Г.

*архитектор-бакалавр, магистрант
Кафедры градостроительства
Московского архитектурного института.
Москва, Россия.*

Бесолов Владимир Б.

*архитектуровед-ориенталист и византолог,
профессор и член-корреспондент МААМ, советник РААСН,
Почетный архитектор Российской Федерации,
Владикавказ, Россия*

ПЛАНИРОВОЧНАЯ СТРУКТУРА ИСТОРИЧЕСКИХ ЦЕНТРОВ СТОЛИЧНЫХ ГОРОДОВ ВЛАДИКАВКАЗ И ТБИЛИСИ: ПРИНЦИПЫ, ЗАКОНОМЕРНОСТИ, ОСОБЕННОСТИ

Города советской эпохи, возникшие по обеим берегам крупных рек, как правило, обладают общими закономерностями их градостроительного формирования и развития на протяжении нескольких веков и тысячелетий. Ныне успешно функционирующие исторические центры города Владикавказ – столицы Республики Северная Осетия-Алания и города Тбилиси – столицы Республики Грузия, при всем их различии по градостроительному характеру и архитектурному облику, имеют общие принципы в планировочной структуре и пространственной композиции.

Перед выполнением проекта регенерации планировочной структуры исторического градостроительного центра каждого из двух городов, принципиально важно изначально провести тщательное натурное обследование с описанием реального состояния, созданием зарисовок и обмерных чертежей, проведением фотофиксаций, подготовкой пояснительного текста, а также опубликованием нескольких научных статей. Предпроектное историко-теоретическое исследование, по сути, является той научно-документальной основой, в котором воплощается интеллект и профессионализм зодчего-исследователя.

Опытному специалисту по истории архитектуры и градостроительства крайне важно и необходимо всецело осмыслить архитектурно-планировочную структуру исторического центра каждого из этих двух столичных городов. Разумеется, прежде всего ансамбля проспекта Мира во Владикавказе и ансамбля проспекта Руставели в Тбилиси, ибо архитектурно-градостроительные ансамбли проспекта обеих столичных городов являются стержневой основой градостроительного каркаса. Более того, необходимо на высоком, профессиональном научном уровне подготовить натурное историко-градостроительное исследование по исторической центральной части каждого города. Кроме первого, описательного раздела, в научном исследовании следует представить второй раздел с анализом градостроительной ткани исторического центра обеих городов, с обоснованием закономерности его формирования и развития.

В третьем разделе следует исследовать принципы формирования планировочной структуры исторического центра каждого из двух городов, а также важно выявить творческие закономерности и художественные особенности планировочной структуры и архитектурного облика проспекта Мира и проспекта Руставели. Необходимо выявить стержневую основу исторического центра каждого города, определить и интерпретировать признаки общности планировочно-пространственной композиции. Наряду с общими принципами и закономерностями формирования исторического градостроительного центра каждого города, также следует выявить и характер общности и целостности их художественного образа и стиля, эстетической выразительности.

Крайне важно понять, что каждый из исследуемых исторических центров столичных городов возник в разные культурно-исторические эпохи: Тбилиси – в эпоху раннего средневековья, Владикавказ – в период нового времени, поэтому каждый из них прошел индивидуальный путь формирования и основных этапов развития. Исторические центры каждого из двух столичных городов развивались только в присущих им и соответствующим определенному времени градостроительным принципам и архитектурным закономерностям конкретных культурно-исторических эпох.

Теоретической основой и методологической целью научного постижения градостроительного характера обеих городов, является выявление признаков общности в архитектурно-планировочной структуре и пространственной композиции исторического центра каждого из двух городов. Вместе с тем, неизмеримо важно определить общие признаки в архитектурно-планировочном развитии ансамбля проспекта Мира во Владикавказе и ансамбля проспекта Руставели в Тбилиси, выявить художественные особенности и закономерности в сложении их образа и стиля, в специфике эстетической выразительности.

Terteryan Ashkhen G.

*Architect-Bachelor, Master student
Departments of Urban Planning
Moscow Architectural Institute.
Moscow, Russia.*

Besolov Vladimir B.

*Oriental architectural studies and byzantolog,
Professor and corresponding member of IAAM, Advisor of RAACS,
Honorary architect of the Russian Federation,
Vladikavkaz, Russia.*

THE PLANNING STRUCTURE OF THE HISTORICAL CENTERS OF THE CAPITAL CITIES OF VLADIKAVKAZ AND TBILISI: PRINCIPLES, PATTERNS, FEATURES

The cities of the Soviet era that arose on both banks of large rivers, as a rule, have common patterns of their urban formation and development over several centuries and millennia. The now successfully functioning historical centers of the city of Vladikavkaz – the capital of the Republic of North Ossetia-Alania and the city of Tbilisi – the capital of the Republic of Georgia, with all their differences in urban planning and architectural appearance, have common principles in the planning structure and spatial composition.

Before implementing the project of regeneration of the planning structure of the historical town-planning center of each of the two cities, it is fundamentally important to initially conduct a thorough full-scale survey with a description of the real state, the creation of sketches and dimensional drawings, photo-fixing, preparation of an explanatory text, as well as the publication of several scientific articles. Pre-project historical and theoretical research, in fact, is the scientific and documentary basis, which embodies the intelligence and professionalism of the architect-researcher.

It is extremely important and necessary for an experienced specialist in the history of architecture and urban planning to fully comprehend the architectural and planning structure of the historical center of each of these two capital cities. Of course, first of all, the ensemble of Mira Avenue in Vladikavkaz and the ensemble of Rustaveli Avenue in Tbilisi, because the architectural and urban-planning ensembles of the avenue of both capital cities are the core basis of the urban framework. Moreover, it is necessary to prepare a full-scale historical and urban planning study on the historical central part of each city at a high, professional scientific level. In addition to the first descriptive section, a second section should be presented in the scientific study with an analysis of the urban fabric of the historical center of both cities, with a justification of the regularity of its formation and development.

In the third section, the principles of the formation of the planning structure of the historical center of each of the two cities should be investigated, and it is also important to identify creative patterns and artistic features of the planning structure and architectural appearance of Mira Avenue and Rustaveli Avenue. It is necessary to identify the core basis of the historical center of each city, to identify and interpret the signs of a common planning and spatial composition. Along with the general principles and patterns of formation of the historical urban center of each city, it is also necessary to identify the nature of the community and integrity of their artistic image and style, aesthetic expressiveness.

It is extremely important to understand that each of the studied historical centers of the capital cities arose in different cultural and historical epochs: Tbilisi - in the Early Middle Ages, Vladikavkaz – in the period of modern times, so each of them went through an individual path of formation and the main stages of development. The historical centers of each of the two capital cities developed only in accordance with the urban planning principles and architectural patterns of specific cultural and historical epochs inherent in them and corresponding to a certain time.

The theoretical basis and methodological goal of scientific comprehension of the town-planning character of both cities is to identify signs of commonality in the architectural and planning structure and spatial composition of the historical center of each of the two cities. At the same time, it is incredibly important to identify common features in the architectural and planning development of the Mira Avenue ensemble in Vladikavkaz and the Rustaveli Avenue ensemble in Tbilisi, to identify artistic features and patterns in the composition of their image and style, in the specifics of aesthetic expressiveness.

შოხენა შავხეშიანი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
თბილისი, საქართველო

ნიკო ფიროსმანისა და ხაფოს სამოქმედო სივრცე, ტექსტის ქრონოტოპოსი (აკა მორჩილაძის ნაწარმოების „ქართულის რვეულები - XIX საუკუნის სურათები“ და მადათოვის ტრილოგიის პირველი ციკლის „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ მიხედვით)

ისტორია განსხვავებულად აისახებოდა ლიტერატურის განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. კლასიკური მწერლობა მოითხოვდა ისტორიული ფაქტების სიზუსტის დაცვას და მაქსიმალურად უცვლელად გადმოტანას მხატვრულ ნაწარმოებში. დროთა განმავლობაში, ლიტერატურის მოთხოვნების ცვლილების კვალდაკვალ ისტორიისადმი დამოკიდებულება რადიკალურად შეიცვალა და XX საუკუნის ბოლო სამი ათწლეულის განმავლობაში ერთგვარ ტენდენციად იქცა ისტორიული რომანის გამრავალფეროვნება; გაჩნდა რომანები, რომელშიც ისტორიული სიმართლე მინიმუმადეა შემცირებული და ისტორია მხოლოდ ფონია, რომლის გამოყენებით თანამედროვე საზოგადოებრივი პრობლემები გადმოცემული. ისტორიული რომანი, ისტორიული ნარატივი ბუნებრივად შეიცვალა ისტორიოგრაფიული მეტარომანით.

ამ თვალსაზრისით გამორჩეულია აკა მორჩილაძე, რომლის შემოქმედებაც უდაოდ გამოირჩევა პოსტმოდერნიზმისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებებით: ირონია, სარკაზმი, კარნავალიზაცია, პაროდია, ინტერტექსტუალობა, ალუზია... ვხვდებით ცნობილ პიროვნებებს მათთვის უჩვეულო, არადამახასიათებელი თვისებებით რეალურისაგან საპირისპირო გარემოში; ცნობილ მოვლენებს ახლებური ინტერპრეტაციით; ვკითხულობთ ცნობილ, მზა ტექსტებს მცირე ცვლილებით და სხვ.

თუკი კლასიკური ლიტერატურა მოქმედ და მთავარ გმირად ზნეობრივ, პატრიოტ, თავდადებულ ადამიანებს გვთავაზობდა და მოქმედებას მის გარშემო შლიდა, აკა მორჩილაძემ მადათოვის ტრილოგიის პირველ ციკლში სრულიად საპირისპირო შემოგვთავაზა. ნაწარმოების მთავარი გმირი ამორალური, უზნეო, გაურკვეველი წარმომავლობის მამათმავალი ხაფოა.

მოსხენებაში ყურადღებას გავამახვილებთ ხაფოსა და ნიკო ფიროსმანის სამოქმედო სივრცეზე, ტექსტის ქრონოტოპოსზე და არა მათ პერსონალურ პორტრეტზე. გამოვყოფთ მათი სამოქმედო სივრცისათვის დამახასიათებელ ისეთ ნიშნებს, მსგავსებას და განსხვავებას, როგორცაა მათი ცხოვრება-მოღვაწეობის სურათები „დაბლა“ და „მაღლა“ – „ძველსა“ და „ახალ“ ქალაქში; მათი მხატვრული ნიჭის აღმოჩენის, განვითარებისა და რეალიზაციის ამბები; უცხოელთა როლი მათ ცხოვრებასა და პოპულარიზაციაში, სიტყვა მხატვრის განსხვავებული

დეფინიცია „მალა“ და „დაბლა“ ქალაქში; დუქნებისა და სამიკიტნოების ბუმი; მათი გაუჩინარებული საფლავეები და სხვ.

Shorena Shavreshiani

*Doctor of Philology,
Tbilisi Georgia*

THE ACTION SPACE OF NIKO FIROSMAN AND KHAFO, THE CHRONOTOPE OF THE TEXT (ACCORDING TO THE WORK "GEORGIAN NOTEBOOKS – 19TH CENTURY PICTURES" AND THE FIRST CYCLE OF MADATOV'S TRILOGY "FLIGHT OVER MADATOV AND BACK")

Historical past was presented differently at different stages of the development of fiction. In classical works writers were required to carefully protect historical facts and reflect them with the utmost accuracy in work of art. Over time, attitudes towards the historical past has changed and, during the last quarter of the 20th century, it has become trend to update and diversify the historical novel to find new forms and stylistic features. In view of the above, there were novels in which historical facts were minimized. The classic historical novel has been replaced in the postmodern era by the historiographical meta-novel.

From this point of view, Aka Morchiladze is outstanding, whose work is undeniably distinguished by the characteristic features of postmodernism: irony, sarcasm, carnivalization, parody, intertextuality, allusion...

In the report, we will focus on the action space of Khafo and Niko Firosman, the chronotope of the text, and not on their personal portrait. We highlight such signs, similarities and differences characteristic of their action space, such as the images of their life in the "old" and "new" city; realization of their artistic talent; the role of foreigners in their life, the different definition of the word "artist" in "old" and "new" city; the boom of barrelhouse; their disappeared graves, etc.

შოხენა შამანაძე,

ნათელა ჩიგაუჩი

*შოთა ხუსთაველის ქართული დიგეზაგუხის ინსტიტუტი
თბილისი, საქართველო*

საბჭოთა წარსულის რეცეფცია ახალი 'Weltliteratur'-ის ქრილში (რუსკა ჟორჟოლიანის „შენი აქ ყოფნა, როგორც ქალაქი“ და კატია პეტროვსკაიას „ალბათ ესთერი“)

იტალიურენოვანი ქართველი რუსკა ჟორჟოლიანი და გერმანულენოვანი უკრაინელი კატია პეტროვსკაია წარმატებული ქალი ავტორები არიან, რომლებმაც პირველივე წაწარმოებებიდან მიიპყრეს ევროპელი ლიტერატურული კრიტიკოსების ყურადღება და მნიშვნელოვანი პრემიების ნომინანტები/გამარჯვებულებიც გახდნენ. ორივენი მათთვის საერთო საბჭოთა წარსულზე წერენ, საკუთარი თუ საზოგადო ოჯახის ისტორიის მაგალითზე ცდილობენ გადმოსცენ ქვეყნისა თუ საზოგადოების ისტორია, მოიცვან ბევრი მოვლენა, მათ შორის სტალინიზმი და ჰოლოკოსტი. და ბოლოს, ორივენი ახალი 'Weltliteratur'-ის ავტორები არიან.

გლობალური მიგრაციული პროცესების გააქტიურების ფონზე მწერლობაც გასცდა ნაციონალურ მოდელებს, შეიქმნა გეოგრაფიული და თვისობრივი (მენტალური, თემატური და ენობრივი პრაქტიკები) თვალსაზრისით შეცვლილი ლიტერატურული სამყარო. ახალი „Weltliteratur“-ის უმთავრეს მახასიათებლად იქცა კულტურათაშორისი ანუ „მესამე სივრცის“ არსებობა. ამ სივრცეს ქმნიან უმეტესად ტექსტები, რომლებიც იქმნება არა „ადგილზე“, არამედ

საზღვარგარეთ, ან მასში ასახულია მიგრაციული თემები. აქტუალური ხდება თანამედროვე ლიტერატურული პროცესების შეფასება ინტერ/ტრანსკულტურული პერსპექტივიდან, როდესაც ავტორები ამა თუ იმ მიზეზის გამო აქტიურად იცვლიან საცხოვრებელ ადგილებს და ნაწარმოებებს ქმნიან სამშობლოს დაკარგვისა და შეგუება/ვერშეგუების კრიტიკულ და ამავე დროს პროდუქტიულ დინამიკაში. ისინი გამუდმებით გახსენებასა და დავინყების შორის მოძრაობენ და ეს გამოიხატება წერის ტრანსნაციონალურ მანერაში, რომელიც გულისხმობს სხვადასხვაგვარ მრავალენოვანებას, იქნება ეს მიმღები ქვეყნის ენაზე დაწერილ ტექსტში ჩართული მშობლიურ ენაზე დაწერილი ტექსტები, ასევე მიმღები ქვეყნის ენაზე დაწერილ ტექსტებში მშობლიური აზროვნების კვალი, გამოხატული იდიომებში, მეტაფორებში.

რუსკა ჟორჯოლიანის რომანი „შენი აქ ყოფნა, როგორც ქალაქი“ და კატია პეტროვსკაიას რომანი "ალბათ ესთერი" მოიცავს ბევრ ძალიან განსხვავებულ ისტორიას: ეს ტექსტები იკითხება, როგორც წარსულის რეკონსტრუქცია, როგორც ოჯახის კვლევის ანგარიში ან როგორც სააზროვნო სივრცე კოლექტიური და ინდივიდუალური იდენტობის ფორმირებისათვის, ასევე საბჭოთა წარსულის, როგორც კოლექტიური მემსიერების ისტორიულად და კულტურულად ცვალებადი ფორმების ჩამოსაყალიბებლად, აგრეთვე იმის წარმოსაჩენად, თუ როგორ ექცევა ინდივიდი თუ საზოგადოება თავის წარსულს თუ ისტორიას, რამდენად კრიტიკულად და პირუთვნელად გაიაზრებს მას.

Shorena Shamanadze
Natela Chitauri

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

RECEPTION OF THE SOVIET PAST IN THE CONTEXT OF NEW 'WELTLITERATUR' (Ruska Zhorzholiani's novel *Your Being Here as a City* and Katya Petrovskaya's novel *Perhaps Esther*)

Italian-language Georgian Ruska Zhorzholiani and German-language Ukrainian Katya Petrovskaya are successful female authors who have attracted the attention of European literary critics from their very first works and have also become nominees/winners of important prizes. Both of them write about their common Soviet past, they try to convey the history of the country or society using the example of their own/public family history, covering many events, including Stalinism and the Holocaust. And finally, both are authors of the New 'Weltliteratur'.

Against the backdrop of the activation of global migration processes, writing also went beyond national models; a geographically and qualitatively (mental, thematic and linguistic practices) changed literary world was created. The main characteristic of the New "Weltliteratur" has become the presence of intercultural or "third space". This space is created mostly by texts that are not created "at home", but abroad, or that depict migration themes. It becomes relevant to evaluate modern literary processes from an inter/transcultural perspective, when authors actively change their places of residence for one reason or another and create works in the critical and at the same time productive dynamics of loss of homeland and adaptation. They are constantly moving between remembering and forgetting, and this is expressed in the transnational manner of writing, which implies various kinds of multilingualism, be it texts written in the native language included in the text written in the language of the receiving country, as well as traces of native thought in texts written in the language of the receiving country, expressed in idioms, metaphors.

Ruska Zhorzholiani's novel *Your Being Here as a City* and Katya Petrovskaya's novel *Perhaps Esther* cover many very different stories: these texts can be read as a reconstruction of the past, as a family research report, or as a thought space for the formation of collective and individual identity, and the Soviet past as To establish historically and culturally changing forms of collective memory, as well as to show how an individual or a society deals with its past or history, how critically and personally it understands it.

ოსური მტკიცებულებები ადრეული თანამედროვე ევროპული წყაროებიდან

კატეხიზმოსა და ხელნაწერის შექმნამდე თითქმის ერთი საუკუნით ადრე, რომელიც აღნიშნავს თანამედროვე ოსური მწერლობის ტრადიციის დასაწყისს, ოსეთი მოიხსენიება ნიკოლაეს ვიტენმა (1705) თავის წიგნში *Noord en Oost-Tartarye*. ვიტენი გვთავაზობს სიტყვათა წყებას, რომელიც დათარიღებული მისი მოგზაურობით, კერძოდ მე-17 საუკუნის შუა ხანებიდან და „გამოიყენება მეფე არჩინის ან არქილუსის ქვეყანაში, რომელიც მდებარეობს მთებში შავ და კასპიის ზღვას შორის, მისი დედაქალაქია მელიტინი ან ისმაილტენი.“ სიტყვათა სია შედგება 200-ზე მეტი ჰოლანდიური სიტყვისგან და მათი ძირითადად ოსური და ყაბარდოული ეკვივალენტებისგან, რაც ცხადყოფს, რომ გარკვეული ფონეტიკური განვითარება იმ დროს უკვე მოხდა. უფრო მეტიც, ის ფაქტი, რომ სია მრავალენოვანია, იმაზე მეტყველებს, რომ რეგიონის მაცხოვრებლები სულ მცირე ორენოვანი იყვნენ. ლავროვი (1959), რომელმაც გააანალიზა სიტყვების სია, აღნიშნავს, რომ სამი ლექსემის გარდა (*kiska* „გოგონა“, *kiri* „მკერდი“ შდრ. *Digor kiræ* და *kinyg* „წიგნი“ შდრ. *činyg* | *kiwnugæ*), ოსური სიტყვების ფორმები შეესაბამება თანამედროვე ირონულს. ეს მიუთითებს, რომ სიტყვათა სია აჩვენებს ირონული დიალექტის წინა სტადიას, სადაც ველური თანხმოვანი /k/ არ იყო პალატალიზებული. კიდევ ერთი შესაბამისი შედარებითი სიტყვების სია შექმნა პიტერ სიმონ პალასმა (1786), რომელიც თავის ნაშრომში *Linguarum totius orbis Vocabularia*, იძლევა ფონეტიკურ განსხვავებებს ჩრდილოეთის (NI) და სამხრეთის ირონულს (SI) შორის, მაგ., *xucaw* (NI) & *xučaw* (SI)'. ღმერთი', *arvade* (NI) & *ervod*' (SI) 'ძმა', *echaskom*' (SI) & *ceskom*' (NI) 'სახე'. სხვა სიტყვათა სიები, რომლებიც შესაბამისია შედარებითი კვლევებისთვის, მოწოდებულია, მაგალითად, ჯორჯ ელისის (1788) ან იაკობ რეინეგსის (1796) მიერ.

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს მიმოვიხილო გვიანდელი ევროპული წყაროებიდან მიღებული ენობრივი მასალა და ვისაუბრო ოსური ენის განვითარებაზე, რომელიც აქედან წარმოიქმნება. გარდა ამისა, განვიხილავ, გვაძლევს თუ არა ეს მონაცემები საშუალებას, განვსაზღვროთ ადრეული თანამედროვე ოსურიდან გვიან თანამედროვე ოსურზე გადასვლა.

Emine Şahingöz

Johann Wolfgang Goethe University Frankfurt
PhD Student, Research associate
Frankfurt, Germany

OSSETIAN EVIDENCE FROM EARLY MODERN EUROPEAN SOURCES

Almost one century before the catechism and the manuscript, which mark the beginning of the Modern Ossetian writing tradition, were created, Ossetic was mentioned by Nicolaes Witsen (1705) in his book *Noord en Oost-Tartarye*. Witsen provides a wordlist that dates back to his travels from the mid-17th century and is “used in the country of the king Archin or Archillus, which is located in the mountains between the Black and the Caspian Sea, its capital being Melityn or Ismailten”. The word list consists of over 200 Dutch words and their mainly Ossetian and Kabardian equivalents and shows that certain phonetic developments had already taken place at that time. Moreover, the fact that the list is multilingual suggests that the inhabitants of the region were at least bilingual. Lavrov (1959), who analysed the word list, states that with

exception of three lexemes (kiska “girl”, kiri “chest” cf. Digor kiræ, and kinyg “book” cf. činyg | kiwnugæ), the Ossetian word forms correspond with Modern Iron. This indicates that the word list shows a previous stage of Iron where the velar consonant /k/ was not palatalized. Another relevant comparative word list was created by Peter Simon Pallas (1786) in his *Linguarum totius orbis Vocabularia*, who gives the phonetic differences between Northern (NI) and Southern Iron (SI), e.g., xucaw (NI) & xučaw (SI) ‘God’, arvade (NI) & ervod’ (SI) ‘brother’, echaskom’ (SI) & ceskom’ (NI) ‘face’. Further word lists that are relevant for comparative studies are, for instance, provided by George Ellis (1788) or Jacob Reineggs (1796). In this presentation, I aim to give an overview of the language material from late European sources and talk about the developments of Ossetic that emerge from these. Further, I will discuss whether the data enables us to determine the transition from Early Modern Ossetic to Late Modern Ossetic.

ნოდარ შოშიტაშვილი

*ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო*

გიორგი ჯალაბაძე, ქართველი მეცნიერ-ეთნოლოგი და სამუზეუმო მოღვაწე (დაბადებიდან 100 წლისთავთან დაკავშირებით)

ცნობილმა ქართველმა მეცნიერმა ისტორიკოსმა, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორმა, ეთნოლოგმა და სამუზეუმო მოღვაწემ გიორგი ჯალაბაძემ მნიშვნელოვანი კვალი დატოვა ქართულ სამეცნიერო სამყაროში. ამაგდარმა მეცნიერ-მკვლევარმა მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება აკად. სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმს დაუკავშირა. აქედან დაიწყო მისი სამეცნიერო და სამუზეუმო საქმიანობა და გარდაცვალებამდე ამ მუზეუმის ერთ-ერთი მთავარი დასაყრდენი იყო

ძალიან ფართოა გიორგი ჯალაბაძის საქმიანობის სფერო: სამეცნიერო, სამუზეუმო-საკოლექციო, საექსპოზიციო, პედაგოგიური. ამაგდარმა მოღვაწემ საფუძვლიანად შეისწავლა სამინათმოქმედო კულტურა საქართველოში. განსაკუთრებით აღსანიშნავია მისი მონოგრაფიები, რომელიც შეეხებოდა აღმოსავლეთ საქართველოს სამინათმოქმედო იარაღებს, მემინდვრეობის კულტურას საქართველოში. დიდი მნიშვნელობისაა მისი ნაშრომები მუზეუმის დროშების კოლექციის შესწავლაში, ტრადიციული ქართული კოსტიუმის და ხალიჩ-ფარდაგების კვლევაში, საზეუმო ფონდების გზამკვლევათა პუბლიკაციაში და ეთნოლოგიური მეცნიერების მრავალ სფეროში.

Nodar Shoshitashvili

*Ivane Javakishvili Tbilisi State University
Doctor of History, professor
Tbilisi Georgia*

GIORGI JALABADZE, GEORGIAN SCIENTIST-ETHNOLOGIST AND MUSEUM WORKER (In relation to his 100th birthday)

Giorgi Jalabadze, a well-known scientist-historian, doctor of historical sciences and ethnologist, has left an important impact on the Georgian scientific community. The meritorious researcher spent much of his adult life working at the National Simon Janashia Museum of Georgia, which is where his scientific and museum-related career began. Until his death, he was one of the most important pillars of the museum.

Giorgi Jalabadzes spheres of interest are varied and contain scientific, collectible, expository, and educational works. The meritorious scientist thoroughly researched the Georgian agriculture. Of utmost

interest are his monographs, which are concerned with East Georgian agricultural tools, and field care in Georgia, as well as his works on the museum flag collection research, traditional Georgian costumes and carpets, additionally, he worked on publishing the museum foundation guides.

ხუსუდან ჩოლოყაშვილი

თსუ შოთა ხუსთაველის სახელობის ქართული
დიტეხატუხის ინსტიტუტი
თბილისი, საქართველო

დამარცხებული ქალღვთაება ჯადოსნურ ზღაპარში

უძველესი ჯადოსნური ზღაპრების მთავარი გმირი ქალია, რომელიც გენეტიკურად მზის ღვთაებას განასახიერებს და მასთან დაპირისპირებულ დებთან ერთად სამსახოვანია. ის მხოლოდ სამი სკნელის მოვლის შემდეგ იბრუნებს მათი წყალობით დაკარგულ ბედნიერებას - დედოფლის სტატუსსა და ოქროს ქორიან ქალ-ვაჟს.

შემდგომი პერიოდის ჯადოსნურ ზღაპრებში კი ქალის როლი მიმზიდველი და წარმატებული აღარ არის თუმცა იქაც ისინი ღვთაებრივი წარმოშობისანი არიან. აქ უკვე ისინი კაციჭამიებად ქცეულან. ამ ხასიათის ერთი ტიპის ზღაპრებში ქალი უკვე დედაბერია; მეორეში კი - ახალშობილი გოგო. დედაბრის ღვთაებრივ წარმოშობაზე მინიშნება მის სახელწოდებაშიც არის, რამეთუ ტერმინი „ბერი“ ღვთაებას ნიშნავს (ჯ. ონიანი, ნ. ბრეგაძე).

ამ ზღაპრებში ქალები მუდამ ვაჟს ემტერებიან და სასიკვდილოდ იმეტებენ, თუმცა, სასურველ მიზანს საბოლოოდ ვერ აღწევენ და სხვისთვის ავის მსურველინი თავადვე იღუპებიან. დედაბრის დამარცხების აუცილებლობაზე მისი ასაკიც მეტყველებს - ის უკვე დრომოჭმული და ვადა გასული ქალღვთაებაა. ე.ი. გახდა რა საზოგადოებისათვის მიუღებელი, მისი ზეობის პერიოდი დასრულებულია. სწორედ ამიტომ ზღაპრის მთქმელმა ის ვაჟთან დაპირისპირებისას უკვე დამარცხებისთვის გაიმეტა და შესაბამისად მას ვაჟღვთაება ჩაანაცვლა. ამავე პერიოდის სხვა სიუჟეტის მქონე ზღაპარში უკვე ახალშობილი გოგოა მოძალადედ და კაციჭამიად გამოყვანილი. ის დაბადებისთანავე არანაირ ცოცხალ არსებას - არც პირუტყვს და არც ადამიანს, ოჯახის წევრების ჩათვლით, შეუჭმელს არ უშვებს. თუმცა საბოლოოდ ისიც მარცხდება და მარცხდება სწორედ ვაჟთან - საკუთარ ძმასთან დაპირისპირებისას იღუპება. ამდენად ეს სიუჟეტიც იმავე პრობლემაზე მიანიშნებს - ქალღვთაებას, საზოგადოების თვალში, უკვე ლიმიტი ამოეწურა და ის დაბადებისთანავე სახიფათოა სამყაროსათვის, შესაბამისად, უკვე მიუღებელია საზოგადოებისათვის. ე.ი. ამ სიუჟეტის მქონე ზღაპარშიც იმას მიანიშნებს, რომ ქალღვთაებას ყავლი აქვს გასული და მისი ადგილი ამიერიდან ვაჟ ღვთაებას ეკუთვნის.

ამდენად, ზღაპარი, რომლის გმირიც გენეტიკურად ღვთაებაა, მუდამ თავისი ეპოქის სულისკვეთებას გამოხატავს. შესაბამისად, მასში თავისი შემქმნელი საზოგადოების მრწამსის მატარებელი გმირი იმარჯვებს, უარმყოფელი კი იღუპება. ე.ი. ზღაპარი არის რა აგებული დაპირისპირებულ ძალთა ჭიდილზე, გმირთა ურთიერთ დაპირისპირებისას მუდამ შესაბამისი საზოგადოების რწმენისა და იდეალის მატარებელი გმირი აღწევს საბოლოო გამარჯვებას, მასთან დაპირისპირებული კი იღუპება. ამდენად, ეს ზღაპრები მიგვანიშნებს, ზღაპრის მთქმელი უკვე განუდგა ქალღვთაებას და ვაჟი ღვთაება გაითავისა.

ე.ი. ამ ტიპის ზღაპრების შემქმნელი საზოგადოებისათვის მატრიარქატის ეპოქა დასრულდა და მას პატრიარქატი ჩაენაცვლა.

A DEFEATED DEITY IN A MAGICAL TALE

The main character of the ancient magical tales is a woman, who genetically embodies the sun deity and is three-faced like her opposing sisters. Only by visiting the three underworlds she regains the happiness, queen status, and her golden-hued children who she lost thanks to them.

In the magical tales of the next period, the female role is no longer attractive and successful, although even there they are of divine origin. Here they have already become cannibals. In one type of fairy tales, the woman is already old (dedaberi), and in the other, a newborn girl. The divine origin of deda beri is also hinted at in its name, because the term beri, or “monk” in Georgian language, means deity. (J. Oniani, N. Bregadze).

In these fairy tales, woman always attack young man and attack them to death, however, in the end they do not achieve the desired goal and those who wish harm to others die themselves. The age of a woman also speaks of the necessity of defeating her - she is already a deity who has run out of time and expired.

i.e. She has become unacceptable to the society, her age is over. That is why the teller of the tale, when confronting her son, already considered her to be defeated and accordingly replaced her with a god. In a fairy tale with a different story from the same period, a newborn girl is brought up as a bully and cannibal. She does not let any living creature - neither cattle nor man, including family members, go uneaten. However, in the end, she also fails and dies in the confrontation with her son - her own brother. Thus, this story points to the same problem - the goddess, in the eyes of the society, has already reached her limit and she is dangerous for the world just after her birth, therefore, she is already unacceptable for the society. i.e. The fairy tale with this story indicates that the goddess has passed away and her place belongs to the male deity from now on.

Thus, a fairy tale, whose hero is genetically a deity, always expresses the spirit of its era. Accordingly, in it, the hero who carries the beliefs of the society that created him wins, and the one who rejects them dies.

მეხად ჩუხუა

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის დიქციონარი,
პროფესორი
თბილისი, საქართველო*

ჰარმონიულ-დეცესიურ კომპლექსთა ისტორიისათვის

ნახურ-სინდურ-დალესტნურ-ქართველურ ბგერათმეცნიერების სისტემაში განსაკუთრებულ ადგილს იკავებს კანონზომიერი ფონემური მიმართებანი უკვე თანხმოდანკომპლექსთა დონეზე. ძირითადად, ასეთი თანხმოდანკომპლექსური ფუნქციები შემდგომ სემანტიკურად არ ექვემდებარება და ფუნქციური წარმომავლობისა ჩანს, მაგრამ აქვე, ზოგან, ნათლად წარმორჩევა ამა თუ იმ ფუნქციურ პოზიციურ ჰარმონიულ-დეცესიურ კომპლექსთა წარმომავლობის მეორეული ხასიათი, და ეს უფრო ხშირად რედუქციის მომდევნო საფეხურზე მათი მიღების გზებითაა რეალიზებული; თანაც აღსანიშნავია, რომ ამგვარი მოვლენები მეტადრე ჰარმონიულ-დეცესიურ კომპლექსთა **A** ტიპის ფუნქციებში დასტურდება.

ს. - ქართვ. ბლ ~ ს.-ნახ. ბჟ ~ ს. - სინდ. ბლ ~ ს.-დალ. ბვჟ/ბვგ

(1) ს.-ქართვ. *ბლარ - „ბავშვი, ბაია“, (ქართ. ბლარ-, ბლარ-ი „ყრმაშვილი“ (ჩუბინაშვილი), იმ., ქიზ., „ბავშვი, ბაღლი“, სვან. ბლარ „ბაღლი“) : ს.-სინდ. *ბლჟჟ- (უბ. ბლ-გ „ახალი,“) : ს.-დალ. *ბაჟარ - „ახალგაზრდა, ჯეელი“ (ხუნდ. ბაჟარ-ა-ბ „ახალი, ახალგაზრდა“, ბოთლ. ბაჟარ-ა, ლოდ. ბაჟარ-ა „ახალგაზრდა; ჯეელი“)

(2) ს.-ქართვ. *ბლუჟ- „ბუ“ (ქართ. ბუ /ბუჟ-ი, ზან. (ლაზ.) ბლუ /მლუ, მეგრ. ლუ „ბუ“, სვან. ლუჰ „ბუ“) : ს.-ნახ. *ბჰოჟ „ბუ“ (ინგუშ. ბჰოჟ „ბუ“) : ს.-სინდ. *ბჰგ- „არნივი; ძერა“ (ად. ბლ „ძერა; ქორი“, ბლ-ზ „არნივი“, ყაბ. ბლ „არნივი“, უბ. ზლ-ჯ-ზ „არნივი“) : ს.-დალ. *ბიჰუ „ბუ“ (ანდ. ბილუ „ბუ“, ლოდ. ბოჰუ, ქამ. ბუჰუ „ბუ“, ხვარშ. ბუჰუ „ბუ“, ად. ბუჰუ „ბუ“, შდრ. ბურშ. -ბუჟ სიტყვაში ქუჟი-ბუჟ „ჭოტი“)

(3) ს. - ქართვ. *ბლათ- „ბუდე, ორმო, ნაპრალი“ (ქართ. (ქსნ.) ბლავან-ი „ნატამალი, ძირი“, ზან. (ლაზ.) ო-ბლე „ბუდე“, სვან. ბლეჰ / ბლე / ბლე ← *ბლეთ „ნაპრალი“) : ს.-ნახ. *ბჰინ „ბუდე“ (ინგ. ბჰი, ჩეჩნ. (ახ.) ბჰე „ბუდე“) : ს. - სინდ. *ბლჳნ „ბუდე“ (ად. ნა-ბლჳ, ყაბ. ა-ბლჳ-ჳ, უბიხ. ა-ბლ-ჳ „ბუდე“) : ს.-დალ. *ბაგჳ-ან „ბუდე; ორმო“ (ტინდ. ბაგან, ლოდ. ბაგან „ბუდე; ორმო“, დარგ. (სირხ.) ბუგუ „ბუდე“)

ს. - ქართვ. ფხ ~ ს. - ნახ. ფხ ~ ს. - სინდ. ფხ/ხჳ ~ ს.-დალ. ფVხ

(1) ს. - ქართვ. *ფხალ- „ცხრილი/ ცხავის ძირი“ (ქართ. (ხევს.) ფხალ-ა „ცხრილის ან ცხავის არამტიკიცედ დაწნული ძირი“) : ს. - ნახ. *ფხო „ძირი, ფსკერი“ (ინგუშ. ფხო „ძირი, ფსკერი“) : ს. - სინდ. *ფხა „ძირი, ქვედა ნაწილი“ (ად. ფხა „უკანა ნაწილი“, ყაბ. ფხა „ძირი; უკანა ნაწილი“, შდრ. ად. (ჭემგ.) ფხ-ა-ჩ „ფსკერი“, უბ. ხა- ← *ფხა „ძირი, ქვედა ნაწილი“) : ს.-დალ. *ფჰხან- „ძირი“ (ანდ. ბეხირ-, შდრ. ბეხირ-ყილ „ძირი“, ტინდ. ბეხი „ძირი, საფუძველი“, ლოდ. ბახუ, სიტყვაში ლადი-ბახუ „ქვედა ნაწილი“, დარგ. ხარ (← *ფხარ) „ძირი, ფსკერი“, ხარ-ვილ „საძირკველი“)

(2) ს.-ქართვ. *ფხუ-ენ- „ფხვნა, ფხვნილი“ (ქართ. ფხვენ-/ფხვენ-, ფხვენ-ა, ფხვენ-ილ-ი, ნა-ფხვენ-ი „ნალენტ (ნაფშენეტის) უმცირესი ნაწილი“ (საბა)) : ს.-სინდ. *ფახჳ-ჳ (ად. ფახ, ყაბ. ბახჳ „ორთქლი“) : ს.-დალ. *ფახჳ- „მტვერი; ორთქლი“ (ბეჟ. ფახ „მტვერი“, ჰუნზ. ფვხ „მტვერი; ორთქლი“, დარგ. ფჰჳ „მტვერი“)

(3) ს.-ქართვ. *ფხა „თევზის ფხა“ (ქართ. ფხა, ფხ-იერ-ი / ფხ-იან-ი, ზან. (ლაზ.) მხა „თევზის ძვალი“, მეგრ. ხა გველის ძვალი“, სვან. ფხა „თევზის ძვალი“) : ს.-ნახ. *ფხა „ძარღვი“ (ინგ. ფხა, ჩეჩნ. ფხა, ნ.-თუშ. ფხა „ძარღვი“) : ს.-სინდ. *ხჳჳ (ად. ხჳჳ, ყაბ. ჰგ ← *ხ-ჳჳ, უბ. ხ-ჳ (← *ხჳ-ა) „ძარღვი“) : ს.-დალ. *ფვხ(ჳ)ა „ძარღვი“ (დარგ. ფხა „ძარღვი“, არჩ. ბუხ „ძარღვი“)

ს. - ქართვ. დლ ~ ს. - ნახ. დჰ/დVლ ~ ს. - სინდ. დლ/დVლ ~ ს. - დალ. დლ/დVლ

(1) ს.-ქართვ. *დლენ- „ვით თანდებული“ (ზან. (ლაზ.) დლენ „ვით თანდებული“, მეგრ. დლან, ი-დლან-ო „იმასავით“) : ს.-სინდ. *დლჳ „როგორ“ (ადილ. თჰა-ფშ „რამდენი“, უბიხ. დლჳ- „როგორ“) : ს.-დალ. *ლ-ლ- „ვით; როგორ“ (ხუნდ. -ა-ჰად „ვით“, ბეჟ. ნი-ლად „როგორ“)

(2) ს. - ქართვ. *დლე - „დლე“ (ქართ. დლე, ზან. დლალ-(ეფ-ე/ი) „i d“, სვან. ლა-დელ „i d“, შდრ. ზან. გო-ლა ← გო-დლა „გუშინ“, ზედმინ. „გასული დლე“) : ს.-ნახ. *დალო „წვიმა“ (ჩეჩნ. დჳოლა, ინგუშ. დოლა / დოლჳ, ნ.-თუშ. {დალჳ}) : ს. - სინდ. *დგლ-ჳ „მზე“ (ადილ. თგლა, ყაბ. დგლა, უბიხ. ნდლა „მზე“, შდრ. ად. თგლჳას, ყაბ. დგლ-ჳასჳ „გუშინ“) : ს.-დალ. *ლჳჳდ „დლე; წვიმა“ (ბეჟ. ჳოდო, ინხ. ლოდო, ჰუნზ. ჳოდგ „წვიმა; დლე; ცა“) ს. - ქართვ. *დლე- „დლე“ (ქართ. დლე, ზან. დლა / ნდლა, სვან. ლა-დელ „დლე“) : ს. - სინდ. *დგლა „მზე“ (ად. თგლა, ყაბ. დგლა, უბ. ნდლა „მზე“)

(3) ს. - ქართვ. *დლილ- „სიმსუქნე“ (ზან. (მეგრ.) ნდლილ- ინ-ი „უშნო სიმსუქნე“, სვან. დლილ- ჳჳ „მსუქანი (ქალი)“) : ს. - სინდ. *დლლჳ „ქონი“ (ად. დლლჳ, ყაბ. დალლჳ „ქონი“) : ს.-დალ. *დლილჳერ „კარაქი“ (ლეზგ. დჳდლჳერ, რუთ. დადლჳერ / დადლჳერ „კარაქი“)

ს. - ქართვ. თხ ~ ს. - ნახ. თხ ~ ს. - სინდ. თხ

(1) ს. - ქართვ. *თხამ- „თხმელა“ (ქართ. თხემლა / თხმელა, ზან. თხომუ / ნთხომუ / თხუმუ „თხმელა“) : ს. - სინდ. *თხჳა „ჭადარი“ (ად. თჰა-ეგ (← *თხ-ა-ეგ), ყაბ. თხჳეჳ, „ჭადარი“)

(2) ს. - ქართვ. *დითხ- ელ- „თხელი“ (ქართ. თხ- ელ- ი, ზან. (ლაზ.) თითხუ / თუთხუ, მეგრ. თხითხუ , სვან. დდთხელ „თხელი“) : ს. - ნახ. *ნეთხ- ინ „თხელი“ (ნ.-თუშ. ნეთხ- ინ „თხელი“) : ს. - სინდ. *თხნ „თხელი“ (უბ. თხა „თხელი“)

(3) ს. - ქართვ. *თხეტუ- „სითხის დენა, თხევა“ (ქართ. სი-თხ-ე, თხეე-ა, ზან. (მეგრ.) თხ-აფ- /ნთხ-აფ-ა „რწყევა“, სვან. თხუ-ნ (← *თხეტუ-ნ „პირღებინება“) : ს.-ნახ. *თხ- „ტირილი“ (ნ. - თუშ. თხ- „ტირილი“, თხ-უშ „მტირალი“) : ს. - სინდ. *თხტუ „თხევა, ღვრა“ (ად. ფსგ-თხტუ, ყაბ. ფსგ-თხტუ „ნიაღვარი“)

ს. - ქართვ. ტყ ~ ს. - ნახ. ტყ ~ ს. - სინდ. ტყ ~ ს. - დალ. ტყყ

(1) ს. - ქართვ. *ტყუ-ბ- „ტყუბი, ორი ცალი“ (ქართ. ტყუბ-ი / ტყუბ-ი, ზან. (ლაზ.) ტკუბ-ი / ტუბ-ი, მეგრ. ტყუბ-ი, სვან. ტყუბ- / ტყუბ- „ორი ცალი, ტყუბი“) : ს.-ნახ. *ტყო- „ოცი“ (ჩერჩ. ტყა, ინგუშ. ტყო, ნ.-თუშ. ტყა) : ს. - სინდ. *ტყტუ „ორი“ (ად. (ჰაკურ.) ტყტუ, ყაბ. ტტუ, უბ. ტყტა „ორი“) : ს.-დალ. *დწყტუ→/*ღყო- „ოცი“ (ხუნდ. ყო-გო, ახ. ყედო-და, არჩ. ყა..., უდ. ყა..., ხინ. ყან)

(2) ს. - ქართვ. *ტყტალ- „ტლაპო“ (ზან. (მეგრ.) ო-ნტყოლ-ეშ-ი „ტლაპო“, სვან. ტყტ-ალ „ლაფი, შლამი“) : ს. - სინდ. *ტყტა „გუბე“ (აფხ. - ტყტა სიტყვაში ა-ძე-ტყტა „გუბე“) : ს.-დალ. *ტიყტულ „ტალახი“ ად. (კომ.) ტყტუ, კრინ. ტიღელ „ტალახი“

(3) ს. - ქართვ. *ტყებ- „ველური, ტყიანი ადგილი“ (ზან. (მეგრ.) ტყაბ-ი „ტყიური, ველური“, სვან. ტყტეფ „ყამირი ადგილები“) : ს. - სინდ. *ტყტა „მთა“ (ად. (ჭემგ.) ტტა-ჭ ← *ტყტა-კ „მთათაშორისი ხეობა“, შდრ. ჭემგ. -კ „ხეობა“.

Merab Chukhua

Director of Caucasological Institute,
Ivane Javakhsishvili Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia

FOR THE HISTORY OF HARMONIC-DESCENDING COMPLEXES

In the system of Nakhur-Sindhi-Daghestan-Georgian sound correspondences, regular phonemic relations occupy a special place already at the level of consonant complexes. Basically, such consonant groups are not subject to further segmentation and appear to be of root origin, but here, in some places, the secondary nature of the origin of harmonic-descending complexes found in this or that root language is clearly seen, and this is more often realized by the ways of receiving them at the next stage of reduction; Moreover, it is worth noting that such events are confirmed in type A groups of meta-harmonic-descending complexes.

S.-Georgian **Bgh** ~ S.-Nakh. **Bḡ** ~ S.-Sindh. **Bg** ~ S.-Dagh. **bVḡ/bVg**

(1) S.-Georgia. ***Bghar**- "child, baya", (Kart. bghar-, bghar-i "Krmashvili" (Chubinashvili), im., Kyz., "child, balghi", Svan. bghar "balghi"): S.- Sindh ***Bgh**- (district ბღჯ "new") : S.-Dagh. ***Baḡar**- "young, lad" (Khundz. baḡar-a-b "new, young", Bot. baḡar-a, Ghod. baḡar-a "young; young")

(2) S.-Georgian. ***bghu**ტ- "owl" (Kart. bu /buv-i, Zan. (Laz.) bghu /mghu, Megr. ghu "owl", Svan. ghuh "owl") : S.-Nakh. ***Bḡo**ტ "owl" (Ingush. Bḡoტ "owl") : S.-Sindh. ***Bḡ**ღ- "Eagle; Milvus" (ad. BGḡ "Milvus; hawk", BGḡ- ზ "eagle", Kab. BGḡ "eagle", district ბღჯ- ჯ "eagle"): S.-Dagh. ***biḡu** "boo" (And. bighu "boo", Ghod. boḡu, Cham. buḡu "boo", Khvarsh. buhu "boo", Ag. buhu "boo", compare. Bursh. -ბუტ in the word kuk'-ბუტ "choti")

(3) S.-Georgia. ***Bgha**ტ- "nest, pit, crevice" (Kart. (Ksn.) Bghavan-i "root, bottom", Zan. (Laz.) O-Bghe "nest", Svan. Bgheh / Bghe / Bghe ← *Bghe ტ "crack") : S.-Nakh. ***Bḡin** "Bu-de" (Ing. Bḡi, Chechen. (Akh.)

Bḡe "Bude") : S.-Sind. *Bǎḡḡ "nest" (ad. na-bǎḡḡ, kab. a-bǎḡḡ-ḡ, Ubikh. a-bǎḡḡ "nest") : S.-Dagh. ***bag**-an "nest; Pit" (Tind. Bagan, Ghod. Bagan "Bu-de; Pit", Darg. (Sirkh.) Bugu "nest")

S.-Georgian **Pkh** ~ S.- Nakh. **Fkh** ~ S.-Sindh. **Fkh/khḡ** ~ S.-Dagh. **fVkh**

(1) S.-Georgia. ***Pkhal**- "the base of a table/a candle" (Kart. (Khevs.) **pkhal**-a "a weakly spun base of a table or a candle") : S.-Nakh. ***Pkho** "root, bottom" (Ing. Gush. **pkho** "root, bottom") : S.-Sindh. ***Pkha** "bottom, lower part" (ad. pkha "back of the neck", Kab. pkha "root; back of the head", cf. ad. (Chemg.) pkh ḡa-ch "bottom", district kha- ← *fkha "bottom, lower part") : S.-Dagh. *ḡḡḡḡ- "root" (And. Bekh'ir-, cf. Bekhḡir-qil "root", Tynd. Bekh'i "root, base", Ghod. Bakhḡu, in the word Ladi-Bakh 'u "lower part", field. khḡar (← *xx'ar) "root, bottom", kh'ar-khyil "foundation")

(2) S.-Georgian. ***Pkhḡ**-en- "powder" (Kart. pkhven-/pkhvn-, pkhvn-a, pkhvn-il-i, na-pkhven-i "the shuttered (powdered) tiniest pieces (Saba)": S.-Sindh. ***Pakhḡ**-ḡ (ad. pakh, kab. bachḡ "or-tkli") : S.-Dagh. ***fakhḡ**- "dust; Steam" (Bezh. Pakh "dust", Hun. Z. Fḡkh "dust; steam", Darg. Fḡh "dust")

(3) S.-Georgia. ***Pkha** "fish bone" (Cart. pkha, pkh-yer-i / pkh-yan-i, Zan. (Laz.) mkha "fish bone", Magr. kha snake bone ", Svan. pkha "fish bone"): S.- Nakh. ***Pkha** "body" (Ing. pkha, Chechen. pkha, T.-Tush. pkha "body") : S.-Sindh. ***khḡḡ** (ad. khḡḡ, Kab. ḡḡ ← *khḡḡ, district kh'a (← *khḡḡ-a) "body") : S.-Dagh. ***Fkha**(ḡ) a "body" (Darg. fkha "body", Arch. Bukh "body")

The present paper discusses not only these, as well as many other examples of such transformation, which is rather interesting and creates an innovative image of harmonic-descending complexes.

ზაზა ცოგნიაშვიდი

კავკასიის საეტიმოლოგიის
უნივერსიტეტის პროფესორი
თბილისი, საქართველო

ქართულ-ოსური ურთიერთობების პოლიტიკური გაშუქება

ქართულ-ოსური ურთიერთობები მრავალ საუკუნეს ითვლის. ხანგრძლივი ისტორია გა-
მოიჩინა კეთილგანწყობით, თუმც არც კონფლიქტური ვითარებაა გამონაკლისი, რაც ასეთი
დიდი დროის მოცულობისთვის ბუნებრივიცაა.

ქართულ-ოსური ურთიერთობები ჟურნალისტიკის განვითარებასთან ერთად ახალ სა-
ფეხურზე გადადის. ქართული მედია მუდმივად ზრუნავდა ასეთი ურთიერთობების პოზიტიური
მიმართულებით განვითარებისთვის. ასეთივე განწყობა იყო ოსური მხრიდან.

რადიკალური ცვლილებები გამოიწვია სსრკ-ს ნგრევის შედეგად წარმოქმნილმა რთულმა
გეოპოლიტიკურმა ძვრებმა, რასაც გავლენიან სახელმწიფოთა პოლიტიკური ინტერესების
გამოხატვა მოჰყვა. ასეთ რთულ ვითარებაში, გამიზნულმა პოლიტიკურმა გაშუქებამ ქართულ-
ოსურ ურთიერთობები დააზიანა.

მიგვაჩნია, რომ აქტიურად უნდა ხდებოდეს ისეთი ჟურნალისტური მასალების წარმოჩენა,
რომელიც დღევანდელი გადასახედიდან მნიშვნელოვანი იქნება ქართულ-ოსური ურთიერთ-
ობების შემდგომი რეგულირებისათვის.

მდიდარი ისტორია იძლევა შესაძლებლობას, რომ მედიამ ქართულ-ოსური ურთიერთობების
წარსული პოზიტიური განწყობა დღევანდელობაშიც გადმოიტანოს, რაც პოლიტიკური ფონის
მონესრიგებასაც შეუწყობს ხელს.

POLITICAL COVERAGE OF GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS

Georgian-Ossetian relations date back many centuries. The long history is distinguished by goodwill, although the conflict situation is not an exception, which is natural for such a large amount of time.

Georgian-Ossetian relations are moving to a new level along with the development of journalism. The Georgian media constantly took care to develop such relations in a positive direction. There was a similar mood from the Ossetian side.

Radical changes were caused by complex geopolitical changes resulting from the collapse of the USSR, which were followed by the expression of political interests of the influential states. In such a difficult situation, targeted political coverage damaged Georgian-Ossetian relations.

We believe that such journalistic materials should be actively presented, which from today's perspective will be important for the further regulation of Georgian-Ossetian relations.

The rich history provides an opportunity for the media to convey the past positive mood of Georgian-Ossetian relations to the present as well, which will help to regulate the political background.

მამუკა ცუფნიასვილი (მონაზონი იოანე)

საქართველოს საპატრიარქოს სოფლების ისტორიის შემსწავლელი
სამეცნიერო ცენტრის ხელმძღვანელი
თბილისი, საქართველო

ქალაქი მცხეთა ახ. წ. I-IV საუკუნეებში

ქალაქი მცხეთა თავისი უდიდესი მნიშვნელობითა და გამონეგებებით ოდითგანვე იყო ქართველი ერის სულიერების პლაცდარმი, ქართლის ერთიანობის სიმბოლო და რელიგიურ კონფესიათა გზაჯვარედინი.

ჯერ კიდევ ადრინდელი და შუა ბრინჯაოს ხანაში (ძვ. წ. III—II ათასწლეული) ქალაქი მცხეთა და „დიდი მცხეთის“ ტერიტორიის უმეტესი ნაწილი დასახლებული ყოფილა. გვიანდელი ბრინჯაოსა და ადრინდელი რკინის ხანაში (ძვ. წ. II—I ათასწლეული) ჩანს უკვე მჭიდროდ დასახლებული, ძირითადად სამთავროს, ზემო ავჭალის, წინამურის, ნარეკავის, წეროვნის, ნაბალრევის სამაროვანი და ნამოსახლარები. ბრინჯაო-რკინის ხანაში მოსახლობათა ურთიერთობა კავკასიის ცივილიზაციის კერებთან სამთავროს მეშვეობით ხორციელდებოდა. ძვ. წ. I ათასწლეულის დასაწყისიდან მცხეთის ისტორიაში აისახა ახლო აღმოსავლეთის უძველეს პოლიტიკური წარმონაქმნთა ცხოვრებისათვის დამახასიათებელი დიდი ძვრები - ძვ. მცხეთაში შემოიჭრა ძლიერი კულტურული ნაკადი, რომელმაც მნიშვნელოვნად განაპირობა ძველი ნამოსახლების განვითარება, მათი ერთ დიდ ქალაქად, დიდ მცხეთად გაერთიანება, რომლის ერთ-ერთი განმაპირობებელი იყო მოსახლეობის ეთნოგრაფიული მრავალფეროვნება, მისი სოციალური და პროფესიული დიფერენციაცია.

მცხეთამ განსაკუთრებული მისია შეიძინა სწორედ ახ. წ. I-IV საუკუნეებში, როდესაც ქართლში ქრისტიანობის საქადაგებლად მოვიდნენ ქრისტეს მოციქულები ანდრია პირველწოდებული, სვიმონ კანანელი და მათათა.

გასული საუკუნის არქეოლოგიური აღმოჩენები, კვლევები და არტეფაქტები კვალში სავსებით სამართლიანად მიჰყვებიან „ქართლის ცხოვრების“ თხზულებებს და სრული სიზუსტით

გადმოგვცემენ მცხეთის, როგორც ახალი და მეორე იერუსალიმის განვითარებას, როგორც პოლიტიკური და სოციალური მახასიათებლებით, ისე რელიგიური და კულტურული თავისებურებებით.

Mamuka Tsukhishvili (Monk Ioane)

*Patriarchate of Georgia
Head of the Scientific Center
Tbilisi*

CITY OF MTSKHETA IN THE I-IV CENTURIES

The city of Mtskheta and most of the territory of "Greater Mtskheta" were inhabited even in the Early and Middle Bronze Age (III-II millennium BC). In the Late Bronze Age and Early Iron Age (2nd-1st millennium BC), it is seen that it was already densely populated, mainly by the settlements of Samatvro, Zemo Avchali, Tsitsamuri, Narekvavi, Tserovni. In the Bronze-Iron Age, the relations of the inhabitants with the centers of civilization of the Caucasus were carried out through the principality. BC year From the beginning of the 1st millennium, the history of Mtskheta reflected the great changes characteristic of the life of the ancient political formations of the Middle East - BC. A strong cultural flow entered Mtskheta, which significantly led to the development of old settlements, their unification into one big city, Greater Mtskheta, one of the factors of which was the ethnographic diversity of the population, its social and professional differentiation.

Mtskheta acquired a special mission in AD. year In the 1st-4th centuries, when Christ's apostles Andrew the First, Simon Kananeli and Matatha came to Kartli to preach Christianity.

The archeological discoveries, studies and artifacts of the last century quite rightly follow the writings of "Life of Kartli" and accurately convey the development of Mtskheta as the new and second Jerusalem, both with political and social characteristics, as well as with religious and cultural features.

Халидова Рашидат

*Дагестанский государственный педагогический университет,
Махачкала, Россия*

проявления андроцентризма в аваро-андийских языках

Андроцентризм или другими словами: высокий социальный и биологический статус мужчины, по сравнению с женщиной, в той или иной степени проявляется во всех языках. В зависимости от духовной культуры этноса – носителя языка, андроцентризм проявляется в одних языках более, а в других менее ярко. Чаще всего андроцентризм проявляется на уровне лексики, реже – на уровне грамматики. На уровне лексики аваро-андийских языков андроцентризм наиболее ярко проявляется в отождествлении понятий «человек» и «мужчина» и в разграничении понятий «человек» и «женщина». В аварском языке и во всех андийских языках для обозначения человека как социальной сущности употребляется лексема *инсан* – заимствование из арабского языка. В ахвахском языке в результате фонетической адаптации лексема приобрела форму *u^h cā*.

Для обозначения биологической сущности человека употребляется лексема ав. *gladan*, ботл. *адам*; ахвах. *а^hде*; годоб. *адами*; карат. *gladam*; тинд. *гъайам (гъām)*. Данная лексема также заимствована из арабского языка, восходит к личному имени прародителя человечества – *Адам*. Только ботлихский язык сохранил фонетический облик слова *Адам*, в остальных языках данная лексема прошла различную фонетическую адаптацию. В аварском, годоберинском и чамалинском языках данная лексема наряду со значением «человек» приобрела также и второе значение – «мужчина». В аварском слово-компози *gladan-инсан* объединяет в себе и биологический и социальный статус человека = мужчины. Слово *gladan*

в аварском языке имеет и второе значение – «женщина». Для обозначения женщины, чаще употребляется слово-компонит *члужугладан* «женщина» и *ясгладан* «девушка», «девственница». Во всех аваро-андийских языках имеются также лексемы исконного происхождения для номинации человека – мужчины как личности: авар. *чи*; ахвах. *эква*; ботл. *кунтлеква*; годоб. *гьеква*; карат. *ку^hтликля*, *гьеква*; тинд. *квинтла*. В исследуемых языках, несмотря на их близкое родство, наблюдается заметное различие в проявлении андроцентризма.

Khalidova R. Sh.

Dagestanian State Pedagogical University
Dagestan, Russia

MANIFESTATIONS OF ANDROCENTRISM IN AVARO-ANDIAN LANGUAGES

Androcentrism or in other words: the high social and biological status of a man, in comparison with a woman, is manifested to one degree or another in all languages. Depending on the spiritual culture of the ethnic group - the native speaker, androcentrism is manifested in some languages more, and in others less clearly. Most often, androcentrism manifests itself at the level of vocabulary, less often at the level of grammar. At the level of vocabulary of the Avaro-Andean languages, androcentrism is most clearly manifested in the identification of the concepts of "man" and "man" and in the distinction between the concepts of "man" and "woman".

In the Avar language and in all Andian languages, to designate a person as a social entity, the lexeme *insan* is used - a borrowing from the Arabic language. In the Ahavah language, as a result of phonetic adaptation, the lexeme acquired the form *insaa*.

To denote the biological essence of man, the lexeme is used av. *gladan*, botl. *adam*; ahwh. *ande*; godob. *adami*; carat. *gladam*; tynd. *hayam* (haam). This lexeme is also borrowed from the Arabic language, goes back to the personal name of the progenitor of mankind - Adam. Only the Botlikh language retained the phonetic appearance of the word Adam; in other languages, this lexeme underwent various phonetic adaptations.

In the Avar, Godoberi and Chamali languages, this lexeme, along with the meaning "man", also acquired a second meaning - "man". In the Avar word-composite *gladan-insan* combines both the biological and social status of a person = a man. The word *gladan* in the Avar language also has a second meaning - "woman". To designate a woman, the word-composite *chuzhugladan* "woman" and *yasgladan* "girl" is more often used. In all Avar-Andian languages there are also lexemes of original origin for the nomination of a person - a man as a person: Avar. *chi*; ahwh. *elva*; botl. *kuntlekva*; godob. *gyekiva*; carat. *kuntliklya*; tynd. *quintia*. In the studied languages, despite their close relationship, there is a noticeable difference in the manifestation of androcentrism.

Ханбалаева Сабина

Московский государственный институт международных отношений
(МГИМО) Доцент
Москва, Россия

СТРУКТУРА СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ БУДУЩЕГО В ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ

1. Временные отношения играют важную роль в восприятии и вербализации окружающего человека физического мира, поскольку время наряду с пространством является необходимым условием и формой существования материи. Поэтому временные связи между различными явлениями

и процессами окружающего мира относятся к числу вопросов, которые заслуживают серьезного внимания.

2. Ядро поля будущего в лезгинском языке образуют финитные формы глагола: 1) будущее общее время (выражает конкретное целостное действие, которое произойдет в будущем, после момента речи. Образуется присоединением к основе глагола посткорневого форманта *-да*: *къачуз* «брать» > *къачуда*; *кхъиз* «писать» > *кхъида*; *ийиз* «делать» > *ийида*); 2) будущее предположительное 1 (образуется присоединением к основе глагола форманта *-ди*: *къачу-ди*, *кхъи-ди*, *ийи-ди*, *же-ди*; обременено модальными оттенками предположительности, неуверенности); 3) будущее предположительное 2 (образуется посредством присоединения аффикса *-р* к форме будущего предположительного 1: *къачуди-р*, *ийиди-р*, *жеди-р*, имеет тот же модальный оттенок предположительности, еще усиленный сомнениями).

4. На синтаксическом уровне языка семантика будущего времени выражается различными словосочетаниями темпоральной семантики, послеложными сочетаниями и придаточными предложениями времени.

5. Лексический уровень представлен лексикой темпоральной семантики.

6. Все языковые средства репрезентации времени можно расположить в следующем порядке: 1) морфологические средства (временные формы глагола); 2) синтаксические средства (словосочетания и послеложные сочетания темпоральной семантики, союзы и корреляты в структуре сложного предложения); 3) лексические средства (наречия времени, существительные и прилагательные темпоральной семантики). Все эти средства выражают семантику будущего в тесном взаимодействии, уточняя и дополняя, друг друга.

Khanbalaeva S.N.

MGIMO, Moscow

THE STRUCTURE OF THE SEMANTIC FIELD OF THE FUTURE IN THE LEZGI LANGUAGE

1. Temporal relations play an important role in the perception and verbalization of the physical world around us, because time, along with space, is a necessary condition and form of existence of matter. Therefore, temporal relations between different phenomena and processes of the surrounding world are among the issues that deserve serious attention.

2. The core of the field of the future in the Lezgi language is formed by finite verb forms: 1) the future general tense (expresses a specific integral action that will occur in the future, after the moment of speech. It is formed by adding to the verb base the post-root formant *-da*: *k'achuz* "to take" > *k'achuda*; *khyiz* "to write" > *khyida*; *iiz* "to do" > *iida*); 2) future presumptive 1 (formed by adding to the verb base the formant *-di*: *k'achu-di*, *khyidi-di*, *iyi-di*, *zhe-di*; burdened with modal shades of assumption, uncertainty); 3) future presumptive 2 (formed by adding the affix *-r* to the form of future presumptive 1: *k'achudi-r*, *iyi-di-r*, *zhedi-r*, has the same modal shade of assumption, still reinforced by doubt).

4. On the syntactic level of language, the semantics of the future tense is expressed by various word combinations of temporal semantics, postpositional combinations and time clauses.

5. The lexical level is represented by the lexicon of temporal semantics.

6. All linguistic means of representation of time can be arranged in the following order: 1) morphological means (temporal forms of the verb); 2) syntactic means (collocations and postpositional combinations of temporal semantics, conjunctions and correlatives in the structure of a compound sentence); 3) lexical means (adverbs of time, nouns and adjectives of temporal semantics). All these means express the semantics of the future in close interaction, clarifying and supplementing each other.

ხატია ხატიაშვიდი,

ფილოლოგიის დოქტორი
თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გვანცა ჭანტუია,

ფილოლოგიის დოქტორი
თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

ბიბლიური ფრაზეოლოგიზმების ეროვნულ-სპეციფიკური ნიშნები

ფრაზეოლოგია უძველესი ლექსიკური პლასტია, რომელშიც დანალექის სახით შემორჩა და ჩვენამდე მოაღწია ცალკეული ხალხების ისტორიამ, ყოფამ, სარწმუნოებამ, სამყაროზე წარმოდგენამ. სწორედ ეს ნიშნები ქმნიან ენობრივი ერთეულის ნაციონალურ ნიშნებს. ბევრი ამ ნიშანთაგანი ჯერ კიდევ იკითხება, ანუ შესაძლებელია იმის გარკვევა, თუ რატომ გაუძლო დროის გამოცდას და ენაში შემორჩა ესა თუ ის შესიტყვება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ტერმინი ბიბლიური ფრაზეოლოგიზმები ერთი შეხედვით რაღაც ერთგვარს აღნიშნავს. სინამდვილეში ასე არაა. თავისი წარმომავლობითა და შემადგენლობით ბიბლიური ფრაზეოლოგიზმები შესიტყვებების, წინადადებებისა და ფრაზების საკმაოდ ჭრელი მასაა, რომელიც მრავალი საუკუნის განმავლობაში ყალიბდებოდა. ფრაზეოლოგიზმების ნაწილი, ზოგიერთი სპეცილისტის აზრით, ბიბლიის წიგნებში უკვე მზა გამონათქვამების სახით მოხვდა. ნაწილს კი სწორედ ბიბლიამ დაუდო სათავე. ბიბლიაში ისინი თავდაპირველად გამოიყენებოდა, როგორც თავისუფალი შესიტყვებები და მათი ფრაზეოლოგიზაციის პროცესი გაცილებით გვიან დაიწყო, როდესაც ბიბლიურმა გამონათქვამებმა მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავეს მორწმუნე ხალხების ყოველდღიურ ცხოვრებასა და მორალურ ფასეულობებში.

აღნიშნულ პროცესს ყველა ქრისტიანულ ენაში ჰქონდა ადგილი და ამიტომ ვხვდებით როგორც ანალოგებს, ასევე განსხვავებებს. ანალოგების არსებობა ადვილად აიხსნება იდეებისა და ენობრივი მასალის იდენტურობით, რამაც სხვადასხვა ენაში გამონათქვამების გასაოცარი ლექსიკური და სემანტიკური მსგავსება გამოიწვია. თუმცა, ის ენები, რომლებზეც ბიბლიური წიგნები ითარგმნებოდა, ხშირად ძალიან განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან, ასევე ამოსავალი ენისაგან. არაერთგვაროვნება აღინიშნებოდა ენების, როგორც ლექსიკურ, ასევე ფონეტიკურ და სინტაქსურ შესაძლებლობებში. ამიტომაც მთარგმნელები ყოველთვის ერთნაირად წარმატებით ვერ უმკლავდებოდნენ ნამოჭრილ სირთულეებს, რის გამოც იქმნებოდა თარგმანები, რომლებიც რაღაცით მაინც განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან - ან უმნიშვნელოდ, ან სერიოზულად, ლექსიკურად, სტილისტურად ან შინაარსობრივად. როგორც ცნობილია, წმინდა მამები განსაკუთრებული გულმოდგინებით თარგმანის შინაარსობრივ მხარეს ეკიდებოდნენ. თუმცა, ენობრივი უზუსტობები ხშირად ამუხრუჭებენ ამა თუ იმ ფრაზეოლოგიური ერთეულის ფართოდ გავრცელების პროცესს. ზუსტი და მოქნილი თარგმანი სწრაფად მკვიდრდებოდა საერთო სახალხო ლექსიკონში, ხოლო ხელოვნურად გართულებული თარგმანი ასევე სწრაფად დავიწყებას ეძლეოდა ან პასივში გადადიოდა.

ბიბლიური ფრაზეოლოგიზმების ჩამოყალიბებისა და გავრცელების შესწავლამ კიდევ ერთი გარემოება დაადასტურა: ოდესღაც წარმატებული თარგმანი შეიძლება მოძველდეს და ხმარებიდან გამოვიდეს, რადგან, როგორც ცნობილია, ენის განვითარების შედეგად მისი ძველი ფორმულირება გაუგებარი ხდება და ენის მატარებელი ხალხი ნყვეტს მათ აქტიურ გამოყენებას. განსაკუთრებით, თუ გაუგებარი ხდება კონსტრუქციათა ლექსიკა. ჩვენი დაკვირვებიდან გამომდინარე, აღნიშნულ პროცესებს ადგილი ჰქონდათ სხვადასხვა ენებში. ჩვენ ვაანალიზებთ ბიბლიის თარგმანის სხვადასხვა რედაქციას, ფაქტობრივად, თვალს ვადევნებთ ბიბლიური წიგნების დახვეწის, მათი განახლების პროცესს. ამიტომ განსაზღვრული ვარიანტების ანალიზისას ვსაუბრობთ არა იმდენად ძველი მთარგმნელების შეცდომებზე, რამდენადაც მათ

მისწრაფებაზე შეენარჩუნებინათ ბიბლიური ტექსტები საერთო სახალხო მეტყველების დონეზე, რაც საყოველთაოდ გასაგებს გახდიდა მათ შინაარსს. სწორედ აღნიშნული გარემოება გვესახება ყველაზე უფრო საიმედო მოტივაციად ფაქტებისა, რომლებიც მოყვანილი და გაანალიზებულია მოცემულ სტატიაში.

***Khatia Khatiashvili,
Gvantsa Tchanturia***

*Doctor of Philology
Ivane Javakhishvili of
Tbilisi state university
Tbilisi Georgia*

NATIONAL-SPECIFIC FEATURES OF BIBLICAL PHRASEOLOGISM

Phraseologism is an ancient lexical unit, in which the history, existence, belief, and worldview of individual peoples have survived as sediments and reached us. These signs make up the national signs of the linguistic unit. Many of these signs are still legible, which means, that it is possible to find out why they have withstood the test of time and this or that word has survived in the language.

It should be noted that the term biblical phraseologism at first glance means something of the same kind. Actually it is not so. By its origin and composition, biblical phraseologism is a rather diverse mass of words, sentences and phrases, which were formed over many centuries. According to some specialists, some of the phraseology entered the books of the Bible as ready-made sayings. And part of it was started by the Bible. In the Bible, they were initially used as free expressions, and the process of their phraseologisation began much later, when biblical expressions took an important place in the daily life and moral values of believing peoples.

This process took place in all Christian languages, and therefore we find both analogies and differences. The existence of analogies is easily explained by the identity of ideas and linguistic material, which led to the striking lexical and semantic similarity of expressions in different languages. However, the languages into which the books of the Bible were translated were often very different from each other, as well as from the source language. The heterogeneity was noted in the lexical, phonetic and syntactic abilities of the languages. That's why the translators could not always successfully cope with the difficulties that arose, which is why translations were created that differed from each other in some way - either slightly, or seriously, lexically, stylistically or in terms of content. As it is known, the holy fathers were very diligent about the content side of the translation. However, linguistic inaccuracies often slow down the process of widespread dissemination of this or that phraseological unit. An accurate and flexible translation was quickly established in the general public dictionary, while an artificially complicated translation was also quickly forgotten or became passive.

The study of the formation and distribution of biblical phraseologism has confirmed another circumstance: a once successful translation can become obsolete and go out of use, because, as is known, as a result of the development of the language, its old wording becomes unintelligible and the people who speak the language stop using them actively, especially, if the vocabulary of constructions becomes unclear. Based on our observation, the mentioned processes took place in some languages. We analyze the different editions of the Bible translation, in fact, we follow the process of refining and updating the Bible books. Therefore, when analyzing the specified options, we are not talking about the mistakes of the ancient translators, but about their aspiration to keep the biblical texts at the level of common popular speech, which would make their content universally understandable. The mentioned circumstance seems to be the most reliable motivation of the facts, which are presented and analyzed in this article.

НЕКОТОРЫЕ СХОДСТВА В СЮЖЕТАХ "НАРТСКИЙ ЭПОС" И "КОДЗИКИ" - ЯПОНСКОГО МИФА О СОТВОРЕНИИ МИРА

В данной статье, рассматривается сходство между сюжетами Нартского эпоса и „Кодзики“, мифом о сотворении Японии.

„Кодзики“ (что означает "запись древнейших событий") - это миф о создании японской нации, составленный в 712 году нашей эры, который содержит как мифы, так и исторические факты. „Кодзики“ был записан аристократом Оно-Ясумаро и посвящена женщине-императору Гэнмэю (661-721 гг.) на основе содержания, связанного с мифом о сотворении Японии, рассказанным Хиэдано-Аре, служителем аристократии. Примечательно, что мифологическая часть Кодзики имеет сходство с сюжетом Нартского эпоса. Во-первых, Кодзики содержит сюжет, которая похожа на эпизод с братьями Ахсар и Ахсартаг в Нартском эпосе. Известный эпизод о братьях в Кодзики, основан на следующих событиях.

В своей книге "Происхождение японской мифологии" (1976) японский мифолог Ёсида Ацухико (1934) отметил следующие сходства между сюжетами о братьях Нарто и Кодзики.

1. Младший брат хорошо стреляет из лука.
2. Младший брат женится на дочери морского бога в морском дворце.
3. Дочь морского бога вышла на берег и родила мальчика, который стал основателем знаменитого рода.

Следующий эпизод свадьбы между братом и сестрой Идзанаги и Идзанами похож на свадьбу между Урузмагом и Сатаной.

Отсюда возникает сюжет, аналогичный событиям в Стране мертвых в Нартском эпосе. В нартском эпосе, Сослан посетил Страну Мертвых, чтобы получить бессмертное дерево Аза. Там он встретился со своей покойной женой Бедухой.

В Кодзики, После смерти своей жены Идзанами, Идзанаги тоже пошел в Страну мертвых. Когда он попал в Страну мертвых, его жена Идзанами, которая превратилась в безобразную форму, сказала ему, чтобы он не подходил к ней.

Другой сюжет, аналогичный битве между Нарт Батрадзом и семиголовым Кандзаргасом, появляется в "Кодзики". .

Японский исследователь (Мифологист, Ёсида Ацухико, 1934-) утверждает, что кодзики обладают тремя функциями, указанными Ж. Дюмезилем.

Три функции в японском кодзики следующие.

- 1.Ритуальный— Аматерасу, богини солнца
- 2.Военный— Сусаноо
- 3.Производственный— Окунинуси, бога сельскохозяйственного производства (внук Сусаноо)

С другой стороны, три функции нартского эпоса указывает Дюмезиль в своей работе "Осетинский эпос и мифология" (1976).

Из содержания "Кодзики" можно предположить, что миф о Скифии, Нартский эпос был перенесен в Японию примерно в VIII веке. Интересно, что сюжет о герое, который женится на дочери бога воды, также встречается в мифах об основании Кореи. Корейская легенда больше похожа на скифскую.

Между Нартским эпосом и корейской мифологией можно отметить сходства.

Приключения в Стране мертвых также появляются в "Эпосе о Гильгамеше", который считается самой древней эпической поэмой. Гильгамеш получил растение бессмертия в Стране мертвых, что похоже на сюжет о Сослане в Нартском эпосе, где он получает дерево Аза в Стране мертвых. Сюжеты о герое, который убивает дракона, также появляется в хеттской мифологии, где дракона угощал алкоголем и убивал, пока он был пьян.

В Нартском эпосе, осетинская Арфа, изготовленная Сирдоном, называется Фандыр. Арфа также известный как шумерский инструмент. Известно, что на арфе играли в древней Восточной Азии. Миф о Скифии, возможно, тоже попал в Японию с Корейского полуострова через торговый Шелковый путь, вместе с арфой.

Kae Hisaoka

*Visiting Fellow, National Museum of Ethnology in Japan
Doctor of Literature, Osaka University*

SOME SIMILARITIES IN THE "NART EPIC" AND "KOJIKI" - JAPANESE CREATION MYTH

In this article, the similarities between the plots of the Nart epic and "Kojiki," the creation myth of Japan, are examined.

"Kojiki" (which means "record of ancient events") is a creation myth of the Japanese nation, composed in 712 A.D., which contains both myths and historical facts. "Kojiki" was recorded by the aristocrat Ono-Yasumaro and is dedicated to the female emperor Genmei (661-721) based on content related to the creation myth of Japan told by Hiedano-Are, a servant of the aristocracy. It is noteworthy that the mythological part of the Kojiki has similarities with the plot of the Nart epic. First, Kojiki contains a plot that is similar to the episode with the brothers Akhsar and Akhsartag in the Nart epic. The famous episode about the brothers in Kojiki, is based on the following events.

In his book "The Origin of Japanese Mythology" (1976), the Japanese mythologist Yoshida Atsuhiko (1934) noted the following similarities between the stories of the Nart's brothers and Kojiki.

1. The younger brother is good at archery.
2. The younger brother marries the daughter of the god of the sea in the sea palace.
3. The daughter of the god of the sea came ashore and gave birth to a boy who became the founder of a famous family.

The following episode of the marriage between brother and sister Izanagi and the Izanami is similar to the wedding between Uryzmag and Satana. From here emerges a plot similar to the events in the Land of the Dead in the Nart epic. In the Nart epic, Soslan visited the Land of the Dead to obtain the immortal tree of Aza. There he met his late wife Bedukha. In Kojiki, After the death of his wife Izanami, Izanagi also went to the Land of the Dead. When he went to the Land of the Dead, his wife Izanami, who had turned into an ugly form, told him not to go near her.

Another story, similar to the battle between Nart Batradz and the seven-headed Qandzargas, appears in the Kojiki. Japanese researcher (Mythologist, Yoshida Atsuhiko, 1934-) argues that kojiki have three functions as indicated by J. Dumézil.

The three functions in Japanese kojiki are as follows.

1. Ritual- Amaterasu, the sun goddess
2. Military- Susanoo
3. Productive- Okuninushi, god of agricultural production (grandson of Susanoo)

On the other hand, the three functions of the Nart epic are indicated by Dumézil in his work "The Ossetian Epic and Mythology" (1976). From the content of the "Kojiki" we can assume that the Scythian myth, the Nart epic was transferred to Japan around the 8th century. Interestingly, the plot of the hero who marries the daughter of the god of water is also found in the founding myths of Korea. The Korean legend is more similar to the Scythian legend. Adventures in the Land of the Dead also appear in the Epic of Gilgamesh, which is considered the oldest epic poem. Gilgamesh received the plant of immortality in the Land of the Dead, which is similar to the story of Soslan in the Nart epic, where he receives the tree of Aza in the Land of the Dead. Plots about a hero who kills a dragon also appear in Hittite mythology, where the dragon was treated to alcohol and killed while he was drunk. In the Nart epic, the Ossetian Harp made by Syrdon is called

Fandyr. The harp is also known as a Sumerian instrument. The harp is known to have been played in ancient East Asia. The myth of Scythia may also have come to Japan from the Korean Peninsula via the Silk Road trade, together with the harp.

Хуриты Нелли С.

МАОУБСОШ №7
Владикавказ, Россия

МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТЫ ЗАРДЖЫТÆ ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙЫ

Разныхас. «Маст галы дæр булæмæргъау сзарын кæндзæн», - дзырдта М. Горький.

Кæд галы сзарын кæндзæн, уæд адæймаджы та?..

XIX æнусы райдиан Кавказы рапарахат Уæрæсейы паддзахадон колониалон политикæ.

Райтынг Кавказаг пысылмон адæмты хæст Уæрæсейы ныхмæ. Ирон адæмы иу хай дæр 17-æм æнусты райстой пысылмон дин æмæ тарстысты, паддзахи администраци сын сæ дин чырыстон динимæ куы схæццæ кæна, уымæй... Къуындыхаты Муссæ сразæнгард кодта Туркмæ ацæуыныл цалдæр пысылмон диныл хæст бинонты, уйдонимæ йæ хæрæфырт Мамсыраты Темырболаты дæр... Мамсыраты Темырболаты йæ царды фæндæгтыл чысыл афæлгæст.

Темырболаты æмдзæвгæтæ æмæ фольклор.

Ирон поэзийы фыццаг профессионалон зарæджы райгуырд адæмы национ трагедийæ...

Дин æмæ Хуыцау « æнæдзырддаг» сты Темырболаты сфæлдыстады. Туркмæ ацыды аххосæгты сæйрагдæр дин уыдаид...

Кæронбæттæн.

Къостайы æмæ Темырболаты æмдзæвгæты сæйраг мотив у хъарæг...

Фæсныхас.

Khurieva Nelly

Shkool 7 after A.Pushkin
Vladikavkaz, Russia

SONGS OF TEMIRBOLAT MAMSUROV IN OSSETIAN LITERATURE

Introduction. "Grief will make even a bull sing like a nightingale", - wrote M.Gorky.

But if the bull is forced to sing, then what about the man?..

At the beginning of the 20th century the Russian state's colonial policy spread to the Caucasus. The war between Caucasian Muslims against Russia has spread. Some Ossetians who adopted the Muslim faith at the beginning of the 17 th century were afraid to mix the Muslim faith with the Christian one.

Moussa Kundukhov convinst several families who had converted to the Muslim faith to leave for Turkey, together with his nephew Temirbolat Mamsurov...

Review of the life and work of Temirbolat Mamsurov.

Poems and folklore by T. Mamsurov. The National tragedy gave a birth to the first professional song.

Faith and God: these are "inviolable" in Temirbolat's work. Probably faith was the main reason for his leaving for Turkey ...

Conclusion.

The main motiv of Kosta and Temirbolats poems is this sorrow...

ლევან ხეთაგუროვის სახელის წარმომავლობის დადგენისათვის

დიდი კოსტა ხეთაგუროვის მამა - ლევანი (1810-1892) დაიბადა და აღიზარდა ელიზბარ ხეთაგურის ოჯახში, რომელიც წარის ხეობაში, ისტორიული დვალეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები აზნაური გახლდათ. მან თავის წინაპართა გვარს მოგვიანებით დაამატა რუსული სუფიქსი და ხეთაგუროვად დაენერა.

ცნობილია, რომ მამაკაცის სახელი „ლევანი“ გახლავთ ქართული ფორმა „ლეონისა“, რომელიც მომდინარეობს ძველ-ეგვიპტური „ლებუ“-საგან და არაერთ ენაზე ნიშნავს ლომს. კერძოდ, ცხოველთა მეფის სახელის აღმნიშვნელია ბერძნული „ლეონ/ლეონტი/ლეონიდე“, ლათინური „ლეო“ სხვ. ქართულ საისტორიო წყაროებში სახელი „ლეონი“ დასტურდება V საუკუნიდან, ხოლო „ლევანი“ – XIII საუკუნიდან. ეს სახელები ერქვა არაერთ ქართველ მეფე-მთავარს, რამაც საქართველოს მოსახლეობაში მისი ფართო გავრცელება გამოიწვია. 1995 წლის მონაცემებით, „ლევანი“ ერქვა საქართველოს 41851 მოქალაქეს და ამ სახელს, ჩვენს ქვეყანაში იმხანად გავრცელებულ მამაკაცთა სახელთა შორის ეკავა მეხუთე ადგილი, „გიორგის“, „დავითის“, „ზურაბის“ და „ალექსანდრეს“ შემდეგ.

ვინაიდან ლევანი იშვიათი სახელია ოსთა შორის, ჩნდება კითხვა, თუ რატომ დაარქვა იგი ნარელმა აზნაურმა ელიზბარ ხეთაგურმა თავის ვაჟს?

წარის ხეობა შედიოდა იმ საუფლისწულო მამულის საზღვრებში, რომელიც ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-მ უბოძა თავის ვაჟს - იულონ ბატონიშვილს (1760-1816). ამ მამულის შემადგენლობაში, სხვა ტერიტორიასთან ერთად, შედიოდა შიდა ქართლის ჩრდილოეთი, მთიანი ნაწილიც, კერძოდ, მდინარე ლიახვის ხეობა, რომელიც ქსნის საერისთავოს გაუქმების შემდეგ, 1777 წელს იულონს ებოძა. იქ შერეული, ქართულ-ოსური მოსახლეობა მკვიდრობდა. ისინი გამოირჩეოდნენ ტრადიციული ერთგულებით ბაგრატიონთა დინასტიიდან გამოსული მეფეებისა. აქედან გამომდინარე, ადგილობრივნი თავიანთ ბატონ-პატრონად მოიაზრებდნენ იულონს და მის უფროს ლეონს, იმავე ლევანს (1786-1811), რომელიც ყრმობიდან ლიახვის ხეობაში იზრდებოდა.

რუსეთის მესვეურთა მიერ ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმებამ თავისუფლებისმოყვარე ქართველი ერის აღშფოთება გამოიწვია. ეროვნულ ჩაგვრას სოციალური შევიწროებაც დაემატა. XIX საუკუნის დასაწყისიდან იფეთქა აჯანყებებმა კოლონიური რეჟიმის წინააღმდეგ, რომელშიც მონაწილეობდნენ, როგორც საქართველოში, ასევე კავკასიონის ქედს გადაღმა მცხოვრები ოსებიც.

1804 წელს დაწყებულ მთიულეთის აჯანყებაში აქტიურად ჩაება მეზობელი, მთიანი რეგიონების მოსახლეობა და მათ შორის ოსებიც. აჯანყებულებმა თავიანთ მეთაურებად მიიწვიეს იმერეთში თავმეფარებული ძმები, ფარნაოზ (1777-1852) და იულონ ბატონიშვილები. ამ უკანასკნელს თან ახლდა ვაჟი ლევანიც. მათ მთიულეთში გადასვლა სცადეს. 1804 წლის 4 ივნისს, ქართლის მოსაზღვრედ მდებარე ულევის ენერში დაბანაკებულ უფლისწულთა ამაღლას თავს დაესხა მტერი, რომელმაც იულონი შეიპყრო. გაქცევა მოახერხეს ფარნაოზმა, რომელიც შემოდგომაზე მტერმა შეიპყრო და მისმა ძმისწულმა ლევანმა.

აჯანყების ჩახშობის მიუხედავად, ოსები ქართველებთან ერთად მონაწილეობდნენ სხვა ანტიიმპერიულ გამოსვლებშიც, რომლებიც ამის შემდგომ პერიოდში ხდებოდა.

1810 წლის 26 ივნისს ახალციხეში მყოფი ლევანი ჩავიდა შიდა ქართლში და თავისი ბიძის, სპარსეთს გახიზნული ალექსანდრეს (1770-1844) დავალებით, სათავეში ჩაუდგა ანტიიმპერიულ აჯანყებას, რომელმაც ლიახვის ხეობაში იფეთქა და ნარელ ოსებშიც გავრცელდა.

31 ივლისს ლევანმა 2000 ოსით დაიწყო შეტევა ცხინვალის ასაღებად, რაც ოთხ დღეს გრძელდებოდა. დამარცხების შემდეგ, ლევანი თავს აფარებდა ჯერ ჯავის მიმდებარე ოსურ სოფლებში, ხოლო ნოემბრიდან - ნარის ხეობაში, სადაც ადგილობრივმა მოსახლეობამ დიდი პატივით მიიღო. იგი ცხოვრობდა მამასახლის ასა გოჩაშვილის სახლში. მტერმა სცადა ასას და მისი ვაჟის, სოზრას მოსყიდვა, რათა ხელთ ეგდო აჯანყების მოთავე, თუმცა ამაოდ. ნარელებმა ლევანს ბოლომდე უერთგულეს. იგი მალულად გაეშურა ახალციხისაკენ, სადაც თავისი ბიძა, ალექსანდრე ელოდა. 26 ოქტომბერს, ბორჯომის ხეობაში მყოფი ლევანი დალესტნელ მოთარეშეთა სიხარბის მსხვერპლი გახდა.

საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენისათვის ბრძოლას თავშენიწილი ლევან ბაგრატიონის სახელი ლეგენდად დარჩა ქართველთა და ოსთა ღირსეულ ნაწილში.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, რომ სწორედ ეს უნდა გამხდარიყო მიზეზი იმისა, რათა ნარელ აზნაურ ელიზბარ ხეთაგურს 1810 წელს დაბადებული თავის ვაჟისათვის დაერქმია სახელი იმ სახელოვანი უფლისწულისა ბაგრატიონთა სამეფო დინასტიიდან, რომელიც თავს იმჟამად მათ ხეობაში აფარებდა.

Niko Javakhishvili

*Associate Professor of Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University,
Tbilisi, Georgia*

ON THE ORIGIN OF LEVAN KHETAGUROV'S NAME

Levan (1810-1892), father of the great Kosta Khetagurov, was born and grew up in the family of Elizbar Khetaguri, who was an aznauri residing in the Nari valley, on the territory of historical Dvaleti. Later he added a Russian suffix *-ov* to his ancestor's surname and wrote himself as "Khetagurov".

It is known that the male name "Levan" is the Georgian form of "Leon", proceeding from old-Egyptian "Lebu" and signifies a lion in many languages; for instance, in Greek the animal king is designated as "Leon/Leontius/Leonidas", in Latin "Leo" etc.

In Georgian historical sources the name "Leon" is attested from the 5th century, and the name "Levan" from the 13th century. Many Georgian monarchs wore this name, which led to its dissemination in Georgian people. According to the 1995 data, 41,851 nationals of Georgia wore this name, ranked the 5th after "Giorgi/George", "Davit/David", "Zurab", and "Alexandre/Alexander".

The name "Levan" is rare among the Ossetians, so it is remarkable, that the aznauri (nobleman) from Nari valley, baptized his son Levan.

The Nari valley constituted a part of the princely domain, which Erekle II (1720-1798), king of Kartalino-Kakheti (in Georgian – Kartl-Kakheti) granted to his son, prince Yulon (1760-1816). Inter alia, it comprised also the northern mountainous part of Shida Kartli, the Liakhvi valley, which was granted to Yulon after abolishing the Saeristavo of Ksani, in 1777. Local population was a mix of Georgians and Ossetians and was distinguished with its loyalty to the Georgian kings from the Bagrationi royal dynasty. Therefore, the locals considered Yulon, and Leon/Levan (1786-1811), his elder, who grew up in Liakhvi valley to be their lords.

Abolishment of the Kingdom of Kartl-Kakheti by the Russian Government antagonized the liberty-loving Georgian nation. National oppression was aggravated by the social one. Georgians as well as the Ossetians living beyond the Caucasus gorge rebelled several times right from the beginning of the 19th century.

The mountaineers, including the Ossetians participated in the 1804 rebellion of Mtiuleti. The rebels invited the prince brothers Parnaoz (1777-1852) and Yulon from Imereti to lead them. Yulon was accompanied by his son, Levan. They attempted to move to Mtiuleti. On 4 June of 1804 the princes were attacked by the enemy; Yulon was captured, whereas Parnaoz and his nephew managed to escape.

Although the rebellion was suppressed, the Ossetians along with Georgians participated in other subsequent anti-imperial revolts as well.

On 26 June of 1810 Levan came to Shida Kartli from Akhaltsikhe on the order of his uncle, Alexandre (1770-1844), who had fled to Persia (Iran), and initiated an anti-imperial rebellion in the Liakhvi valley, to spread to the Ossetians of Nari.

On 31 July Levan with 2,000 Ossetians started an attack to capture Tskhinvale, to last for four days. Having been defeated, Levan escaped first to the Ossetian villages of Java, and since November, in Nari valley, where the local population hosted him with much respect. He lived in the house of Asa Gochashvili, the mamasakhlisi. The enemy attempted to bribe Asa and Asa's son, Sozra, to capture the leader of the rebellion, but in vain. The Nari residents remained loyal to Levan till the very end. Eventually, Levan left for Akhaltsikhe, where his uncle, Alexandre was waiting for him. On 26 October Levan fell victim to the greediness of the Lezgi raiders, in Borjomi valley.

Levan was fighting for restoring Georgian statehood and his name remains a legend among the laudable Georgians and Ossetians.

We consider that Elizbar Khetaguri, nobleman from Nari valley gave to his son born in 1810 the name Levan in honour of the Georgian prince from Bagrationi royal dynasty, who was staying in the vally at the very time.

მაიკა ჯიქია

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პხოფესოხი
თბილისი, საქახოველო

თურქულ ენათა ერთი ფონოტაქტიკური თავისებურების შესახებ

თურქული მოდემის ხალხებისათვის გადაულახავი არტიკულაციური მომენტია მარცვლის დასაწყისში ორი ან მეტი თანხმოვნის წარმოთქმა (მარცვლის ბოლოს ორი თანხმოვანი არცთუ იშვიათად გვხვდება; შდრ. თვით მოდემის დასახელება - Türk) ნასესხებ სიტყვათა ორი ან მეტი თანხმოვით დაწყებული სიტყვების ადაპტაცია თურქულ ენებში ორი გზით ხორციელდება.

1. პროთეზა – მარცვლის დასაწყისში ორთანხმოვნიან სიტყვას წინ დაემატება ხმოვანი და ახალ მარცვალს წარმოქმნის კომპლექსის პირველ თანხმოვანთან.

მაგ: რუს. стан – აზერბ. Istakan; ფრანგ. station – თურქულში ასე „გადაკეთდა“: istasyon; იტალ. skala – თურქ. iskele ‘ნავსადგური’.

2. ეპენთეზა – მარცვლის დასაწყისში ორ თანხმოვანს შორის ჯდება ვინრო ხმოვანი და იქმნება მარცვალი, რითაც თავიდან აცილებულია მარცვლის დასაწყისში თანხმოვანთა თავმოყრა.

მაგ.: ფრანგ. club – თურქ. kulüp ‘კლუბი’; იტალ. brillante – თურქ. pirlanta ‘ბრილიანტი’; იტალ. tromba – თურქ. tulumba ‘ტუმბო’.

სწორედ ეს ფონეტიკური ფაქტია რეალიზებული საქართველოს დედაქალაქის სახელის თურქული არტიკულაციით წარმოთქმაში: თურქმა ვერ დაძლია /თბილ-/ მარცვლის /თბ/კომპლექსი, განახმო იგი /i/ ხმოვნით, რის შედეგად მიღებულია Tiflis. მდინარე მტკვრის სახელიც – ოთხი თანხმოვნით მარცვლის დასაწყისში – აგრეთვე ძნელი წარმოსათქმელი შეიქნა თურქულენოვანისთვის. მისი გათავისება განსხვავებული ტაქტიკით წარიმართა, კერძოდ კი: /მტკ/- თანხმოვანთკომპლექსის გამარტივების გზით მივიღეთ /k/, ხოლო /ვა/>/u/;

აზერბაიჯანელები, ისევე როგორც თურქები, მდინარე მტკვარს Kur nehri-ს უწოდებენ.

ABOUT ONE PHONOTACTICAL PECULIARITY OF TURKIC LANGUAGES

Pronunciation of two or more consonants at the beginning of a syllable is an insurmountable articulatory moment for people of the Turkic origin (two consonants at the end of a syllable are not uncommon; cf. the name of the origin itself - Türk)

Adaptation of borrowed words starting with two or more consonants in Turkic languages is carried out in two ways:

1. Prothesis - a vowel is added to a two-consonant word at the beginning of a syllable and forms a new syllable with the first consonant of the complex.

E.g. Rus. /stak'an/ – Azerb./istakan/ 'glass'; French station – in Turkish it was "transformed" like this: /istasyon/; Ital. skala – Turkish. /iskele/ 'harbour'.

2. Epenthesis – a narrow vowel is placed between two consonants at the beginning of a syllable and a syllable is formed, thus avoiding consonants at the beginning of a syllable. E.g.: French club – Turk. kulüp 'club'; Ital. brillante – Turk. pırlanta 'diamond'; Ital. tromba - Turk. tulumba 'pump'. This phonetic fact is realized in the Turkish articulation of the name of the capital of Georgia: the Turk could not overcome the /tbil-/ syllable /tb/complex, it was replaced by the /i/ vowel, resulting in Tiflis.

The name of the river Mtkvari - with four consonants at the beginning of the syllable - was also difficult to pronounce for a Turkish speaker. Its acquisition took place with a different tactic, namely: /mtk/ - by simplifying the consonant complex, we got /k/, and /va/>/u/.

Azerbaijanis, like Turks, call river Mtkvari Kur nehri.

შინაარსი / Content

დედა აბდუშელიშვილი

ინტერკულტურული თავისებურებების გათვალისწინება ორგანიზაციული

კონფლიქტების მართვაში.....5

Lela Abdushelishvili

ENVISAGING INTERCULTURAL PECULIARITIES IN MANAGING ORGANIZATIONAL CONFLICTS.....5

Абдурахманова Патимат

ЗООНИМЫ В функции ОБРАЩЕНИЯ 6

Abdurachmanova P.M.

ZOONYMS IN THE FUNCTION OF THE VOCATIVES (BY THE MATERIAL OF THE AVAR LANGUAGE).....7

Адамчевский Пшемыслав

ОСЕТИНЫ В ВОСПОМИНАНИЯХ МАТЕУША ГРАЛЕВСКОГО, ПОЛЬСКОГО ССЫЛЬНОГО НА КАВКАЗ.....7

Adamczewski Przemyslaw

OSSETIANS IN THE MEMOIRS OF MATEUSZ GRALEWSKI, A POLISH EXILE TO THE CAUCASUS..... 8

Адиев Асланбек

МИГРАЦИОННАЯ СИТУАЦИЯ И ВОСПРИЯТИЕ МИГРАНТОВ В ДАГЕСТАНЕ 8

Adiev Aslanbek

MIGRATION SITUATION AND PERCEPTION OF MIGRANTS IN DAGESTAN 9

Адухова Жамилат М.

ПЕРЛОКУТИВНЫЙ ЭФФЕКТ РЕЧЕВОГО АКТА ПРОКЛЯТИЯ В ЛАКСКОМ ЯЗЫКЕ.....10

Adukhova Zh. M.

PERLOCUTIVE EFFECT OF THE SPEECH ACT OF CURSING IN LAK LANGUAGE.....10

Акаев Вахит Х.

СИНКРЕТИЧЕСКИЙ ХАРАКТЕР ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ ЧЕЧЕНЦЕВ: ВЗАИМОСВЯЗЬ ХРИСТИАНСКИХ И ИСЛАМСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В КОНТЕКСТЕ ИСТОРИИ ГРУЗИИ 11

Akaev Vakhit H.

SYNCRETIC CHARACTER OF THE SPIRITUAL CULTURE OF CHECHENS: INTERRELATION OF CHRISTIAN AND ISLAMIC VALUES IN THE CONTEXT OF THE HISTORY OF GEORGIA..... 11

Алигаджијева Альфия

ФОРМУЛЫ РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА БЕЖТИНСКОГО ЯЗЫКА..... 12

Aligadzhiyeva A.R.

FORMULAS OF SPEECH ETIQUETTE OF THE BEZHITA LANGUAGE..... 12

ნუგზახ ანთელავა

ისტორიისა და მითის ურთიერთმიმართების პრობლემა ფ. რ. ანკერსმიტის კონცეფციაში 13

Nugzar Antelava

THE PROBLEM OF RELATIONSHIP BETWEEN HISTORY AND MYTH IN F.-R. ANKERSMIT'S CONCEPT14

Георгий Анчабадзе

ЭВЛИЯ ЧЕЛЕБИ О ПЛЕМЕНИ САДША-АБАЗА.....14

George Anchabadze

EVLIYA CHELEBI ABOUT THE SADSHA-ABAZA TRIBE 15

Асадова Хадиджа Вели кызы

ОБРАЩЁННАЯ К ЧЕЛОВЕКУ 15

Asadova Khadija Veli gizi APPEALING TO PEOPLE.....	16
ვიანორ ახალაია „მამელუქის“ ენის ლექსიკური თავისებურებანი.....	17
Vianor Akhalaia LEXICAL PECULIARITIES OF THE “MAMLUK” LANGUAGE.....	17
ციური ახვლედიანი, ჯიორჯი ყუფაჩაძე ფრანგულ ფონეტიკური თავისებურებანი	18
Tsiuri Akhvlediani, Giorgi Kuparadze PHONETIC FEATURES OF FRANGLAIS	18
ნახგიზ ახვლედიანი ერთი ლექსიკური ერთეულის გარკვევისათვის	19
Nargiz Akhvlediani TO SPECIFY A SINGLE LEXICAL ITEM	19
Баразбиев Муслим И., Геграев Хаким К. «ОСЕТИНЫ»-БАЛКАРЦЫ В ГРУЗИНСКОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ И ФОЛЬКЛОРНОЙ ТРАДИЦИИ	19
Barazbiyev M.I., Gegraev Kh.K. "OSSETIANS"-BALKARS IN THE GEORGIAN HISTORICAL AND FOLKLORE TRADITION	20
Бегулов Рустам К ВОПРОСУ ОБ ОСЕТИНО-ГРУЗИНСКОЙ МЕЖЭТНИЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ НА ТЕРРИТОРИИ КАРАЧАЕВО-ЧЕРКЕСИИ	21
Begeulov Rustam ON THE ISSUE OF OSSETIAN-GEORGIAN INTERETHNIC COMMUNICATION ON THE TERRITORY OF KARACHAY-CHEKKESSIA.....	21
საღომე ბედუკაძე ბორის პასტერნაკის ცხოვრებისეული და შემოქმედებითი კავშირების დამყარება ქართველებთან (მიმოწერის მიხედვით).....	22
Salome Bedukadze ESTABLISHING LIFE AND CREATIVE CONNECTIONS OF BORIS PASTERNAK WITH GEORGIAN (ACCORDING TO CORRESPONDENCE)	23
ნაიჩა ბეპიევი თემირბოლათ მამსუროვის ლექსები და ნაფი ჯუსოითის კომენტარები.....	23
Naira Bepievi TEMIRBOLAT MAMSUROV'S POEMS AND COMMENTARIES BY NAPHY DZHUSOITY	24
ვახტ ბერიძე ადამიანი ბიოეთიკური მეცნიერების კონტექსტში	24
Vardo Beridze HUMAN IN THE CONTEXT OF BIOTIC SCIENCE	25
Бесолов Владимир Б., Таболова Бэла Х. ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ГРУЗИНО-ОСЕТИНСКИХ ОТНОШЕНИЙ: СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИАГНОЗ И МЕТОДИКА РЕАНИМАЦИИ ЯЗЫКОМ ГУМАНИТАРНОЙ НАУКИ	26
Besolov Vladimir B., Tabolova Bela Kh. PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS: SOCIO-POLITICAL DIAGNOSIS AND METHODS OF RESUSCITATION THE LANGUAGE OF THE HUMANITIES OF SCIENCE	27

Бесолов Владимир Б. МЕСТО И ЗНАЧЕНИЕ М.Г. АБДУШЕЛИШВИЛИ (1926-1998) В ИСТОРИИ МИРОВОЙ АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКИ И ЕГО ВКЛАД В ПОСТИЖЕНИЕ АНТРОПОЛОГИИ НАРОДОВ КАВКАЗА	28
Besolov Vladimir B. THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF M.G. ABDUSHELISHVILI (1926-1998) IN THE HISTORY OF WORLD ANTHROPOLOGICAL SCIENCE AND HIS CONTRIBUTION TO THE COMPREHENSION OF THE ANTHROPOLOGY OF THE PEOPLES OF THE CAUCASUS	30
Бесолов Аристарх В., Бесолов Владимир Б. НЕВИДИМЫЕ НИТИ СВЯЗЕЙ ДВУХ СТОЛИЧНЫХ ГОРОДОВ: ВЛАДИКАВКАЗ И ТБИЛИСИ В ЛИЧНОЙ СУДЬБЕ И ПРОЯВЛЕНИИ ТВОРЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА АРХИТЕКТОРА А.Н. КАЛЫГИНА (1875-1943)	32
Besolov Aristarkh V., Besolov Vladimir B. INVISIBLE THREADS OF TIES BETWEEN TWO CAPITAL CITIES: VLADIKAVKAZ AND TBILISI IN THE PERSONAL FATE AND MANIFESTATION OF THE CREATIVE SKILL OF ARCHITECT A.N. KALGIN (1875-1943)	33
Бийжанова Элиза РОССИЙСКО-ГРУЗИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ КОНТЕКСТЕ	34
Biyzhanova Eliza RUSSIAN-GEORGIAN RELATIONS IN THE SOCIO-CULTURAL CONTEXT	35
Гаджимурадова Тауба Э., Хайбулаева Н.М. ТЕМА ДЕТСТВА В ПОВЕСТИ АБДУЛА РАДЖАБОВА «ДОБРЫЙ ДЖИНН»	35
Gadzhimuradova T.E., Khaybulaeva N.M. THE THEME OF CHILDHOOD IN ABDUL RAJABOV'S NOVELLA "THE GOOD JINN"	36
Газзаева Ирина Г. МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТЫ ФАЛГОНЦ БУЛКЪАТЫ МИХАЛЫ РОМАНЫ «ТЕРКÆЙ ТУРКМÆ»	37
Gazaeva Irina TEMIRBOLAT MAMSUROV'S IMAGE IN THE HISTORICAL NOVEL BY MIKHAIL BULKHATY	37
თამაზ გელაშვილი სათანას სახე და მნიშვნელობა ნართების ეპოსში	37
Tamar Gelashvili THE IMAGE AND IMPORTANCE OF SATANA IN THE NART EPIC	38
კლარა გელაშვილი ომი ოსურ ბელეტრისტულ-პუბლიცისტურ ნარატივში	39
Klara Gelashvili WAR IN THE OSSETIAN FICTION-PUBLICIST NARRATIVE	39
გერტ რობერტ გრინერტი სამეცნიერო ხიდები და დიალოგის შესაძლებლობები	40
Gert Robert Grünert WISSENSCHAFTLICHE BRÜCKEN UND DIALOGMÖGLICHKEITEN	40
ელენე გოგიაშვილი ალექსანდრე მაკედონელი ოსურ ფოლკლორში	42
Elene Goglashvili ALEXANDER OF MACEDON IN OSSETIAN FOLKLORE	42
ანა გოგიაშვილი ომის პარადიგმა გიორგი სოსიაშვილის თხზულებებში („ხეფას ბიჭი“, „ბოთე“, „მავთულხლართი“) ..	43
Gogilashvili Ana THE PARADIGM OF WAR IN THE STORY OF GIORGI SOSIASHVILI (“SON OF KHEPA”, “BARBED WIRE, “BUTTERFINGERED”)	43

ქეთევან გოდერძიშვილი დადებითი შტრიხები ქართველი და ოსი ეროვნების ხალხთა ურთიერთობებიდან	44
Ketevan Goderdzishvili Positive features from Georgian and Ossetian peoples' relationship	45
Горюшина Евгения М. МЕМОРИАЛЬНЫЙ ЛАНДШАФТ СОВРЕМЕННОЙ ГРУЗИИ: ОСОБЕННОСТИ ГЕОГРАФИИ ПАМЯТИ О СОБЫТИЯХ 1939-1945 ГГ.....	45
Goryushina Evgeniya M. MEMORIAL LANDSCAPE OF MODERN GEORGIA: FEATURES OF THE MEMORY GEOGRAPHY, 1939-1945.....	46
რებეკა გოულდი კავკასია და მსოფლიო ლიტერატურა	46
Rebecca Gould THE CAUCASUS AND WORLD LITERATURE	47
გიულ მუკერემ ოზთურქი ქართული მიგრანტული ლიტერატურა თურქეთში 1940-იანი წლებიდან დღემდე	47
Gül Mükerrerem ÖZTÜRK GEORGIAN MIGRANT LITERATURE IN TURKEY FROM THE 1940S UNTIL TODAY	48
Долгова Виктория О. ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ И КУЛЬТУРЫ МАЛОЙ РОДИНЫ – ОКНО В БОЛЬШОЙ МИР.....	48
Dolgova V. O. STUDYING THE HISTORY AND CULTURE OF A SMALL HOMELAND IS A WINDOW INTO THE BIG WORLD.....	49
მაცხაზ (სოსო) ვახტანგაშვილი რუსეთის კავკასიური ინტერესების საწყისი ისტორიულ კონტექსტში.....	50
Vakhtangashvili Soso PRIMARY CAUCASIAN INTERESTS OF RUSSIA IN THE HISTORICAL CONTEXT	50
Зангиева Зарема Н. СИМВОЛИКА ЧИСЕЛ В ЯЗЫКЕ И КУЛЬТУРЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ФРАЗЕОЛОГИИ ОСЕТИНСКОГО, РУССКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ).....	51
Zangieva Zarema N. SYMBOLISM OF NUMBERS IN LANGUAGE AND CULTURE (BASED ON THE OSSETIAN, RUSSIAN AND ENGLISH PHRASEOLOGY).....	52
თამარ ზიგეი-პოპიაშვილი პირნაკლი ზმნები ქართულსა და გერმანულ ენებში.....	54
Tamar Sieger-Popiashvili REFLEXIVE VERBS IN GEORGIAN AND GERMAN LANGUAGES	55
ნინა ზიგეი ქართულ-გერმანული დიპლომატიის ისტორიიდან	55
Nina Sieger FROM THE HISTORY OF GEORGIAN-GERMAN DIPLOMACY	56
Тадтаева Анжелика В. ЯЗЫКОВЫЕ БАРЬЕРЫ, МЕШАЮЩИЕ ЭФФЕКТИВНОМУ ОБЩЕНИЮ.....	57
Tadtaeva Angelika V. LANGUAGE BARRIERS TO EFFECTIVE COMMUNICATION	57

Ибрагимова Патимат А.	
АРАБЯЗЫЧНЫЕ ИСТОЧНИКИ О ЧАСТНОМ ЗЕМЛЕВЛАДЕНИИ В ДАГЕСТАНЕ В XIX В.	58
Ibragimova Patimat	
ARABIC-LANGUAGE SOURCES ON PRIVATE LAND OWNERSHIP IN DAGESTAN IN THE 19 TH CENTURY	59
Нюбар Ибрагимова Натик	
ДИСКУССИИ О МЕТОДЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО РЕАЛИЗМА В СОВЕТСКОЙ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ.....	59
Nubar Ibrahimova Natik	
DISCUSSIONS ABOUT THE METHOD OF SOCIALIST REALISM IN SOVIET AND AZERBAIJANI LITERATURE	60
Кадыркулова Жайнагуль К.	
РАЗВИТИЕ ДЕКОРАТИВНО ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА КЫРГЫЗСТАНА И КАВКАЗА (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ).....	60
Kadyrkulova Zh .K.	
DEVELOPMENT OF DECORATIVE AND APPLIED ARTS OF KYRGYZSTAN AND THE CAUCASUS (COMPARATIVE ANALYSIS)	61
სერგო კერესელიძე	
„ჭონასა“ და „ალილოს“ ტრადიციები თანამედროვე საინგილოში.....	62
Sergo Kereselidze	
"CHONA" AND "ALILO" TRADITIONS IN MODERN SAINGILO	63
მაჩიამ კობერიძე	
იოანე ქართველიშვილის პედაგოგიური და მთარგმნელობითი საქმიანობა	63
Mariam Koberidze	
PEDAGOGICAL AND TRANSLATION ACTIVITIES OF IOANE KARTVELISHVILI	64
Ковальская Светлана И.	
ПАМЯТИ ЛЬВА НИКОЛАЕВИЧА ГУМИЛЁВА.....	64
Kovalskaya S.,	
IN MEMORY OF LEV NIKOLAEVICH GUMILYOV	65
Кокоева Лаура А.	
КАХУН В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ	66
Kokoeva Laura A.	
KAHUN DURING THE GREAT PATRIOTIC WAR.....	66
Корнаева Татьяна Л,	
ГЛАВНАЯ ТРАГЕДИЯ ЖИЗНИ - ПОТЕРЯ СОИХ КОРНЕЙ...(ФАКУЛЬТАТИВНОЕ ЗАНЯТИЕ ПО ЛИТЕРАТУРЕ).....	67
Kornaeva Tatiana	
LOSING OWN ROOTS IS THE MAIN TRAGEDY IN ONE’S LIFE	68
Кусегенова Фания А.	
РОЛЬ НОГАЙСКОЙ ПОЭЗИИ ПЕСТОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА.....	70
Kusegenova F. A.	
THE ROLE OF NOGHAI POETRY OF NURTURING IN THE FORMATION OF THE CHILD'S PERSONALITY.....	71
Кцоева Жана	
РОЛЬ СМИ В ФОРМИРОВАНИИ МИРОВОЗЗРЕНИЯ МОЛОДЕЖИ.....	71
Ktsoeva Zhana	
THE ROLE OF THE MEDIA IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE	72

ეკატერინე ღომია

რუსეთის ომი უკრაინაში და საქართველოს ოკუპირებული რეგიონები:
ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური ურთიერთობების სამომავლო პერსპექტივები.....72

Catherine Lomia

RUSSIA'S WAR IN UKRAINE AND THE OCCUPIED REGIONS OF GEORGIA:
FUTURE PERSPECTIVES OF GEORGIAN-ABKHAZ AND GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS.....73

Маллаева Зулайхат

К ВОПРОСУ О СИНТАКСИЧЕСКОМ ЧЛЕНЕНИИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЭРГАТИВНОЙ КОНСТРУКЦИИ.....74

Mallaeva Z.M.

ON THE QUESTION OF THE SYNTAXIC PARTITION OF THE SENTENCE OF THE ERGATIVE CONSTRUCTION.....75

ხვთისო მამისიმედიშვილი

შავი ქირის გამავრცელებელი არსებები ქართულ და ოსურ ფოლკლორში
(ქართული „ჟამნი“ და ოსური „ჟემინა“).....76

Khvtiso Mamisimedishvili

CREATURES SPREADING THE PLAGUE IN GEORGIAN AND OSSETIAN FOLKLORE
(GEORGIAN “ZHAMNI” AND OSSETIAN “ZHEMINA”).....77

Мардеян Ноэми А.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИДЕИ И ОПЫТ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ НАРОДОВ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА
И ЗАКАВКАЗЬЯ.....78

Mardeyan N.A.

PEDAGOGICAL IDEAS AND EXPERIENCE OF FAMILY EDUCATION OF THE PEOPLES OF THE NORTH
CAUCASUS AND TRANSCAUCASIA.....78

მიხეილ მახარაძე

ლიტერატურისა და ხელოვნების საკითხები ქართველ ფილოსოფოსთა შრომებში.....79

Mikheil Makharadze

ISSUES OF LITERATURE AND ART IN WORKS OF GEORGIAN PHILOSOPHERS.....79

მაჩიამ მაჩჯანიშვილი

ნართული ეპოსი - ნოდარ ბანძელაძის შემოქმედებაში.....80

Mariam Marjanishvili

A WOVEN EPIC - IN THE WORK OF NODAR BANDZELADZE.....80

Мамчугева Фатима О.

ГРУЗИНСКАЯ ДРАМАТУРГИЯ НА СЦЕНЕ КАРАЧАЕВСКОГО ДРАМАТИЧЕСКОГО ТЕАТРА.....81

Matchueva Fatima O.

GEORGIAN DRAMA ON STAGE KARACHAEVSKY DRAMA THEATER.....82

Матиев Магомедбаш

ОБРАЗ СЕСКА-СОЛСЫ В ИНГУШСКОМ НАРТСКОМ ЭПОСЕ.....84

Matiev M. A.

THE IMAGE OF SESKA-SOLSA IN THE INGUSH NART EPIC.....84

Мельникова Галина Л., Зайцев Александр Б.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННОЙ ДИНАМИКИ РАССЕЛЕНИЯ В СИСТЕМЕ
ИССЛЕДОВАНИЙ ЦИВИЛИЗАЦИОННЫХ ПЕРЕКРЕСТКОВ.....85

Melnikova Galina L., Zaitsev Alexander. B.

MODELING OF SPATIAL-TEMPORAL DYNAMICS OF SETTLEMENT IN THE SYSTEM OF STUDIES
OF CIVILIZATIONAL INTERSECTIONS.....86

Мерзляков Михаил П. ДОНСКИЕ АЛАНЫ, НЕИЗВЕСТНАЯ СТРАНИЦА ИСТОРИИ. ОПЫТ РЕКОНСТРУКЦИИ ВОИНСКОГО ДОСПЕХА ЗНАТНОГО АЛАНСКОГО ВОИНА.....	87
Merzlyakov Mikhail P, DON ALANS, AN UNKNOWN PAGE OF HISTORY. THE EXPERIENCE OF RECONSTRUCTING THE MILITARY ARMOR OF A NOBLE ALAN WARRIOR	88
ცისა მესხიშვილი ებრაული დასახლებებისა და სალოცავების ისტორია საქართველოში.....	90
Tsira Meskhishvili HISTORY OF JEWISH SETTLEMENTS AND SHRINES IN GEORGIA.....	91
Мишаева Марианна В. ЭТНИЧЕСКИЙ ЦВЕТОВОЙ МЕНТАЛИТЕТ ЛАКЦЕВ В АСПЕКТЕ КОЛОРОНИМА ЛУХИИССА «ЧЕРНЫЙ».....	92
Mishaeva Marianna V. ETHNIC COLOR MENTALITY OF THE LAK IN THE ASPECT OF THE COLORONYM "BLACK"	92
აღექსანდრე მღებრიშვილი ოსური თანავარსკვლავედი ქართულ-ოსურ ლიტერატურულ და კულტურულ ურთიერთობებში (XIX საუკუნის მეორე ნახევარსა და XX საუკუნის პირველ ათწლეულებში).....	93
Aksandre Mghebrishvili OSSETIAN CONSTELLATION IN GEORGIAN-OSSETIAN LITERATURE AND IN CULTURAL RELATIONS (IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY AND THE FIRST DECADES OF THE 20TH CENTURY).....	95
Немчинова Тамара С. ГОРОД КАК ТЕКСТ: ТБИЛИСИ КАК ПЕРЕКРЕСТОК КУЛЬТУР_(ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СМЫСЛА ГОРОДА).....	96
Tamara Nemchinova S. CITY AS A TEXT: TBILISI AS A CROSSROADS OF CULTURES _(INTELLECTUAL EXPLORATION OF THE MEANING OF THE CITY).....	97
ნიკოლოზ ოთინაშვილი ქართულ-ოსური ურთიერთობის ასპექტები.....	98
Nikoloz Otinashvili GEORGIAN-OSSIAN COMMUNICATION ASPECTS	98
Плиева Маргарита Г. ИЛЛЮСТРАЦИИ М. Ф. ДЖИКАЕВА К СТИХОТВОРЕНИЯМ ТЕМЫРБОЛАТА МАМСУРОВА	99
Plieva Margarita G. ILLUSTRATIONS BY M. F. DZHICAIEV TO THE POEMS OF TEMYRBOLAT MAMSUROV	99
Плиева Лана МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТ – ФЫЦЦАГ ИРОН ПРОФЕССИОНАЛОН ПОЭТ, ИРОН АИВ ДЗЫРДЫ ДÆСНЫ, ЙÆ АИВАДОН ÆНКЪАРÆНТЫ ХИЦÆНДЗИНÆДТÆ	100
Plieva Lana TEMIRBOLAT MAMSUROV – THE FIRST OSSETIAN POET, THE OSSETIAN ARTISTIC WORDS MASTER, HIS FEATURES OF THE ARTISTIC WORLDVIEW	100
ნინო პოპიაშვილი ოსური ლიტერატურის სათავეებთან - თემირბოლათ მამსუროვის შემოქმედება.....	100
Nino Popiashvili AT THE DAWN OF OSSETIAN LITERATURE - TEMIRBOLAT MAMSUROV'S WORK.....	101

Александр Русецкий ГРУЗИНО-ОСЕТИНСКОЕ СООБЩЕСТВО БЕЗОПАСНОСТИ И РАЗВИТИЯ	101
Alexander Rusetsky COMMUNITY FOR SECURITY AND DEVELOPMENT IN GEORGIA AND OSSETIA	102
ნინო საბაძე ქალთა სახეები ოსურ ლიტერატურაში	102
Nini Sabadze FACES OF WOMEN IN OSSETIAN LITERATURE.....	104
ირინე საგანელიძე ეთნიკური უმცირესობების კულტურათა მხარდაჭერის მიზნით განხორციელებულ ღონისძიებათა სანიმუშო მაგალითები	105
Irine Saganelidze SAMPLE EXAMPLES OF MEASURES TAKEN TO SUPPORT ETHNIC MINORITIES	106
ვაჟა სანთელაძე ნიკონმინდის მონასტრის XI ს ბოლო მეოთხედის (არასრული) ქონებრივი მდგომარეობა (ისტორიული საბუთების მიხედვით).....	106
Vazha Santeladze PROPERTY CONDITION (INCOMPLETE) OF NIKOTSMINDA MONASTERY IN THE LAST QUARTER OF THE XI CENTURY (BASED ON HISTORICAL DOCUMENTS)	107
ლელა სახაღიძე საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ოსეთის პოლიტიკური სტატუსის ისტორიიდან (1918-1921 წწ.).....	108
Lela Saralidze FROM THE HISTORY OF THE POLITICAL STATUS OF OSSETIA IN THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA (1918-1921)	109
Сефербеков Руслан И. ОБ ОДНОМ ПРЕДСВАДЕБНОМ ОБРЯДЕ АВАРЦЕВ ГУМБЕТА: КУКОЛЬНЫЙ ДАРООБМЕН	109
R.I. Seferbekov A PRE-WEDDING RITUAL OF GUMBET-AVAR: DOLL EXCHANGE	110
მაჩი სიმონიშვილი გივი მარგველაშვილის ნოუმენები ანუ ყველაფერი ტექსტია	111
Mari Simonishvili GIVI MARGVELASHVILI'S NOUMENI, THAT IS, EVERYTHING IS TEXT.....	111
ქეთევან სიხარულიძე სამონადირეო თემა ოსურ ფოლკლორში	112
Ketevan Sikharulidze HUNTING THEME IN OSSETIAN FOLKLORE	113
გიორგი სოსიაშვილი შოტლანდიელი ექიმი, ბოტანიკოსი და მოგზაური რობერტ ლაიელი ოსების შესახებ.....	113
Giorgi Sosiashvili ROBERT LYALL,- A SCOTTISH DOCTOR, BOTANIST AND TRAVELLER ABOUT OSSETIANS.....	115
Сугаров Дауд А. РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ВО ВЛАДИКАВКАЗЕ И ТБИЛИСИ КАК ФАКТОР ИХ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОГО ФОРМИРОВАНИЯ: 1917-1991 ГОДЫ	116

Sugarov David A.

INDUSTRIAL DEVELOPMENT IN VLADIKAVKAZ AND TBILISI AS A FACTOR OF THEIR URBAN

DEVELOPMENT: 1917-1990..... 116

საღმრთე სუბიაშვილი

მანკიერებათა მხილება და იუმორი არსენ ქოცოითის მოთხრობებში „გიგოს აღდგომა“ და

„მეგობრები“ 117

Salome sukhiashvili

EXPOSURE OF VICES AND HUMOR IN ARSEN KOTSOIT'S STORI, GES "EASTER GIGO" AND "FRIENDS" 118

Тертерян Ашхен Г., Бесолов Владимир Б.

ПЛАНИРОВОЧНАЯ СТРУКТУРА ИСТОРИЧЕСКИХ ЦЕНТРОВ СТОЛИЧНЫХ ГОРОДОВ ВЛАДИКАВКАЗ

И ТБИЛИСИ: ПРИНЦИПЫ, ЗАКОНОМЕРНОСТИ, ОСОБЕННОСТИ..... 119

Terteryan Ashkhen G., Besolov Vladimir B.

THE PLANNING STRUCTURE OF THE HISTORICAL CENTERS OF THE CAPITAL CITIES OF VLADIKAVKAZ

AND TBILISI: PRINCIPLES, PATTERNS, FEATURES..... 120

შოხენა შავხეშიანი

ნიკო ფიროსმანისა და ხაფოს სამოქმედო სივრცე, ტექსტის ქრონოტოპოსი

(აკა მორჩილაძის ნაწარმოების „ქართულის რვეულები - XIX საუკუნის სურათები“ და

მადათოვის ტრილოგიის პირველი ციკლის „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ მიხედვით)..... 121

Shorena Shavreshiani

THE ACTION SPACE OF NIKO FIROSMAN AND KHAFO, THE CHRONOTOPE OF THE TEXT (ACCORDING TO

THE WORK "GEORGIAN NOTEBOOKS – 19TH CENTURY PICTURES" AND THE FIRST CYCLE

OF MADATOV'S TRILOGY "FLIGHT OVER MADATOV AND BACK") 122

შოხენა შამანაძე, ნათელა ჩიტაური

საბჭოთა წარსულის რეცეფცია ახალი 'WELTLITERATUR'-ის ქრილში (რუსკა ჯორჯოლიანის

„შენი აქ ყოფნა, როგორც ქალაქი“ და კატია პეტროვსკაიას „ალბათ ესთერი“)..... 122

Shorena Shamanadze, Natela Chitauri

RECEPTION OF THE SOVIET PAST IN THE CONTEXT OF NEW 'WELTLITERATUR' (RUSKA ZHORZHOLIANI'S

NOVEL YOUR BEING HERE AS A CITY AND KATYA PETROVSKAYA'S NOVEL PERHAPS ESTHER)..... 123

ემინე შაჰინგოზი

ოსური მტკიცებულებები ადრეული თანამედროვე ევროპული წყაროებიდან..... 124

Emine Şahingöz

OSSETIAN EVIDENCE FROM EARLY MODERN EUROPEAN SOURCES..... 124

ნოღაი შოშიტაშვილი

გიორგი ჯალაბაძე, ქართველი მეცნიერ-ეთნოლოგი და სამუზეუმო მოღვაწე (დაბადებიდან

100 წლისთავთან დაკავშირებით) 125

Nodar Shoshitashvili

GIORGI JALABADZE, GEORGIAN SCIENTIST-ETHNOLOGIST AND MUSEUM WORKER (IN RELATION TO

HIS 100TH BIRTHDAY) 125

რუსუდანი ჩოლოკაშვილი

დამარცხებული ქალღვთაება ჯადოსნურ ზღაპარში..... 126

Rusudan Cholokashvili

A DEFEATED DEITY IN A MAGICAL TALE 127

მეჩაბ ჩუხუა

ჰარმონიულ-დეცესიურ კომპლექსთა ისტორიისათვის 127

Merab Chukhua

FOR THE HISTORY OF HARMONIC-DESCENDING COMPLEXES..... 128

ზაზა ცოტნიაშვილი	
ქართულ-ოსური ურთიერთობების პოლიტიკური გაშუქება.....	130
Zaza Tsotniashvili	
POLITICAL COVERAGE OF GEORGIAN-OSSETIAN RELATIONS.....	131
მამუკა ცუხიშვილი (მონაზონი იოანე)	
ქალაქი მცხეთა ახ. წ. I-IV საუკუნეებში.....	131
Mamuka Tsukhishvili (Monk Ioane)	
CITY OF MTSKHETA IN THE I-IV CENTURIES	132
Халидова Рашидат	
ПРОЯВЛЕНИЯ АНДРОЦЕНТРИЗМА В АВАРО-АНДИЙСКИХ ЯЗЫКАХ.....	132
Khalidova R. Sh.	
MANIFESTATIONS OF ANDROCENTRISM IN AVARO-ANDIAN LANGUAGES	133
Ханбалаева Сабина	
СТРУКТУРА СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ БУДУЩЕГО В ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ.....	133
Khanbalaeva S.N.	
THE STRUCTURE OF THE SEMANTIC FIELD OF THE FUTURE IN THE LEZGI LANGUAGE.....	134
ხატია ხატიაშვილი, გვანცა ჭანტურია	
ბიბლიური ფრაზეოლოგიზმების ეროვნულ-სპეციფიკური ნიშნები.....	135
Khatia Khatiashvili, Gvantsa Tchanturia	
NATIONAL-SPECIFIC FEATURES OF BIBLICAL PHRASEOLOGISM	136
Каэ Хусаока	
НЕКОТОРЫЕ СХОДСТВА В СЮЖЕТАХ "НАРТСКИЙ ЭПОС" И "КОДЗИКИ" - ЯПОНСКОГО МИФА О СОТВОРЕНИИ МИРА.....	137
Кае Hisaoka	
SOME SIMILARITIES IN THE "NART EPIC" AND "KOJIKI" - JAPANESE CREATION MYTH	138
Хуриты Нелли С.	
МАМСЫРАТЫ ТЕМЫРБОЛАТЫ ЗАРДЖЫТÆ ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙЫ.....	139
Khurieva Nelly	
SONGS OF TEMIRBOLAT MAMSUROV IN OSSETIAN LITERATURE	139
ნიკო ჯავახიშვილი	
ლევან ხეთაგუროვის სახელის წარმომავლობის დადგენისათვის.....	140
Niko Javakhishvili	
ON THE ORIGIN OF LEVAN KHETAGUROV'S NAME.....	141
მაჩიკა ჯიქია	
თურქულ ენათა ერთი ფონოტაქტიკური თავისებურების შესახებ.....	142
Marika Jikia	
ABOUT ONE PHONOTACTICAL PECULIARITY OF TURKIC LANGUAGES.....	143

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი, 2022

0128 თბილისი, ილია ჭავჭავაძის გამზ. 1
1, Ilia Tshavtchavadze Ave., Tbilisi 0128
Tel 995(32) 225 04 84, 6284/6279
<https://www.tsu.ge/ka/publishing-house>